

Zakonik o krivičnom postupku

Zakon je objavljen u „Sl. glasniku RS“, broj [72/2011](#), [101/2011](#), [121/2012](#), [32/2013](#), [45/2013](#) i 55/2014

NAPOMENA: Prečišćeni tekst zaključno sa izmenama objavljenim u „Sl. glasniku RS“, br. 55/14, koje su u primeni od 31. maja 2014. god.

Deo prvi

OPŠTIDEO

Glava I

OSNOVNEODREDBE

Predmet zakonika

Član 1.

Ovaj zakonik utvrđuje pravila čiji je cilj da niko nevin ne bude osuđen, a da se učiniocu krivičnog dela izrekne krivična sankcija pod uslovima koje propisuje krivični zakon, na osnovu zakonito i pravično sprovedenog postupka.

Ovim zakonikom utvrđuju se i pravila o uslovnom otpustu, rehabilitaciji, prestanku mere bezbednosti i pravnih posledica osude, ostvarivanju prava lica neosnovano lišenog slobode i neosnovano osuđenog, oduzimanju imovinske koristi, rešavanju imovinskopravnog zahteva i izdavanju poternice i objave.

Značenje izraza

Član 2.

Pojedini izrazi upotrebljeni u ovom zakoniku imaju sledeće značenje:

- 1) „osumnjičeni“ je lice prema kome je zbog postojanja osnova sumnje da je učinilo krivično delo nadležni državni organ u predistražnom postupku preuzeo radnju propisanu ovim zakonikom i lice protiv koga se vodi istraga;
- 2) „okriviljeni“ je lice protiv koga je podignuta optužnica koja još nije potvrđena, ili protiv koga je podnet optužni predlog, privatna tužba ili predlog za izricanje mere bezbednosti obavezogn psihijatrijskog lečenja, a glavni pretres ili ročište za izricanje krivične sankcije još nije određeno, odnosno izraz koji služi kao opšti naziv za osumnjičenog, okriviljenog, optuženog i osuđenog;
- 3) „optuženi“ je lice protiv koga je optužnica potvrđena i lice za koje je povodom optužnog predloga, privatne tužbe ili predloga za izricanje mere bezbednosti obavezogn psihijatrijskog lečenja određen glavni pretres ili ročište za izricanje krivične sankcije u skraćenom krivičnom postupku;
- 4) „osuđeni“ je lice za koje je pravnosnažnom odlukom suda utvrđeno da je učinilac krivičnog dela ili protivpravnog dela određenog u zakonu kao krivično delo, osim ako se na osnovu odredaba Krivičnog zakonika smatra neosuđivanim;
- 5) „tužilac“ je javni tužilac, privatni tužilac i oštećeni kao tužilac;
- 6) „javni tužilac“ je Republički javni tužilac, apelacioni javni tužilac, viši javni tužilac, osnovni javni tužilac, javni tužilac posebne nadležnosti, zamenici javnih tužilaca i lica koja su zakonom ovlašćena da ih zamenjuju;
- 7) „privatni tužilac“ je lice koje je podnело privatnu tužbu zbog krivičnog dela za koje je zakonom propisano krivično gonjenje po privatnoj tužbi;
- 8) „oštećeni kao tužilac“ je lice koje je preuzelo krivično gonjenje od javnog tužioca;
- 9) „stranka“ je tužilac i okriviljeni;

- 10) „optužba” je optužnica, optužni predlog, privatna tužba i predlog za izricanje mere bezbednosti, odnosno izraz koji služi kao opšti naziv za akt tužioca u kome su navedena obeležja krivičnog dela ili protivpravnog dela određenog u zakonu kao krivično delo;
- 11) „oštećeni” je lice čije je lično ili imovinsko pravo krivičnim delom povređeno ili ugroženo;
- 12) „zastupnik oštećenog” je zakonski zastupnik i punomoćnik oštećenog, oštećenog kao tužioca i privatnog tužioca;
- 13) „policija” je organ ministarstva unutrašnjih poslova, službenik tog organa i službenik odgovarajućeg inostranog organa koji, u skladu sa međunarodnim pravom i ovim zakonom, preduzima radnje na teritoriji Republike Srbije, na njenom brodu ili vazduhoplovu, kao i drugi državni organ sa policijskim ovlašćenjima, ako je to ovim zakonom ili drugim zakonom određeno;
- 14) „postupak” je predistražni postupak i krivični postupak;
- 15) „organ postupka” je javni tužilac, sud ili drugi državni organ pred kojim se vodi postupak;
- 16) „nadležna advokatska komora” je advokatska komora u čiji imenik je advokat upisan;
- 17) „osnov sumnje” je skup činjenica koje posredno ukazuju da je učinjeno krivično delo ili da je određeno lice učinilac krivičnog dela;
- 18) „osnovana sumnja” je skup činjenica koje neposredno ukazuju da je određeno lice učinilac krivičnog dela;
- 19) „opravdana sumnja” je skup činjenica koje neposredno potkrepljuju osnovanu sumnju i opravdavaju podizanje optužbe;
- 20) „izvesnost” je zaključak o nesumnjivom postojanju ili nepostojanju činjenica, zasnovan na objektivnim merilima rasuđivanja;
- 21) „osnovno ispitivanje” je postavljanje pitanja svedoku, veštaku ili drugom ispitivanom licu od strane stranke, branioca ili oštećenog koji je predložio ispitivanje;
- 22) „unakrsno ispitivanje” je postavljanje pitanja svedoku, veštaku ili drugom ispitivanom licu od strane suprotne stranke ili oštećenog, posle osnovnog ispitivanja;
- 23) „lišenje slobode” je hapšenje, zadržavanje, zabrana napuštanja stana, pritvor i boravak u ustanovi koji se, u skladu sa ovim zakonom, uračunava u pritvor;
- 24) „vanbračna zajednica” je trajna zajednica života određena zakonom, kao i zajednica u kojoj je rođeno zajedničko dete bez obzira na njeno trajanje;
- 25) „druga trajna zajednica života” je zajednica dva lica koja po trajanju i uzajamnim obavezama ima odlike porodičnog života;
- 26) „isprava” je svaki predmet ili računarski podatak koji je podoban ili određen da služi kao dokaz činjenice koja se utvrđuje u postupku (član 83. st. 1. i 2.);
- 27) „optičko snimanje” je fotografsko, filmsko, televizijsko i svako drugo snimanje tehničkim uređajima koji stvaraju video zapis, ili video-tonski zapis;
- 28) „tonsko snimanje” je snimanje govora i drugih zvučnih efekata tehničkim uređajima koji stvaraju tonski zapis;
- 29) „elektronski zapis” je zvučni, video ili grafički podatak dobijen u elektronskom (digitalnom) obliku; 30) „elektronska adresa” je niz znakova, slova, cifara i signala koji je namenjen za određivanje odredišta veze;
- 31) „elektronski dokument” je skup podataka koji je određen kao elektronski dokument u skladu sa zakonom koji uređuje elektronski dokument;
- 32) „elektronski potpis” je skup podataka koji je određen kao elektronski potpis, u skladu sa zakonom koji uređuje elektronski potpis;
- 33) „organizovana kriminalna grupa” je grupa od tri ili više lica, koja postoji određeno vreme i deluje sporazumno u cilju vršenja jednog ili više krivičnih dela za koja je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna, radi neposrednog ili posrednog sticanja finansijske ili druge koristi;

- 34) „organizovani kriminal” predstavlja vršenje krivičnih dela od strane organizovane kriminalne grupe ili njenih pripadnika;
- 35) „krivični zakon” je Krivični zakonik i drugi zakon Republike Srbije u kojem su sadržane krivičnopravne odredbe;
- 36) „transakcija” je postupanje sa imovinom određeno kao traksankcija, u skladu sa zakonom koji uređuje sprečavanje pranja novca;
- 37) „evidencija podataka” je evidencija podataka o strankama, poslovnim odnosima i transakcijama koju vode obveznici, u skladu sa zakonom koji uređuje sprečavanje pranja novca;
- 38) „tajni podatak” je tajni podatak i strani tajni podatak određen u skladu sa zakonom koji uređuje tajnost podataka.

Kada se u odredbama ovog zakonika navodi više organa postupka ovlašćenih za preduzimanje iste procesne radnje, ovlašćenje se odnosi samo na onaj organ postupka koji je u odgovarajućem delu postupka nadležan za njeno preduzimanje.

Pretpostavka nevinosti

Član 3.

Svako se smatra nevinim sve dok se njegova krivica za krivično delo ne utvrdi pravnosnažnom odlukom suda.

Državni i drugi organi i organizacije, sredstva javnog obaveštavanja, udruženja i javne ličnosti dužni su da se pridržavaju pravila iz stava 1. ovog člana i da svojim javnim izjavama o okrivljenom, krivičnom delu i postupku ne povređuju prava okrivljenog.

Ne bis in idem

Član 4.

Niko ne može biti gonjen za krivično delo za koje je odlukom suda pravnosnažno oslobođen ili osuđen ili za koje je optužba pravnosnažno odbijena ili je postupak pravnosnažno obustavljen.

Pravnosnažna sudska odluka ne može biti izmenjena na štetu okrivljenog.

Preduzimanje i početak krivičnog gonjenja

Član 5.

Za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti ovlašćeni tužilac je javni tužilac, a za krivična dela za koja se goni po privatnoj tužbi ovlašćeni tužilac je privatni tužilac.

Krivično gonjenje započinje:

- 1) prvom radnjom javnog tužioca, ili ovlašćenih službenih lica policije na osnovu zahteva javnog tužioca, preuzetom u skladu sa ovim zakonom radi provere osnova sumnje da je učinjeno krivično delo ili da je određeno lice učinilo krivično delo;
- 2) podnošenjem privatne tužbe.

Ako javni tužilac izjavi da odustaje od optužbe (član 52.), na njegovo mesto može stupiti oštećeni kao tužilac, pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Zakonitost krivičnog gonjenja

Član 6.

Javni tužilac je dužan da preduzme krivično gonjenje kada postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično delo ili da je određeno lice učinilo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti.

Za pojedina krivična dela, kada je to propisano zakonom, javni tužilac može preuzeti krivično gonjenje samo na osnovu predloga oštećenog.

Izuzetno od st. 1. i 2. ovog člana, javni tužilac može odlučiti da odloži ili ne preduzme krivično gonjenje, pod uslovima propisanim ovim zakonikom.

Javni tužilac i policija dužni su da nepristrasno razjasne sumnju o krivičnom delu za koje sprovode službene radnje, i da sa jednakom pažnjom ispituju činjenice koje terete okriviljenog i činjenice koje mu idu u korist.

Pokretanje krivičnog postupka

Član 7.

Krivični postupak je pokrenut:

- 1) donošenjem naredbe o sprovođenju istrage (član 296.);
- 2) potvrđivanjem optužnice kojoj nije prethodila istraga (član 341. stav 1.);
- 3) donošenjem rešenja o određivanju pritvora pre podnošenja optužnog predloga u skraćenom postupku (član 498. stav 2.);
- 4) određivanjem glavnog pretresa ili ročišta za izricanje krivične sankcije u skraćenom postupku (član 504. stav 1, član 514. stav 1. i član 515. stav 1.);
- 5) određivanjem glavnog pretresa u postupku za izricanje mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja (član 523.).

Pouka o pravima

Član 8.

Organ postupka je dužan da u skladu sa odredbama ovog zakonika pouči okriviljenog ili drugog učesnika u postupku o pravima koja mu pripadaju.

Ako bi okriviljeni ili drugi učesnik u postupku usled neznanja mogao da propusti neku radnju ili ne iskoristi svoja prava, organ postupka je dužan da ga upozori na posledice propuštanja.

Zabрана mučenja, nečovečnog postupanja i iznude

Član 9.

Zabranjena je i kažnjiva svaka primena mučenja, nečovečnog i ponizavajućeg postupanja, sile, pretnje, prinude, obmane, medicinskih zahvata i drugih sredstava kojima se utiče na slobodu volje ili iznuduje priznanje ili kakva druga izjava ili radnja od okriviljenog ili drugog učesnika u postupku.

Ograničenje sloboda i prava okriviljenog u postupku

Član 10.

Pre donošenja pravnosnažne odluke o izricanju krivične sankcije, okriviljenom mogu biti ograničene slobode i prava samo u meri neophodnoj za ostvarenje cilja postupka, pod uslovima propisanim ovim zakonikom.

Podatak o tome da li se protiv nekog lica vodi istraga javni tužilac će na zahtev dostaviti samo sudu, drugom javnom tužiocu ili policiji, a okriviljenom, njegovom braniocu ili oštećenom kada su ispunjeni uslovi propisani u članu 297. ovog zakonika.

Kada je propisano da pokretanje krivičnog postupka ima za posledicu ograničenje određenih sloboda i prava, ovo ograničenje se primenjuje od:

- 1) potvrđivanja optužnice;
- 2) određivanja glavnog pretresa ili ročišta za izricanje krivične sankcije u skraćenom postupku;
- 3) određivanja glavnog pretresa u postupku za izricanje mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja.

O okolnostima iz stava 3. tač. 1) do 3) ovog člana i o stavljanju okriviljenog u pritvor, sud će u roku od tri dana od donošenja odluke obavestiti po službenoj dužnosti organ ili poslodavca kod koga je okriviljeni zaposlen. Ove podatke sud će na zahtev dostaviti okriviljenom i njegovom braniocu.

Jezik i pismo u postupku

Član 11.

U postupku su u službenoj upotrebi srpski jezik i ćiriličko pismo, a drugi jezici i pisma u službenoj upotrebi su u skladu sa Ustavom i zakonom.

Postupak se vodi na jeziku i pismu koji su u službenoj upotrebi u organu postupka, u skladu sa zakonom.

Stranke, svedoci i druga lica koja učestvuju u postupku imaju pravo da u toku postupka upotrebljavaju svoj jezik i pismo, a ako se postupak ne vodi na njihovom jeziku i ako, nakon pouke o pravu na prevođenje, ne izjave da znaju jezik na kome se postupak vodi i da se odriču prava na prevođenje, obezbediće im se na teret budžetskih sredstava prevođenje onoga što oni ili drugi iznose, kao i prevođenje isprava i drugog pisanog dokaznog materijala.

Prevođenje obavlja prevodilac.

Ovlašćenje za izricanje krivičnih sankcija

Član 12.

Krivičnu sankciju učiniocu krivičnog dela može izreći samo nadležni sud u krivičnom postupku koji je pokrenut i sproveden u skladu sa ovim zakonikom.

Suđenje u prisustvu okriviljenog

Član 13.

Okriviljenom koji je dostupan суду može se suditi samo u njegovom prisustvu, osim kada je suđenje u odsustvu ovim zakonikom izuzetno dozvoljeno.

Okriviljenom koji je dostupan суду ne može biti izrečena krivična sankcija ako mu nije omogućeno da bude saslušan i da se brani.

Suđenje u razumnom roku

Član 14.

Sud je dužan da krivični postupak sproveđe bez odugovlačenja i da onemogući svaku zloupotrebu prava usmerenu na odugovlačenje postupka.

Krivični postupak protiv okriviljenog koji je u pritvoru je hitan.

Dokazivanje

Član 15.

Dokazi se prikupljaju i izvode u skladu sa ovim zakonikom.

Teret dokazivanja optužbe je na tužiocu.

Sud izvodi dokaze na predlog stranaka.

Sud može dati nalog stranci da predloži dopunske dokaze ili izuzetno sam odrediti da se takvi dokazi izvedu, ako oceni da su izvedeni dokazi protivrečni ili nejasni i da je to neophodno da bi se predmet dokazivanja svestrano raspravio.

Ocena dokaza i utvrđivanje činjenica

Član 16.

Sudske odluke se ne mogu zasnivati na dokazima koji su, neposredno ili posredno, sami po sebi ili prema načinu pribavljanja u suprotnosti sa Ustavom, ovim zakonom, drugim zakonom ili opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima, osim u postupku koji se vodi zbog pribavljanja takvih dokaza.

Sud je dužan da nepristrasno oceni izvedene dokaze i da na osnovu njih sa jednakom pažnjom utvrdi činjenice koje terete ili idu u korist okrivljenom.

Izvedene dokaze koji su od značaja za donošenje sudske odluke sud ocenjuje po slobodnom sudijskom uverenju.

Presudu, ili rešenje koje odgovara presudi, sud može zasnovati samo na činjenicama u čiju je izvesnost uveren.

Sumnju u pogledu činjenica od kojih zavisi vođenje krivičnog postupka, postojanje obeležja krivičnog dela ili primena neke druge odredbe krivičnog zakona, sud će u presudi, ili rešenju koje odgovara presudi, rešiti u korist okrivljenog.

Prethodno pitanje

Član 17.

Ako primena krivičnog zakona zavisi od pravnog pitanja za čije rešavanje je nadležan sud u drugoj vrsti postupka ili neki drugi državni organ, sud koji sudi u krivičnom predmetu može sam rešiti i to pitanje, prema odredbama koje važe za dokazivanje u krivičnom postupku.

Rešenje pravnog pitanja iz stava 1. ovog člana ima dejstvo samo u krivičnom postupku u kojem je to pitanje raspravljeno.

Ako je o pravnom pitanju iz stava 1. ovog člana već doneo odluku sud u drugoj vrsti postupka ili drugi državni organ, takva odluka ne obavezuje krivični sud u pogledu ocene da li je učinjeno određeno krivično delo.

Pravo na naknadu štete

Član 18.

Lice koje je neosnovano lišeno slobode ili osuđeno za krivično delo, ima pravo na naknadu štete od države i druga prava propisana zakonom.

Dužnost pružanja pomoći učesniku u postupku

Član 19.

Svi državni organi dužni su da javnom tužiocu, sudu ili drugom organu postupka, kao i okrivljenom i njegovom braniocu na njihov zahtev, pruže potrebnu pomoć u cilju prikupljanja dokaza. **Obustava postupka usled smrti okrivljenog**

Član 20.

Ako se u toku krivičnog postupka utvrди da je okrivljeni umro, organ postupka će rešenjem obustaviti postupak.

Glava II

SUDSKANADLEŽNOST

1. Sastav suda

Sastav sudske veće

Član 21.

U prvom stepenu sud sudi u veću:

- 1) od jednog sudije i dvoje sudija-porotnika za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora preko osam godina, a do dvadeset godina;
- 2) od dvoje sudija i troje sudija-porotnika za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora od trideset do četrdeset godina;
- 3) od troje sudija za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti.

U drugom stepenu sud sudi u veću:

- 1) od troje sudija, ako ovim zakonikom nije drugačije određeno;
- 2) od petoro sudija za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora od trideset do četrdeset godina i za krivična dela koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti.

U trećem stepenu sud sudi u veću:

- 1) od troje sudija, ako ovim zakonikom nije drugačije određeno;
- 2) od petoro sudija za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora od trideset do četrdeset godina i za krivična dela koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti.

U veću od troje sudija sud odlučuje o žalbama protiv rešenja sudske veće za prethodni postupak i drugih rešenja u skladu sa ovim zakonikom, donosi odluke van glavnog pretresa i stavlja predloge u slučajevima predviđenim u ovom zakoniku ili u drugom zakonu.

Vrhovni kasacioni sud odlučuje o zahtevu za zaštitu zakonitosti u veću od petoro sudija.

Ako ovim zakonikom nije drugačije određeno, sud višeg stepena odlučuje u veću od troje sudija i u slučajevima koji nisu predviđeni u st. 1. do 5. ovog člana. **Sudije**

Član 22.

U prvom stepenu sudi sudija pojedinac za krivična dela za koja je propisana novčana kazna ili kazna zatvora do osam godina.

U predistražnom postupku i istrazi odlučuje sudija za prethodni postupak u slučajevima predviđenim u ovom zakoniku.

Predsednik suda i predsednik veća odlučuju u slučajevima predviđenim u ovom zakoniku.

U postupku izvršenja krivičnih sankcija i u drugim slučajevima predviđenim zakonom odlučuje sudija za izvršenje krivičnih sankcija.

2. Mesna nadležnost

Mesto izvršenja krivičnog dela

Član 23.

Mesno nadležan je, po pravilu, sud na čijem području je krivično delo izvršeno ili pokušano.

Privatna tužba može se podneti i sudu na čijem području okrivljeni ima prebivalište ili boravište.

Ako je krivično delo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja ili je neizvesno na kom je području izvršeno ili pokušano, nadležan je sud na čijem području je prvo pokrenut krivični postupak.

Prebivalište ili boravište okrivljenog

Član 24.

Ako nije poznato mesto izvršenja krivičnog dela ili ako je to mesto van teritorije Republike Srbije, nadležan je sud na čijem području okrivljeni ima prebivalište ili boravište.

Ako je u skladu sa stavom 1. ovog člana već pokrenut postupak, sud koji je pokrenuo postupak ostaje nadležan i ako se saznao za mesto izvršenja krivičnog dela.

Mesto rođenja, hapšenja ili samoprijavljivanja okrivljenog

Član 25.

Ako nije poznato mesto izvršenja krivičnog dela, ni prebivalište ili boravište okrivljenog ili su oba van teritorije Republike Srbije, nadležan je sud na čijem području se nalazi mesto rođenja okrivljenog ili mesto gde bude uhapšen ili se sam prijavi.

Krivično delo izvršeno na domaćem brodu ili vazduhoplovu

Član 26.

Ako je krivično delo izvršeno na domaćem brodu ili domaćem vazduhoplovu dok se nalazi u domaćem pristaništu, nadležan je sud na čijem području se nalazi to pristanište, a u ostalim slučajevima nadležan je sud na čijem se području nalazi matična luka broda, odnosno vazduhoplova ili domaće pristanište u kome se brod, odnosno vazduhoplov prvi put zaustavi.

Krivično delo izvršeno putem sredstava javnog informisanja

Član 27.

Ako je krivično delo izvršeno putem sredstava javnog informisanja, nadležan je sud na čijem području se nalazi sedište javnog glasila, a ako to mesto nije poznato ili se nalazi u inostranstvu, nadležan je sud na čijem području je objavljena informacija.

Ako po zakonu odgovara autor informacije, nadležan je i sud mesta u kome autor ima prebivalište ili boravište ili sud mesta gde se desio događaj na koji se odnosi informacija.

Odredbe st. 1. i 2. ovog člana shodno se primenjuju i na krivično delo izvršeno putem drugog štampanog materijala.

Krivična dela izvršena u Republici Srbiji i inostranstvu

Član 28.

Ako je neko lice izvršilo krivična dela u Republici Srbiji i u inostranstvu, nadležan je sud koji je nadležan za krivično delo izvršeno u Republici Srbiji.

Određena nadležnost

Član 29.

Ako se prema odredbama ovog zakonika ne može ustanoviti koji je sud mesno nadležan, Vrhovni kasacioni sud odrediće jedan od stvarno nadležnih sudova pred kojim će se sprovesti krivični postupak.

3. Spajanje i razdvajanje krivičnog postupka Spajanje krivičnog

postupka

Član 30.

Jedinstveni krivični postupak će se po pravilu sprovesti:

- 1) ako je isto lice okriviljeno za više krivičnih dela;
- 2) ako je više lica okriviljeno za jedno krivično delo;
- 3) prema saučesnicima, prikrivačima, licima koja su pomogla učiniku posle izvršenja krivičnog dela, kao i licima koja nisu prijavila pripremanje krivičnog dela, izvršenje krivičnog dela ili učinika;
- 4) ako je oštećeni istovremeno učinio krivično delo prema okriviljenom.

Jedinstveni krivični postupak se može sprovesti i u slučaju kad je više lica okriviljeno za više krivičnih dela, ali samo ako između izvršenih krivičnih dela postoji međusobna veza i ako postoje isti dokazi.

Ako je za neka od krivičnih dela iz st. 1. i 2. ovog člana nadležan niži, a za neka viši sud, za sprovođenje jedinstvenog krivičnog postupka nadležan je viši sud. Ako su nadležni sudovi iste vrste, za sprovođenje jedinstvenog postupka nadležan je sud na čijem području je prvo pokrenut krivični postupak (član 7.).

O spajanju krivičnog postupka odlučuje sud koji je nadležan za sprovođenje jedinstvenog postupka. Protiv rešenja kojim je određeno spajanje postupka ili kojim je odbijen predlog za spajanje nije dozvoljena žalba.

Razdvajanje krivičnog postupka

Član 31.

Na predlog stranaka i branioca ili po službenoj dužnosti, sud koji je po članu 30. ovog zakonika nadležan, može zbog pravičnosti, celishodnosti ili drugih važnih razloga, do završetka glavnog pretresa, odlučiti da se krivični postupak za pojedinu krivična dela ili protiv pojedinih okriviljenih razdvoji i posebno dovrši ili preda drugom nadležnom sudu.

Rešenje kojim je određeno razdvajanje krivičnog postupka ili je odbijen predlog za razdvajanje postupka, sud donosi nakon saslušanja prisutnog tužioca i okriviljenog.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana žalba nije dozvoljena.

4. Prenošenje mesne nadležnosti

Sprečenost nadležnog suda da postupa

Član 32.

Kad je nadležan sud iz pravnih ili stvarnih razloga sprečen da postupa, dužan je da o tome izvesti neposredno viši sud, koji će rešenjem odrediti drugi stvarno nadležan sud na svom području.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Razlozi celishodnosti

Član 33.

Na predlog sudije za prethodni postupak, sudije pojedinca ili predsednika veća, Vrhovni kasacioni sud može za vođenje krivičnog postupka odrediti drugi stvarno nadležan sud, ako je očigledno da će se tako lakše sprovesti postupak ili ako postoje drugi važni razlozi.

5. Ocena i sukob nadležnosti

Ocena nadležnosti

Član 34.

Sud je dužan da pazi na svoju stvarnu i mesnu nadležnost i da se, čim primeti da nije nadležan, rešenjem oglasi nenađežnim i da po pravnosnažnosti tog rešenja, predmet uputi nadležnom sudu.

Ako u toku glavnog pretresa sud ustanovi da je za suđenje nadležan niži sud, neće uputiti predmet tom sudu nego će sam sprovesti postupak i doneti odluku.

Posle potvrđivanja optužnice, sud se ne može oglasiti mesno nenađežnim niti stranke mogu isticati prigovor mesne nenađežnosti.

Sud koji se oglasio nenađežnim dužan je da preduzme one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Ako je rešenjem iz stava 1. ovog člana određeno da predmet bude upućen neposredno višem sudu, o žalbi protiv rešenja odlučuje zajednički neposredno viši sud.

Sukob nadležnosti

Član 35.

Ako sud kome je kao nadležnom predmet ustupljen smatra da je nadležan sud koji mu je predmet ustupio ili neki drugi sud, pokrenuće postupak za rešavanje sukoba nadležnosti.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, postupak za rešavanje sukoba nadležnosti ne može se pokrenuti ako je odluku o osnovanosti žalbe protiv rešenja iz člana 34. stav 1. ovog zakonika doneo sud koji bi bio nadležan za rešavanje sukoba nadležnosti.

Rešavanje sukoba nadležnosti

Član 36.

Sukob nadležnosti rešava:

- 1) neposredno viši zajednički sud za sudove između kojih sukob nadležnosti postoji;
- 2) apelacioni sud za sukob nadležnosti između posebnih odeljenja višeg suda sa svoje teritorije ili posebnog i drugog odeljenja tog višeg suda;
- 3) Vrhovni kasacioni sud za sukob nadležnosti između posebnih odeljenja istog apelacionog suda, ili posebnog odeljenja i drugog odeljenja tog apelacionog suda.

Pre nego što doneše rešenje povodom sukoba nadležnosti, sud će zatražiti mišljenje javnog tužioca po čijem zahtevu se vodi postupak pred tim sudom ili posebnim odeljenjem.

Prilikom odlučivanja o sukobu nadležnosti Vrhovni kasacioni sud može po službenoj dužnosti doneti i odluku o prenošenju mesne nadležnosti ako su ispunjeni uslovi iz člana 33. ovog zakonika.

Dok se ne reši sukob nadležnosti između sudova, svaki od njih je dužan da preduzima one radnje u postupku za koje postoji opasnost od odlaganja.

Protiv rešenja donetog povodom sukoba nadležnosti žalba nije dozvoljena.

Glava III

IZUZEĆE

Razlozi za izuzeće

Član 37.

Sudija ili sudija-porotnik biće izuzet od sudske dužnosti u određenom predmetu:

- 1) ako je oštećen krivičnim delom;
- 2) ako mu je okriviljeni, njegov branilac, tužilac, oštećeni, njihov zakonski zastupnik ili punomoćnik, bračni drug ili lice sa kojim živi u vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života ili srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena, a po tazbini do drugog stepena;
- 3) ako je sa okriviljenim, njegovim braniocem, tužiocem ili oštećenim u odnosu staratelja, štićenika, usvojitelja, usvojenika, hranitelja ili hranjenika;
- 4) ako je u istom predmetu postupao kao sudija za prethodni postupak ili je odlučivao o potvrđivanju optužnice ili je učestvovao u donošenju meritorne odluke o optužbi koja se pobija žalbom ili vanrednim pravnim lekom ili je učestvovao u postupku kao tužilac, branilac, zakonski zastupnik ili punomoćnik oštećenog, odnosno tužioca ili je saslušan kao svedok ili kao veštak, ako ovim zakonom nije drugačije propisano.

Sudija ili sudija-porotnik može biti izuzet od sudske dužnosti u određenom predmetu ako postoje okolnosti koje izazivaju sumnju u njegovu nepristrasnost.

Postupanje sudije kada sazna za razlog za izuzeće

Član 38.

Sudija ili sudija-porotnik čim sazna da postoji neki od razloga za njegovo izuzeće (član 37. stav 1.), dužan je da prekine svaki rad na tom predmetu i da o tome obavesti predsednika suda, koji će ga rešenjem izuzeti i odrediti da se predmet dodeli drugom sudiji po redosledu.

Ako sudija ili sudija-porotnik smatra da postoje okolnosti koje izazivaju sumnju u njegovu nepristrasnost (član 37. stav 2.), obavestiće o tome predsednika suda.

Zahtev za izuzeće

Član 39.

Iuzeće mogu tražiti stranke i branilac.

Zahtev za izuzeće sudije ili sudije-porotnika stranke i branilac mogu podneti do početka glavnog pretresa, a ako su za razlog za izuzeće saznale kasnije, zahtev podnose odmah po saznanju.

Stranke i branilac mogu tražiti izuzeće samo poimenično određenog sudije ili sudije-porotnika koji u predmetu postupa.

Zahtev za izuzeće sudije suda koji odlučuje o žalbi, stranke i branilac mogu podneti u žalbi ili u odgovoru na žalbu.

Stranke i branilac dužni su da u zahtevu za izuzeće navedu dokaze i okolnosti zbog kojih smatraju da postoji neki od razloga za izuzeće sudije, sudije-porotnika ili predsednika suda. U ponovljenom zahtevu ne mogu se navoditi razlozi koji su isticani u ranijem zahtevu za izuzeće koji je odbijen, osim ako se podnesu novi dokazi koji podnosiocu ranije nisu bili poznati.

Postupanje sudije kada sazna za zahtev za izuzeće

Član 40.

Kad sudija ili sudija-porotnik sazna da je podnet zahtev za njegovo izuzeće, dužan je da odmah obustavi svaki rad na predmetu, a ako se radi o izuzeću zbog postojanja okolnosti iz člana 37. stav 2. ovog zakonika, može do donošenja rešenja o zahtevu preduzimati samo one radnje za koje postoji opasnost od odlaganja.

Odlučivanje o zahtevu za izuzeće

Član 41.

O zahtevu za izuzeće iz člana 39. ovog zakonika odlučuje predsednik suda.

Ako se traži izuzeće samo predsednika suda ili predsednika suda i sudije ili sudije-porotnika, odluku o izuzeću donosi predsednik neposredno višeg suda, a ako se traži izuzeće predsednika Vrhovnog kasacionog suda, odluku o izuzeću donosi Opšta sednica.

Pre donošenja rešenja o izuzeću pribaviće se izjava sudije, sudije-porotnika, odnosno predsednika suda, a po potrebi sprovešće se i druge radnje.

Ako je postupljeno protivno odredbama člana 39. st. 3. i 5. ovog zakonika, zahtev će se u celini ili delimično odbaciti rešenjem koje donosi predsednik suda, a ako se zahtev odnosi na predsednika suda zamenik predsednika suda. Od otvaranja zasedanja takvo rešenje donosi veće u čijem sastavu može biti sudija čije izuzeće se traži.

Rešenje kojim se zahtev za izuzeće odbija može se pobijati posebnom žalbom o kojoj odlučuje apelacioni sud. Ako je takvo rešenje doneseno posle podignute optužbe, može se pobijati samo žalbom na presudu.

Protiv rešenja predsednika Vrhovnog kasacionog suda ili Opšte sednice kojim je zahtev za izuzeće odbijen žalba nije dozvoljena.

Protiv rešenja kojim se zahtev za izuzeće odbacuje ili usvaja, žalba nije dozvoljena.

Shodna primena odredaba o izuzeću

Član 42.

Odredbe o izuzeću sudija i sudija-porotnika shodno se primenjuju i na javne tužioce i lica koja su na osnovu zakona ovlašćena da javnog tužioca zamenjuju u postupku, zapisničare, prevodioca, tumače i stručna lica, kao i na veštace, ako ovim zakonom nije drugačije određeno (član 116.).

Javni tužilac odlučuje o izuzeću lica koja su na osnovu zakona ovlašćena da ga zamenjuju u postupku. O izuzeću javnog tužioca odlučuje neposredno viši tužilac. O izuzeću Republičkog javnog tužioca odlučuje Državno veće tužilaca po pribavljenom mišljenju Kolegijuma Republičkog javnog tužilaštva.

O izuzeću zapisničara, prevodioca, tumača, stručnog lica i veštaka odlučuje javni tužilac ili sud.

Kad ovlašćena službena lica policije preduzimaju dokazne radnje na osnovu ovog zakonika, o njihovom izuzeću odlučuje javni tužilac. Ako prilikom preduzimanja ovih radnji učestvuje zapisničar, o njegovom izuzeću odlučuje ovlašćeno službeno lice policije koje preduzima radnju.

Glava IV

JAVNI TUŽILAC

Prava i dužnosti javnog tužioca

Član 43.

Osnovno pravo i osnovna dužnost javnog tužioca je gonjenje učinilaca krivičnih dela.

Za krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, javni tužilac je nadležan da:

- 1) rukovodi predistražnim postupkom;
- 2) odlučuje o nepreduzimanju ili odlaganju krivičnog gonjenja;
- 3) sprovodi istragu;
- 4) zaključi sporazum o priznanju krivičnog dela i sporazum o svedočenju;
- 5) podiže i zastupa optužbu pred nadležnim sudom;
- 6) odustane od optužbe;

- 7) izjavljuje žalbe protiv nepravnosnažnih sudskeih odluka i da podnosi vanredne pravne lekove protiv pravnosnažnih sudskeih odluka;
- 8) preduzima druge radnje kada je to određeno ovim zakonom.

Dužnost postupanja po zahtevu javnog tužioca

Član 44.

Svi organi koji učestvuju u predistražnom postupku dužni su da o svakoj radnji preduzetoj u cilju otkrivanja krivičnog dela ili pronalaženja osumnjičenog obaveste nadležnog javnog tužioca. Policija i drugi državni organi nadležni za otkrivanje krivičnih dela dužni su da postupe po svakom zahtevu nadležnog javnog tužioca.

Ako policija ili drugi državni organ ne postupi po zahtevu javnog tužioca iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će odmah obavestiti starešinu koji rukovodi organom, a po potrebi može obavestiti nadležnog ministra, Vladu ili nadležno radno telo Narodne skupštine.

Ako u roku od 24 časa od kada je primljeno obaveštenje iz stava 2. ovog člana, policija i drugi državni organ ne postupi po zahtevu javnog tužioca iz stava 1. ovog člana, javni tužilac može zatražiti pokretanje disciplinskog postupka protiv lica za koje smatra da je odgovorno za nepostupanje po njegovom zahtevu. **Stvarna nadležnost javnog tužioca**

Član 45.

Stvarna nadležnost javnog tužioca određuje se u skladu sa odredbama zakona koje važe za utvrđivanje stvarne nadležnosti suda, osim kada je zakonom drugačije određeno.

Mesna nadležnost javnog tužioca

Član 46.

Mesna nadležnost javnog tužioca određuje se u skladu sa odredbama ovog zakonika koje važe za utvrđivanje mesne nadležnosti suda pred kojim javni tužilac postupa.

Ako je krivično delo izvršeno ili pokušano na područjima raznih sudova ili na granici tih područja ili je neizvesno na kom je području izvršeno ili pokušano, nadležan je javni tužilac na čijem području je preduzeta prva radnja radi provere osnova sumnje da je neko lice učinilo krivično delo (član 5. stav 2. tačka 1.).

Sukob nadležnosti između javnih tužilaca

Član 47.

Sukob nadležnosti između javnih tužilaca rešava zajednički neposredno viši javni tužilac.

Sukob nadležnosti između javnih tužilaca posebne nadležnosti ili javnog tužioca posebne nadležnosti i drugog javnog tužioca, rešava Republički javni tužilac.

Način preduzimanja radnji

Član 48.

Javni tužilac preduzima radnje u postupku neposredno ili preko svog zamenika, a u postupku za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina i preko tužilačkog saradnika, odnosno u postupku za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do osam godina i preko višeg tužilačkog saradnika.

Radnje u postupku koje ne trpe odlaganje preduzeće i nenadležni javni tužilac, ali o tome mora odmah obavestiti nadležnog javnog tužioca.

Odustanak javnog tužioca od optužbe

Član 49.

Javni tužilac može odustati od optužbe:

- 1) od potvrđivanja optužnice pa do završetka glavnog pretresa;
- 2) na pretresu pred drugostepenim sudom u skladu sa članom 450. stav 5. ovog zakonika.

U slučaju odustanka javnog tužioca u skladu sa stavom 1. ovog člana, oštećeni ima pravo da preuzme krivično gonjenje (član 52.).

Glava V

OŠTEĆENI, OŠTEĆENI KAO TUŽILAC I PRIVATNI TUŽILAC

1. Oštećeni

Prava oštećenog

Član 50.

Oštećeni ima pravo da:

- 1) podnese predlog i dokaze za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva i da predloži privremene mere za njegovo obezbeđenje;
- 2) ukaže na činjenice i da predlaže dokaze koji su od važnosti za predmet dokazivanja;
- 3) angažuje punomoćnika iz reda advokata;
- 4) razmatra spise i razgleda predmete koji služe kao dokaz;
- 5) bude obavešten o odbacivanju krivične prijave ili o odustanku javnog tužioca od krivičnog gonjenja;
- 6) podnese prigovor protiv odluke javnog tužioca da ne preduzme ili da odustane od krivičnog gonjenja;
- 7) bude poučen o mogućnosti da preuzme krivično gonjenje i zastupa optužbu;
- 8) prisustvuje pripremnom ročištu;
- 9) prisustvuje glavnom pretresu i učestvuje u izvođenju dokaza;
- 10) podnese žalbu protiv odluke o troškovima krivičnog postupka i dosuđenom imovinskopravnom zahtevu;
- 11) bude obavešten o ishodu postupka i da mu se dostavi pravnosnažna presuda;
- 12) preduzima druge radnje kada je to određeno ovim zakonom.

Oštećenom se može uskratiti pravo da razmatra spise i razgleda predmete dok ne bude ispitan kao svedok.

Javni tužilac i sud upoznaće oštećenog sa pravima navedenim u stavu 1. ovog člana. **Prigovor oštećenog**

Član 51.

Ako javni tužilac, za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, odbaci krivičnu prijavu, obustavi istragu ili odustane od krivičnog gonjenja do potvrđivanja optužnice, dužan je da u roku od osam dana o tome obavesti oštećenog i da ga pouči da može da podnese prigovor neposredno višem javnom tužiocu.

Oštećeni ima pravo da podnese prigovor u roku od osam dana od dana kada je primio obaveštenje i pouku iz stava 1. ovog člana. Ako oštećeni nije obavešten, može da podnese prigovor u roku od tri meseca od dana kada je javni tužilac odbacio prijavu, obustavio istragu ili odustao od krivičnog gonjenja.

Neposredno viši javni tužilac će u roku od 15 dana od dana prijema prigovora iz stava 2. ovog člana odbiti ili usvojiti prigovor rešenjem protiv kojeg nije dozvoljena žalba ni prigovor. Rešenjem kojim usvaja prigovor javni tužilac će izdati obavezno uputstvo nadležnom javnom tužiocu da preduzme, odnosno nastavi krivično gonjenje.

Preuzimanje krivičnog gonjenja od strane oštećenog

Član 52.

Ako nakon potvrđivanja optužnice javni tužilac izjavi da odustaje od optužbe, sud će pitati oštećenog da li hoće da preuzme krivično gonjenje i zastupa optužbu. Ako oštećeni nije prisutan, sud će ga u roku od osam dana obavestiti o odustanku javnog tužioca od optužbe i poučiti da može da se izjasni da li hoće da preuzme gonjenje i zastupa optužbu.

Oštećeni je dužan da se odmah ili u roku od osam dana od dana kada je primio obaveštenje i pouku iz stava 1. ovog člana izjasni da li hoće da preuzme krivično gonjenje i zastupa optužbu, a ako nije obavešten - u roku od tri meseca od dana kada je javni tužilac izjavio da odustaje od optužbe.

Ako oštećeni izjavi da preuzima krivično gonjenje sud će nastaviti, odnosno odrediti glavni pretres. U slučaju da se oštećeni ne izjasni u roku iz stava 2. ovog člana ili izjavi da ne želi da preuzme krivično gonjenje, sud donosi rešenje o obustavi postupka odnosno presudu kojom se optužba odbija.

Ako oštećeni nije prisutan na pripremnom ročiću ili glavnom pretresu, a uredno je pozvan ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavljuvanja suda promene adrese prebivališta ili boravišta, smatraće se da neće da nastavi gonjenje i sud će doneti rešenje o obustavi postupka, odnosno presudu kojom se optužba odbija.

Predlog za krivično gonjenje

Član 53.

Za krivična dela za koja se goni po predlogu oštećenog, predlog se podnosi nadležnom javnom tužiocu.

Predlog za krivično gonjenje podnosi se u roku od tri meseca od dana kad je oštećeni saznao za krivično delo i osumnjičenog.

Ako je oštećeni podneo krivičnu prijavu ili predlog za ostvarivanje imovinskopopravnog zahteva u krivičnom postupku, smatraće se da je time podneo i predlog za krivično gonjenje.

Blagovremeno podneta privatna tužba smatraće se blagovremeno podnetim predlogom oštećenog, ako se u toku postupka utvrdi da se radi o krivičnom delu za koje se goni po predlogu za krivično gonjenje.

Ako je krivičnim delom oštećeno više lica, gonjenje će se preduzeti, odnosno nastaviti po predlogu bilo kog oštećenog.

Odustanak od predloga za krivično gonjenje

Član 54.

Oštećeni može odustati od predloga za krivično gonjenje svojom izjavom datom javnom tužiocu, odnosno sudu pred kojim se vodi krivični postupak, najkasnije do završetka glavnog pretresa. U tom slučaju, on gubi pravo da ponovo podnese predlog.

Dužnost oštećenog

Član 55.

Oštećeni, kao i njegov zakonski zastupnik i punomoćnik dužni su da o svakoj promeni adrese prebivališta ili boravišta obaveste javnog tužioca ili sud pred kojim se vodi krivični postupak.

Zakonski zastupnik oštećenog

Član 56.

Ako je oštećeni maloletnik ili lice koje je potpuno lišeno poslovne sposobnosti, njegov zakonski zastupnik je ovlašćen da daje sve izjave i da preduzima sve radnje na koje je po ovom zakoniku ovlašćen oštećeni. Zakonski zastupnik može svoja prava da vrši preko punomočnika.

Pravni sledbenik oštećenog

Član 57.

Ako oštećeni umre u toku roka za davanje izjave o preuzimanju krivičnog gonjenja ili za podnošenje predloga za krivično gonjenje odnosno u toku postupka, njegov bračni drug, lice sa kojim živi u vanbračnoj ili kakvoj drugoj trajnoj zajednici života, deca, roditelji, usvojenici, usvojitelji, braća, sestre i zakonski zastupnik mogu u roku od tri meseca posle njegove smrti dati izjavu da preuzimaju gonjenje ili podneti predlog, odnosno dati izjavu da ostaju pri predlogu.

Odredbe stava 1. ovog člana shodno se primenjuju i na pravnog sledbenika pravnog lica koje je prestalo da postoji.

2. Oštećeni kao tužilac

Prava oštećenog kao tužioca

Član 58.

Oštećeni kao tužilac ima pravo da:

- 1) zastupa optužbu, u skladu sa odredbama ovog zakonika;
- 2) podnese predlog i dokaze za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva i da predloži privremene mere za njegovo obezbeđenje;
- 3) angažuje punomočnika iz reda advokata;
- 4) zahteva postavljanje punomočnika;
- 5) preduzima druge radnje, kada je to određeno ovim zakonom.

Pored prava iz stava 1. ovog člana, oštećeni kao tužilac ima prava koja pripadaju javnom tužiocu, osim onih koja javni tužilac ima kao državni organ.

Postavljeni punomočnik

Član 59.

Oštećenom kao tužiocu, kada se krivični postupak vodi za krivično delo za koje se po zakonu može izreći kazna zatvora u trajanju preko pet godina, može se, na njegov zahtev, postaviti punomočnik ako je to u interesu postupka i ako oštećeni kao tužilac, prema svom imovnom stanju, ne može snositi troškove zastupanja.

O zahtevu iz stava 1. ovog člana odlučuje predsednik pretresnog veća ili sudija pojedinac, a punomočnika rešenjem postavlja predsednik suda iz reda advokata po redosledu sa spiska advokata koji su dostavljaju nadležna advokatska komora za određivanje branilaca po službenoj dužnosti (član 76.).

Prestanak svojstva oštećenog kao tužioca

Član 60.

Svojstvo oštećenog kao tužioca prestaje:

- 1) odustankom od optužbe;
- 2) preuzimanjem krivičnog gonjenja od strane javnog tužioca;

- 3) smrću, odnosno prestankom pravnog lica.

Odustanak od optužbe

Član 61.

Oštećeni kao tužilac može svojom izjavom sudu pred kojim se vodi krivični postupak odustati od optužbe do završetka glavnog pretresa ili pretresa pred drugostepenim sudom (član 450. stav 5.). Izjava o odustanku je neopoziva.

Ako oštećeni kao tužilac ne dođe na pripremno ročište ili glavni pretres, iako je uredno pozvan ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavljuvanja suda promene adrese prebivališta ili boravišta, smatraće se da je odustao od optužbe i sud će doneti rešenje o obustavi postupka, odnosno presudu kojom se optužba odbija.

Preuzimanje krivičnog gonjenja od strane javnog tužioca

Član 62.

U postupku koji se vodi po optužbi oštećenog kao tužioca, javni tužilac ima pravo da do završetka glavnog pretresa preuzme krivično gonjenje i zastupanje optužbe.

Shodna primena odredaba o oštećenom

Član 63.

Na oštećenog kao tužioca shodno se primenjuju odredbe člana 53. stav 5. i čl. 55. do 57. ovog zakonika.

3. Privatni tužilac

Prava privatnog tužioca

Član 64.

Privatni tužilac ima pravo da:

- 1) podnese i zastupa privatnu tužbu;
- 2) podnese predlog i dokaze za ostvarivanje imovinskopravnog zahteva i da predloži privremene mere za njegovo obezbeđenje;
- 3) angažuje punomoćnika iz reda advokata;
- 4) preduzima druge radnje kada je to određeno ovim zakonom.

Pored prava iz stava 1. ovog člana, privatni tužilac ima prava koja pripadaju javnom tužiocu, osim onih koja javni tužilac ima kao državni organ.

Privatna tužba

Član 65.

Privatna tužba podnosi se nadležnom sudu.

Privatna tužba se podnosi u roku od tri meseca od dana kada je oštećeni saznao za krivično delo i osumnjičenog.

Ako je oštećeni podneo krivičnu prijavu ili predlog za krivično gonjenje, a u toku postupka se utvrdi da se radi o krivičnom delu za koje se goni po privatnoj tužbi, prijava, odnosno predlog smatraće se blagovremenom privatnom tužbom ako su podneti u roku predviđenom za privatnu tužbu. **Protivtužba**

Član 66.

Okrivljeni protiv koga je podneta privatna tužba za krivično delo može do završetka glavnog pretresa i posle proteka roka iz člana 65. stav 2. ovog zakonika, podneti protivtužbu protiv privatnog tužioca koji je prema njemu istom prilikom učinio krivično delo za koje se goni po privatnoj tužbi.

O privatnoj tužbi i protivtužbi sud donosi jednu odluku.

Shodna primena odredaba o oštećenom i oštećenom kao tužiocu

Član 67.

Na privatnog tužioca shodno se primenjuju odredbe člana 53. stav 5, čl. 55. do 57. i člana 61. ovog zakonika.

Glava VI

OKRIVLJENI I BRANILAC

1. Okrivljeni

Prava okrivljenog

Član 68.

Okrivljeni ima pravo da:

- 1) u najkraćem roku, a uvek pre prvog saslušanja, podrobno i na jeziku koji razume bude obavešten o delu koje mu se stavlja na teret, o prirodi i razlozima optužbe, kao i da sve što izjavi može da bude korišćeno kao dokaz u postupku;
- 2) ništa ne izjavi, uskrati odgovor na pojedino pitanje, slobodno iznese svoju odbranu, prizna ili ne prizna krivicu;
- 3) se brani sam ili uz stručnu pomoć branioca u skladu sa odredbama ovog zakonika;
- 4) njegovom saslušanju prisustvuje branilac;
- 5) u najkraćem mogućem roku bude izveden pred sud i da mu bude suđeno nepristrasno, pravično i u razumnom roku;
- 6) neposredno pre prvog saslušanja pročita krivičnu prijavu, zapisnik o uviđaju i nalaz i mišljenje veštaka;
- 7) mu se osigura dovoljno vremena i mogućnosti za pripremanje odbrane;
- 8) razmatra spise i razgleda predmete koji služe kao dokaz;
- 9) prikuplja dokaze za svoju odbranu;
- 10) se izjasni o svim činjenicama i dokazima koji ga terete i da iznosi činjenice i dokaze u svoju korist, da ispituje svedoke optužbe i zahteva da se, pod istim uslovima kao svedoci optužbe, u njegovom prisustvu ispitaju svedoci odbrane;
- 11) koristi pravna sredstva i pravne lekove;
- 12) preduzima druge radnje kada je to određeno ovim zakonom.

Organ postupka je dužan da pre prvog saslušanja okrivljenog pouči o pravima iz stava 1. tač. 2) do 4) i tačka 6) ovog člana.

Prava uhapšenog

Član 69.

Uhapšeni, pored prava iz člana 68. stav 1. tač. 2) do 4) i tačka 6) i stav 2. ovog zakonika, ima pravo da:

- 1) odmah na jeziku koji razume bude obavešten o razlogu hapšenja;
- 2) pre nego što bude saslušan, ima sa braniocem poverljiv razgovor koji se nadzire samo gledanjem, a ne i slušanjem;
- 3) zahteva da bez odlaganja o hapšenju bude obavešten neko od članova njegove porodice ili drugo njemu blisko lice, kao i diplomatsko-konzularni predstavnik države čiji je državljanin, odnosno predstavnik ovlašćene međunarodne organizacije javnopravnog karaktera, ako je u pitanju izbeglica ili lice bez državljanstva;
- 4) zahteva da ga bez odlaganja pregleda lekar koga slobodno izabere, a ako on nije dostupan, lekar koga odredi javni tužilac, odnosno sud.

Lice uhapšeno bez odluke suda, odnosno lice uhapšeno na osnovu odluke suda koje nije saslušano, mora biti bez odlaganja, a najkasnije u roku od 48 časova, predato nadležnom sudiji za prethodni postupak ili ako se to ne dogodi, pušteno na slobodu.

Dužnosti okrivljenog

Član 70.

Okrivljeni je dužan da:

- 1) se odazove na poziv organa postupka;
- 2) obavesti organ postupka o promeni adrese prebivališta ili boravišta, odnosno o nameri da promeni adresu prebivališta ili boravišta.

2. Branilac

Prava branioca

Član 71.

Branilac ima pravo da:

- 1) sa uhapšenim, pre njegovog prvog saslušanja, obavi poverljiv razgovor (član 69. stav 1. tačka 2);
- 2) neposredno pre prvog saslušanja osumnjičenog pročita krivičnu prijavu, zapisnik o uviđaju i nalaz i mišljenje veštaka;
- 3) posle donošenja naredbe o sprovođenju istrage ili posle neposrednog podizanja optužnice (član 331. stav 5.), a i pre toga ako je okrivljeni saslušan, u skladu sa odredbama ovog zakonika, razmatra spise i razgleda predmete koji služe kao dokaz;
- 4) sa okrivljenim koji je u pritvoru na poverljiv način razgovara (član 69. stav 1. tačka 2) i neometano vodi prepisku, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno;
- 5) u korist okrivljenog preduzima sve radnje koje može preduzeti okrivljeni;
- 6) preduzima druge radnje kada je to određeno ovim zakonom.

Dužnosti branioca

Član 72.

Branilac je dužan da:

- 1) podnese organu postupka punomoćje, bez odlaganja;

- 2) pruži okrivljenom pomoć u odbrani stručno, savesno i blagovremeno;
- 3) ne zloupotrebi prava u cilju odugovlačenja postupka;
- 4) upozori okrivljenog na posledice odricanja ili odustajanja od prava;
- 5) pruža pravnu pomoć okrivljenom u roku od 30 dana od dana kada je otkazao punomoćje, ako pre isteka tog roka ne bude izabran branilac u skladu sa članom 75. stav 1. ovog zakonika.

Ako okrivljeni izjavi organu postupka da odbija branioca postavljenog po službenoj dužnosti i da želi da se brani isključivo sam, branilac po službenoj dužnosti je dužan da:

- 1) bude upoznat sa sadržajem dokaznih radnji i sadržajem i tokom glavnog pretresa;
- 2) okrivljenom daje objašnjenja i savete pisanim putem, ako okrivljeni odbija da sa njim razgovara;
- 3) prisustvuje radnjama u postupku i da iznese završnu reč, ako se okrivljeni tome izričito ne protivi;
- 4) na zahtev okrivljenog ili uz njegovu izričitu saglasnost izjavi redovni pravni lek i preduzme druge radnje u postupku.

Sposobnost da se bude branilac

Član 73.

Branilac može biti samo advokat.

U postupku za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do pet godina, advokata može da zameni advokatski pripravnik.

Branilac ne može biti:

- 1) saokrivljeni, oštećeni, bračni drug ili lice koje sa saokrivljenim, oštećenim ili tužiocem živi u vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života, njihov srodnik po krvi u pravoj liniji do bilo kog stepena, u pobočnoj liniji do četvrtog stepena ili po tazbini do drugog stepena;
- 2) lice koje je kao svedok pozvano na glavni pretres, osim ako po ovom zakoniku ne može biti ispitano kao svedok ili je oslobođeno dužnosti svedočenja i izjavilo da neće da svedoči;
- 3) lice koje je u istom predmetu postupalo kao sudija, javni tužilac, zastupnik oštećenog, službenik policije ili drugo lice koje je preduzimalo radnje u predistražnom postupku;
- 4) branilac saokrivljenog koji se u istom predmetu tereti za isto krivično delo, osim ako organ postupka zaključi da to ne bi štetilo interesima odbrane.

Obavezna odbrana

Član 74.

Okrivljeni mora imati branioca:

- 1) ako je nem, gluv, slep ili nesposoban da se sam uspešno brani - od prvog saslušanja, pa do pravnosnažnog okončanja krivičnog postupka;
- 2) ako se postupak vodi zbog krivičnog dela za koje je propisana kazna zatvora od osam godina ili teža kazna - od prvog saslušanja, pa do pravnosnažnog okončanja krivičnog postupka;
- 3) ako je zadržan ili mu je zabranjeno da napušta stan ili je pritvoren - od lišenja slobode, pa do pravnosnažnosti rešenja o ukidanju mere;
- 4) ako mu se sudi u odsustvu - od donošenja rešenja o suđenju u odsustvu, pa dok suđenje u odsustvu

traje;

- 5) ako se glavni pretres održava u njegovoj odsutnosti zbog nesposobnosti koju je sam prouzrokovao - od donošenja rešenja da se glavni pretres održi u njegovoj odsutnosti, pa do pravnosnažnosti rešenja kojim sud utvrđuje prestanak nesposobnosti za učestvovanje na glavnom pretresu;
- 6) ako je zbog narušavanja reda udaljen iz sudnice do završetka dokaznog postupka ili završetka glavnog pretresa - od donošenja naredbe o udaljenju, pa do povratka u sudnicu ili do saopštavanja presude;
- 7) ako se protiv njega vodi postupak za izricanje mere bezbednosti obaveznog psihiatrijskog lečenja - od podnošenja predloga za izricanje takve mere, pa do donošenja odluke iz člana 526. st. 2. i 3. ovog zakonika ili do pravnosnažnosti rešenja o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihiatrijskog lečenja;
- 8) od početka pregovora sa javnim tužiocem o zaključenju sporazuma iz člana 313. stav 1, člana 320. stav 1. i člana 327. stav 1. ovog zakonika, pa do donošenja odluke suda o sporazumu;
- 9) ako se pretres održava u njegovoj odsutnosti (član 449. stav 3.) - od donošenja rešenja da se pretres održi u njegovoj odsutnosti, pa do donošenja odluke suda o žalbi na presudu.

Izabrani branilac

Član 75.

Jednog ili više branilaca može izabrati i punomoćjem ovlastiti okriviljeni sam, ili njegov zakonski zastupnik, bračni drug, srodnik po krvi u prvoj liniji, usvojitelj, usvojenik, brat, sestra, hranitelj i lice sa kojim okriviljeni živi u vanbračnoj ili kakvoj drugoj trajnoj zajednici života, osim ako se tome okriviljeni izričito protivi.

Okriviljeni može dati braniocu i usmeno punomoćje izjavom na zapisnik kod organa postupka.

Branilac po službenoj dužnosti

Član 76.

Ako u slučajevima iz člana 74. ovog zakonika branilac ne bude izabran ili u toku krivičnog postupka okriviljeni ostane bez branioca ili se u slučaju iz člana 73. stav 3. tačka 4) ovog zakonika, ako je reč o obaveznoj odbrani, ne sporazume sa saokriviljenima o braniocu ili ne izabere drugog branioca, javni tužilac ili predsednik suda pred kojim se vodi postupak će mu za dalji tok postupka rešenjem postaviti branioca po službenoj dužnosti, po redosledu sa spiska advokata koji dostavlja nadležna advokatska komora.

Advokatska komora je dužna da u spisku iz stava 1. ovog člana navede datum upisa advokata u imenik advokata i da prilikom sastavljanja spiska vodi računa o tome da praktični ili stručni rad advokata u oblasti krivičnog prava daje osnova za pretpostavku da će odbrana biti delotvorna.

Branilac postavljen po službenoj dužnosti može tražiti da bude razrešen samo iz opravdanih razloga.

Spisak iz stava 1. ovog člana objavljuje se na internet stranici i oglasnoj tabli nadležne advokatske komore i suda.

Odbojna siromašnog

Član 77.

Okriviljenom koji prema svom imovinskom stanju ne može da plati nagradu i troškove branioca, postaviće se na njegov zahtev branilac iako ne postoje razlozi za obaveznu odbranu, ako se krivični postupak vodi za krivično delo za koje se može izreći kazna zatvora preko tri godine ili ako to nalažu razlozi pravičnosti. U tom slučaju, troškovi odbrane padaju na teret budžetskih sredstava suda.

O zahtevu iz stava 1. ovog člana odlučuje sudija za prethodni postupak, predsednik veća ili sudija pojedinac, a branioca rešenjem postavlja predsednik suda pred kojim se vodi postupak po redosledu sa spiska advokata koji dostavlja nadležna advokatska komora.

Postavljeni branilac iz stava 1. ovog člana ima svojstvo branioca po službenoj dužnosti.

Zajednički branilac i više branilaca

Član 78.

Više okrivljenih mogu u istom predmetu imati zajedničkog branioca samo ako to ne ometa stručno, savesno i blagovremeno pružanje pravne pomoći u odbrani.

Ako više okrivljenih ima zajedničkog branioca suprotno stavu 1. ovog člana ili članu 73. stav 3. tačka 4) ovog zakonika, organ postupka će ih pozvati da se u roku od tri dana dogovore koga od njih će braniti dotadašnji zajednički branilac ili da svako od njih izabere drugog branioca. Ako u slučaju obavezne odbrane to ne učine, postaviće im se branilac po službenoj dužnosti.

Jedan okrivljeni može imati istovremeno u postupku najviše pet branilaca, a smatra se da je odbrana obezbeđena kad u postupku učestvuje jedan od branilaca.

Ako jedan okrivljeni ima više od pet branioca, organ postupka pozvaće ga da se u roku od tri dana opredeli koje će branioce zadržati, uz upozorenje da će, u slučaju da to ne učini, braniocima smatrati prvih pet advokata po redosledu predaje ili davanja punomoćja na zapisnik.

Prestanak prava i dužnosti branioca

Član 79.

Braniocu prestaju prava i dužnosti u slučaju:

- 1) opoziva ili otkaza punomoćja;
- 2) razrešenjem.

Razlozi za razrešenje branioca

Član 80.

Izabrani branilac će biti razrešen ako:

- 1) postoji neki od razloga iz člana 73. stav 3. ovog zakonika;
- 2) posle opomene i izrečene novčane kazne nastavi da narušava red;
- 3) protiv njega bude pokrenut krivični postupak zbog osnovane sumnje da je u vezi sa istim predmetom učinio krivično delo sprečavanje i ometanje dokazivanja ili bekstvo i omogućavanje bekstva lica lišenog slobode;
- 4) mu je punomoćje ponovo dato nakon opoziva ili otkaza punomoćja, a do toga je očigledno došlo u cilju zloupotrebe prava (član 14. stav 1.);
- 5) se radi o zajedničkom braniocu, a okrivljeni ne postupe u skladu sa članom 78. stav 2. ovog zakonika; 6) se okrivljeni koji i ma više od pet branilaca ne opredeli koje će branioce zadržati (član 78. stav 4.).

Pored razloga predviđenih u stavu 1. tač. 1) do 3) ovog člana, branilac postavljen po službenoj dužnosti će biti razrešen ako:

- 1) okrivljeni ili lice iz člana 75. stav 1. ovog zakonika uzme drugog branioca;
- 2) ne izvršava dužnost iz člana 72. stav 1. tačka 2) ovog zakonika;
- 3) su usled promene imovinskog stanja okrivljenog prestali da postoje razlozi za odbranu siromašnih (član 77. stav 1.).

Odlučivanje o razrešenju

Član 81.

O razrešenju branioca odlučuje na predlog javnog tužioca ili po službenoj dužnosti, sudija za prethodni postupak, predsednik veća, pretresno veće, odnosno sudija pojedinac.

Pre donošenja odluke sud je dužan da pozove okriviljenog i branioca da se o razlozima za razrešenje izjasne u roku od 24 časa i prilože dokaze za svoje tvrdnje, i upozori ih da će u slučaju da izjašnjenje izostane ili da uz njega ne budu priloženi dokazi, odluka biti doneta na osnovu raspoloživih podataka.

Žalba protiv rešenja o razrešenju branioca ne zadržava njegovo izvršenje.

Protiv rešenja o razrešenju branioca iz razloga navedenih u članu 80. stav 1. tačka 1) ovog zakonika žalba nije dozvoljena.

O razrešenju branioca iz razloga navedenih u članu 80. stav 1. tač. 2) do 4) i stav 2. tačka 2) ovog zakonika javni tužilac ili predsednik suda će izvestiti nadležnu advokatsku komoru.

Glava VII

DOKAZI

1. Osnovne odredbe

Dokazivanje činjenica u postupku

Član 82.

U postupku se dokazi prikupljaju i izvode u skladu sa odredbama ovog zakonika, kao i na drugi zakonom predviđen način.

Predmet dokazivanja

Član 83.

Predmet dokazivanja su činjenice koje čine obeležje krivičnog dela, ili od kojih zavisi primena neke druge odredbe krivičnog zakona.

Predmet dokazivanja su i činjenice od kojih zavisi primena odredaba krivičnog postupka.

Ne dokazuju se činjenice za koje sud oceni da su opštepoznate, u dovoljnoj meri raspravljene, da ih okriviljeni priznaje na način koji ne zahteva dalje dokazivanje (član 88.) ili da saglasnost stranaka o tim činjenicama nije u suprotnosti sa drugim dokazima.

Nezakoniti dokazi

Član 84.

Dokazi koji su pribavljeni protivno članu 16. stav 1. ovog zakonika (nezakoniti dokazi) ne mogu biti korišćeni u krivičnom postupku.

Nezakoniti dokazi se izdvajaju iz spisa, stavljuju u poseban zapečaćeni omot i čuvaju kod sudije za prethodni postupak do pravnosnažnog okončanja krivičnog postupka, a nakon toga se uništavaju i o tome se sastavlja zapisnik.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, nezakoniti dokazi se čuvaju do pravnosnažnog okončanja sudskog postupka koji se vodi zbog pribavljanja takvih dokaza.

2. Dokazne radnje

a) Saslušanje okriviljenog

Prepostavke za saslušanje okriviljenog

Član 85.

Kad se okriviljeni prvi put saslušava, pitaće se za ime i prezime, jedinstveni matični broj građana ili broj ličnog dokumenta, nadimak, ime i prezime roditelja, devojačko porodično ime majke, gde je rođen, gde stanuje, dan, mesec i godinu rođenja, državljanstvo, zanimanje, porodične prilike, da li je pismen, kakve je škole završio, šta on i članovi njegovog porodičnog domaćinstva poseduju od imovine, da li je, kad i zašto osuđivan, da li je i kad izrečena krivična sankcija izvršena i da li se protiv njega vodi postupak za koje drugo krivično delo.

Okriviljenom će se saopštiti i omogućiti da koristi prava iz člana 68. stav 1. ovog zakonika, a upozoriće se na dužnosti koje ima (član 70.) i na posledice ako ih ne ispuni.

Okriviljeni će se nakon toga pozvati da se izričito izjasni o tome da li će uzeti branioca po svom izboru, uz upozorenje da će mu ako ne izabere branioca u slučaju obavezne odbrane, biti postavljen branilac po službenoj dužnosti u skladu sa odredbama ovog zakonika.

Okriviljeni može biti saslušan u odsustvu branioca ako se izričito odrekao tog prava, ako uredno pozvani branilac nije prisutan iako je obavešten o saslušanju (član 300. stav 1.), a ne postoji mogućnost da okriviljeni uzme drugog branioca ili ako za prvo saslušanje okriviljeni nije obezbedio prisustvo branioca ni u roku od 24 časa od časa kad je poučen o ovom pravu (član 68. stav 1. tačka 4), osim u slučaju obavezne odbrane.

Ako okriviljeni nije poučen ili mu nije omogućeno da koristi prava iz stava 2. ovog člana ili izjava okriviljenog iz stava 3. ovog člana o prisustvu branioca nije uneta u zapisnik ili ako je postupljeno protivno stavu 4. ovog člana ili ako je iskaz okriviljenog dobijen protivno članu 9. ovog zakonika, na iskazu okriviljenog ne može se zasnivati sudska odluka.

Pravila o saslušanju okriviljenog

Član 86.

Okriviljeni se saslušava usmeno, sa pristojnošću i uz puno poštovanje njegove ličnosti. Okriviljeni ima pravo da se pri saslušanju koristi svojim beleškama.

Prilikom saslušanja okriviljenom će se omogućiti da se u neometanom izlaganju izjasni o svim okolnostima koje ga terete i da iznese sve činjenice koje mu služe za odbranu.

Kad okriviljeni završi svoj iskaz, a potrebno je da se iskaz upotpuni ili razjasni, postaviće mu se pitanja koja moraju biti jasna, određena i razumljiva, ne smeju sadržati obmanu, niti se zasnivati na prepostavci da je priznao nešto što nije priznao i ne smeju predstavljati navođenje na odgovor.

Ako se kasniji iskazi okriviljenog razlikuju od ranijih, a naročito ako okriviljeni opozove svoje priznanje, organ postupka ga može pozvati da iznese razloge zašto je dao različite iskaze, odnosno zašto je opozvao priznanje.

Saslušanje preko tumača ili prevodioca

Član 87.

Ako je okriviljeni gluš, postavljaće mu se pitanja pismeno, ako je nem, pozvaće se da pismeno odgovara, a ako je slep, prilikom saslušanja će mu se usmeno izložiti sadržaj pisanog dokaznog materijala. Ako se saslušanje ne može obaviti na ovaj način, pozvaće se kao tumač lice koje se sa okriviljenim može sporazumeti.

Ako okriviljeni ne razume jezik postupka, postavljaće mu se pitanja preko prevodioca.

Ako tumač ili prevodilac nije ranije zaklet, položiće zakletvu da će verno preneti pitanja koja se okriviljenom upućuju i izjave koje on bude davao.

Odredbe ovog zakonika koje se odnose na veštakе shodno se primenjuju i na tumače i prevodioce. **Priznanje okriviljenog**

Član 88.

Kada okriviljeni prizna da je učinio krivično delo, organ postupka dužan je da i dalje prikuplja dokaze o učiniocu i krivičnom delu samo ako postoji osnovana sumnja u istinitost priznanja ili je priznanje nepotpuno, protivrečno ili nejasno i ako je u suprotnosti sa drugim dokazima. **Suočenje okriviljenog**

Član 89.

Okrivljeni može biti suočen sa svedokom ili drugim okrivljenim, ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu činjenica koje su predmet dokazivanja.

Suočeni će se postaviti jedan prema drugom i organ postupka će od njih zahtevati da jedan drugom ponove svoje iskaze o svakoj spornoj okolnosti i da raspravljuju o istinitosti onoga što su iskazali. Tok suočenja i izjave koje su dali suočeni, organ postupka će uneti u zapisnik.

Prepoznavanje lica ili predmeta

Član 90.

Ako je potrebno da se utvrdi da li okrivljeni prepoznaje određeno lice ili predmet, odnosno njegove osobine koje je opisao, pokazaće mu se to lice ili predmet zajedno sa drugim njemu nepoznatim licima ili predmetima čije su osnovne osobine slične onima kakve je opisao.

Nakon tога će se od okrivljenog zatražiti da izjavi da li lice ili predmet može da prepozna sa sigurnošću ili sa određenim stepenom verovatnoće i da, u slučaju potvrđnog odgovora, na prepoznato lice ili predmet ukaže.

Ako lice ili predmet iz stava 1. ovog člana nije dostupan, okrivljenom se može pokazati fotografija tog lica ili predmeta zajedno sa drugim fotografijama njemu nepoznatih lica ili predmeta čije su osnovne osobine slične onima kakve je opisao.

U skladu sa odredbama st. 1. do 3. ovog člana, prepoznavanje lica može se obaviti i na osnovu njegovog glasa.

b) Ispitivanje svedoka

a. Osnovne odredbe Svedok

Član 91.

Svedok je lice za koje je verovatno da će dati obaveštenja o krivičnom delu, učiniocu ili o drugim činjenicama koje se utvrđuju u postupku.

Sposobnost i dužnost svedočenja

Član 92.

Svako lice koje može da prenese svoja saznanja ili opažanja u vezi sa predmetom svedočenja ima sposobnost svedočenja.

Oštećeni, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac može se ispitati kao svedok.

Svako lice koje se kao svedok poziva dužno je da se odazove pozivu, a ako ovim zakonom nije drugačije određeno (čl. 93. i 94.), dužno je i da svedoči.

Isključenje od dužnosti svedočenja

Član 93.

Od dužnosti svedočenja isključeno je:

- 1) lice koje bi svojim iskazom povredilo dužnost čuvanja tajnog podatka, dok nadležni organ, odnosno lice organa javne vlasti ne opozove tajnost podatka ili ga ne oslobođe te dužnosti;
- 2) lice koje bi svojim iskazom povredilo dužnost čuvanja profesionalne tajne (verski ispovednik, advokat, lekar, babica i dr.), osim ako je oslobođeno te dužnosti posebnim propisom ili izjavom lica u čiju je korist ustanovljeno čuvanje tajne;

3) lice koje je branilac o onome što mu je okrivljeni kao svom braniocu poverio.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, sud može na predlog okrivljenog ili njegovog branioca odlučiti da ispita lice koje je isključeno od dužnosti svedočenja.

Oslobođenje od dužnosti svedočenja

Član 94.

Od dužnosti svedočenja oslobođeno je:

- 1) lice sa kojim okrivljeni živi u braku, vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života;
- 2) srodnik okrivljenog po krvi u pravoj liniji, u pobočnoj liniji do trećeg stepena zaključno, kao i srodnik po tazbini do drugog stepena zaključno;
- 3) usvojenik i usvojitelj okrivljenog.

Maloletno lice koje, s obzirom na uzrast i duševnu razvijenost, nije sposobno da shvati značaj prava da je oslobođeno od dužnosti svedočenja, ne može se ispitati kao svedok, osim ako to sam okrivljeni zahteva.

Organ postupka je dužan da lice iz stava 1. ovog člana, pre ispitivanja ili čim sazna za njegov odnos prema okrivljenom, upozori da ne mora da svedoči. Upozorenje i odgovor se unose u zapisnik.

Lice koje ima osnova da uskrati svedočenje prema jednom od okrivljenih, oslobođeno je od dužnosti svedočenja i prema ostalim okrivljenima, ako se njegov iskaz prema prirodi stvari ne može ograničiti samo na ostale okrivljene.

Prepostavke za ispitivanja svedoka

Član 95.

Svedok će se opomenuti da je dužan da govori istinu i da ne sme ništa da prečuti, a zatim će se upozoriti da davanje lažnog iskaza predstavlja krivično delo.

Svedok će se upozoriti i da nije dužan da odgovori na određeno pitanje ako je verovatno da bi time izložio sebe ili lice iz člana 94. stav 1. ovog zakonika teškoj sramoti, znatnoj materijalnoj šteti ili krivičnom gonjenju. Ovo upozorenje će se uneti u zapisnik.

Svedok će zatim biti pitati za ime i prezime, jedinstveni matični broj građana, ime oca ili majke, prebivalište, boravište, mesto i godinu rođenja i njegov odnos sa okrivljenim i oštećenim. Svedok će se upozoriti da je dužan da o promeni adresi prebivališta ili boravišta obavesti organ postupka.

Ako je kao svedok ispitano lice protivno članu 93. stav 1. ovog zakonika ili ako lice koje je oslobođeno od dužnosti svedočenja (član 94.) nije na to upozorenje ili se nije izričito odreklo tog prava ili ako upozorenje i odricanje nije ubeleženo u zapisnik ili ako je iskaz svedoka dobijen protivno članu 9. ovog zakonika, na iskazu svedoka ne može se zasnovati sudska odluka.

Zakletva svedoka

Član 96.

Od svedoka će se zahtevati da pre svedočenja položi zakletvu.

Pre glavnog pretresa, svedok može položiti zakletvu samo ako postoji bojazan da zbog bolesti ili zbog drugih razloga neće moći da dođe na glavni pretres. Razlog zbog koga je tada položena zakletva navešće se u zapisniku.

Tekst zakletve glasi: „Zaklinjem se svojom čašću da ču o svemu što budem pitan govoriti samo istinu i da ništa od onoga što mi je poznato neću prečutati”.

Svedok zakletvu polaže usmeno, čitanjem njenog teksta, ili potvrđnim odgovorom nakon saslušanog sadržaja teksta zakletve koju je pročitao organ postupka. Nemi svedoci koji znaju da čitaju i pišu potpisuju tekst zakletve, a gluvi, slepi ili nemi svedoci, koji ne znaju ni da čitaju ni da pišu zaklinju se uz pomoć tumača.

Odbijanje i razlozi odbijanja svedoka da položi zakletvu uneće se u zapisnik.

Svedok koji ne polaže zakletvu

Član 97.

Ne polaže zakletvu svedok:

- 1) koji u vreme saslušanja nije punoletan;
- 2) koji zbog duševnog stanja ne može da shvati značaj zakletve.

Pravila o ispitivanju svedoka

Član 98.

Svedok se ispituje ponaosob i bez prisustva ostalih svedoka. Svedok je dužan da svedoči usmeno.

Posle opštih pitanja, svedok se poziva da iznese sve što mu je o predmetu poznato.

Kad svedok završi svoj iskaz, a potrebno je da se njegov iskaz proveri, dopuni ili razjasni, postaviće mu se pitanja koja moraju biti jasna, određena i razumljiva, ne smeju sadržati obmanu, niti se zasnivati na pretpostavci da je izjavio nešto što nije izjavio, i ne smeju predstavljati navođenje na odgovor osim ako se radi o unakrsnom ispitivanju na glavnom pretresu.

Svedok će se uvek pitati otkud mu je poznato ono o čemu svedoči.

Oštećeni koji se ispituje kao svedok pitaće se da li želi da u krivičnom postupku ostvaruje imovinskopopravni zahtev.

Ako se ispitivanje svedoka obavlja preko tumača, odnosno prevodioca ili ako je svedok gluvi, slepi ili nem, ispitivanje se vrši na način predviđen u članu 87. ovog zakonika.

Suočenje svedoka

Član 99.

Svedok može biti suočen sa drugim svedokom ili okrivljenim, ako se njihovi iskazi ne slažu u pogledu činjenica koje su predmet dokazivanja.

Na suočenje svedoka primeniće se odredbe člana 89. stav 2. ovog zakonika. **Prepoznavanje lica ili predmeta**

Član 100.

Ako je potrebno da se utvrди da li svedok prepoznaće određeno lice ili predmet, odnosno njihove osobine koje je opisao, prepoznavanje će se obaviti u skladu sa članom 90. ovog zakonika.

Prepoznavanje lica u predistražnom postupku i u istrazi će se obaviti tako da lice koje je predmet prepoznavanja ne može da vidi svedoka, niti svedok može da vidi to lice pre nego što pristupi prepoznavanju.

U predistražnom postupku i istrazi, prepoznavanje lica se obavlja u prisustvu javnog tužioca.

Kažnjavanje svedoka

Član 101.

Ako svedok koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda ili se bez odobrenja udalji sa mesta gde treba da bude ispitani, organ postupka može narediti da svedok bude prinudno doveden, a sud ga može i kazniti novčano do 100.000 dinara.

Ako svedok dođe, pa pošto je upozoren na posledice odbije bez zakonskog razloga da svedoči, sud ga može kazniti novčano do 150.000 dinara, a ako i posle toga odbije da svedoči, može ga još jednom kazniti istom kaznom.

O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

b. Zaštita svedoka Osnovna

zaštita

Član 102.

Organ postupka je dužan da oštećenog ili svedoka zaštići od uvrede, pretnje i svakog drugog napada.

Učesnika u postupku ili drugo lice koje pred organom postupka vređa oštećenog ili svedoka, preti mu ili ugrožava njegovu bezbednost, javni tužilac ili sud će opomenuti, a sud ga može i novčano kazniti do 150.000 dinara.

O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Po prijemu obaveštenja od policije ili suda ili po sopstvenom saznanju o postojanju nasilja ili ozbiljne pretnje upućene oštećenom ili svedoku javni tužilac će preduzeti krivično gonjenje ili će o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca.

Javni tužilac ili sud može zahtevati da policija preduzme mere zaštite oštećenog ili svedoka u skladu sa zakonom.

Posebno osetljivi svedok

Član 103.

Svedoku koji je s obzirom na uzrast, životno iskustvo, način života, pol, zdravstveno stanje, prirodu, način ili posledice izvršenog krivičnog dela, odnosno druge okolnosti slučaja posebno osetljiv, organ postupka može po službenoj dužnosti, na zahtev stranaka ili samog svedoka odrediti status posebno osetljivog svedoka.

Rešenje o određivanju statusa posebno osetljivog svedoka donosi javni tužilac, predsednik veća ili sudija pojedinac.

Ako smatra da je to potrebno radi zaštite interesa posebno osetljivog svedoka, organ postupka iz stava 2. ovog člana će doneti rešenje o postavljanju punomoćnika svedoku, a javni tužilac ili predsednik suda će postaviti punomoćnika po redosledu sa spiska advokata koji su dostavljaju nadležna advokatska komora za određivanje branilaca po službenoj dužnosti (član 76.).

Protiv rešenja kojim je usvojen ili odbijen zahtev nije dozvoljena posebna žalba.

Pravila o ispitivanju posebno osetljivog svedoka

Član 104.

Posebno osetljivom svedoku pitanja se mogu postavljati samo preko organa postupka koji će se prema njemu odnositi sa posebnom pažnjom, nastrojeći da se izbegnu moguće štetne posledice krivičnog postupka po ličnost, telesno i duševno stanje svedoka. Ispitivanje se može obaviti uz pomoć psihologa, socijalnog radnika ili drugog stručnog lica, o čemu odlučuje organ postupka.

Ako organ postupka odluči da se posebno osetljivi svedok ispita upotrebom tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka, ispitivanje se sprovodi bez prisustva stranaka i drugih učesnika u postupku u prostoriji u kojoj se svedok nalazi.

Posebno osetljivi svedok može se ispitati i u svom stanu ili drugoj prostoriji, odnosno u ovlašćenoj instituciji koja je stručno osposobljena za ispitivanje posebno osetljivih lica. U tom slučaju organ postupka može odrediti da se primene mere iz stava 2. ovog člana.

Posebno osetljivi svedok ne može biti suočen sa okrivljenim, osim ako to sam okrivljeni zahteva, a organ postupka to dozvoli vodeći računa o stepenu osetljivosti svedoka i o pravima odbrane.

Protiv rešenja iz st. 1. do 3. ovog člana nije dozvoljena posebna žalba.

Zaštićeni svedok

Član 105.

Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi svedok davanjem iskaza ili odgovorom na pojedina pitanja sebe ili sebi bliska lica izložio opasnosti po život, zdravlje, slobodu ili imovinu većeg obima, sud može rešenjem o određivanju statusa zaštićenog svedoka odobriti jednu ili više mera posebne zaštite.

Mere posebne zaštite obuhvataju ispitivanje zaštićenog svedoka pod uslovima i na način koji obezbeđuju da se njegova istovetnost ne otkrije javnosti, a izuzetno ni okrivljenom i njegovom braniocu, u skladu sa ovim zakonom.

Mere posebne zaštite

Član 106.

Mere posebne zaštite kojima se obezbeđuje da se istovetnost zaštićenog svedoka ne otkrije javnosti su isključenje javnosti sa glavnog pretresa i zabrana objavljivanja podataka o istovetnosti svedoka.

Meru posebne zaštite kojom se okrivljenom i njegovom braniocu uskraćuju podaci o istovetnosti zaštićenog svedoka sud može izuzetno odrediti ako nakon uzimanja izjava od svedoka i javnog tužioca utvrdi da je život, zdravlje ili sloboda svedoka ili njemu bliskog lica u toj meri ugrožena da to opravdava ograničenje prava na odbranu i da je svedok verodostojan.

Istovetnost zaštićenog svedoka koja je uskraćena u skladu sa stavom 2. ovog člana, sud će otkriti okrivljenom i njegovom braniocu najkasnije 15 dana pre početka glavnog pretresa.

Prilikom odlučivanja o merama posebne zaštite iz st. 1. i 2. ovog člana sud će voditi računa da se određuje teža mera samo ako se svrha ne može postići primenom blaže mere.

Pokretanje postupka za određivanje statusa zaštićenog svedoka

Član 107.

Sud može odrediti status zaštićenog svedoka po službenoj dužnosti, na zahtev javnog tužioca ili samog svedoka.

Zahtev iz stava 1. ovog člana sadrži: lične podatke o svedoku, podatke o krivičnom delu o kome se svedok ispituje, činjenice i dokaze koji ukazuju da u slučaju svedočenja postoji opasnost po život, telo, zdravlje, slobodu ili imovinu većeg obima svedoka ili njemu bliskih lica i opis okolnosti na koje se svedočenje odnosi.

Zahtev se podnosi u zapečaćenom omotu na kome je naznačeno „zaštita svedoka - strogo poverljivo” i predaje se u toku istrage sudiji za prethodni postupak, a nakon potvrđivanja optužnice predsedniku veća.

Ako svedok prilikom ispitivanja uskrati davanje podataka iz člana 95. stav 3. ovog zakonika, odgovor na pojedina pitanja ili svedočenje u celini, uz obrazloženje da postoje okolnosti iz člana 105. stav 1. ovog zakonika, sud će pozvati svedoka da u roku od tri dana postupi u skladu sa odredbama st. 2. i 3. ovog člana.

Ako uskraćivanje podataka, odgovora ili svedočenja smatra očigledno neosnovanim ili svedok u ostavljenom roku ne postupi u skladu sa odredbama st. 2. i 3. ovog člana, sud će primeniti odredbe člana 101. stav 2. ovog zakonika.

Odlučivanje o određivanju statusa zaštićenog svedoka

Član 108.

O određivanju statusa zaštićenog svedoka rešenjem odlučuje u toku istrage sudija za prethodni postupak, a nakon potvrđivanja optužnice veće. Prilikom odlučivanja na glavnom pretresu isključuje se javnost (član 363.), bez izuzetaka propisanih u članu 364. stav 2. ovog zakonika.

U rešenju kojim se određuje status zaštićenog svedoka navodi se pseudonim zaštićenog svedoka, trajanje mere i način na koji će biti sprovedena: izmena ili brisanje iz spisa podataka o istovetnosti svedoka, prikrivanje izgleda svedoka, ispitivanje iz posebne prostorije uz promenu glasa svedoka, ispitivanje putem tehničkih sredstava za prenos i promenu zvuka i slike.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana stranke i svedok mogu izjaviti žalbu.

O žalbi na rešenje sudije za prethodni postupak odlučuje veće (član 21. stav 4.), a u ostalim slučajevima veće (član 21. stav 4.) neposredno višeg suda. Odluka o žalbi se donosi u roku od tri dana od prijema spisa.

Ispitivanje zaštićenog svedoka

Član 109.

Kada rešenje o određivanju statusa zaštićenog svedoka postane pravnosnažno, sud će posebnom naredbom, koja predstavlja tajnu, na poverljiv način obavestiti stranke, branioca i svedoka o danu, času i mestu ispitivanja svedoka.

Pre početka ispitivanja zaštićeni svedok se obaveštava da se njegova istovetnost neće nikome otkriti osim sudu, strankama i braniocu, ili samo sudu i javnom tužiocu, pod uslovima iz člana 106. st. 2. i 3. ovog zakonika i upoznaje se sa načinom na koji će biti ispitan.

Sud će upozoriti sve prisutne da su dužni da čuvaju kao tajnu podatke o zaštićenom svedoku i njemu bliskim licima i o drugim okolnostima koje mogu dovesti do otkrivanja njihove istovetnosti i da odavanje tajne predstavlja krivično delo. Upozorenje i imena prisutnih lica uneće se u zapisnik.

Sud će zabraniti svako pitanje koje zahteva odgovor koji bi mogao da otkrije istovetnost zaštićenog svedoka.

Ako se ispitivanje zaštićenog svedoka obavlja putem tehničkih sredstava za promenu zvuka i slike, njima rukuje stručno lice.

Zaštićeni svedok potpisuje zapisnik pseudonimom.

Čuvanje podataka o zaštićenom svedoku

Član 110.

Podaci o istovetnosti zaštićenog svedoka i njemu bliskih lica i o drugim okolnostima koje mogu dovesti do otkrivanja njihove istovetnosti, zatvorice se u poseban omot sa naznakom „zaštićeni svedok - strogo poverljivo”, zapečatiti i predati na čuvanje sudiji za prethodni postupak.

Zapečaćeni omot može otvarati samo sud koji odlučuje o pravnom leku protiv presude. Na omotu će se naznačiti razlog, dan i čas otvaranja i imena članova veća koji su upoznati sa podacima iz stava 1. ovog člana. Nakon toga omot će se ponovo zapečatiti, sa naznačenjem na omotu datuma i časa pečačenja, i vratiti sudiji za prethodni postupak.

Podaci iz stava 1. ovog člana predstavljaju tajne podatke. Osim službenih lica ova podatke su dužna da čuvaju i druga lica koja ih u bilo kom svojstvu saznaju.

Dužnost obaveštavanja o merama posebne zaštite

Član 111.

Policija i javni tužilac su prilikom prikupljanja obaveštenja od građana dužni da ih obaveste o merama posebne zaštite iz člana 106. ovog zakonika.

Shodna primena odredaba o zaštićenom svedoku

Član 112.

Odredbe čl. 105. do 111. ovog zakonika shodno se primenjuju i na zaštitu prikrivenog islednika, veštaka, stručnog savetnika i stručno lice.

v) Veštačenje

a. Osnovne odredbe

Razlozi za veštačenje

Član 113.

Organ postupka odrediće veštačenje kada je za utvrđivanje ili ocenu neke činjenice u postupku potrebno stručno znanje.

Veštačenje se ne može odrediti radi utvrđivanja ili ocene pravnih pitanja o kojima se odlučuje u postupku.

Određivanje veštaka

Član 114.

Veštak je lice koje raspolaže potrebnim stručnim znanjem za utvrđivanje ili ocenu neke činjenice u postupku.

Za veštačenje će se, po pravilu, odrediti jedan veštak, a ako je veštačenje složeno - dva ili više veštaka.

Ako za određenu vrstu veštačenja postoje veštaci sa spiska stalnih veštaka, drugi veštaci se mogu odrediti samo ako postoji opasnost od odlaganja ili ako su stalni veštaci sprečeni ili ako to zahtevaju druge okolnosti.

Ako za određenu vrstu veštačenja postoji stručna ustanova ili se veštačenje može obaviti u okviru državnog organa, takva veštačenja, naročito ako su složenija, po pravilu, će se poveriti takvoj ustanovi ili organu, koji će potom odrediti jednog ili više stručnjaka za davanje nalaza i mišljenja.

Ako za određenu vrstu veštačenja ne postoji domaći stručnjak, stručna ustanova ili državni organ ili je to opravdano zbog posebne složenosti slučaja, prirode veštačenja ili drugih važnih okolnosti, za veštaka se izuzetno može odrediti strani državljanin, odnosno veštačenje se može izuzetno poveriti stranoj stručnoj ustanovi ili organu druge države.

Dužnost veštačenja

Član 115.

Lice koje se poziva kao veštak dužno je da se odazove pozivu i da svoj nalaz i mišljenje da u određenom roku. Na zahtev veštaka, iz opravdanih razloga, organ postupka može produžiti rok.

Ako veštak koji je uredno pozvan ne dođe, a izostanak ne opravda, ili se bez odobrenja udalji sa mesta gde treba da bude ispitan, organ postupka može narediti da se prinudno dovede, a sud ga može i kazniti novčano do 100.000 dinara, a stručnu ustanovu do 300.000 dinara.

Ako veštak, nakon upozorenja na posledice uskraćivanja veštačenja, bez opravdanog razloga neće da veštači, ili ne da nalaz i mišljenje u roku koji mu je određen, sud ga može kazniti novčano do 150.000 dinara, a stručnu ustanovu do 500.000 dinara.

U slučaju iz st. 2. i 3. ovog člana sud može kazniti odgovorno lice u državnom organu novčanom kaznom propisanom za veštaka, ako veštačenje vrši državni organ.

O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Izuzeće od dužnosti veštačenja

Član 116.

Za veštaka se ne može odrediti lice koje je isključeno (član 93.) ili oslobođeno (član 94.) od dužnosti svedočenja, a ako je određeno za veštaka, na njegovom nalazu i mišljenju ne može se zasnivati sudska odluka.

Razlog za izuzeće od dužnosti veštačenja (član 37. stav 1.) postoji i u pogledu lica koje je zaposleno kod oštećenog ili okriviljenog ili je, zajedno sa njima ili nekim od njih, zaposleno kod drugog poslodavca.

Za veštaka se, po pravilu, neće odrediti lice koje je ispitano kao svedok.

O žalbi protiv rešenja kojim se odbija zahtev za izuzeće veštaka (član 41. stav 5.) odlučuje sudija za prethodni postupak ili veće (član 21. stav 4.). Žalba odlaže izvršenje veštačenja, ukoliko ne postoji opasnost od odlaganja.

Određivanje veštačenja

Član 117.

Organ postupka po službenoj dužnosti ili na predlog stranke i branioca određuje veštačenje pisanom naredbom, a ako postoji opasnost od odlaganja veštačenje se, uz obavezu sastavljanja službene beleške, može i usmeno odrediti.

Ako veštačenje predloži stranka ili branilac, organ postupka ga može pozvati da predloži lice, odnosno stručnu ustanovu ili državni organ, kome treba poveriti veštačenje i da postavi pitanja na koja veštak treba da odgovori.

Protiv rešenja kojim je u toku istrage javni tužilac odbio predlog okrivljenog ili njegovog branioca za određivanje veštačenja, može se izjaviti žalba o kojoj odlučuje sudija za prethodni postupak u roku od 48 časova.

Ako određivanje veštačenja predloži okrivljeni i njegov branilac, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac, organ postupka može zahtevati da se unapred položi novčani iznos za troškove veštačenja.

Ako veštačenje određuje sud, naredba se dostavlja i strankama.

Naredba o veštačenju

Član 118.

Naredba o veštačenju sadrži:

- 1) naziv organa koji je naredio veštačenje;
- 2) ime i prezime lica koje je određeno za veštaka, odnosno naziv stručne ustanove ili državnog organa kome je povereno veštačenje;
- 3) označenje predmeta veštačenja;
- 4) pitanja na koja treba odgovoriti;
- 5) obaveza da izuzete i obezbeđene uzorke, tragove i sumnjive materije preda organu postupka;
- 6) rok za podnošenje nalaza i mišljenja;
- 7) obavezu da nalaz i mišljenje dostavi u dovoljnom broju primeraka za sud i stranke;
- 8) upozorenje da činjenice koje je saznao prilikom veštačenja predstavljaju tajnu;
- 9) upozorenje na posledice davanja lažnog nalaza i mišljenja.

Ako stranka ima stručnog savetnika (član 125.) u naredbi se naznačuje njegovo ime i adresa. **Zakletva veštaka**

Član 119.

Od veštaka će se zahtevati da pre veštačenja položi zakletvu, a stalni veštak biće pre veštačenja opomenut na već položenu zakletvu.

Ako postoji bojazan da zbog bolesti ili drugih razloga veštak neće moći da dođe na glavni pretres, on zakletvu može položiti i pre glavnog pretresa pred javnim tužiocem ili sudom, uz njihovu obavezu da u zapisniku navedu razloge zbog kojih se zakletva tada polaže.

Tekst zakletve glasi: „Zaklinjem se da ću veštačiti u skladu sa pravilima nauke ili veštine, savesno, nepristrasno i po svom najboljem znanju, i da ću tačno i potpuno izneti svoj nalaz i mišljenje“. **Postupak veštačenja**

Član 120.

Pre početka veštačenja organ postupka upozoriće veštaka da davanje lažnog nalaza i mišljenja predstavlja krivično delo i pozvati ga da predmet veštačenja brižljivo razmotri, da tačno navede sve što zapazi i nađe, i da svoje mišljenje iznese nepristrasno i u skladu sa pravilima nauke ili veštine.

Organ postupka rukovodi veštačenjem, pokazuje veštaku predmete koje će razmotriti, postavlja mu pitanja i po potrebi traži objašnjenja u pogledu datog nalaza i mišljenja.

Ako je za svrhe veštačenja potrebno da se analizira neka materija, veštaku će se, ako je to moguće, staviti na raspolaganje samo deo te materije, a ostatak će se u potreboj količini obezbediti za slučaj naknadnih analiza.

Veštak ima pravo da od organa postupka i stranaka traži i dobije dopunska razjašnjenja, da razgleda predmete i razmatra spise, da predlaže da se prikupe dokazi ili pribave predmeti i podaci koji su od važnosti za davanje nalaza i mišljenja i da prilikom uviđaja, rekonstrukcije ili preduzimanja druge dokazne radnje predloži da se razjasne pojedine okolnosti ili da se licu koje daje izjavu postave određena pitanja.

Veštačenje u stručnoj ustanovi ili državnom organu

Član 121.

Kada je veštačenje povereno stručnoj ustanovi ili državnom organu, neće se primeniti odredbe člana 119. i člana 120. st. 1. i 2. ovog zakonika, a organ postupka će rukovodioča stručne ustanove ili organa upozoriti na posledice davanja lažnog nalaza i mišljenja i na to da u davanju nalaza i mišljenja ne može učestvovati lice iz člana 116. ovog zakonika.

Organ postupka će stručnoj ustanovi ili državnom organu staviti na raspolaganje materijal potreban za veštačenje i postupiti u skladu sa članom 120. stav 3. ovog zakonika.

Stručna ustanova ili državni organ dostavlja pisani nalaz i mišljenje, potpisani od lica koja su izvršila veštačenje.

Rukovodilac stručne ustanove ili državnog organa dužan je da stranku, na njen zahtev, obavesti o imenima lica koja će izvršiti veštačenje.

Organ postupka može tražiti objašnjenja u pogledu datog nalaza i mišljenja.

Smeštanje u zdravstvenu ustanovu u cilju veštačenja

Član 122.

Sudija za prethodni postupak, predsednik pretresnog veća ili sudija pojedinac, po službenoj dužnosti ili na predlog stranke ili veštaka, može rešenjem odrediti smeštanje okrivljenog u zdravstvenu ustanovu ako je to neophodno za svrhu medicinskog veštačenja.

Mera iz stava 1. ovog člana može trajati najduže do 15 dana, a izuzetno se, na obrazloženi predlog veštaka i po pribavljenom mišljenju rukovodioca zdravstvene ustanove, može produžiti najduže za još 15 dana.

Protiv rešenja kojim je određeno smeštanje okrivljenog u zdravstvenu ustanovu ili je odbijen predlog iz st. 1. i 2. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu u roku od 24 časa od kada im je uručeno rešenje.

O žalbi, koja ne zadržava izvršenje rešenja, odlučuje veće (član 21. stav 4.) u roku od 48 časova.

Ako se u zdravstvenu ustanovu smešta okrivljeni koji se nalazi u pritvoru, sudija za prethodni postupak, predsednik pretresnog veća ili sudija pojedinac će obavestiti rukovodioca ustanove o razlozima zbog kojih je određen pritvor, da bi se preuzele mere potrebne za ostvarenje svrhe pritvora.

Vreme provedeno u zdravstvenoj ustanovi uračunaće se okrivljenom u pritvor, odnosno u izrečenu krivičnu sankciju koja se sastoji u lišenju slobode.

Nalaz i mišljenje veštaka

Član 123.

Usmeno dati nalaz i mišljenje veštaka unosi se odmah u zapisnik.

Veštaku se može odobriti da podnese pisani nalaz i mišljenje, u roku koji odredi organ postupka.

U zapisniku o veštačenju ili u pisanim nalazima i mišljenju naznačiće se ko je izvršio veštačenje, zanimanje, stručna spremam i specijalnost veštaka, kao i imena i svojstvo lica koja su prisustvovala veštačenju.

Nakon završenog veštačenja, organ postupka obaveštava stranke koje veštačenju nisu prisustvovale da zapisnik o veštačenju ili pisani nalaz i mišljenje mogu razgledati i kopirati i određuje rok u kojem mogu da iznesu svoje primedbe.

Nedostaci u nalazu i mišljenju veštaka

Član 124.

Organ postupka će po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka narediti da se veštačenje ponovi:

- 1) ako je nalaz nejasan, nepotpun, pogrešan, u protivrečnosti sam sa sobom ili sa okolnostima o kojima je veštačeno ili se pojavi sumnja u njegovu istinitost;
- 2) ako je mišljenje nejasno ili protivrečno.

Ako se nedostaci iz stava 1. ovog člana ne mogu otkloniti ponovnim ispitivanjem veštaka ili dopunskim veštačenjem, organ postupka će odrediti drugog veštaka koji će obaviti novo veštačenje. **Stručni savetnik**

Član 125.

Stručni savetnik je lice koje raspolaže stručnim znanjem iz oblasti u kojoj je određeno veštačenje.

Stranka može izabrati i punomoćjem ovlastiti stručnog savetnika kada organ postupka odredi veštačenje.

Okrivljeni i oštećeni kao tužilac imaju pravo da organu postupka podnesu zahtev za postavljanje stručnog savetnika. Prilikom odlučivanja o zahtevu shodno se primenjuju odredbe člana 59, člana 77. st. 1. i 2, člana 114. stav 3. i člana 116. st. 1. do 3. ovog zakonika.

O žalbi protiv rešenja kojim je odbijen zahtev iz stava 3. ovog člana odlučuje sudija za prethodni postupak ili veče (član 21. stav 4.).

Prava i dužnosti stručnog savetnika

Član 126.

Stručni savetnik ima pravo da bude obavešten o danu, času i mestu veštačenja i da prisustvuje veštačenju kojem imaju pravo da prisustvuju okrivljeni i njegov branilac, da u toku veštačenja pregleda spise i predmet veštačenja i predlaže veštaku preduzimanje određenih radnji, da daje primedbe na nalaz i mišljenje veštaka, da na glavnom pretresu postavlja pitanja veštaku i da bude ispitano predmetu veštačenja.

Pre ispitivanja od stručnog savetnika će se zahtevati da položi zakletvu koja glasi: „Zaklinjem se da će dati iskaz u skladu sa pravilima nauke ili veštine, savesno, nepristrasno i po svom najboljem znanju”.

Stručni savetnik je dužan da punomoćje bez odlaganja podnese organu postupka, da stranci pruži pomoć stručno, savesno i blagovremeno, da ne zloupotrebljava svoja prava i da ne odugovlači postupak.

b. Posebni slučajevi veštačenja Veštačenje telesnih

povreda

Član 127.

Ako postoji sumnja u odnosu na vrstu i način nastanka telesne povrede, organ postupka će odrediti veštačenje telesnih povreda.

Telesne povrede veštače se, po pravilu, pregledom povređenog, a ako to nije moguće ili po mišljenju veštaka nije potrebno - na osnovu medicinske dokumentacije ili drugih podataka u spisima.

Prilikom pregleda iz stava 2. ovog člana shodno se primenjuju odredbe čl. 133. i 134. ovog zakonika.

Nalaz i mišljenje veštaka

Član 128.

Veštak će tačno opisati povrede i po potrebi sačiniti fotodokumentaciju, a potom dati mišljenje o vrsti i težini svake pojedine povrede i njihovom ukupnom dejstvu, s obzirom na njihovu prirodu ili posebne okolnosti slučaja, o tome kakve posledice te povrede obično proizvode, a kakve su u konkretnom slučaju proizvele, i o tome čime su povrede nanete i na koji način.

Prilikom veštačenja, veštak je dužan da postupi u skladu sa odredbom člana 130. stav 2. ovog zakonika. **Veštačenje leša**

Član 129.

Ako postoji sumnja da je smrt određenog lica neposredna ili posredna posledica krivičnog dela ili je u trenutku smrti lice bilo lišeno slobode ili je nepoznat identitet leša, javni tužilac ili sud će odrediti da lekar specijalista za sudsku medicinu izvrši pregled i obdukciju leša.

Kada se veštači van stručne ustanove, pregled i obdukciju leša izvršiće prema potrebi dva ili više lekara iz stava 1. ovog člana.

Ako je leš već zakopan, sud će odrediti ekshumaciju u cilju njegovog pregleda i obdukcije. **Nalaz i mišljenje veštaka**

Član 130.

Pri obdukciji leša preduzeće se potrebne mere da se utvrdi identitet leša i u tom cilju posebno će se opisati spoljne i unutrašnje telesne osobine leša i obezbediće se odgovarajući uzorci sa leša za forenzičkogenetičku analizu i otisci papilarnih linija.

Veštak je dužan da pri pregledu i obdukciji leša obrati pažnju na nađeni materijal biološkog porekla (krv, pljuvačka, sperma, urin i dr.), tragove i sumnjive materije, da ih opiše i izuzme, a ako to organ postupka zahteva ili ako veštak posumnja da je smrt prouzrokovana trovanjem, obezbediće uzorke biološkog porekla (krv, urin, tečnost staklastog tela, telesni organi i dr.).

O pregledu i obdukciji leša sačiniće se fotodokumentacija.

U mišljenju će veštak naročito navesti poreklo i neposredni uzrok smrti, kao i šta je taj uzrok izazvalo.

Ako je na lešu nađena kakva povreda, utvrdiće se da li je tu povredu naneo neko drugi, čime je naneta, na koji način, koliko vremena pre nego što je smrt nastupila i da li je ona prouzrokovala smrt, a ako je na lešu nađeno više povreda, utvrdiće se da li je svaka povreda naneta istim sredstvom i koja je povreda prouzrokovala smrt, da li je više smrtonosnih povreda, kakav je redosled njihovog nastanka i da li su samo neke od njih prouzrokovale smrt ili je smrt posledica njihovog skupnog delovanja.

U slučaju iz stava 5. ovog člana naročito će se utvrditi da li je smrt prouzrokovana samom vrstom i opštom prirodom povrede ili zbog ličnog svojstva ili naročitog stanja organizma povređenog ili zbog slučajnih okolnosti ili okolnosti pod kojima je povreda naneta.

Pri pregledu i obdukciji začetka ili novorođenčeta, pored obaveza iz st. 4. i 5. ovog člana, treba posebno utvrditi njegovu starost, sposobnost za vanmaterični život, uzrok smrti i da li je rođeno živo ili mrtvo. **Psihijatrijsko veštačenje**

Član 131.

Ako se pojavi sumnja da je isključena ili smanjena uračunljivost okrivljenog, da je okrivljeni usled zavisnosti od upotrebe alkohola ili opojnih droga učinio krivično delo ili da je zbog duševnih smetnji nesposoban da učestvuje u postupku, organ postupka će odrediti psihijatrijsko veštačenje okrivljenog.

Ako se pojavi sumnja u sposobnost svedoka da prenese svoja saznanja ili opažanja u vezi sa predmetom svedočenja, organ postupka može odrediti psihijatrijsko veštačenje svedoka.

Nalaz i mišljenje veštaka

Član 132.

Ako je veštačenje određeno radi ocene uračunljivosti okrivljenog, veštak će ustanoviti da li je u vreme izvršenja krivičnog dela kod okrivljenog postojala duševna bolest, privremena duševna poremećenost, zaostali duševni razvoj ili druga teža duševna poremećenost, odrediće prirodu, vrstu, stepen i trajnost poremećenosti i dati mišljenje o uticaju takvog duševnog stanja na sposobnost okrivljenog da shvati značaj svoga dela ili upravlja svojim postupcima.

Ako je veštačenje određeno radi ocene sposobnosti okrivljenog da učestvuje u postupku, veštak će ustanoviti da li kod okrivljenog postoje duševne smetnje i dati mišljenje da li je okrivljeni sposoban da shvati prirodu i svrhu krivičnog postupka, razume pojedine procesne radnje i njihove posledice i sam ili uz pomoć branioca vrši svoju odbranu.

Ako je veštačenje određeno radi ocene sposobnosti svedoka da prenese svoja saznanja ili opažanja u vezi sa predmetom svedočenja, veštak će ustanoviti da li kod svedoka postoje duševne smetnje i dati mišljenje da li je svedok sposoban da svedoči.

g) Uviđaj

Preduzimanje uviđaja

Član 133.

Uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje ili razjašnjenje neke činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje organa postupka.

Predmet uviđaja može biti lice, stvar ili mesto.

Prilikom preduzimanja uviđaja organ postupka će po pravilu zatražiti pomoć stručnog lica forenzičke, saobraćajne, medicinske ili druge struke, koje će, po potrebi, preduzeti i pronalaženje, obezbeđivanje ili opisivanje tragova, izvršiti potrebna merenja i snimanja, sačiniti skice, uzeti potrebne uzorke radi analize ili prikupiti druge podatke.

Na uviđaj se može pozvati i veštak ako bi njegovo prisustvo bilo od koristi za davanje nalaza i mišljenja. **Uviđaj lica**

Član 134.

Uviđaj okrivljenog preduzeće se i bez njegovog pristanka ako je potrebno da se utvrde činjenice važne za postupak.

Uviđaj drugih lica može se bez njihovog pristanka preduzeti samo ako se mora utvrditi da li se na njihovom telu nalazi određeni trag ili posledica krivičnog dela.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 141. ovog zakonika, od lica iz st. 1. i 2. ovog člana mogu se uzeti uzorci radi analize (čl. 141. i 142.).

Uviđaj stvari

Član 135.

Uviđaj se preduzima nad pokretnim i nepokretnim stvarima okrivljenog ili drugih lica. Uviđaj leša se preduzima ako su ispunjeni uslovi iz člana 129. stav 1. ovog zakonika.

Svako je dužan da organu postupka omogući pristup stvarima i pruži potrebna obaveštenja. Pod uslovima iz člana 147. ovog zakonika, pokretne stvari se mogu privremeno oduzeti.

Ako je radi preduzimanja uviđaja potrebno ući u zgrade, stanove i druge prostorije, primenjuju se odredbe člana 155. i člana 158. stav 1. tačka 1) ovog zakonika.

Uviđaj mesta

Član 136.

Uviđaj mesta se preduzima na mestu krivičnog dela ili drugom mestu na kojem se nalaze predmeti ili tragovi krivičnog dela.

Organ postupka može zadržati lice zatečeno na mestu uviđaja pod uslovima predviđenim u članu 290. ovog zakonika.

d) Rekonstrukcija događaja

Određivanje rekonstrukcije događaja

Član 137.

Radi proveravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje predmeta dokazivanja, organ postupka može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se obavlja tako što će se ponoviti radnje ili situacije u uslovima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj odigrao. Ako su u iskazima pojedinih svedoka ili okrivljenih radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, po pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih.

Rekonstrukcija se ne sme obaviti na način kojim se vreda javni red i moral ili se dovodi u opasnost život ili zdravlje ljudi.

Prilikom rekonstrukcije mogu se, po potrebi, ponovo izvesti pojedini dokazi.

đ) Isprava

Dokazivanje ispravom

Član 138.

Dokazivanje ispravom vrši se čitanjem, gledanjem, slušanjem ili uvidom u sadržaj isprave na drugi način.

Isprava koju je u propisanom obliku izdao državni organ u granicama svoje nadležnosti, kao i isprava koju je u takvom obliku izdalo lice u vršenju javnog ovlašćenja koje mu je povereno zakonom, dokazuje verodostojnost onoga što je u njoj sadržano.

Dozvoljeno je dokazivati da sadržaj isprave iz stava 2. ovog člana nije verodostojan ili da isprava nije pravilno sastavljena.

Verodostojnost sadržaja ostalih isprava utvrđuje se izvođenjem drugih dokaza i ocenjuje se u skladu sa članom 16. stav 3. ovog zakonika.

Pribavljanje isprave

Član 139.

Ispravu po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka pribavlja organ postupka ili podnose stranke, po pravilu, u originalu.

Ako lice ili državni organ odbije da na zahtev organa postupka dobrovoljno predstavi ispravu, postupiće se u skladu sa odredbama člana 147. ovog zakonika. Ako je original isprave uništen, nestao ili ga nije moguće pribaviti, može se pribaviti kopija isprave.

Organ postupka će u zapisnik uneti sadržaj isprave i napraviće njenu kopiju, a u slučaju potrebe original će vratiti podnosiocu.

e) Uzimanje uzoraka

Uzimanje biometrijskih uzoraka

Član 140.

U cilju utvrđivanja činjenica u postupku od osumnjičenog se mogu i bez pristanka uzeti otisci papilarnih linija i delova tela, bukalni bris i lični podaci, sastaviti lični opis i napraviti fotografija (forenzička registracija osumnjičenog).

Kad je to neophodno radi utvrđivanja istovetnosti ili u drugim slučajevima od interesa za uspešno vođenje postupka, sud može odobriti da se fotografija osumnjičenog javno objavi.

Radi otklanjanja sumnje o povezanosti sa krivičnim delom, od oštećenog ili drugog lica zatečenog na mestu krivičnog dela mogu se i bez pristanka uzeti otisci papilarnih linija i delova tela i bukalni bris.

Radnju iz st. 1. i 3. ovog člana po naredbi javnog tužioca ili suda preduzima stručno lice.

Uzimanje uzoraka biološkog porekla

Član 141.

Uzimanju uzoraka biološkog porekla i preduzimanju drugih medicinskih radnji koje su po pravilu medicinske nauke neophodne radi analize i utvrđivanja činjenica u postupku, može se pristupiti i bez pristanka okrivljenog, izuzev ako bi zbog toga nastupila kakva šteta po njegovo zdravlje.

Ako je potrebno utvrditi postojanje traga ili posledice krivičnog dela na drugom licu, uzimanju uzoraka biološkog porekla i preduzimanju drugih medicinskih radnji u skladu sa stavom 1. ovog člana može se pristupiti i bez pristanka lica, izuzev ako bi nastupila kakva šteta po njegovo zdravlje.

Od okrivljenog, oštećenog, svedoka ili drugog lica može se radi utvrđivanja činjenica u postupku uzeti uzorak glasa ili rukopisa radi upoređivanja.

Radnje iz st. 1. i 2. ovog člana po naredbi javnog tužioca ili suda preduzima zdravstveni radnik.

Lice iz stava 3. ovog člana koje bez zakonskog razloga (član 68. stav 1. tačka 2), član 93, član 94. stav 1. i član 95. stav 2.) odbije da da uzorak glasa ili rukopisa sud može kazniti novčano do 150.000 dinara.

O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Uzimanje uzoraka za forenzičko-genetičku analizu

Član 142.

Ako je potrebno radi otkrivanja učinjoca krivičnog dela ili utvrđivanja drugih činjenica u postupku, javni tužilac ili sud može narediti uzimanje uzorka za forenzičko-genetičku analizu:

- 1) sa mesta krivičnog dela i drugog mesta na kome se nalaze tragovi krivičnog dela;
- 2) od okrivljenog i oštećenog, a pod uslovima predviđenim u članu 141. stav 2. ovog zakonika;
- 3) od drugih lica ako postoji jedna ili više karakteristika koja ih dovodi u vezu sa krivičnim delom.

U odluci o izricanju krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode, prvostepeni sud može po službenoj dužnosti odrediti da se uzorak za forenzičko-genetičku analizu uzme od:

- 1) okrivljenog kome je za krivično delo učinjeno sa umišljajem izrečena kazna zatvora preko jedne godine; 2) okrivljenog koji je oglašen krivim za umišljajno krivično delo protiv polne slobode;
- 3) lica kome je izrečena mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja.

Vođenje evidencije o uzetim uzorcima, njihovo čuvanje i uništavanje uređuje se aktom iz člana 279. ovog zakonika.

Ž) Provera računa i sumnjivih transakcija Predmet provere

Član 143.

Ako postoje osnovi sumnje da osumnjičeni za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora od četiri godine ili teža kazna, odnosno za krivično delo prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju (član 185. stav 4. Krivičnog zakonika), pranje novca (član 231. stav 5. Krivičnog zakonika), trgovina uticajem (član 366. stav 2. Krivičnog zakonika), primanje mita (član 367. stav 4. Krivičnog zakonika) i davanje mita (član 368. stav 2. Krivičnog zakonika) poseduje račune ili obavlja transakcije, organ postupka može odrediti da se izvrši provera računa ili sumnjivih transakcija.

Provera iz stava 1. ovog člana obuhvata:

- 1) pribavljanje podataka;
- 2) nadzor nad sumnjivim transakcijama;
- 3) privremeno obustavljanje sumnjive transakcije.

Pribavljanje podataka

Član 144.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 143. stav 1. ovog zakonika, javni tužilac može naređiti banci ili drugoj finansijskoj organizaciji da mu u određenom roku dostavi podatke:

- 1) o računima koje osumnjičeni ima ili kontroliše i sredstvima koja na njima drži;
- 2) iz evidencije podataka.

Banka ili finansijska organizacija dužna je da čuva kao tajnu podatak da je postupila u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Ako ne pokrene krivični postupak u roku od šest meseci od dana kada se upoznao sa prikupljenim podacima iz stava 1. ovog člana ili ako izjavi da protiv osumnjičenog neće zahtevati vođenje postupka ili ako smatra da prikupljeni podaci nisu potrebni za vođenje postupka, javni tužilac će doneti rešenje o uništenju prikupljenog materijala.

O donošenju rešenja iz stava 3. ovog člana javni tužilac će obavestiti lice prema kome je sprovedena dokazna radnja. Materijal se uništava pod nadzorom javnog tužioca koji o tome sastavlja zapisnik.

Nadzor nad sumnjivim transakcijama

Član 145.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 143. stav 1. ovog zakonika, javni tužilac može zahtevati da sud odredi nadzor nad sumnjivim transakcijama.

Nadzor iz stava 1. ovog člana određuje obrazloženom naredbom sudija za prethodni postupak. U naredbi se navode podaci o osumnjičenom, oznaka računa, obaveza banke ili finansijske organizacije da dostavlja periodične izveštaje javnom tužiocu i trajanje nadzora. Nadzor može trajati najduže tri meseca, a zbog važnih razloga može biti produžen najviše za još tri meseca. Nadzor se obustavlja čim prestanu razlozi za njegovu primenu.

Ako u naredbi nije drugačije određeno, banka ili druga finansijska organizacija je dužna da pre svake transakcije obavesti javnog tužioca da će transakcija biti izvršena i da navede rok u kojem će se izvršiti.

Ako zbog prirode transakcije nije moguće postupiti u skladu sa stavom 3. ovog člana, banka ili druga finansijska organizacija će obavestiti javnog tužioca odmah posle izvršenja transakcije i naveče razloge kašnjenja.

Banka ili finansijska organizacija dužna je da čuva kao tajnu podatak da je postupila u skladu sa stavom 2. ovog člana.

Ako javni tužilac ne pokrene krivični postupak u roku od šest meseci od dana kada se upoznao sa podacima dobijenim nadzorom iz stava 1. ovog člana ili ako izjavi da protiv osumnjičenog neće zahtevati vođenje postupka ili ako smatra da prikupljeni podaci nisu potrebni za vođenje postupka, sudija za prethodni postupak će postupiti u skladu sa članom 144. st. 3. i 4. ovog zakonika.

Privremeno obustavljanje sumnjive transakcije

Član 146.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 143. stav 1. ovog zakonika i ako postoje osnovi sumnje da osumnjičeni obavlja transakciju iz člana 145. stav 1. ovog zakonika, na pisani i obrazloženi zahtev javnog tužioca sudija za prethodni postupak može narediti banci ili drugoj finansijskoj organizaciji da privremeno obustavi izvršenje sumnjive transakcije.

Mera privremenog obustavljanja iz stava 1. ovog člana može trajati najduže 72 časa, a u slučaju da trajanje mere obuhvata i neradne dane može se po naredbi suda produžiti najviše za još 48 časova.

Banka ili druga finansijska organizacija dužna je da čuva kao tajnu podatak da je postupila u skladu sa stavom 1. ovog člana.

z) Privremeno oduzimanje predmeta

**Predmeti koji se
oduzimaju**

Član 147.

Predmete koji se po Krivičnom zakoniku moraju oduzeti ili koji mogu poslužiti kao dokaz u krivičnom postupku, organ postupka će privremeno oduzeti i obezbediti njihovo čuvanje.

Odluku o privremenom oduzimanju sredstava koja su predmet sumnjive transakcije (član 145.) i njihovom stavljanju na poseban račun radi čuvanja donosi sud.

U predmete iz stava 1. ovog člana spadaju i uređaji za automatsku obradu podataka i uređaji i oprema na kojoj se čuvaju ili se mogu čuvati elektronski zapisi.

Dužnost držaoca predmeta

Član 148.

Lice koje drži predmete iz člana 147. st. 1. i 2. ovog zakonika dužno je da organu postupka omogući pristup predmetima, pruži obaveštenja potrebna za njihovu upotrebu i da ih na zahtev organa preda. Pre oduzimanja predmeta organ postupka će po potrebi u prisustvu stručnog lica pregledati predmete.

Lice iz stava 1. ovog člana koje odbije da omogući pristup predmetima, da pruži obaveštenja potrebna za njihovu upotrebu ili da ih preda, javni tužilac ili sud može kazniti novčano do 150.000 dinara, a ako i posle toga odbije da ispuni svoju dužnost, može ga još jednom kazniti istom kaznom. Na isti način postupiće se prema odgovornom licu u državnom organu, vojnem objektu, preduzeću ili drugom pravnom licu.

O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje sudija za prethodni postupak ili veće.
Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Oslobođenje od dužnosti predaje predmeta

Član 149.

Od dužnosti predaje predmeta oslobođen je:

- 1) okrivljeni;
- 2) lice iz člana 93. tač. 1) i 2) ovog zakonika, osim ako sud drugačije ne odluči (član 93. stav 2.).

Postupak privremenog oduzimanja predmeta

Član 150.

Licu od koga su predmeti oduzeti, izdaje se potvrda u kojoj će se oni opisati, navesti gde su pronađeni, podaci o licu od koga se predmeti oduzimaju, kao i svojstvo i potpis lica koje radnju sprovodi.

Spisi koji mogu da posluže kao dokaz će se popisati, a ako to nije moguće, spisi će se staviti u omot i zapečatiti. Vlasnik spisa može na omot staviti i svoj pečat.

Lice od koga su spisi oduzeti pozvaće se da prisustvuje otvaranju omota. Ako se ono ne odazove pozivu ili je odsutno, organ postupka će omot otvoriti i pregledati i popisati spise. Pri pregledanju spisa mora se voditi računa da njihov sadržaj ne saznaju neovlašćena lica.

Povraćaj privremeno oduzetih predmeta

Član 151.

Predmeti koji su u toku postupka privremeno oduzeti, vratiće se držaocu ako prestanu razlozi zbog kojih su predmeti privremeno oduzeti, a ne postoje razlozi za njihovo trajno oduzimanje (član 535.).

Ako je predmet iz stava 1. ovog člana neophodno potreban držaocu, on mu se može vratiti i pre prestanka razloga zbog kojeg je oduzet, uz obavezu da ga na zahtev organa postupka doneše.

Javni tužilac i sud paze po službenoj dužnosti na postojanje razloga za privremeno oduzimanje predmeta.

i) Pretresanje

a. Osnovne odredbe

Predmet i osnov pretresanja

Član 152.

Pretresanje stana i drugih prostorija ili lica može se preduzeti ako je verovatno da će se pretresanjem pronaći okrivljeni, tragovi krivičnog dela ili predmeti važni za postupak.

Pretresanje stana i drugih prostorija ili lica se preduzima na osnovu naredbe suda ili izuzetno bez naredbe, na osnovu zakonskog ovlašćenja.

Pretresanje uređaja za automatsku obradu podataka i opreme na kojoj se čuvaju ili se mogu čuvati elektronski zapisi preduzima se na osnovu naredbe suda i, po potrebi, uz pomoć stručnog lica.

Privremeno oduzimanje predmeta i isprava

Član 153.

Prilikom pretresanja, oduzeće se privremeno predmeti i isprave koji su u vezi sa svrhom pretresanja.

Ako se prilikom pretresanja nađu predmeti koji nisu u vezi sa krivičnim delom zbog koga je pretresanje preduzeto, ali koji ukazuju na drugo krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, oni će se opisati u zapisniku i privremeno oduzeti, a o oduzimanju će se odmah izdati potvrda.

Ako pretresanje nije preuzeo javni tužilac, niti je njemu prisustvovao, organ koji je izvršio pretresanje o tome će odmah obavestiti javnog tužioca.

Ako javni tužilac nađe da nema osnova za pokretanje krivičnog postupka ili ako prestanu razlozi zbog kojih su predmeti privremeno oduzeti, a ne postoje razlozi za njihovo trajno oduzimanje (član 535.), predmeti će se odmah vratiti licu od koga su oduzeti.

Postupanje sa stvarima nepoznatog vlasnika

Član 154.

Ako se prilikom pretresanja pronađe stvar za koju se ne zna čija je, organ postupka objaviće oglas na tabli skupštine jedinice lokalne samouprave na čijem području je pretresanje preduzeto i na čijem je području krivično delo učinjeno, a ako se radi o stvarima veće vrednosti i u sredstvima javnog informisanja, u kome će opisati stvar i pozvati vlasnika da se javi u roku od jedne godine od dana objavljanja oglasa, uz upozorenje da će u protivnom stvar biti prodata.

Ako je stvar podložna kvaru ili je njen čuvanje vezano sa znatnim troškovima, ona će se prodati po odredbama koje važe za izvršni postupak, a novac predati na čuvanje u sudski depozit, odnosno depozit javnog tužilaštva.

Ako se u roku od jedne godine niko ne javi za stvari ili za novac dobijen od prodaje stvari, sud će doneti rešenje da stvar postaje državna svojina, odnosno da se novac unese u budžet Republike Srbije.

Vlasnik stvari ima pravo da u parnici traži povraćaj stvari ili novca dobijenog od prodaje stvari.
Zastarevanje ovog prava počinje da teče od dana objavljanja oglasa.

b. Pretresanje na osnovu naredbe Naredba o

pretresanju

Član 155.

Na obrazloženi zahtev javnog tužioca pretresanje naređuje sud.

Naredba o pretresanju sadrži:

- 1) naziv suda koji je naredio pretresanje;
- 2) označenje predmeta pretresanja;
- 3) razlog pretresanja;
- 4) naziv organa koji će preduzeti pretresanje;
- 5) druge podatke od značaja za pretresanje.

Pretresanje iz stava 1. ovog člana će započeti najkasnije u roku od osam dana od dana izdavanja naredbe. Ako ne započne u navedenom roku, pretresanje se ne može preduzeti i naredba će se vratiti sudu.

Prepostavke za pretresanje

Član 156.

Posle predaje naredbe o pretresanju, držalac stana i drugih prostorija ili lice na kome će se pretresanje preduzeti poziva se da dobrovoljno predala lice, odnosno predmete koji se traže.

Držalac ili lice iz stava 1. ovog člana poučiće se da ima pravo da uzme advokata, odnosno branioca koji može prisustvovati pretresanju. Ako držalac ili lice iz stava 1. ovog člana zahteva prisustvo advokata, odnosno branioca, početak pretresanja će se odložiti do njegovog dolaska, a najduže za tri časa.

Pretresanju se može pristupiti i bez prethodne predaje naredbe, kao i bez prethodnog poziva za predaju lica ili predmeta i pouke o pravu na branioca, odnosno advokata, ako se prepostavlja oružani otpor ili druga vrsta nasilja ili ako se očigledno priprema ili je otpočelo uništavanje tragova krivičnog dela ili predmeta važnih za postupak ili je držalac stana i drugih prostorija nedostupan.

Držalac stana i drugih prostorija pozvaće se da prisustvuje pretresanju, a ako je on odsutan, pozvaće se da u njegovo ime pretresanju prisustvuje neko od punoletnih članova njegovog domaćinstva ili drugo lice.

Kada se pretresaju vojni objekti, prostorije državnih organa, preduzeća ili drugih pravnih lica, pozvaće se njihov rukovodilac ili lice koje on odredi, odnosno odgovorno lice da prisustvuje pretresanju. Ako pozvano lice ne dođe u roku od tri časa od časa prijema poziva, pretresanje se može obaviti i bez njegovog prisustva.

Kada se pretresa advokatska kancelarija ili stan u kojem živi advokat, pozvaće se advokat koga odredi predsednik nadležne advokatske komore. Ako advokat koga je odredio predsednik advokatske komore ne dođe u roku od tri časa, pretresanje se može obaviti i bez njegovog prisustva.

Pretresanju prisustvuju dva punoletna građanina kao svedoci koji će se pre početka pretresanja upozoriti da paze na tok pretresanja, kao i da imaju pravo da pre potpisivanja zapisnika o pretresanju stave svoje prigovore na verodostojnost sadržine zapisnika. Ako su ispunjeni uslovi iz stava 3. ovog člana, pretresanje se može preduzeti i bez prisustva svedoka.

Kada se sprovodi pretresanje lica, svedoci i lice koje sprovodi pretresanje moraju biti lica istog pola kao i lice koje se pretresa.

Postupak pretresanja

Član 157.

Pretresanje se vrši obazrivo, uz poštovanje dostojanstva ličnosti i prava na intimnost i bez nepotrebnog remećenja kućnog reda. Pretresanje se vrši po pravilu danju, a izuzetno i noću, odnosno između 22 i 6 časova, ako je danju započeto pa nije dovršeno ili je to određeno naredbom za pretresanje.

Zaključane prostorije, nameštaj ili druge stvari otvorice se silom samo ako njihov držalac nije prisutan ili neće dobrovoljno da ih otvori ili to odbije da učini prisutno lice (član 156. stav 4.). Prilikom otvaranja izbegavaće se nepotrebno oštećenje.

Ako se vrši pretresanje uređaja i opreme iz člana 152. stav 3. ovog zakonika, držalac predmeta ili prisutno lice (član 156. stav 4.), osim okrivljenog, dužno je da omogući pristup i da pruži obaveštenja potrebna za njihovu upotrebu, izuzev ako ne postoji neki od razloga iz člana 93., člana 94. stav 1. i člana 95. stav 2. ovog zakonika.

O svakom pretresanju će se sačiniti zapisnik u kome će se tačno opisati predmeti i isprave koji se oduzimaju i mesto na kome su pronađeni, a posebno će se obrazložiti zbog čega se pretresanje vrši noću. U zapisnik se unose i primedbe prisutnih lica. Zapisnik o pretresanju potpisuju prisutna lica. U slučaju da lice odbije da potpiše zapisnik, to će se posebno navesti. O oduzetim predmetima će se sačiniti potvrda koja će se odmah izdati licu od koga su predmeti, odnosno isprave oduzete.

Tok pretresanja može se tonski i optički snimiti, a predmeti pronađeni tokom pretresanja mogu se posebno fotografisati, a ako se pretresanje vrši bez prisustva svedoka (član 156. stav 7.) ili bez predstavnika advokatske komore (član 156. stav 6.), snimanje i fotografisanje je obavezno. Snimci i fotografije će se priložiti zapisniku o pretresanju.

v. Pretresanje bez naredbe

Pretresanje stana i drugih prostorija

Član 158.

Javni tužilac ili ovlašćena službena lica policije mogu izuzetno bez naredbe suda ući u stan i druge prostorije i bez prisustva svedoka preduzeti pretresanje stana i drugih prostorija ili lica koja se tu zateknu: 1) uz saglasnost držaoca stana i druge prostorije;

- 2) ako neko zove u pomoć;
- 3) radi neposrednog hapšenja učinioca krivičnog dela;
- 4) radi izvršenja odluke suda o pritvaranju ili dovođenju okrivljenog;
- 5) radi otklanjanja neposredne i ozbiljne opasnosti za ljude ili imovinu.

Ako nakon ulaska u stan i druge prostorije nije preduzeto pretresanje, držaocu prostorija ili prisutnom licu (član 156. stav 4.) odmah će se izdati potvrda u kojoj će se naznačiti razlog ulaženja i uneti primedbe držaoca ili prisutnog lica.

Ako je nakon ulaska u stan i druge prostorije preduzeto pretresanje, o ulasku u prostorije i izvršenom pretresanju bez naredbe suda i prisustva svedoka biće sačinjen zapisnik u kome će se naznačiti razlozi ulaska i pretresanja.

Pretresanje lica

Član 159.

Ovlašćena službena lica policije mogu bez naredbe suda za pretresanje i bez prisustva svedoka preduzeti pretresanje lica prilikom lišenja slobode ili prilikom izvršenja naredbe za dovođenje, ako postoji sumnja da to lice poseduje oružje ili oruđe za napad ili ako postoji sumnja da će odbaciti, sakriti ili uništiti predmete koje treba od njega oduzeti kao dokaz u postupku.

Izveštaj sudiji za prethodni postupak

Član 160.

Kad javni tužilac ili ovlašćena službena lica policije preduzmu pretresanje stana i drugih prostorija ili lica bez naredbe o pretresanju dužna su da o tome odmah podnesu izveštaj sudiji za prethodni postupak koji ceni da li su bili ispunjeni uslovi za pretresanje.

3. Posebne dokazne radnje

a) Osnovne odredbe

Uslovi za određivanje

Član 161.

Posebne dokazne radnje mogu se odrediti prema licu za koje postoje osnovi sumnje da je učinilo krivično delo iz člana 162. ovog zakonika, a na drugi način se ne mogu prikupiti dokazi za krivično gonjenje ili bi njihovo prikupljanje bilo znatno otežano.

Posebne dokazne radnje se izuzetno mogu odrediti i prema licu za koje postoje osnovi sumnje da priprema neko od krivičnih dela iz stava 1. ovog člana, a okolnosti slučaja ukazuju da se na drugi način krivično delo ne bi moglo otkriti, sprečiti ili dokazati ili bi to izazvalo nesrazmerne teškoće ili veliku opasnost.

Prilikom odlučivanja o određivanju i trajanju posebnih dokaznih radnji organ postupka će posebno ceniti da li bi se isti rezultat mogao postići na način kojim se manje ograničavaju prava građana.

Krivična dela u odnosu na koja se primenjuju posebne dokazne radnje

Član 162.

NAPOMENA: Prikazani prečišćeni tekst ovog člana zaključno sa izmenama objavljenim u „Sl. glasniku RS“, br. 32/13, u primeni je od 15. aprila 2013. god.

Pod uslovima iz člana 161. ovog zakonika posebne dokazne radnje mogu se odrediti za sledeća krivična dela:

- 1) za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti;
- 2) teško ubistvo (član 114. Krivičnog zakonika), otmica (član 134. Krivičnog zakonika), prikazivanje, pribavljanje i posedovanje pornografskog materijala i iskorišćavanje maloletnog lica za pornografiju (član 185. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika), razbojništvo (član 206. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika), iznuda (član 214. stav 4. Krivičnog zakonika), falsifikovanje novca (član 223. st. 1. do 3. Krivičnog zakonika), pranje novca (član 231. st. 1. do 4. Krivičnog zakonika), zloupotreba položaja odgovornog lica (član 234. Krivičnog zakonika), zloupotreba u vezi sa javnom nabavkom (član 234a Krivičnog zakonika), neovlašćena proizvodnja i stavljanje u promet opojnih droga (član 246. st. 1. do 3. Krivičnog zakonika), ugrožavanje nezavisnosti (član 305. Krivičnog zakonika), ugrožavanje teritorijalne celine (član 307. Krivičnog zakonika), napad na ustavno uređenje (član 308. Krivičnog zakonika), pozivanje na nasilnu promenu ustavnog uređenja (član 309. Krivičnog zakonika), diverzija (član 313. Krivičnog zakonika), sabotaža (član 314. Krivičnog zakonika), špijunaža (član 315. Krivičnog zakonika), odavanje državne tajne (član 316. Krivičnog zakonika), izazivanje nacionalne, rasne i verske mržnje i netrpeljivosti (član 317. Krivičnog zakonika), povreda teritorijalnog suvereniteta (član 318. Krivičnog zakonika), udruživanje radi protivustavne delatnosti (član 319. Krivičnog zakonika), pripremanje dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije (član 320. Krivičnog zakonika), teška dela protiv ustavnog uređenja i bezbednosti Srbije (član 321. Krivičnog zakonika), nedozvoljena proizvodnja, držanje, nošenje i promet oružja i eksplozivnih materijala (član 348. stav 3. Krivičnog zakonika), nedozvoljeni prelaz državne granice i krijućenje ljudi (član 350. st. 2. i 3. Krivičnog zakonika), zloupotreba službenog položaja (član 359. Krivičnog zakonika), trgovina uticajem (član 366. Krivičnog zakonika), primanje mita (član 367. Krivičnog zakonika), davanje mita (član 368. Krivičnog zakonika), trgovina ljudima (član 388. Krivičnog zakonika), ugrožavanje lica pod međunarodnom zaštitom (član 392. Krivičnog zakonika) i krivično delo iz člana 98. st. 3. do 5. Zakona o tajnosti podataka;

3) sprečavanje i ometanja dokazivanja (član 336. stav 1. Krivičnog zakonika) ako je učinjeno u vezi sa krivičnim delom iz tač. 1) i 2) ovog stava.

Posebna dokazna radnja iz člana 183. ovog zakonika može se odrediti samo za krivično delo iz stava 1. tačka 1) ovog člana.

Pod uslovima iz člana 161. ovog zakonika posebna dokazna radnja iz člana 166. ovog zakonika može se odrediti i za sledeća krivična dela: neovlašćeno iskorišćavanje autorskog dela ili predmeta srodnog prava (član 199. Krivičnog zakonika), oštećenje računarskih podataka i programa (član 298. stav 3. Krivičnog zakonika), računarska sabotaža (član 299. Krivičnog zakonika), računarska prevara (član 301. stav 3. Krivičnog zakonika) i neovlašćeni pristup zaštićenom računaru, računarskoj mreži i elektronskoj obradi podataka (član 302. Krivičnog zakonika).

Postupanje sa prikupljenim materijalom

Član 163.

Ako javni tužilac ne pokrene krivični postupak u roku od šest meseci od dana kada se upoznao sa materijalom prikupljenim korišćenjem posebnih dokaznih radnji ili ako izjavi da ga neće koristiti u postupku, odnosno da protiv osumnjičenog neće zahtevati vođenje postupka, sudija za prethodni postupak će doneti rešenje o uništenju prikupljenog materijala.

O donošenju rešenja iz stava 1. ovog člana sudija za prethodni postupak može obavestiti lice prema kome je sprovedena posebna dokazna radnja iz člana 166. ovog zakonika ako je u toku sprovođenja radnje utvrđena njegova istovetnost i ako to ne bi ugrozilo mogućnost vođenja krivičnog postupka. Materijal se uništava pod nadzorom sudije za prethodni postupak koji o tome sastavlja zapisnik.

Ako je pri preduzimanju posebnih dokaznih radnji postupljeno suprotno odredbama ovog zakonika ili naredbi organa postupka, na prikupljenim podacima se ne može zasnovati sudska odluka, a sa prikupljenim materijalom se postupa u skladu sa članom 84. stav 3. ovog zakonika. **Slučajni nalaz**

Član 164.

Ako je preduzimanjem posebnih dokaznih radnji prikupljen materijal o krivičnom delu ili učiniocu koji nije bio obuhvaćen odlukom o određivanju posebnih dokaznih radnji, takav materijal se može koristiti u postupku samo ako se odnosi na krivično delo iz člana 162. ovog zakonika.

Tajnost podataka

Član 165.

Predlog za određivanje posebnih dokaznih radnji i odluka o predlogu beleže se u posebnom upisniku i čuvaju se zajedno sa materijalom o sprovođenju posebnih dokaznih radnji u posebnom omotu spisa sa naznakom „posebne dokazne radnje“ i oznakom stepena tajnosti, u skladu sa propisima koji uređuju tajne podatke.

Podaci o predlaganju, odlučivanju i sprovođenju posebnih dokaznih radnji predstavljaju tajne podatke.

Podatke iz stava 2. ovog člana dužna su da čuvaju kao tajne i druga lica koja ih u bilo kom svojstvu saznaju.

b) Tajni nadzor komunikacije Uslovi za određivanje

Član 166.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, na obrazloženi predlog javnog tužioca sud može odrediti nadzor i snimanje komunikacije koja se obavlja putem telefona ili drugih tehničkih sredstava ili nadzor elektronske ili druge adrese osumnjičenog i zaplenu pisama i drugih pošiljki.

Naredba o tajnom nadzoru komunikacije

Član 167.

Posebnu dokaznu radnju iz člana 166. ovog zakonika određuje sudija za prethodni postupak obrazloženom naredbom.

Naredba iz stava 1. ovog člana sadrži raspoložive podatke o licu prema kojem se tajni nadzor komunikacije određuje, zakonski naziv krivičnog dela, označenje poznatog telefonskog broja ili adrese osumnjičenog, odnosno telefonskog broja ili adrese za koju postoje osnovi sumnje da je osumnjičeni koristi, razloge na kojima se zasniva sumnja, način sproveođenja, obim i trajanje posebne dokazne radnje.

Tajni nadzor komunikacije može trajati tri meseca, a zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza se može produžiti najviše za tri meseca. Ako je reč o krivičnim delima iz člana 162. stav 1. tačka 1. ovog zakonika tajni nadzor može se izuzetno produžiti još najviše dva puta u trajanju od po tri meseca. Sproveođenje nadzora se prekida čim prestanu razlozi za njegovu primenu.

Sproveođenje tajnog nadzora komunikacije

Član 168.

Naredbu iz člana 167. stav 1. ovog zakonika izvršava policija, Bezbednosno-informativna agencija ili Vojnobezbednosna agencija. O sproveođenju tajnog nadzora komunikacije sačinjavaju se dnevni izveštaji koji se zajedno sa prikupljenim snimcima komunikacije, pismima i drugim pošiljkama koje su upućene osumnjičenom ili koje on šalje dostavljaju sudiji za prethodni postupak i javnom tužiocu na njihov zahtev.

Poštanska, telegrafska i druga preduzeća, društva i lica registrovana za prenošenje informacija dužna su da državnom organu iz stava 1. ovog člana koji izvršava naredbu, omoguće sproveođenje nadzora i snimanja komunikacije i da, uz potvrdu prijema, predaju pisma i druge pošiljke. **Proširenje tajnog nadzora komunikacije**

Član 169.

Ako u toku sproveođenja tajnog nadzora komunikacije dođe do saznanja da osumnjičeni koristi drugi telefonski broj ili adresu, državni organ iz člana 168. stav 1. ovog zakonika će proširiti tajni nadzor komunikacije i na taj telefonski broj ili adresu i o tome će odmah obavestiti javnog tužioca.

Po prijemu obaveštenja iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će odmah podneti predlog da se naknadno odobri proširenje tajnog nadzora komunikacije. O predlogu odlučuje sudija za prethodni postupak u roku od 48 časova od prijema predloga i o tome sastavlja belešku u zapisniku.

Ako usvoji predlog iz stava 2. ovog člana, sudija za prethodni postupak će naknadno odobriti proširenje tajnog nadzora komunikacije, a ako odbije predlog, materijal koji je prikupljen u skladu sa stavom 1. ovog člana se uništava (član 163. st. 1. i 2.).

Dostavljanje izveštaja i materijala

Član 170.

Po završetku tajnog nadzora komunikacije organ iz člana 168. stav 1. ovog zakonika dostavlja sudiji za prethodni postupak snimke komunikacije, pisma i druge pošiljke i poseban izveštaj koji sadrži: vreme početka i završetka nadzora, podatke o službenom licu koje je nadzor sproveo, opis tehničkih sredstava koja su primenjena, broj i raspoložive podatke o licima obuhvaćenim nadzorom i ocenu o svrshodnosti i rezultatima primene nadzora.

Sudija za prethodni postupak će prilikom otvaranja pisama i drugih pošiljki paziti da se ne povrede pečati i da se omoti i adrese sačuvaju. O otvaranju će sastaviti zapisnik. Sav materijal dobijenim sproveođenjem tajnog nadzora komunikacije dostaviće se javnom tužiocu.

Javni tužilac će odrediti da se snimci dobijeni upotrebom tehničkih sredstava u celini ili delimično prepišu i opišu.

Na snimke sačinjene suprotno odredbama čl. 166. do 169. ovog zakonika shodno će se primenjivati odredbe čl. 237, 358, 407. i člana 445. stav 2. ovog zakonika.

v) Tajno praćenje i snimanje Uslovi za
određivanje

Član 171.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, na obrazloženi predlog javnog tužioca sud može odrediti tajno praćenje i snimanje osumnjičenog radi:

- 1) otkrivanja kontakata ili komunikacije osumnjičenog na javnim mestima i mestima na kojima je pristup ograničen ili u prostorijama, osim u stanu;
- 2) utvrđivanja istovetnosti lica ili lociranja lica ili stvari.

Mesta ili prostorije iz stava 1. tačke 1) ovog člana, odnosno prevozna sredstava drugih lica mogu biti predmet tajnog nadzora i snimanja samo ako je verovatno da će osumnjičeni tu biti prisutan ili da koristi ta prevozna sredstva.

Naredba o tajnom praćenju i snimanju

Član 172.

Posebnu dokaznu radnju iz člana 171. ovog zakonika određuje sudija za prethodni postupak obrazloženom naredbom.

Naredba iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o osumnjičenom, zakonski naziv krivičnog dela, razloge na kojima se zasniva sumnja, označenje prostorija, mesta ili prevoznog sredstva, ovlašćenje za ulazak i postavljanje tehničkih uređaja za snimanje, način sproveđenja, obim i trajanje posebne dokazne radnje.

Tajno praćenje i snimanje može trajati tri meseca, a zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza može se produžiti najviše za tri meseca. Ako je reč o krivičnim delima iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika tajno praćenje i snimanje može se izuzetno produžiti još najviše dva puta u trajanju od po tri meseca. Sproveđenje praćenja i snimanja se prekida čim prestanu razlozi za njegovu primenu.

Sproveđenje tajnog praćenja i snimanja

Član 173.

Naredbu iz člana 172. stav 1. ovog zakonika izvršava policija, Bezbednosno-informativna agencija ili Vojnobezbednosna agencija. O sproveđenju tajnog praćenja i snimanja sačinjavaju se dnevni izveštaji koji se zajedno sa prikupljenim snimcima dostavljaju sudiji za prethodni postupak i javnom tužiocu, na njihov zahtev.

Po završetku tajnog praćenja i snimanja shodno se primenjuju odredbe člana 170. ovog zakonika.

g) Simulovani poslovi Uslovi za
određivanje

Član 174.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, na obrazloženi predlog javnog tužioca sud može odrediti:

- 1) simulovanu kupovinu, prodaju ili pružanje poslovnih usluga;
- 2) simulovano davanje ili primanje mita.

Naredba o zaključenju simulovanih poslova

Član 175.

Posebnu dokaznu radnju iz člana 174. ovog zakonika određuje sudija za prethodni postupak obrazloženom naredbom.

Naredba iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o osumnjičenom, zakonski naziv krivičnog dela, razloge na kojima se zasniva sumnja, način sproveođenja, snimanje, dokumentovanje, obim i trajanje posebne dokazne radnje.

Sproveođenje simulovanih poslova može trajati tri meseca, a zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza može se produžiti najviše za tri meseca. Ako je reč o krivičnim delima iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika zaključenje simulovanih poslova se može izuzetno produžiti još najviše dva puta u trajanju od po tri meseca. Zaključenje simulovanih poslova se prekida čim prestanu razlozi za njihovu primenu.

Sproveođenje simulovanih poslova

Član 176.

Naredbu iz člana 175. stav 1. ovog zakonika izvršava, po pravilu, ovlašćeno lice policije, Bezbednosnoinformativne agencije ili Vojnobezbednosne agencije, a ako to zahtevaju posebne okolnosti slučaja i drugo ovlašćeno lice. O sproveođenju simulovanih poslova sačinjavaju se dnevni izveštaji koji se zajedno sa prikupljenim snimcima dostavljaju sudiji za prethodni postupak i javnom tužiocu, na njihov zahtev.

Ovlašćeno lice iz stava 1. ovog člana koje zaključuje simulovani posao ne čini krivično delo ako je radnja koju preduzima krivičnim zakonom predviđena kao radnja krivičnog dela.

Zabranjeno je i kažnjivo da lice iz stava 2. ovog člana podstrekava drugog na izvršenje krivičnog dela. **Dostavljanje izveštaja i**

materijala

Član 177.

Po zaključenju simulovanih poslova državni organ koji izvršava naredbu iz člana 175. stav 1. ovog zakonika dostavlja sudiji za prethodni postupak celokupnu dokumentaciju o preduzetoj posebnoj dokaznoj radnji, optičke, tonske ili elektronske zapise i druge dokaze i poseban izveštaj koji sadrži: vreme zaključenja simulovanih poslova, podatke o licu koje je simulovane poslove zaključilo osim ako je to učinio prikriveni islednik, opis tehničkih sredstava koja su primenjena, broj i raspoložive podatke o licima uključenim u zaključenje simulovanih poslova.

Sudija za prethodni postupak će materijal i izveštaj iz stava 1. ovog člana dostaviti javnom tužiocu.

d) Računarsko pretraživanje podataka Uslovi za

određivanje

Član 178.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, na obrazloženi predlog javnog tužioca sud može odrediti računarsko pretraživanje već obrađenih ličnih i drugih podataka i njihovo poređenje sa podacima koji se odnose na osumnjičenog i krivično delo.

Naredba o računarskom pretraživanju podataka

Član 179.

Posebnu dokaznu radnju iz člana 178. ovog zakonika određuje sudija za prethodni postupak obrazloženom naredbom.

Naredba iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o osumnjičenom, zakonski naziv krivičnog dela, opis podataka koje je potrebno računarski pretražiti i obraditi, označenje državnog organa koji je dužan da sprovede pretragu traženih podataka, obim i vreme trajanja posebne dokazne radnje.

Računarsko pretraživanje podataka može trajati najviše tri meseca, a zbog neophodnosti daljeg prikupljanja dokaza može se izuzetno produžiti još najviše dva puta u trajanju od po tri meseca. Sprovođenje računarskog pretraživanja podataka se prekida čim prestanu razlozi za njegovu primenu.

Sprovođenje računarskog pretraživanja podataka

Član 180.

Naredbu iz člana 179. stav 1. ovog zakonika izvršava policija, Bezbednosno-informativna agencija, Vojnobezbednosna agencija, carinske, poreske ili druge službe ili drugi državni organ, odnosno pravno lice koje na osnovu zakona vrši javna ovlašćenja.

Po završetku računarskog pretraživanja podataka državni organ, odnosno pravno lice iz stava 1. ovog člana dostavlja sudiji za prethodni postupak izveštaj koji sadrži: podatke o vremenu početka i završetka računarskog pretraživanja podataka, podatke koji su pretraženi i obrađeni, podatke o službenom licu koje je sprovedlo posebnu dokaznu radnju, opis primenjenih tehničkih sredstava, podatke o obuhvaćenim licima i rezultatima primjenjenog računarskog pretraživanja podataka.

Sudija za prethodni postupak će izveštaj iz stava 2. ovog člana dostaviti javnom tužiocu.

d) Kontrolisana isporuka Uslovi za određivanje

Član 181.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, Republički javni tužilac, odnosno javni tužilac posebne nadležnosti može radi prikupljanja dokaza za postupak i otkrivanja osumnjičenih odrediti kontrolisani isporuku kojom se dozvoljava da, uz znanje i pod nadzorom nadležnih organa, nezakonite ili sumnjive pošiljke:

- 1) budu isporučene u okviru teritorije Republike Srbije;
- 2) uđu, pređu ili izađu sa teritorije Republike Srbije.

Javni tužilac iz stava 1. ovog člana naredbom određuje način sprovođenja kontrolisane isporuke.

Sprovođenje kontrolisane isporuke

Član 182.

Kontrolisani isporuku sprovodi policija i drugi državni organi koje odredi javni tužilac iz člana 181. stav 1. ovog zakonika.

Kontrolisana isporuka iz člana 181. stav 1. tačka 2) ovog zakonika se sprovodi uz saglasnost nadležnih organa zainteresovanih država i na osnovu uzajamnosti, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima kojima se detaljnije uređuje njen sadržaj.

Po izvršenju kontrolisane isporuke policija, odnosno drugi državni organ dostavlja javnom tužiocu izveštaj koji sadrži: podatke o vremenu početka i završetka kontrolisane isporuke, podatke o službenom licu koje je sprovedlo radnju, opis primenjenih tehničkih sredstava, podatke o obuhvaćenim licima i rezultatima primenjene kontrolisane isporuke.

e) Prikriveni islednik

Uslovi za određivanje

Član 183.

Ako su ispunjeni uslovi iz člana 161. st. 1. i 2. ovog zakonika, na obrazloženi predlog javnog tužioca sud može odrediti angažovanje prikrivenog islednika ako se korišćenjem drugih posebnih dokaznih radnji ne mogu prikupiti dokazi za krivično gonjenje ili bi njihovo prikupljanje bilo znatno otežano.

Naredba o angažovanju prikrivenog islednika

Član 184.

Posebnu dokaznu radnju angažovanja prikrivenog islednika određuje sudija za prethodni postupak obrazloženom naredbom.

Naredba iz stava 1. ovog člana sadrži podatke o licima i grupi prema kojima se primenjuje, opis mogućih krivičnih dela, način, obim, mesto i trajanje posebne dokazne radnje. U naredbi može biti određeno da prikriveni islednik može upotrebiti tehnička sredstva za fotografisanje ili tonsko, optičko ili elektronsko snimanje.

Angažovanje prikrivenog islednika traje koliko je potrebno da se prikupe dokazi, a najduže godinu dana. Na obrazložen predlog javnog tužioca sudija za prethodni postupak može produžiti trajanje posebne dokazne radnje za najduže šest meseci. Angažovanje prikrivenog islednika se prekida čim prestanu razlozi za njegovu primenu.

Određivanje prikrivenog islednika

Član 185.

Prikrivenog islednika pod pseudonimom ili šifrom određuje ministar nadležan za unutrašnje poslove, direktor Bezbednosno-informativne agencije ili direktor Vojnobezbednosne agencije, odnosno lice koje oni ovlaštene.

Prikriveni islednik je, po pravilu, ovlašćeno službeno lice organa unutrašnjih poslova, Bezbednosno-informativne agencije ili Vojnobezbednosne agencije, a ako to zahtevaju posebne okolnosti slučaja i drugo lice, koje može biti i strani državljanin.

Radi zaštite identiteta prikrivenog islednika, nadležni organi mogu izmeniti podatke u bazama podataka i izdati lične isprave sa izmenjenim podacima. Ovi podaci predstavljaju tajne podatke.

Zabranjeno je i kažnjivo da prikriveni islednik podstrekava na izvršenje krivičnog dela. **Dostavljanje izveštaja i materijala**

Član 186.

Prikriveni islednik u toku angažovanja podnosi periodične izveštaje svom neposrednom starešini.

Po završetku angažovanja prikrivenog islednika starešina iz stava 1. ovog člana dostavlja sudiji za prethodni postupak fotografije, optičke, tonske ili elektronske snimke, prikupljenu dokumentaciju i sve pribavljene dokaze i izveštaj koji sadrži: vreme početka i završetka angažovanja prikrivenog islednika; šifru ili pseudonim prikrivenog islednika; opis primenjenih postupaka i tehničkih sredstava; podatke o licima obuhvaćenim posebnom dokaznom radnjom i opis postignutih rezultata.

Sudija za prethodni postupak će materijal i izveštaj iz stava 2. ovog člana dostaviti javnom tužiocu. **Ispitivanje prikrivenog islednika kao svedoka**

Član 187.

Prikriveni islednik se pod šifrom ili pseudonimom može izuzetno ispitati u krivičnom postupku kao svedok. Ispitivanje će se obaviti tako da se strankama i braniocu ne otkrije istovetnost prikrivenog islednika.

Prikriveni islednik se poziva preko starešine (član 186. stav 1.) koji neposredno pre ispitivanja svojom izjavom pred sudom potvrđuje istovetnost prikrivenog islednika. Podaci o istovetnosti prikrivenog islednika koji se ispituje kao svedok predstavljaju tajne podatke.

Sudska odluka se ne može zasnivati isključivo ili u odlučujućoj meri na iskazu prikrivenog islednika.

Glava VIII

MERE ZA OBEZBEĐENJE PRISUSTVA OKRIVLJENOG I ZA NESMETANO VOĐENJE KRIVIČNOG POSTUPKA

1. Osnovne odredbe Vrste

mera

Član 188.

Mere koje se mogu preuzeti prema okrivljenom za obezbeđenje njegovog prisustva i za nesmetano vođenje krivičnog postupka su:

- 1) poziv;
- 2) dovođenje;
- 3) zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem i posećivanja određenih mesta;
- 4) zabrana napuštanja boravišta;
- 5) jemstvo;
- 6) zabrana napuštanja stana;
- 7) pritvor.

Opšti uslovi za određivanje mera

Član 189.

Prilikom određivanja mera iz člana 188. ovog zakonika, organ postupka će voditi računa da se ne primenjuje teža mera ako se ista svrha može postići blažom merom.

U slučaju potrebe, organ postupka može odrediti dve ili više mera iz stava 1. ovog člana.

Mera iz stava 1. ovog člana ukinuće se i po službenoj dužnosti kad prestanu razlozi zbog kojih je određena, odnosno zameniće se drugom blažom merom kad za to nastupe uslovi.

Kontrola poštovanja zabrane napuštanja stana

Član 190.

Sud može naložiti da se prema okrivljenom kome je određena mera iz člana 188. tačka 6) ovog zakonika primeni elektronski nadzor radi kontrolisanja poštovanja ograničenja koja su određena.

Uređaj za lociranje - odašiljač, na zglob ruke ili noge okrivljenog, odnosno na drugi način pričvršćuje stručno lice, koje pri tom okrivljenom daje detaljna uputstva o načinu rada uređaja. Stručno lice rukuje uređajem kojim se daljinski prati kretanje okrivljenog i njegov položaj u prostoru - prijemnik.

Elektronski nadzor obavlja organ državne uprave nadležan za izvršenje krivičnih sankcija ili drugi državni organ određen zakonom.

2. Određene mere

a) Poziv

Sadržaj poziva

Član 191.

Prisustvo okrivljenog u krivičnom postupku obezbeđuje se njegovim pozivanjem. Poziv okrivljenom upućuje javni tužilac ili sud.

Okrivljeni se poziva dostavljanjem zatvorenog pismenog poziva koji sadrži: naziv organa postupka koji poziva, ime i prezime okrivljenog, zakonski naziv krivičnog dela koje mu se stavlja na teret, mesto gde okrivljeni ima da dođe, dan i čas kad treba da dođe, naznačenje da se poziva u svojstvu okrivljenog i upozorenje da će u slučaju nedolaska prema njemu biti određena teža mera iz člana 188. ovog zakonika, službeni pečat i ime i prezime javnog tužioca, odnosno sudije koji poziva. **Prava i dužnosti okrivljenog**

Član 192.

Kad se okrivljeni prvi put poziva, poučiće se u pozivu o pravu da uzme branioca i da branilac može prisustvovati njegovom saslušanju, o dužnosti iz člana 70. tačka 2) ovog zakonika i o pravilima o dostavljanju okrivljenom (član 246. st. 1. i 2.).

Ako okrivljeni nije u stanju da se odazove pozivu usled bolesti ili druge neotklonjive smetnje, saslušaće se u mestu gde se nalazi ili će se obezbediti njegov prevoz do zgrade organa postupka ili drugog mesta gde se radnja preduzima.

Pozivanje učesnika u postupku

Član 193.

Pre podizanja optužnice javni tužilac poziva svedoka, veštaka ili drugog učesnika u postupku, a ako javni tužilac to ne učini, na zahtev okrivljenog i njegovog branioca, pozivanje vrši sudija za prethodni postupak.

Posle podizanja optužnice, učesnika u postupku iz stava 1. ovog člana poziva sud, ako je odredio njegovo ispitivanje ili stranke i branilac, ako preuzmu obavezu da to učine.

Kada se maloletno lice koje nije navršilo 16 godina poziva u svojstvu svedoka, pozivanje se vrši preko njegovih roditelja, odnosno zakonskih zastupnika, osim ako to nije moguće zbog potrebe da se hitno postupa ili zbog drugih opravdanih razloga.

Učesnik u postupku koji izbegava da primi poziv može se kazniti novčano do 150.000 dinara. Rešenje o novčanom kažnjavanju donosi sud.

O žalbi protiv rešenja iz stava 4. ovog člana odlučuje veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Odredba stava 4. ovog člana ne primenjuje se na maloletno lice.

Pozivanje javnim oglasom

Član 194.

Ako raspolaže osnovima sumnje o krivičnom delu, organ postupka može putem javnog oglasa objavljenim u sredstvima javnog informisanja pozvati lica koja imaju saznanja o učiniku i okolnostima događaja da se jave.

b) Dovođenje

Naredba za dovođenje

Član 195.

Javni tužilac ili sud može izdati naredbu da se okrivljeni dovede:

- 1) ako uredno pozvani okrivljeni ne dođe, a svoj izostanak ne opravda;
- 2) ako se nije moglo izvršiti uredno dostavljanje poziva, a iz okolnosti očigledno proizlazi da okrivljeni izbegava prijem poziva;
- 3) ako je doneto rešenje o pritvoru.

Naredba iz stava 1. ovog člana izdaje se pismeno. Naredba sadrži: ime i prezime okrivljenog koji se ima dovesti, mesto i godinu rođenja, zakonski naziv krivičnog dela koje mu se stavlja na teret uz navođenje odredbe krivičnog zakona, razlog zbog koga se naređuje dovođenje, službeni pečat i potpis javnog tužioca ili sudije koji naređuje dovođenje.

Izvršenje naredbe za dovođenje

Član 196.

Naredbu iz člana 195. stav 1. ovog zakonika izvršava policija.

Ovlašćeno službeno lice policije kome je povereno izvršenje naredbe iz člana 195. stav 1. ovog zakonika predaje naredbu okrivljenom i poziva ga da s njim pođe. Ako okrivljeni to odbije, doveće ga prinudno.

Naredbu iz člana 195. stav 1. ovog zakonika za dovođenje pripadnika policije, vojnih lica, Bezbednosnoinformativne agencije, Vojnobezbednosne agencije, Vojnoobaveštajne agencije ili pripadnika službe za obezbeđenje zavoda u kojem su smeštena lica lišena slobode izvršava njihova komanda, odnosno zavod.

v) Zabrana prilaženja, sastajanja ili komuniciranja sa određenim licem i posećivanja određenih mesta Uslovi za određivanje

Član 197.

Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi okrivljeni mogao ometati postupak uticanjem na oštećenog, svedoke, saučesnike ili prikrivače ili bi mogao ponoviti krivično delo, dovršiti pokušano krivično delo ili učiniti krivično delo kojim preti, sud može zabraniti okrivljenom prilaženje, sastanje ili komuniciranje sa određenim licem ili zabraniti posećivanje određenih mesta.

Uz meru iz stava 1. ovog člana sud može okrivljenom naložiti da se povremeno javlja policiji, povereniku iz organa državne uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija ili drugom državnom organu određenom zakonom.

Odlučivanje o meri

Član 198.

O određivanju mere iz člana 197. ovog zakonika odlučuje sud na predlog javnog tužioca, a posle potvrđivanja optužnice i po službenoj dužnosti.

U toku istrage obrazloženo rešenje o određivanju, produženju ili ukidanju mere iz stava 1. ovog člana donosi sudija za prethodni postupak, a posle podignute optužnice predsednik veća, a na glavnom pretresu veće. Ako meru nije predložio javni tužilac, a postupak se vodi za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, pre donošenja odluke će se zatražiti mišljenje javnog tužioca.

Okrivljeni će se u rešenju o izricanju mere iz stava 1. ovog člana upozoriti da se prema njemu može odrediti teža mera (član 188.) ako prekrši izrečenu zabranu. Rešenje se dostavlja i licu u odnosu na koje je okrivljenom određena mera.

Mera iz stava 1. ovog člana može trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravnosnažnosti presude, odnosno do upućivanja okrivljenog na izdržavanje krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode. Sud je dužan da svaka tri meseca ispita da li je dalje trajanje mere opravdano.

Protiv rešenja kojim se određuje, produžava ili ukida mera iz stava 1. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu. Javni tužilac može izjaviti žalbu i protiv rešenja kojim je odbijen predlog za određivanje mere. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Kontrolu primene mere iz stava 1. ovog člana vrši policija.

g) Zabrana napuštanja boravišta Uslovi za određivanje

Član 199.

Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi okrivljeni mogao pobeći, sakriti se, otići u nepoznato mesto ili u inostranstvo, sud može zabraniti okrivljenom da bez odobrenja napusti mesto boravišta ili teritoriju Republike Srbije.

Uz meru iz stava 1. ovog člana, okriviljenom može biti zabranjeno posećivanje određenih mesta ili naloženo da se povremeno javlja određenom državnom organu ili privremeno oduzeta putna isprava ili vozačka dozvola.

Merama iz st. 1. i 2. ovog člana ne može se ograničiti pravo okriviljenog da živi u svom stanu, da se nesmetano viđa sa članovima porodice, bliskim srodnicima i svojim braniocem.

Odlučivanje o meri

Član 200.

O određivanju mera iz člana 199. st. 1. i 2. ovog zakonika odlučuje sud na predlog javnog tužioca, a posle potvrđivanja optužnice i po službenoj dužnosti. O određivanju mere sud obaveštava ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove.

U toku istrage obrazloženo rešenje o određivanju, produženju ili ukidanju mere iz stava 1. ovog člana donosi sudija za prethodni postupak, a posle podignute optužnice predsednik veće, a na glavnom pretresu veće. Ako meru nije predložio javni tužilac, a postupak se vodi za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, pre donošenja odluke će se zatražiti mišljenje javnog tužioca.

Okriviljeni će se u rešenju o određivanju mere iz stava 1. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti teža mera (član 188.) ako prekrši izrečenu zabranu.

Ako okriviljeni iz stava 3. ovog člana ima neodložnu potrebu da putuje u inostranstvo sud može odrediti da mu se vrati putna isprava, ukoliko postavi punomoćnika za prijem pošte u Republici Srbiji i obeća da će se na svaki poziv suda odazvati, ili položi jemstvo.

Mera iz stava 1. ovog člana može trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravnosnažnosti presude, odnosno do upućivanja okriviljenog na izdržavanje krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode. Sud je dužan da svaka tri meseca ispita da li je dalje trajanje mere opravданo.

Protiv rešenja kojim se određuje, produžava ili ukida mera iz stava 1. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu. Javni tužilac može izjaviti žalbu i protiv rešenja kojim je odbijen predlog za određivanje mere. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Privremeno oduzimanje vozačke dozvole

Član 201.

Privremeno oduzimanje vozačke dozvole može se odrediti i kao samostalna mera ako se postupak vodi zbog:

- 1) krivičnog dela u vezi sa čijim izvršenjem ili pripremanjem je korišćeno motorno vozilo;
- 2) krivičnog dela ugrožavanja javnog saobraćaja koje je učinjeno sa umišljajem.

Vreme za koje je vozačka dozvola oduzeta okriviljenom uračunaće se u izrečenu kaznu oduzimanja vozačke dozvole ili meru bezbednosti zabrane upravljanja motornim vozilom.

Odredbe člana 200. stava 2. i st. 4. do 6. ovog zakonika shodno se primenjuju prilikom određivanja mere iz stava 1. ovog člana.

d) Jemstvo

Uslovi za određivanje

Član 202.

Okriviljeni koji treba da bude stavljen u pritvor ili je već u pritvoru zbog postojanja razloga propisanih u članu 211. stav 1. tač. 1) i 4) ovog zakonika, može se ostaviti na slobodi, odnosno može se pustiti na slobodu, ako on lično ili neko drugi za njega pruži jemstvo da do kraja postupka neće pobeći i ako sam okriviljeni, pred sudom pred kojim se vodi postupak, da obećanje da se neće kriti i da bez odobrenja suda neće napustiti boravište.

Jemstvo uvek glasi na novčani iznos koji sud određuje s obzirom na stepen opasnosti od bekstva, lične i porodične prilike okriviljenog i imovno stanje lica koje daje jemstvo. Sadržina jemstva

Član 203.

Jemstvo se sastoji u polaganju gotovog novca, hartija od vrednosti, dragocenosti ili drugih pokretnih stvari veće vrednosti koje se lako mogu unovčiti i čuvati ili u stavljanju hipoteke za iznos jemstva na nepokretna dobra lica koje daje jemstvo ili u ličnoj obavezi jednog ili više lica da će u slučaju da okriviljeni prekrši obećanje iz člana 202. stav 1. ovog zakonika, platiti utvrđeni iznos jemstva.

Predlaganje jemstva

Član 204.

Predlog za određivanje jemstva mogu podneti stranke i branilac ili lice koje za okriviljenog daje jemstvo.

Ako smatra da su ispunjeni uslovi iz člana 202. ovog zakonika, sud može i bez predloga, a nakon pribavljenog mišljenja stranaka, odrediti novčani iznos koji u konkretnom slučaju može biti položen kao jemstvo. Odluka o tome donosi se u rešenju o određivanju pritvora ili u posebnom rešenju ako se okriviljeni već nalazi u pritvoru.

Odlučivanje o jemstvu

Član 205.

U toku istrage obrazloženo rešenje o određivanju, oduzimanju ili ukidanju jemstva donosi sudija za prethodni postupak, a posle podignute optužnice predsednik veća, a na glavnom pretresu veće.

Ako jemstvo nije predložio javni tužilac, a postupak se vodi za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, sud će pre donošenja odluke zatražiti mišljenje javnog tužioca.

Protiv rešenja kojim je odbijen predlog za određivanje jemstva ili rešenja iz stava 1. ovog člana žalbu mogu izjaviti lica iz člana 204. stav 1. ovog zakonika. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Oduzimanje jemstva

Član 206.

Ako okriviljeni prekrši obećanje iz člana 202. stav 1. ovog zakonika, sud će rešenjem oduzeti vrednost koja je data kao jemstvo u korist budžeta Republike Srbije.

Prema okriviljenom iz stava 1. ovog člana odrediće se pritvor.

Ukidanje jemstva

Član 207.

Prema okriviljenom za koga je položeno jemstvo, odrediće se pritvor ako na uredan poziv ne dođe, a izostanak ne opravda ili ako se pojavi drugi razlog za određivanje pritvora.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, jemstvo se ukida rešenjem, položeni novčani iznos, dragocenosti, hartije od vrednosti ili druge pokretne stvari vraćaju se, a hipoteka se skida. Na isti način će se postupiti i kad se krivični postupak pravносnažno okonča rešenjem o obustavi postupka ili odbijanju optužbe ili presudom.

Ako je presudom izrečena krivična sankcija koja se sastoji u lišenju slobode, jemstvo se ukida tek kad osuđeni počne da izdržava krivičnu sankciju.

đ) Zabрана napuštanja stana Uslovi za

određivanje

Član 208.

Ako postoje okolnosti koje ukazuju da bi okrivljeni mogao pobeci, ili okolnosti predviđene u članu 211. stav 1. tač. 1), 3) i 4) ovog zakonika, sud može zabraniti okrivljenom da bez odobrenja napusti stan u kojem boravi i odrediti uslove pod kojima će boraviti u stanu, kao što su zabrana okrivljenom da koristi telefon i internet ili da prima druga lica u stan.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, okrivljeni može i bez odobrenja napustiti svoj stan ako je to neophodno radi hitne medicinske intervencije u odnosu na njega ili lice sa kojim živi u stanu, odnosno radi izbegavanja ili sprečavanja ozbiljne opasnosti po život ili zdravlje ljudi, odnosno imovinu većeg obima. Okrivljeni je dužan da o napuštanju stana, razlogu i mestu na kojem se trenutno nalazi, bez odlaganja obavesti poverenika iz organa uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija.

Odlučivanje o meri

Član 209.

O određivanju mere iz člana 208. stav 1. ovog zakonika odlučuje sud na predlog javnog tužioca, a posle potvrđivanja optužnice i po službenoj dužnosti.

U toku istrage obrazloženo rešenje o određivanju, produženju ili ukidanju mere iz stava 1. ovog člana donosi sudija za prethodni postupak, a posle podignute optužnice veće. Ako meru nije predložio javni tužilac, a postupak se vodi za krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, sud će pre donošenja odluke zatražiti mišljenje javnog tužioca.

Okrivljeni će se u rešenju o izricanju mere iz stava 1. ovog člana upozoriti da se protiv njega može odrediti pritvor ako prekrši izrečenu zabranu.

Mera iz stava 1. ovog člana može trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravnosnažnosti presude, odnosno do upućivanja okrivljenog na izdržavanje krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode. Sud je dužan da svaka tri meseca ispita da li je dalje trajanje mere opravdano.

Protiv rešenja kojim se određuje, produžava ili ukida mera iz stava 1. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu. Javni tužilac može izjaviti žalbu i protiv rešenja kojim je odbijen predlog za određivanje mere. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

e) Pritvor

a. Osnovne odredbe

Osnovna pravila o određivanju pritvora

Član 210.

Pritvor se može odrediti samo pod uslovima predviđenim u ovom zakoniku i samo ako se ista svrha ne može ostvariti drugom merom.

Dužnost je svih organa koji učestvuju u krivičnom postupku i organa koji im pružaju pravnu pomoć da trajanje pritvora svedu na najkraće neophodno vreme i da postupaju sa naročitom hitnošću ako se okrivljeni nalazi u pritvoru.

U toku celog postupka pritvor će se ukinuti čim prestanu razlozi na osnovu kojih je bio određen. Razlozi za određivanje pritvora

Član 211.

Pritvor se može odrediti protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo ako:

- 1) se krije ili se ne može utvrditi njegova istovetnost ili u svojstvu optuženog očigledno izbegava da dođe na glavni pretres ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bekstva;
- 2) postoje okolnosti koje ukazuju da će uništiti, sakriti, izmeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog dela ili ako osobite okolnosti ukazuju da će ometati postupak uticanjem na svedoke, saučesnike ili prikrivače;

- 3) osobite okolnosti ukazuju da će u kratkom vremenskom periodu ponoviti krivično delo ili dovršiti pokušano krivično delo ili učiniti krivično delo kojim preti;
- 4) je za krivično delo koje mu se stavlja na teret propisana kazna zatvora preko deset godina, odnosno kazna zatvora preko pet godina za krivično delo sa elementima nasilja ili mu je presudom prvostepenog suda izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, a način izvršenja ili težina posledice krivičnog dela su doveli do uznemirenja javnosti koje može ugroziti nesmetano i pravično vođenje krivičnog postupka.

U slučaju iz stava 1. tačka 1) ovog člana, pritvor koji je određen samo zbog toga što se ne može utvrditi istovetnost lica traje dok se ova istovetnost ne utvrdi, a pritvor koji je određen samo zbog toga što optuženi očigledno izbegava da dođe na glavni pretres može trajati do objavljivanja presude. U slučaju iz stava 1. tačka 2) ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se obezbede dokazi zbog kojih je pritvor određen.

Kad izrekne presudu na kaznu zatvora ispod pet godina, sud može optuženom koji se brani sa slobode odrediti pritvor ako postoje razlozi iz stava 1. tač. 1) i 3) ovog člana, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinuće pritvor, ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen. **Odlučivanje o pritvoru**

Član 212.

O određivanju pritvora odlučuje sud na predlog javnog tužioca, a posle potvrđivanja optužnice i po službenoj dužnosti.

Pre donošenja odluke iz stava 1. ovog člana sud će saslušati okrivljenog o razlozima za određivanje pritvora. Saslušanju mogu da prisustvuju javni tužilac i branilac.

Sud je dužan da na pogodan način obavesti javnog tužioca i branioca o vremenu i mestu saslušanja okrivljenog. Saslušanje se može obaviti i u odsustvu obaveštenih lica.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, odluka o određivanju pritvora može se doneti bez saslušanja okrivljenog ako postoje okolnosti iz člana 195. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakonika ili opasnost od odlaganja.

Ako je pritvor određen u skladu sa stavom 4. ovog člana, sud će u roku od 48 časova od časa hapšenja saslušati okrivljenog u skladu sa odredbama st. 2. i 3. ovog člana. Nakon saslušanja, sud će odlučiti da li će odluku o određivanju pritvora ostaviti na snazi ili ukinuti pritvor.

Rešenje o određivanju pritvora

Član 213.

Pritvor se određuje rešenjem nadležnog suda.

Rešenje o određivanju pritvora sadrži: ime i prezime lica koje se pritvara, krivično delo za koje se ono okrivljuje, zakonski osnov za pritvor, vreme na koje je određen pritvor, vreme hapšenja, pouku o pravu na žalbu, obrazloženje osnova i razloga za određivanje pritvora, službeni pečat i potpis sudske komisije koji određuje pritvor.

Rešenje o pritvoru predaje se okrivljenom u času hapšenja, a najkasnije u roku od 12 časova od časa pritvaranja. U spisima se mora naznačiti dan i čas hapšenja okrivljenog i predaje rešenja. **Pritvor u istrazi**

Član 214.

Pritvor u istrazi može se odrediti, produžiti ili ukinuti rešenjem sudske komisije za prethodni postupak ili veća (član 21. stav 4.).

Rešenje o produženju ili uklanjanju pritvora donosi se po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka i branioca.

Protiv rešenja o pritvoru stranke i branilac mogu izjaviti žalbu veću (član 21. stav 4.). Žalba, rešenje i ostali spisi dostavljaju se odmah veću. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Odluka o žalbi donosi se u roku od 48 časova.

Trajanje pritvora u istrazi

Član 215.

Na osnovu rešenja sudske komisije za prethodni postupak, okrivljeni se može zadržati u pritvoru najviše tri meseca od dana lišenja slobode. Sudija za prethodni postupak dužan je da i bez predloga stranaka i branioca, po isteku svakih 30 dana ispita da li još postoje razlozi za pritvor i da donese rešenje o produženju ili ukidanju pritvora.

Veće neposredno višeg suda (član 21. stav 4.) može, na obrazloženi predlog javnog tužioca, iz važnih razloga produžiti pritvor najviše za još tri meseca. Protiv ovog rešenja dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rešenja.

Ako se do isteka roka iz st. 1. i 2. ovog člana ne podigne optužnica, okrivljeni će se pustiti na slobodu.

Pritvor nakon podizanja optužnice

Član 216.

Od predaje optužnice sudu pa do upućivanja okrivljenog na izdržavanje krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode, pritvor se može odrediti, produžiti ili ukinuti rešenjem veća.

Rešenje o određivanju, produženju ili ukinanju pritvora donosi se po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka i branioca. Veće je dužno da i bez predloga stranaka i branioca ispita da li još postoje razlozi za pritvor i da donese rešenje o produženju ili ukinanju pritvora, po isteku svakih 30 dana do potvrđivanja optužnice, a po isteku svakih 60 dana nakon potvrđivanja optužnice pa do donošenja prvostepene presude.

Ako nakon potvrđivanja optužnice pritvor bude ukinut zbog toga što nema osnova za sumnju o postojanju krivičnog dela, sud će ispitati optužnicu u skladu sa članom 337. ovog zakonika.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana stranke i branilac mogu izjaviti žalbu, a javni tužilac može izjaviti žalbu i protiv rešenja kojim je odbijen predlog za određivanje pritvora. Žalba, rešenje i ostali spisi dostavljaju se odmah veću. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama st. 1. do 5. ovog člana može trajati do upućivanja okrivljenog na izdržavanje krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode, a najduže dok ne istekne vreme trajanja krivične sankcije izrečene u prvostepenoj presudi.

b. Postupanje sa pritvorenicima Osnovna pravila

Član 217.

U toku pritvora ne sme se vredjati ličnost i dostojanstvo pritvorenika.

Prema pritvoreniku se mogu primenjivati samo ona ograničenja koja su potrebna da se spreče bekstvo, podstrekavanje drugih lica da unište, sakriju, izmene ili falsifikuju dokaze ili tragove krivičnog dela i neposredni ili posredni kontakti pritvorenika usmereni na uticanje na svedoke, saučesnike ili prikrivače.

U istoj prostoriji neće biti zatvorena lica različitog pola. Po pravilu, u istu prostoriju neće se smeštati lica za koja postoji sumnja da su učestvovala u izvršenju istog krivičnog dela, ni lica koja su na izdržavanju krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode sa licima u pritvoru. Lica za koja postoji osnovana sumnja da su izvršila krivično delo u povratu neće se, ako je moguće, smeštati u istu prostoriju sa drugim licima lišenim slobode na koja bi mogla štetno uticati.

Prava i dužnosti pritvorenika

Član 218.

Pritvorenik ima pravo na neprekidni noćni odmor svakog dana u trajanju od najmanje osam časova.

Pritvoreniku će se obezbediti kretanje na slobodnom vazduhu u trajanju od najmanje dva časa dnevno.

Pritvorenici imaju pravo da nose svoju odeću, da koriste svoju posteljinu i da o svom trošku nabavljaju i koriste hranu, knjige, stručne publikacije, štampu, pribor za pisanje i crtanje i druge stvari koje odgovaraju njihovim redovnim potrebama, osim predmeta podobnih za nanošenje povreda, narušavanje zdravlja ili pripremu bekstva.

Za vreme trajanja istrage, sudija za prethodni postupak može pritvoreniku rešenjem privremeno uskratiti ili ograničiti korišćenje štampe, ako je verovatno da bi to dovelo do ometanja istrage. Protiv rešenja sudije za prethodni postupak dozvoljena je žalba veću (član 21. stav 4.).

Pritvorenik se može obavezati da obavlja radove nužne za održavanje čistoće u prostoriji u kojoj boravi. Ako pritvorenik to zahteva, sudija za prethodni postupak, odnosno predsednik veća, uz saglasnost upravnika zavoda, može dozvoliti da on radi u krugu zavoda na poslovima koji odgovaraju njegovim psihičkim i fizičkim svojstvima, pod uslovom da to nije štetno za vođenje postupka. Za taj rad pritvoreniku pripada naknada koju određuje upravnik zavoda.

Posete pritvoreniku

Član 219.

Po odobrenju sudije za prethodni postupak i pod njegovim nadzorom ili nadzorom lica koje on odredi, u granicama kućnog reda zavoda, pritvorenika mogu posećivati bliski srodnici, a po njegovom zahtevu lekar i druga lica. Pojedine posete mogu se zabraniti ako je verovatno da bi one mogle dovesti do ometanja istrage. Protiv rešenja sudije za prethodni postupak o zabrani pojedinih poseta pritvorenik može izjaviti žalbu veću (član 21. stav 4.) koja ne zadržava izvršenje rešenja.

Diplomatsko-konzularni predstavnik države čiji je pritvorenik državljanin, odnosno predstavnik ovlašćene međunarodne organizacije javnopravnog karaktera, ako je u pitanju izbeglica ili lice bez državljanstva, imaju pravo da u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom i sa znanjem sudije za prethodni postupak obilaze i bez nadzora razgovaraju sa pritvorenikom. O obilasku diplomatsko-konzularnog, odnosno predstavnika ovlašćene međunarodne organizacije javnopravnog karaktera, sudija za prethodni postupak će obavestiti upravnika zavoda u kojem je okrivljeni pritvoren.

Branilac, Zaštitnik građana i Komisija za kontrolu izvršenja krivičnih sankcija Narodne skupštine, u skladu sa zakonom, kao i predstavnik ovlašćene međunarodne organizacije javnopravnog karaktera, u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorom, imaju pravo da nesmetano posećuju pritvorena lica i da sa njima razgovaraju bez prisustva drugih lica.

Posle podignute optužnice, do pravnosnažnosti presude, ovlašćenja iz st. 1. i 2. ovog člana vrši predsednik veća.

Prepiska sa pritvorenikom

Član 220.

Pritvorenik se može dopisivati s licima van zavoda sa znanjem i pod nadzorom sudije za prethodni postupak. Sudija za prethodni postupak može zabraniti odašiljanje i primanje pisama i drugih pošiljki ako je verovatno da bi to dovelo do ometanja istrage. Protiv rešenja sudije za prethodni postupak pritvorenik može izjaviti žalbu veću (član 21. stav 4.) koja ne zadržava izvršenje rešenja.

Zabrana iz stava 1. ovog člana se ne odnosi na pisma koja pritvorenik šalje međunarodnim sudovima, ovlašćenim međunarodnim organizacijama javnopravnog karaktera, Zaštitniku građana i domaćim organima zakonodavne, sudske i izvršne vlasti ili ih od njih prima, kao i na pisma koja šalje svom braniocu ili ih od njega prima. Slanje molbe, pritužbe ili žalbe ne može se zabraniti.

Posle podignute optužnice, do pravnosnažnosti presude, ovlašćenja iz st. 1. i 2. ovog člana vrši predsednik veća.

Disciplinski prestupi

Član 221.

Za disciplinske prestupe pritvorenika sudija za prethodni postupak, odnosno predsednik veća može izreći disciplinsku kaznu ograničenja poseta. Ovo ograničenje ne odnosi se na branioca. Pritvorenik ne može biti kažnen pre nego što bude obavešten o disciplinskom prestupu koji mu se stavlja na teret, pre nego što mu je pružena prilika da iznese svoju odbranu i pre nego što je sud svestrano ispitao slučaj.

Protiv rešenja o kazni izrečenoj za disciplinski prestup dozvoljena je žalba veću (član 21. stav 4.) u roku od 24 časa od časa prijema rešenja. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja. Veće će odlučiti o žalbi u roku od osam dana od dana prijema žalbe.

Nadzor nad pritvorenicima

Član 222.

Nadzor nad pritvorenicima vrši sudija za izvršenje krivičnih sankcija ili sudija koga predsednik suda odredi.

Sudija iz stava 1. ovog člana je dužan da najmanje jednom u 15 dana obiđe pritvorenike i da se, ako nađe za potrebno, i bez prisustva zaposlenih u zavodu obavesti kako se pritvorenici hrane, kako se snabdevaju drugim potrebnama i kako se sa njima postupa. Sudija je dužan da o nepravilnostima uočenim prilikom obilaska zavoda bez odlaganja obavesti ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa, kao i Zaštitnika građana. Ministarstvo je dužno da u roku od 15 dana od dana prijema obaveštenja o nepravilnostima obavesti sudiju o merama preduzetim za njihovo otklanjanje.

Sudija iz stava 1. ovog člana može u svako doba da obilazi sve pritvorenike, da sa njima razgovara i da od njih prima pritužbe.

Donošenje podzakonskog propisa

Član 223.

Izvršenje mere pritvora bliže se uređuje aktom ministra nadležnog za poslove pravosuđa.

Glava IX

ROKOVI

1. Osnovne odredbe Računanje

roka

Član 224.

Rokovi predviđeni ovim zakonom ne mogu se produžiti, osim kad to zakonik izričito dozvoljava. Ako je u pitanju rok koji je ovim zakonom određen radi zaštite prava odbrane i drugih procesnih prava okrivljenog, taj rok se može skratiti ako to zahteva okrivljeni pismeno ili usmeno na zapisnik pred organom postupka.

Rokovi se računaju na časove, dane, mesece i godine.

Čas ili dan kad je dostavljanje ili saopštenje izvršeno, odnosno u koji pada događaj od kada treba računati trajanje roka, ne uračunava se u rok, već se za početak roka uzima prvi naredni čas, odnosno dan. U jedan dan računa se 24 časa, a mesec se računa po kalendarskom vremenu.

Rokovi određeni po mesecima, odnosno godinama završavaju se protekom onog dana poslednjeg meseca, odnosno godine koji po svom broju odgovara danu kad je rok otpočeо. Ako nema tog dana u poslednjem mesecu, rok se završava poslednjeg dana tog meseca.

Ako poslednji dan roka pada na državni praznik ili u subotu ili u nedelju ili u neki drugi dan kad državni organ nije radio, rok ističe protekom prvog narednog radnog dana. **Predaja u roku**

Član 225.

Kad je podnošenje podneska vezano za rok, smatra se da je predat u roku, ako je pre nego što je rok istekao predat onom ko je ovlašćen da ga primi.

Kad je podnesak upućen preko pošte preporučenom pošiljkom ili telegrafskim putem, dan predaje pošti smatra se kao dan predaje onome kome je upućen. Predaja vojnoj pošti u mestima gde ne postoji redovna pošta smatra se kao predaja pošti preporučenom pošiljkom.

Kada je podnesak upućen elektronskim putem, dan i čas kada je uređaj za elektronski prenos podataka zabeležio da je podnesak upućen smatra se kao dan predaje onome kome je upućen.

Okrivljeni koji se nalazi u pritvoru može podnesak koji je vezan za rok dat i usmeno na zapisnik kod suda koji vodi postupak ili ga predati preko zavoda, a lice koje se nalazi na izdržavanju krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode može takav podnesak predati preko zavoda u kojem je smešteno. Dan kad je sastavljen takav zapisnik, odnosno kad je podnesak predat preko zavoda, smatra se kao dan predaje organu koji je nadležan da ga primi. Zavod izdaje okrivljenom potvrdu o predaji podneska.

Ako je podnesak koji je vezan za rok, zbog neznanja ili očigledne omaške podnosioca, predat ili upućen nenađežnom javnom tužiocu ili sudu pre isteka roka, pa nadležnom javnom tužiocu ili sudu stigne posle isteka roka, smatraće se da je na vreme podnesen.

2. Povraćaj u pređašnje stanje

Razlozi za povraćaj u pređašnje stanje

Član 226.

Povraćaj u pređašnje stanje može tražiti:

- 1) okrivljeni koji iz opravdanog razloga nije mogao da dođe na ročište na kojem se odlučuje o sporazumu iz člana 313. stav 1. i člana 320. stav 1. ovog zakonika ili propusti rok za izjavu žalbe protiv presude ili rešenja koje odgovara presudi;
- 2) oštećeni, oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac koji iz opravdanog razloga nije mogao da blagovremeno obavesti sud o promeni adrese prebivališta ili boravišta ili da dođe na pripremno ročište, glavni pretres ili ročište iz člana 505. stav 1. ovog zakonika (član 52. stav 4, član 61. stav 2. i član 67.);
- 3) privatni tužilac koji iz opravdanog razloga propusti rok za ispravljanje nedostataka u privatnoj tužbi ili za prikupljanje dokaza (član 333. stav 3, član 337. stav 5. i član 501. st. 2. i 7.).

Molba za povraćaj u pređašnje stanje

Član 227.

Molba za povraćaj u pređašnje stanje podnosi se u roku od osam dana od dana prestanka smetnje.

Okrivljeni koji je propustio rok za žalbu protiv presude ili rešenja koje odgovara presudi dužan je da uz molbu istovremeno preda i žalbu.

Molba iz stava 2. ovog člana ne zadržava, po pravilu, izvršenje presude ili rešenja koje odgovara presudi, ali sud nadležan za odlučivanje o molbi može odlučiti da se izvršenje odloži do donošenja odluke o molbi.

Posle proteka tri meseca od dana propuštanja ne može se tražiti povraćaj u pređašnje stanje.

Odlučivanje o molbi za povraćaj u pređašnje stanje

Član 228.

O molbi za povraćaj u pređašnje stanje odlučuje predsednik veća ili sudija pojedinac koji je doneo presudu ili rešenje koje se pobija žalbom, odnosno rešenje o obustavi postupka ili presudu kojom se optužba odbija, a o molbi za povraćaj u pređašnje stanje odlučuje veće (član 21. stav 4.) koje je donelo rešenje o odbijanju optužbe.

Protiv rešenja kojim se dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje nije dozvoljena žalba.

Kad je okrivljeni izjavio žalbu na rešenje kojim se ne dozvoljava povraćaj u pređašnje stanje, sud je dužan da ovu žalbu, zajedno sa žalbom protiv presude ili rešenja koje odgovara presudi, kao i sa odgovorom na žalbu i svim spisima, dostavi neposredno višem sudu na odlučivanje.

Glava X

PODNEŠCI I ZAPISNICI

1. Podnesci

Osnovna pravila o podnošenju

Član 229.

Optužba, predlog, pravni lek i druga izjava ili saopštenje podnosi se pismeno ili se daje usmeno na zapisnik.

Podnesak iz stava 1. ovog člana mora biti razumljiv i sadržati sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupiti.

Ako u ovom zakoniku nije drugačije određeno, organ postupka će podnosioca podneska koji je nerazumljiv ili ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njemu moglo postupati pozvati da podnesak ispravi, odnosno dopuni, a ako on to ne učini u određenom roku, podnesak će odbaciti.

U pozivu za ispravku, odnosno dopunu podneska podnositelj će se upozoriti na posledice propuštanja.

Podnesak koji se po ovom zakoniku dostavlja protivnoj stranci predaje se organu postupka u dovoljnom broju primeraka za taj organ i drugu stranku. Ako ovakav podnesak nije predat u dovoljnom broju primeraka, umnožiće se o trošku podnosioca.

Elektronski podnesak

Član 230.

Podnesak koji se prema ovom zakoniku sastavlja u pisanom obliku i potpisuje, može se podneti u obliku elektronskog dokumenta koji je snabdeven elektronskim potpisom podnosioca (elektronski podnesak).

Elektronski podnesak dostavlja se organu postupka putem elektronske pošte na adresu elektronske pošte koja je od strane organa postupka određena za prijem elektronskih podnesaka ili drugim elektronskim putem, u skladu sa zakonom.

Organ postupka koji je primio elektronski podnesak bez odlaganja podnosiocu potvrđuje elektronskim putem prijem podnesaka.

Ako podnositelj ne primi potvrdu prijema, smatra se da elektronski podnesak nije poslat.

O elektronskom podnesku organ postupka sastavlja službenu belešku. U slučaju nerazumljivog ili nepotpunog podneska postupiće se u skladu sa članom 229. st. 3. i 4. ovog zakonika.

Način podnošenja i postupanje sa elektronskim podnescima bliže se uređuje Sudskim poslovnikom.

Kažnjavanje podnosioca

Član 231.

Organ postupka je dužan da svoj ugled i ugled stranaka i drugih učesnika u postupku zaštiti od uvrede, pretnje i svakog drugog napada.

Sud će kazniti novčanom kaznom do 100.000 dinara okrivljenog, branioca, punomoćnika, zakonskog zastupnika, oštećenog, privatnog tužioca ili oštećenog kao tužioca koji u podnesku vređa taj organ ili učesnika u postupku. O kažnjavanju advokata obaveštava se nadležna advokatska komora, uz obavezu obaveštavanja suda o preduzetim merama.

Odluku o novčanom kažnjavanju iz stava 2. ovog člana donosi sud. O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje veće. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Ako javni tužilac ili lice koje ga zamenjuje u podnesku vređa drugog učesnika u postupku, sud će o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca i Državno veće tužilaca.

2. Zapisnici

a) Osnovne odredbe Beleženje radnji

Član 232.

O svakoj radnji preduzetoj u toku postupka sastaviće se zapisnik istovremeno sa preduzimanjem radnje, a ako to nije mogućno, onda neposredno posle toga.

Zapisnik piše zapisničar. Samo kad se radnja preduzima van službenih prostorija organa postupka, a zapisničar se ne može obezbediti, zapisnik može pisati lice koje preduzima radnju.

Kad zapisnik piše zapisničar, zapisnik se sastavlja na taj način što lice koje preduzima radnju kazuje glasno zapisničaru šta će uneti u zapisnik.

Licu koje se saslušava, odnosno ispituje može se dozvoliti da samo kazuje odgovore u zapisnik. U slučaju zloupotrebe, ova mogućnost mu se može uskratiti.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, o izjavama lica koje su važne za preduzimanje krivičnog gonjenja ili drugim radnjama preduzetim u predistražnom postupku sastavlja se službena beleška u koju se pored bitne sadržine izjave ili radnje unose i podaci iz člana 233. stav

1. ovog zakonika. Sadržaj zapisnika

Član 233.

U zapisnik se unosi naziv organa postupka pred kojim se preduzima radnja, mesto gde se preduzima radnja, dan i čas kad je radnja započeta i završena, imena i prezimena prisutnih lica i u kom svojstvu prisustvuju, kao i naznačenje krivičnog predmeta po kom se preduzima radnja.

Zapisnik treba da sadrži bitne podatke o toku i sadržini preduzete radnje. U zapisnik se u obliku pripovedanja beleži samo bitna sadržina datih iskaza i izjava. Pitanja se unose u zapisnik samo ako je potrebno da se razume odgovor. Kad organ postupka oceni da je potrebno ili na zahtev stranaka ili branioca, u zapisnik će se doslovno uneti pitanje koje je postavljeno i odgovor koji je dat. U slučaju zloupotrebe, ovo pravo im se može uskratiti. Ako su prilikom preduzimanja radnje oduzeti predmeti ili spisi, to će se naznačiti u zapisniku, a oduzete stvari će se priključiti zapisniku ili će se navesti gde se nalaze na čuvanju.

Prilikom preduzimanja radnje kao što je uviđaj, uzimanje uzorka, pretresanje ili prepoznavanje, u zapisnik će se uneti i podaci koji su važni s obzirom na prirodu takve radnje ili za utvrđivanje istovetnosti pojedinih predmeta (opis, mere i veličina predmeta ili tragova, stavljanje oznake na predmetima i dr.), a ako su napravljene skice, crteži, planovi, fotografije, filmski ili drugi tehnički snimci - to će se navesti u zapisniku i priključiti zapisniku.

Način vođenja zapisnika

Član 234.

Zapisnik se mora voditi uredno. U njemu se ne sme ništa izbrisati, dodati ili menjati. Prekrta mesta moraju ostati čitka.

Sva preinačenja, ispravke i dodaci unose se na kraju zapisnika i moraju biti overeni od strane lica koja potpisuju zapisnik.

Utvrđivanje verodostojnosti zapisnika

Član 235.

Saslušano, odnosno ispitano lice, lica koja obavezno prisustvuju radnjama u postupku, kao i stranke, branilac i oštećeni ako su prisutni, imaju pravo da pročitaju zapisnik ili da zahtevaju da im se pročita. Na to je dužno da ih upozori lice koje preduzima radnju, a u zapisniku će se naznačiti da li je upozorenje učinjeno i da li je zapisnik pročitan.

Zapisnik će se uvek pročitati ako nije bilo zapisničara, i to će se naznačiti u zapisniku.

Zapisnik potpisuje saslušano, odnosno ispitano lice, a ako se zapisnik sastoji od više listova, saslušano, odnosno ispitano lice potpisuje svaki list.

Nepismeno lice umesto potpisa stavlja otisak kažiprsta desne ruke, a zapisničar će ispod otiska upisati njegovo ime i prezime. Ako se usled nemogućnosti da se stavi otisak desnog kažiprsta stavlja otisak nekog drugog prsta ili otisak prsta leve ruke, u zapisniku će se naznačiti od kojeg je prsta i sa koje ruke uzet otisak.

Ako saslušano, odnosno ispitano lice nema obe ruke - pročitaće zapisnik, a ako je nepismeno - zapisnik će mu se pročitati, i to će se zabeležiti u zapisniku.

Ako saslušano, odnosno ispitano lice odbije da potpiše zapisnik ili da stavi otisak prsta, zabeležiće se to u zapisniku i navešće se razlog odbijanja.

Na kraju zapisnika potpisće se prevodilac ili tumač, ako ih je bilo, svedoci čije je prisustvo obavezno pri preduzimanju dokaznih radnji, a pri pretresanju i držalac stana i druge prostorije ili lice koje se pretresa. Ako zapisnik ne piše zapisničar (član 232. stav 2.), zapisnik potpisuju lica koja prisustvuju radnji. Ako takvih lica nema ili nisu u stanju da shvate sadržinu zapisnika, zapisnik potpisuju dva svedoka, osim ako nije moguće da se obezbedi njihovo prisustvo.

Ako se radnja nije mogla obaviti bez prekida, u zapisniku će se naznačiti dan i čas kad je nastao prekid, kao i dan i čas kad se radnja nastavlja.

Ako je bilo prigovora u pogledu sadržine zapisnika, ti prigovori će se navesti u zapisniku.

Zapisnik na kraju potpisuje lice koje je preduzelo radnju i zapisničar.

Tonsko ili optičko snimanje

Član 236.

Organ postupka može odrediti da se izvođenje dokazne ili druge radnje snimi pomoću uređaja za tonsko ili optičko snimanje. Saslušanje okrivljenog i ispitivanje svedoka i veštaka u postupku za krivična dela iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika obavezno se tonski snima.

O snimanju radnje iz stava 1. ovog člana organ postupka će prethodno obavestiti lice koje učestvuje u radnji.

Tonsko ili optičko snimanje se može vršiti na glavnom pretresu samo ako za pojedini glavni pretres to odobri predsednik veća. Ako je snimanje na glavnom pretresu odobreno, veće može iz opravdanih razloga odlučiti da se pojedini delovi glavnog pretresa ne snimaju. Glavni pretres na kojem se raspravlja o delima iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika obavezno se tonski snima.

Snimak iz stava 1. ovog člana mora da sadrži podatke iz člana 233. stav 1. ovog zakonika, podatke potrebne za identifikaciju lica čija se izjava snima i podatak u kom svojstvu se saslušava, odnosno ispituje, kao i podatke o trajanju snimka. Kad se snimaju izjave više lica, mora se obezbediti da se iz snimka može jasno razaznati ko je dao izjavu.

Na zahtev saslušanog, odnosno ispitanih lica, snimak će se odmah reprodukovati, a ispravke ili objašnjenja tog lica će se snimiti.

U zapisnik o dokaznoj ili drugoj radnji ili glavnom pretresu uneće se da je izvršeno snimanje, ko je snimanje izvršio, da je lice koje se saslušava, odnosno ispituje prethodno obavešteno o snimanju, da je snimak reprodukovani i gde se snimak čuva, ako nije priložen spisima predmeta.

Javni tužilac ili sud može odrediti da se snimak u celini ili delimično prepise. U tom slučaju on će prepis pregledati, overiti i priključiti zapisniku o preduzimanju dokazne ili druge radnje.

Snimak se čuva u javnom tužilaštvu ili sudu do vremena do kog se čuva i krivični spis.

Javni tužilac ili sud može dozvoliti da učesnici postupka koji imaju opravdan interes, pomoću uređaja za tonsko ili optičko snimanje, snime izvođenje dokazne ili druge radnje ili glavnog pretresa.

Osim za potrebe postupka, snimci iz st. 1. do 9. ovog člana u pravноснаžno okončanim postupcima mogu se javno prikazati u stručne i naučne svrhe. U tom slučaju istovetnost stranaka i učesnika snimljene radnje mora biti prikrivena.

Izdvajanje zapisnika i obaveštenja

Član 237.

Kada je u ovom zakoniku propisano da određeni dokaz ne može biti korišćen u krivičnom postupku ili da se na njemu ne može zasnovati sudska odluka, sudija za prethodni postupak će po službenoj dužnosti ili na predlog stranaka i branioca doneti rešenje o izdvajanju zapisnika o ovim radnjama iz spisa odmah, a najkasnije do završetka istrage. Protiv ovog rešenja dozvoljena je posebna žalba.

Po pravносnažnosti rešenja, izdvojeni zapisnici se stavlju u poseban zapečaćeni omot i čuvaju kod sudije za prethodni postupak odvojeno od ostalih spisa i ne mogu se razgledati niti se mogu koristiti u postupku. Nakon pravносnažnog okončanja krivičnog postupka sa izdvojenim zapisnicima se postupa u skladu sa članom 84. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Posle završene istrage, sudija za prethodni postupak će postupiti po odredbama st. 1. i 2. ovog člana i u pogledu svih obaveštenja koja su, u smislu člana 282. stav 1. tačka 2) i stav 4. i člana 288. ovog zakonika, javnom tužiocu i policiji, dali građani, osim zapisnika iz člana 289. stav 4. ovog zakonika. Kad javni tužilac podigne optužnicu bez sprovođenja istrage (član 331. stav 5.), dostaviće spise u kojima se nalaze ovakva obaveštenja sudiji za prethodni postupak, koji će postupiti po odredbama ovog člana.

b) Posebne vrste zapisnika

a. Zapisnik o glavnem pretresu Beleženje glavnog

pretresa

Član 238.

O glavnem pretresu vodi se zapisnik u koji se, u bitnom, unosi sadržaj rada i ceo tok glavnog pretresa.

Tok glavnog pretresa se može beležiti i stenografski. Stenografske beleške će se u roku od 48 časova prevesti, pregledati, potpisati od strane stenografa i priključiti spisima.

Za tonsko snimanje toka glavnog pretresa shodno se primenjuju odredbe člana 236. ovog zakonika.

Odobrenje za tonsko snimanje daje predsednik veća.

Sadržaj zapisnika o glavnom pretresu

Član 239.

U uvodu zapisnika mora se naznačiti sud pred kojim se održava glavni pretres, mesto i vreme zasedanja, ime i prezime predsednika veća, članova veća i zapisničara, tužioca, optuženog i branioca, oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika ili punomoćnika, prevodioca, tumača, krivično delo koje je predmet pretresanja, kao i da li je glavni pretres javan ili je javnost isključena.

Zapisnik mora naročito da sadrži podatke o tome koja je optužnica na glavnem pretresu pročitana, odnosno usmeno izložena i da li je tužilac izmenio ili proširio optužbu, kakve su predloge podnele stranke i kakve je odluke donosio predsednik veća ili veće, koji su dokazi izvedeni, da li je izvršen uvid u zapisnike i druga pismena, da li su reprodukovani optički ili tonski snimak ili drugi zapis i kakve su primedbe učinile stranke u pogledu tih zapisnika, pismena ili snimaka. Ako je na glavnem pretresu isključena javnost, u zapisniku se mora naznačiti da je predsednik veća upozorio prisutne na posledice ako neovlašćeno otkriju ono što su na tom glavnem pretresu saznali kao tajnu.

Iskazi optuženog, svedoka, veštaka ili drugog lica unose se u zapisnik ako sadrže odstupanje ili dopunu njihovih ranijih iskaza i to tako da se prikaže njihova bitna sadržina.

Predsednik veća može, po predlogu stranke ili po službenoj dužnosti, narediti da se u zapisnik doslovno upišu izjave koje smatra naročito važnim.

U zapisnik o glavnem pretresu unosi se potpuna izreka presude (član 428. st. 3. do 5.), uz naznačenje da li je presuda javno objavljena. Izreka presude sadržana u zapisniku o glavnem pretresu predstavlja izvornik.

Ako je na glavnem pretresu doneto rešenje o pritvoru, mora se i ono uneti u zapisnik o glavnem pretresu.

U zapisnik o glavnem pretresu na kojem se raspravlja o delima iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika unose se podaci o početku i završetku pretresa, o prisutnim učesnicima i izvedenim dokazima, o rešenjima o upravljanju postupkom, kao i prepis tonskog snimka koji se sačinjava u roku od 72 časa i predstavlja sastavni deo zapisnika vođenog na glavnog pretresu.

U slučaju da se glavni pretres ili njegov deo tonski snima (član 236. stav 3), zapisnik o glavnem pretresu se sačinjava na način propisan stavom 7. ovog člana.

Utvrdjivanje verodostojnosti zapisnika o glavnem pretresu

Član 240.

Zapisnik mora biti završen sa zaključenjem zasedanja. Zapisnik potpisuju predsednik veća i zapisničar.

Stranke imaju pravo da pregledaju završeni zapisnik i njegove priloge, da stave primedbe u pogledu sadržine i da traže ispravku zapisnika. Stranke imaju pravo da posle završenog zasedanja dobiju kopiju zapisnika, ako to zahtevaju.

Ispravke pogrešno upisanih imena, brojeva i drugih očiglednih pogrešaka u pisanju može narediti predsednik veća po predlogu stranaka ili lica koje je dalo izjavu ili po službenoj dužnosti. Druge ispravke i dopune zapisnika može narediti samo veće.

Primedbe i predlozi stranaka u pogledu zapisnika, kao i ispravke i dopune zapisnika, moraju se zabeležiti u nastavku završenog zapisnika. U nastavku zapisnika zabeležiće se i razlozi zbog kojih pojedini predlozi i primedbe nisu usvojeni. Predsednik veća i zapisničar potpisuju i nastavak zapisnika.

b. Zapisnik o većanju i glasanju

Sastavljanje zapisnika o većanju i glasanju

Član 241.

O većanju i glasanju sastaviće se poseban zapisnik.

Zapisnik o većanju i glasanju sadrži tok glasanja i odluku koja je donesena.

Ovaj zapisnik potpisuju svi članovi veća i zapisničar.

Izdvojeno mišljenje člana veća koji je prilikom glasanja ostao u manjini priključiće se zapisniku o većanju i glasanju, ako nije uneseno u zapisnik. Član veća koji je izdvojio mišljenje dužan je da dostavi pisano obrazloženje najkasnije u roku od osam dana od dana glasanja.

Zapisnik o većanju i glasanju zatvorice se u poseban omot. Ovaj zapisnik može razgledati samo sud pravnog leka kad rešava o pravnom leku i u tom slučaju dužan je da zapisnik ponovo zatvori u poseban omot i da na omotu naznači da je razgledao zapisnik.

Ako pisano obrazloženje nije dostavljeno predsedniku veća do isteka roka iz stava 4. ovog člana, zapisnik o većanju i glasanju će se zatvoriti u poseban omot bez pisanog obrazloženja.

Glava XI

DOSTAVLJANJE PISMENA I RAZMATRANJE SPISA

1. Dostavljanje pismena

a) Osnovne odredbe

Osnovna pravila o dostavljanju

Član 242.

Pismena se dostavljaju, po pravilu, posredstvom službenog lica organa postupka koji je odluku doneo ili neposredno kod tog organa, preko pošte ili druge organizacije registrovane za poslove dostavljanja pismena, organa lokalne samouprave, zamolnim putem preko drugog državnog organa, telekomunikacionim ili elektronskim putem, a izuzetno i posredstvom policije.

Poziv za glavni pretres ili drugi poziv organa postupka može i usmeno saopštiti licu koje se nalazi pred njim, uz upozorenje na posledice nedolaska. Poziv i upozorenje će se zabeležiti u zapisniku koji će pozvano lice potpisati, osim ako je to zabeležno u zapisniku o glavnom pretresu i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Dostavljanje se može izvršiti i isticanjem na oglasnoj tabli ili internet stranici organa postupka, a uz saglasnost lica kome se dostavljanje ima izvršiti i preko punomoćnika za prijem pismena, putem poštanskog fahu ili elektronske pošte. Dostavljanje se smatra izvršenim protekom roka od osam dana od dana isticanja pismena na oglasnoj tabli ili internet stranici organa postupka, odnosno od prijema potvrde da je pismeno predato punomoćniku za prijem pismena, poštanskom fahu, odnosno dostavljeno elektronskim putem.

Dostavljanje

Član 243.

Pismeno se dostavlja neposrednom predajom licu kome je upućeno.

Ako se lice iz stava 1. ne zatekne tamo gde se dostavljanje ima izvršiti, pismeno se može predati punoletnom članu njegovog domaćinstva koji je dužan da ga primi. Ako se član porodičnog domaćinstva tu ne zatekne, pismeno će se predati portiru, susedu ili predsedniku kućnog saveta ako oni na to pristane i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Ako se dostavljanje vrši na radnom mestu lica iz stava 1. ovog člana, a to lice se tu ne zatekne, pismeno se može predati licu ovlašćenom za prijem pošte koje je dužno da primi pismeno ili licu koje je tamo zaposleno, ako ono pristane da primi pismeno i time se smatra da je dostavljanje izvršeno.

Ako lice iz st. 2. i 3. ovog člana koje nije dužno da primi pismeno odbije da to učini, dostavljač će ostaviti obaveštenje da će se pismeno istaći na oglasnoj tabli suda i po mogućstvu, internet stranici organa postupka. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja pisma smatra se da je dostavljanje izvršeno.

Kada lice iz stava 1. ovog člana ili lice iz st. 2. i 3. ovog člana koje je dužno da primi pismeno, odbije da to učini, dostavljač će zabeležiti na dostavnici dan, čas i razlog odbijanja prijema, a pismeno će se ostaviti u stanu lica iz stava 1. ovog člana ili u prostoriji gde je ono zaposleno i time je dostavljanje izvršeno.

Ako se na mestu gde se dostava ima izvršiti ne zatekne lice iz st. 2. i 3. ovog člana koje je dužno da primi pismeno, dostavljanje će se izvršiti na način predviđen u stavu 4. ovog člana.

Potvrda o dostavljanju

Član 244.

Pismena koja se dostavljaju neposrednom predajom, uručuju se u zatvorenom omotu.

Primalac i dostavljač potpisuju potvrdu o izvršenom dostavljanju - dostavnicu ili povratnicu. Primalac će na potvrdi naznačiti dan prijema.

Ako je primalac nepismen ili nije u stanju da se potpiše, dostavljač će ga potpisati, naznačiti dan prijema i staviti napomenu za što je potpisao primaoca.

Ako primalac odbije da potpiše potvrdu iz stava 2. ovog člana, dostavljač će to zabeležiti na potvrdi i naznačiti dan predaje i time je dostavljanje izvršeno.

Potvrdu o prijemu pismena dostavljenog putem poštanskog faha predstavlja dokument overen od strane pošte o danu i času predaje pismena u poštanski fah.

Potvrdu o prijemu pismena dostavljenog elektronskim putem predstavlja odštampani elektronski zapis o danu i času kada je uređaj za elektronski prenos podataka zabeležio da je pismeno poslatо primaocu, naziv pošiljaoca i primaoca i naziv pismena.

Posebni načini dostavljanja

Član 245.

Ako organ postupka smatra da će dostavljanje biti izvršeno, učesniku u postupku se do završetka glavnog pretresa mogu dostavljati pismena preko drugog učesnika u postupku koji pristane da ih preda. Okrivljenom se na ovaj način ne može izvršiti dostavljanje.

Ako organ postupka smatra da će obaveštenje biti primljeno, učesnik u postupku, a ako postoji opasnost od odlaganja izuzetno i okrivljeni, može se obavestiti telegramom ili telefonom o pozivu za glavni pretres ili drugom pozivu ili o odluci o odlaganju glavnog pretresa ili drugih radnji.

O dostavljanju ili obaveštenju izvršenom u skladu sa odredbama ovog člana organ postupka će sastaviti službenu belešku u spisu.

Ako je dostavljanje ili obaveštenje blagovremeno izvršeno u skladu sa odredbama ovog člana, posledice predviđene za propuštanje nastupaju samo ako je lice iz st. 1. i 2. ovog člana bilo upozorenо na njih.

b) Posebna pravila o dostavljanju Dostavljanje

okriviljenom

Član 246.

Ako se dostavljanje pismena okriviljenom ne može izvršiti na adresu o kojoj je okriviljeni obavestio organ postupka, dostavljač će ostaviti obaveštenje da će se pismeno istaći na oglasnoj tabli i po mogućству, na internet stranici organa postupka. Po proteku roka od osam dana od dana isticanja pismena smatra se da je dostavljanje izvršeno.

Ako je okriviljeni punomoćjem branioca ovlastio za prijem pismena od čijeg dostavljanja teče rok za izjavljivanje pravnog leka, predajom pismena advokatskoj kancelariji branioca smatra se da je dostavljanje izvršeno.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako okriviljenom koji nema branioca treba dostaviti presudu kojom mu je izrečena krivična sankcija koja se sastoji u lišenju slobode, a dostavljanje se ne može izvršiti na adresu o kojoj je okriviljeni obavestio sud, postaviće mu se branilac po službenoj dužnosti dok okriviljeni ne obavesti sud o novoj adresi.

Postavljenom braniocu će se odrediti potreban rok za upoznavanje sa spisima koji ne može biti kraći od tri dana, a posle toga će mu se presuda dostaviti i postupak nastaviti.

Dostavljanje tužiocu

Član 247.

Javnom tužiocu se pismena dostavljaju predajom pisarnici javnog tužilaštva.

Kada se dostavljaju odluke od čijeg dostavljanja teče rok, kao dan dostavljanja smatra se dan predaje pismena pisarnici javnog tužilaštva.

Sud će javnom tužiocu, na njegov zahtev, dostaviti krivični spis radi razmatranja. Ako je u toku rok za izjavu redovnog pravnog leka, ili ako to zahtevaju drugi interesi postupka, sud može odrediti u kom roku javni tužilac treba da vrati spise.

Ako oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac ima punomoćnika, pismena se dostavljaju samo punomoćniku, a ako ih ima više, samo jednom od njih.

U skladu sa stavom 4. ovog člana pismena se dostavljaju oštećenom koji ima punomoćnika. **Dostavljanje licima sa određenim**

statusom

Član 248.

Vojnim licima, pripadnicima policije, Bezbednosno-informativne agencije, Vojnobezbednosne agencije, Vojnoobaveštajne agencije ili pripadnicima službe za obezbeđenje zavoda u kojoj su smeštena lica lišena slobode, zaposlenima u rečnom i vazdušnom saobraćaju, pismena se dostavljaju preko njihove komande, neposrednog starešine ili rukovodioca, odnosno sedišta pravnog lica.

Licima lišenim slobode pismena se dostavljaju posredstvom zavoda u kojem su smešteni.

Licima koja u skladu sa međunarodnim pravom uživaju imunitet u Republici Srbiji pismena se dostavljaju posredstvom ministarstva nadležnog za spoljne poslove, osim ako potvrđenim međunarodnim ugovorom nije drugačije predviđeno.

Licima uključenim u program zaštite učesnika u krivičnom postupku, pismena se dostavljaju preko jedinice za zaštitu, u skladu sa ovim zakonikom i drugim propisima.

Dostavljanje pismena u inostranstvo

Član 249.

Učesniku u postupku koji se nalazi na poznatoj adresi u inostranstvu pismena se dostavljaju u skladu sa odredbama posebnog zakona, osim ako to nije uređeno potvrđenim međunarodnim ugovorom.

Uz pismeno iz stava 1. ovog člana, organ postupka može naložiti okrivljenom da u određenom roku postavi punomoćnika za prijem pismena u Republici Srbiji i da o tome obavesti organ postupka, uz upozorenje na posledice iz stava 3. ovog člana.

Ako okrivljeni ne postupi u skladu sa stavom 2. ovog člana organ postupka će mu postaviti punomoćnika.
Dostavljanjem pismena postavljenom punomoćniku smatra se da je dostavljanje izvršeno.

2. Razmatranje spisa

Uslovi za razmatranje spisa

Član 250.

Svako ko ima opravdani interes može razmatrati, kopirati ili snimati pojedine spise, osim onih koji imaju oznaku stepena tajnosti.

Dozvolu za razmatranje spisa iz stava 1. ovog člana u toku postupka daje javni tužilac odnosno sud, a nakon završetka postupka predsednik suda ili službeno lice koje on odredi.

Ako je sa glavnog pretresa bila isključena javnost ili bi pravo na privatnost moglo da bude teže povređeno, razmatranje spisa iz stava 1. ovog člana može se uskratiti ili usloviti zabranom javne upotrebe imena učesnika u postupku. Protiv rešenja o uskraćivanju razmatranja spisa dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rešenja.

Razmatranje spisa i razgledanje predmeta

Član 251.

Okrivljeni, odnosno osumnjičeni koji je saslušan po odredbama o saslušanju okrivljenog i njegov branilac, imaju pravo da razmatraju spise i razgledaju prikupljene predmete koji služe kao dokaz.

Pravo iz stava 1. ovog člana ima i oštećeni (član 50. stav 1. tačka 4) i stav 2.), oštećeni kao tužilac (član 58. stav 2.) i privatni tužilac (član 64. stav 2.).

Glava XII

IMOVINSKOPRAVNI ZAHTEV

Opšti uslovi i predmet imovinskopravnog zahteva

Član 252.

Imovinskopravni zahtev koji je nastao usled izvršenja krivičnog dela ili protivpravnog dela koje je u zakonu određeno kao krivično delo, raspraviće se na predlog ovlašćenih lica u krivičnom postupku, ako se time ne bi znatno odugovlačio ovaj postupak.

Imovinskopravni zahtev može se odnositi na naknadu štete, povraćaj stvari ili poništaj određenog pravnog posla.

Ovlašćeni podnosioci

Član 253.

Imovinskopravni zahtev u postupku može podneti lice koje je ovlašćeno da takav zahtev ostvaruje u parničnom postupku.

Lice iz stava 1. ovog člana dužno je da određeno označi svoj zahtev i da podnese dokaze.

Ako je usled krivičnog dela ili protivpravnog dela koje je u zakonu određeno kao krivično delo oštećena javna svojina, organ koji je zakonom ili drugim propisom ovlašćen da se stara o zaštiti te svojine može u postupku učestvovati u skladu sa ovlašćenjima koja ima na osnovu zakona, odnosno drugog propisa.

Podnošenje imovinskopravnog zahteva

Član 254.

Imovinskopravni zahtev se podnosi organu postupka.

Imovinskopravni zahtev se može podneti najkasnije do završetka glavnog pretresa pred prvostepenim sudom.

Ako ovlašćeno lice nije podnelo imovinskopravni zahtev do podizanja optužbe, obavestiće se da ga može podneti do završetka glavnog pretresa. Ako su usled krivičnog dela ili protivpravnog dela koje je u zakonu određeno kao krivično delo oštećena javna svojina, a imovinskopravni zahtev nije stavljen, sud će o tome obavestiti organ iz člana 253. stav 3. ovog zakonika.

Raspolaganje imovinskopravnim zahtevom

Član 255.

Ovlašćena lica (član 253.) mogu do završetka glavnog pretresa odustati od imovinskopravnog zahteva u krivičnom postupku i ostvarivati ga u parničnom postupku. U slučaju odustanka, imovinskopravni zahtev se ne može ponovo podneti.

Ako je imovinskopravni zahtev posle podnošenja, a pre završetka glavnog pretresa, prešao na drugo lice po pravilima imovinskog prava, pozvaće se to lice da se izjasni da li ostaje kod zahteva. Ako se uredno pozvani ne odazove, smatra se da je odustao od podnetog imovinskopravnog zahteva. **Provera okolnosti o imovinskopravnom zahtevu**

Član 256.

Organ postupka će saslušati okriviljenog o činjenicama u vezi sa imovinskopravnim zahtevom i proveriće okolnosti koje su od važnosti za njegovo utvrđivanje. Organ postupka je dužan da prikupi dokaze za odlučivanje o zahtevu i pre nego što je on podnet.

Ako bi se prikupljanjem dokaza i proverom okolnosti o imovinskopravnom zahtevu znatno odugovlačio postupak, organ postupka će se ograničiti na prikupljanje onih podataka čije utvrđivanje kasnije ne bi bilo mogućno ili bi bilo znatno otežano.

Privremene mere

Član 257.

Na predlog ovlašćenih lica (član 253.), mogu se u krivičnom postupku po odredbama zakona koji uređuje postupak izvršenja i obezbeđenja, odrediti privremene mere obezbeđenja imovinskopravnog zahteva nastalog usled izvršenja krivičnog dela ili protivpravnog dela koje je u zakonu određeno kao krivično delo.

O predlogu iz stava 1. ovog člana odlučuje rešenjem u istrazi sudija za prethodni postupak, a posle podignute optužnice veče.

Žalba protiv rešenja o privremenim merama ne zadržava izvršenje rešenja.

Ako oštećeni ima zahtev prema trećem licu zbog toga što se kod njega nalaze stvari pribavljenе krivičnim delom ili protivpravnim delom koje je u zakonu određeno kao krivično delo ili zbog toga što je ono usled tog dela došlo do imovinske koristi, sud može u krivičnom postupku, na predlog lica iz stava 1. ovog člana i po odredbama zakona koji uređuje postupak izvršenja i obezbeđenja, odrediti privremene mere obezbeđenja i prema trećem licu. Odredbe st. 2. i 3. ovog člana važe i u ovom slučaju.

U presudi kojom se okriviljeni oglašava krimim ili rešenju o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja, sud će ili ukinuti mere iz stava 4. ovog člana, ako već ranije nisu ukinute ili će oštećenog uputiti na parnični postupak, s tim što će se ove mere ukinuti ako parnični postupak ne bude pokrenut u roku koji odredi sud.

Odlučivanje o imovinskopravnom zahtevu

Član 258.

O imovinskopravnom zahtevu odlučuje sud.

Kad se sud oglasi nenađežnim za krivični postupak, uputiće ovlašćeno lice da imovinskopravni zahtev može podneti u krivičnom postupku koji će otpočeti ili biti nastavljen pred nadležnim sudom.

Kad sud doneše presudu kojom se okrivljeni oslobađa od optužbe ili kojom se optužba odbija ili kad rešenjem obustavi krivični postupak, uputiće ovlašćeno lice da imovinskopravni zahtev može ostvarivati u parničnom postupku.

U presudi kojom okrivljenog oglašava krivim ili rešenju o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja, sud će ovlašćenom licu dosuditi imovinskopravni zahtev u celini ili delimično, a za višak uputiti na parnični postupak. Ako podaci krivičnog postupka ne pružaju pouzdan osnov ni za potpuno ni za delimično presuđenje, sud će ovlašćeno lice uputiti da imovinskopravni zahtev u celini može da ostvaruje u parničnom postupku.

Ako se imovinskopravni zahtev odnosi na povraćaj stvari, a sud ustanovi da stvar pripada oštećenom i da se nalazi kod okrivljenog ili kod nekog od učesnika u krivičnom delu ili kod lica kome su je oni dali na čuvanje, odrediće u presudi ili rešenju iz stava 4. ovog člana da se stvar preda oštećenom.

Ako se imovinskopravni zahtev odnosi na poništaj određenog pravnog posla, a sud nađe da je zahtev osnovan, izreći će u presudi ili rešenju iz stava 4. ovog člana potpun ili delimični poništaj tog pravnog posla, s posledicama koje iz toga proističu, ne dirajući u prava trećih lica.

Izmena pravnosnažne odluke o imovinskopravnom zahtevu

Član 259.

Pravnosnažnu presudu ili rešenje kojim je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu sud može u krivičnom postupku izmeniti samo povodom ponavljanja krivičnog postupka i zahteva za zaštitu zakonitosti.

Izuzetno od slučaja iz stava 1. ovog člana osuđeni, odnosno njegovi naslednici mogu samo u parničnom postupku zahtevati da se pravnosnažna presuda ili rešenje krivičnog суда kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu izmeni i to ako postoje uslovi za ponavljanje postupka po odredbama zakona koji uređuje parnični postupak.

Povraćaj stvari oštećenom

Član 260.

Ako se radi o stvarima koje nesumnjivo pripadaju oštećenom, a ne služe kao dokaz u krivičnom postupku, predaće se oštećenom i pre završetka postupka.

Ako se više oštećenih spore o svojini stvari, uputiće se na parnični postupak, a sud će u krivičnom postupku odrediti samo čuvanje stvari kao privremenu meru obezbeđenja.

Glava XIII

TROŠKOVI POSTUPKA

Pojam i vrste troškova

Član 261.

Troškovi krivičnog postupka su izdaci učinjeni povodom postupka od njegovog pokretanja do njegovog završetka.

Troškovi krivičnog postupka obuhvataju:

- 1) troškove za svedoke, veštakе, stručne savetnike, prevodioce, tumače i stručna lica i troškove uviđaja;
- 2) troškove prevoza okrivljenog;
- 3) izdatke za dovođenje okrivljenog;
- 4) putne troškove službenih lica;

- 5) troškove lečenja okrivljenog za vreme dok se nalazi u pritvoru, kao i troškove porođaja, osim troškova koji se naplaćuju iz fonda za zdravstveno osiguranje;
- 6) troškove tehničkog pregleda vozila, analize uzoraka (čl. 140. do 142.) i prevoza leša do mesta obdukcije;
- 7) nagradu veštaku, nagradu stručnom savetniku, nagradu prevodiocu, nagradu tumaču, nagradu i nužne izdatke branioca, nužne izdatke privatnog tužioca i oštećenog kao tužioca i njihovih zakonskih zastupnika, kao i nagradu i nužne izdatke njihovih punomoćnika;
- 8) nužne izdatke oštećenog i njegovog zakonskog zastupnika, kao i nagradu i nužne izdatke njegovog punomoćnika;
- 9) paušalni iznos, za troškove koji nisu obuhvaćeni tač. 1) do 8) ovog stava.

Paušalni iznos se određuje prema trajanju i složenosti postupka i imovnom stanju lica obaveznog da plati ovaj iznos.

Troškovi iz stava 2. tač. 1) do 6) ovog člana, kao i nužni izdaci postavljenog branioca (član 76.) i postavljenog punomoćnika (član 59. i član 103. stav 3.), u postupku zbog krivičnih dela za koja se goni po službenoj dužnosti, isplaćuju se iz sredstava organa postupka unapred, a naplaćuju se kasnije od lica koja su dužna da ih naknade po odredbama ovog zakonika. Organ postupka dužan je da sve troškove koji su unapred isplaćeni unese u popis koji će se priložiti spisima.

Troškovi prevođenja i tumačenja, kao i troškove odbrane siromašnog okrivljenog (član 77. stav 1.) neće se naplaćivati od lica koja su po odredbama ovog zakonika dužna da naknade troškove krivičnog postupka.

Troškove predistražnog postupka koji se odnose na nagradu i nužne izdatke branioca koga je odredila policija isplaćuje taj organ.

Odlučivanje o troškovima postupka

Član 262.

U svakoj presudi ili rešenju koje odgovara presudi odlučiće se ko će snositi troškove postupka i koliko oni iznose. U postupku za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, nagrada veštaku, prevodiocu i tumaču može se odrediti do dvostrukog iznosa nagrade predviđene za veštačenje, prevođenje ili tumačenje u drugim krivičnim stvarima.

Ako nedostaju podaci o visini troškova, posebno rešenje o visini troškova doneće predsednik veće ili sudija pojedinac kada se ti podaci pribave. Podaci o visini troškova i zahteva za njihovu naknadu mogu se podneti najkasnije u roku od jedne godine od dana pravnosnažnosti presude ili rešenja iz stava 1. ovog člana.

Kada je o troškovima krivičnog postupka odlučeno posebnim rešenjem, o žalbi protiv tog rešenja odlučuje veće (član 21. stav 4.).

Skriviljeni troškovi

Član 263.

Okrivljeni, oštećeni, oštećeni kao tužilac, privatni tužilac, branilac, zakonski zastupnik, punomoćnik, svedok, veštak, stručni savetnik, prevodilac, tumač i stručno lice, bez obzira na ishod krivičnog postupka, snose troškove svog dovođenja, odlaganja dokazne radnje ili glavnog pretresa i druge troškove postupka koje su prouzrokovali svojom krivicom, kao i odgovarajući deo paušalnog iznosa.

O troškovima iz stava 1. ovog člana donosi se posebno rešenje, osim ako se o troškovima koje snose privatni tužilac i okrivljeni rešava u odluci o glavnoj stvari.

O žalbi protiv posebnog rešenja iz stava 2. ovog člana odlučuje veće (član 21. stav 4.).

Obaveza okrivljenog da naknadi troškove

Član 264.

Kad sud okrivljenog oglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka.

Lice koje je okrivljeno za više krivičnih dela, nije dužno da naknadi troškove u pogledu dela za koja je oslobođeno od optužbe, ukoliko se ti troškovi mogu izdvojiti iz ukupnih troškova.

U presudi kojom je više okriviljenih oglašeno krvim, sud će odrediti koliki će deo troškova snositi svaki od njih, a ako to nije moguće, odrediće da svi okriviljeni solidarno snose troškove. Plaćanje paušalnog iznosa odrediće se za svakog okriviljenog posebno.

U odluci kojom rešava o troškovima, sud može oslobođiti okriviljenog od dužnosti da naknadi u celini ili delimično troškove krivičnog postupka iz člana 261. stav 2. tač. 1) do 6) i tačka 9) ovog zakonika, kao i nagrade za veštaka i postavljenog stručnog savetnika, ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okriviljenog ili lica koja je on dužan da izdržava. Ako se ove okolnosti utvrde posle donošenja odluke o troškovima, predsednik veća odnosno sudija pojedinac može posebnim rešenjem oslobođiti okriviljenog od dužnosti naknade troškova krivičnog postupka.

Naknada troškova iz budžetskih sredstava i na teret drugih lica

Član 265.

Kad se obustavi krivični postupak ili se optužba odbije ili se okriviljeni oslobodi od optužbe, izreći će se u rešenju, odnosno presudi da troškovi krivičnog postupka iz člana 261. stav 2. tač. 1) do 6) ovog zakonika, nužni izdaci okriviljenog i nužni izdaci i nagrada branioca i punomoćnika (član 103. stav 3.), kao i nagrada veštaka i stručnog savetnika, padaju na teret budžetskih sredstava suda.

Lice koje je pravnosnažnom presudom osuđeno za krivično delo lažnog prijavljivanja obavezaće se posebnim rešenjem da snosi troškove krivičnog postupka koje je prouzrokovalo. Ovo rešenje, na predlog javnog tužioca, donosi veće (član 21. stav 4.).

Privatni tužilac je dužan da naknadi troškove krivičnog postupka iz člana 261. stav 2. tač. 1) do 6) i tačka 9) ovog zakonika, nužne izdatke okriviljenog, nužne izdatke i nagradu njegovog branioca i punomoćnika (član 103. stav 3.), kao i nagradu veštaka i stručnog savetnika, ako je postupak obustavljen ili je optužba odbijena ili je okriviljeni oslobođen od optužbe, osim ako je postupak obustavljen, odnosno ako je optužba odbijena zbog smrti okriviljenog ili zbog toga što je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja usled odugovlačenja postupka koje se ne može pripisati u krivicu privatnog tužioca. Ako je postupak obustavljen usled odustanka od tužbe, okriviljeni i privatni tužilac mogu se poravnati u pogledu njihovih međusobnih troškova. Ako ima više privatnih tužilaca, svi će snositi troškove solidarno.

Oštećeni koji je odustao od predloga za gonjenje snosiće troškove krivičnog postupka ako okriviljeni nije izjavio da će ih sam snositi.

Kad sud odbaci optužnicu zbog nenasledljivosti, odluku o troškovima doneće nadležni sud.

Ako zahtev za naknadu nužnih izdataka i nagrade iz stava 1. ovog člana ne bude usvojen ili sud o njemu ne doneše odluku u roku od tri meseca od dana podnošenja zahteva, okriviljeni i braničev imaju pravo da potraživanja ostvaruju u parničnom postupku protiv Republike Srbije.

Plaćanje nagrade i nužnih izdataka

Član 266.

Nagradu i nužne izdatke branioca i punomoćnika oštećenog, oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca dužno je da plati zastupano lice, bez obzira ko je po odluci suda dužan da snosi troškove krivičnog postupka, osim ako po odredbama ovog zakonika nagrada i nužni izdaci branioca padaju na teret budžetskih sredstava suda. Ako je okriviljenom bio postavljen braničev, a plaćanjem nagrade i nužnih izdataka bi bilo dovedeno u pitanje izdržavanje okriviljenog ili izdržavanje lica koje je on obavezan da izdržava, nagrada i nužni izdaci branioca isplatiće se iz budžetskih sredstava suda. Ovako će se postupati i ako je oštećenom kao tužiocu bio postavljen punomoćnik.

Troškovi pred sudom pravnog leka

Član 267.

O dužnosti plaćanja troškova koji nastanu kod suda pravnog leka odlučuje taj sud shodno odredbama čl. 261. do 266. ovog zakonika.

Donošenje podzakonskog propisa

Član 268.

Naknada troškova postupka i visina paušalnog iznosa bliže se uređuje aktom ministra nadležnog za poslove pravosuđa.

DONOŠENjE, SAOPŠTAVANjE I IZVRŠENjE ODLUKA

1. Donošenje i saopštavanje odluka Vrste odluka

Član 269.

U postupku se odluke donose u obliku presude, rešenja i naredbe.

Presudu donosi samo sud, a rešenja i naredbe donose i drugi organi postupka. Pretpostavke za odlučivanje

Član 270.

Sud veća i glasa u zasedanju zatvorenom za javnost.

U prostoriji u kojoj se veća i glasa mogu da budu prisutni samo članovi veća i zapisničar.

Predsednik veća rukovodi većanjem i glasanjem, stara se da se sva pitanja svestrano i potpuno rasprave i glasa poslednji.

Redosled pitanja o kojima se odlučuje

Član 271.

Pri odlučivanju o predmetu dokazivanja, prvo se glasa da li je sud nadležan, da li je potrebno dopuniti postupak, kao i o drugim prethodnim pitanjima. Kad se doneše odluka o prethodnim pitanjima, prelazi se na rešavanje o glavnoj stvari.

Pri odlučivanju o glavnoj stvari, prvo će se glasati da li je optuženi učinio krivično delo, a zatim će se glasati o kazni, drugim krivičnim sankcijama, troškovima krivičnog postupka, imovinskoopravnom zahtevu i ostalim pitanjima o kojima treba doneti odluku.

Ako je isto lice optuženo za više krivičnih dela, glasaće se i o kazni za svako od tih dela, a zatim o jedinstvenoj kazni za sva dela.

Većanje i glasanje

Član 272.

Odluke veća donose se posle usmenog većanja i glasanja. Odluka je donesena kad je za nju glasala većina članova veća.

Ako se u pogledu pojedinih pitanja o kojima se glasa glasovi podele na više različitih mišljenja, tako da nijedno od njih nema većinu, pitanja će se razdvojiti i glasanje će se ponavljati dok se ne postigne većina. Ako se na taj način ne postigne većina, odluka će se doneti tako što će se glasovi koji su najnepovoljniji za okrivljenog pribrojiti glasovima koji su od ovih manje nepovoljni, sve dok se ne postigne potrebna većina.

Članovi veća ne mogu odbiti da glasaju o pitanjima koja postavi predsednik veća, ali član veća koji je glasao da se optuženi oslobodi ili da se optužba odbije i ostao u manjini nije dužan da glasa o krivičnoj sankciji. Ako ne glasa, uzeće se kao da je pristao na glas koji je za okrivljenog najpovoljniji.

Izdvojeno mišljenje

Član 273.

Sudija Vrhovnog kasacionog suda koji na sednici veća prilikom glasanja ostane u manjini u vezi sa pitanjem o postojanju povrede zakona, ima pravo da izdvoji mišljenje i da ga pismeno obrazloži.

Sudija je dužan da pismeno obrazlaganje izdvojenog mišljenja usmeno najavi na sednici veća nakon donošenja odluke i može zahtevati da se to mišljenje objavi zajedno sa odlukom.

Sudija je dužan da u roku od 15 dana od dana donošenja odluke predsedniku veća dostavi pismeno obrazloženje izdvojenog mišljenja.

Ako pismeno obrazloženje izdvojenog mišljenja nije dostavljeno predsedniku veća do isteka roka iz stava 3. ovog člana, odluka se otprema, a naknadno dostavljeni izdvojeno mišljenje prilaže se sudskom predmetu i čini njegov sastavni deo.

Saopštavanje odluka

Član 274.

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, odluke se saopštavaju usmenim objavljuvanjem licima koja za to imaju pravni interes, ako su prisutna, a dostavljanjem overenog prepisa, ako su odsutna.

Ako je odluka usmeno saopštена, to će se naznačiti u zapisniku ili u spisu, a lice koje ima pravo na žalbu potvrdiće to svojim potpisom. Ako to lice izjavi da se neće žaliti, overeni prepis usmeno saopštene odluke neće mu se dostaviti, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Prepisi odluka protiv kojih je dozvoljena žalba dostavljaju se sa poukom o pravu na žalbu. Žalba izjavljena u korist okrivljenog smatraće se blagovremenom ako je izjavljena u roku navedenom u pouci iako je taj rok duži od zakonskog roka.

2. Izvršenje odluka

Pravnosnažnost i izvršnost presude

Član 275.

Presuda postaje pravnosnažna kada se više ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dozvoljena.

Pravnosnažna presuda postaje izvršna od dana dostavljanja, ako za izvršenje ne postoje zakonske smetnje. Ako nije izjavljena žalba ili su se stranke odrekle ili odustale od žalbe, presuda je izvršna istekom roka za žalbu, odnosno od dana odricanja ili odustanka od izjavljene žalbe.

Ako sud koji je doneo presudu u prvom stepenu nije nadležan za njeno izvršenje, dostaviće overeni prepis presude sa potvrdom o izvršnosti suda koji je nadležan za izvršenje.

Izvršenje određenih odluka u presudi

Član 276.

Izvršenje presude u pogledu troškova krivičnog postupka, oduzimanja imovinske koristi, oduzimanja imovine proistekle iz krivičnog dela i imovinskopravnih zahteva vrši nadležni sud ili drugi državni organ, u skladu sa zakonom.

Troškovi krivičnog postupka prinudno se naplaćuju u korist budžeta Republike Srbije, po službenoj dužnosti. Troškovi prinudne naplate prethodno se isplaćuju iz budžetskih sredstava suda.

Kad je odluka kojom je odlučeno o imovinskopravnom zahtevu postala pravnosnažna, oštećeni može zahtevati od suda koji je odlučio u prvom stepenu da mu izda overeni prepis odluke, sa naznačenjem da je odluka izvršna.

Ako je u presudi izrečena mera bezbednosti oduzimanja predmeta, sud koji je izrekao presudu u prvom stepenu odlučiće da li će se predmeti prodati, u skladu sa zakonom, predati određenoj javnoj ustanovi ili uništiti. Novac dobijen prodajom predmeta uplaćuje se u budžet Republike Srbije.

Odredba stava 4. ovog člana shodno će se primeniti i kad se doneše odluka o oduzimanju predmeta na osnovu člana 535. ovog zakonika.

Pravnosnažna odluka o oduzimanju predmeta može se, osim u slučaju ponavljanja krivičnog postupka ili odlučivanja po zahtevu za zaštitu zakonitosti, izmeniti u parničnom postupku ako se pojavi spor o svojini oduzetih predmeta.

Pravnosnažnost i izvršnost rešenja ili naredbe

Član 277.

Pravnosnažnost rešenja nastupa kada se ono ne može pobijati žalbom ili kada žalba nije dozvoljena.

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, rešenje je izvršno kada postane pravnosnažno. Naredba je izvršna odmah po donošenju, osim ako organ koji je naredbu izdao ne odredi drugačije.

Rešenja i naredbe, ako nije drugačije određeno, izvršavaju organi koji su te odluke doneli. Prilikom izvršenja rešenja koje odgovara presudi shodno se primenjuju odredbe člana 276. ovog zakonika.

Posebno rešenje o dozvoljenosti izvršenja

Član 278.

Ako se pojavi sumnja o dozvoljenosti izvršenja sudske odluke ili o računanju kazne, ili ako u pravnosnažnoj presudi ili rešenju koje odgovara presudi nije odlučeno o uračunavanju pritvora ili ranije izdržane kazne, ili uračunavanje nije pravilno izvršeno, o tome će odlučiti posebnim rešenjem sud koji je sudio u prvom stepenu. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja, osim ako sud nije drugačije odredio.

Ako se u toku izvršenja pojavi sumnja u pogledu tumačenja sudske odluke, o tome odlučuje sud koji je doneo pravnosnažnu odluku.

Donošenje podzakonskog propisa

Član 279.

Način vođenja kaznene evidencije uređuje Vlada.

Deo drugi

TOKPOSTUPKA

Glava XV

PREDISTRAŽNI POSTUPAK

1. Krivična prijava

Podnošenje krivične prijave

Član 280.

Državni i drugi organi, pravna i fizička lica prijavljuju krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, o kojima su obaveštena ili za njih saznaju na drugi način, pod uslovima predviđenim zakonom ili drugim propisom.

Krivičnim zakonom je predviđeno u kojem slučaju neprijavljivanje krivičnog dela predstavlja krivično delo.

Podnositelj krivične prijave iz stava 1. ovog člana navešće dokaze koji su mu poznati i preduzeće mere da bi se sačuvali tragovi krivičnog dela, predmeti na kojima je ili pomoću kojih je učinjeno krivično delo i drugi dokazi.

Način podnošenja i upisivanje krivične prijave

Član 281.

Krivična prijava se podnosi nadležnom javnom tužiocu, pismeno, usmeno ili drugim sredstvom.

Ako se krivična prijava podnosi usmeno, o njoj će se sastaviti zapisnik i podnositelj će se upozoriti na posledice lažnog prijavljivanja. Ako je prijava saopštена telefonom ili drugim telekomunikacijskim sredstvom sačiniće se službena beleška, a ako je prijava podnesena elektronskom poštom sačuvanje se na odgovarajućem nosiocu podataka i odštampani.

Ako je krivična prijava podnesena policiji, neneadležnom javnom tužiocu ili sudu, oni će prijavu primiti i odmah dostaviti nadležnom javnom tužiocu.

Postupanje javnog tužioca po krivičnoj prijavi

Član 282.

Ako javni tužilac iz same krivične prijave ne može oceniti da li su verovatni navodi prijave ili ako podaci u prijavi ne pružaju dovoljno osnova da može odlučiti da li će sprovesti istragu ili ako je na drugi način saznao da je izvršeno krivično delo, javni tužilac može:

- 1) sam prikupiti potrebne podatke;
- 2) pozivati građane, pod uslovima iz člana 288. st. 1. do 6. ovog zakonika;
- 3) podneti zahtev državnim i drugim organima i pravnim licima da mu pruže potrebna obaveštenja.

Za nepostupanje po zahtevu javnog tužioca iz stava 1. tačka 3) ovog člana odgovorno lice se može novčano kazniti do 150.000 dinara, a ako i posle toga odbije da da potrebne podatke, može se još jednom kazniti istom kaznom.

Odluku o novčanom kažnjavanju iz stava 2. ovog člana donosi javni tužilac. O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna, odlučuje sudija za prethodni postupak. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Ako nije u mogućnosti da sam preduzme radnje iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će zahtevati od policije da prikupi potrebna obaveštenja i da preduzme druge mere i radnje u cilju otkrivanja krivičnog dela i učinioца (čl. 286. do 288.).

Policija je dužna da postupi po zahtevu javnog tužioca i da ga obavesti o merama i radnjama koje je preduzela najkasnije u roku od 30 dana od dana kada je primila zahtev. U slučaju nepostupanja po zahtevu javni tužilac će postupiti u skladu sa članom 44. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Javni tužilac, državni i drugi organi, odnosno pravna lica dužni su prilikom prikupljanja obaveštenja, odnosno davanja podataka da postupaju obazrivo, vodeći računa da se ne naškodi časti i ugledu lica na koje se ovi podaci odnose.

Odlaganje krivičnog gonjenja

Član 283.

Javni tužilac može odložiti krivično gonjenje za krivična dela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina, ako osumnjičeni prihvati jednu ili više od sledećih obaveza:

- 1) da otkloni štetnu posledicu nastalu izvršenjem krivičnog dela ili da naknadi pričinjenu štetu;
- 2) da na račun propisan za uplatu javnih prihoda uplati određeni novčani iznos, koji se koristi za humanitarne ili druge javne svrhe;
- 3) da obavi određeni društvenokorisni ili humanitarni rad;
- 4) da ispuni dospele obaveze izdržavanja;
- 5) da se podvrgne odvikavanju od alkohola ili opojnih droga;
- 6) da se podvrgne psihosocijalnom tretmanu radi otklanjanja uzroka nasilničkog ponašanja;
- 7) da izvrši obavezu ustanovljenu pravnosnažnom odlukom suda, odnosno poštuje ograničenje utvrđeno pravnosnažnom sudske odlukom.

U naredbi o odlaganju krivičnog gonjenja javni tužilac će odrediti rok u kojem osumnjičeni mora izvršiti preuzete obaveze, s tim da rok ne može biti duži od godinu dana. Nadzor nad izvršenjem obaveza obavlja poverenik iz organa uprave nadležnog za poslove izvršenje krivičnih sankcija, u skladu sa propisom koji donosi ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Ako osumnjičeni u roku izvrši obavezu iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će rešenjem odbaciti krivičnu prijavu i o tome obavestiti oštećenog, a odredba člana 51. stav 2. zakonika neće se primenjivati.

Sredstva iz stava 1. tačka 2) ovog člana dodeljuju se humanitarnim organizacijama, fondovima, javnim ustanovama ili drugim pravnim ili fizičkim licima, po sprovedenom javnom konkursu, koji raspisuje ministarstvo nadležno sa poslove pravosuđa.

Javni konkurs iz stava 4. ovog člana sprovodi komisija koju obrazuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Izuzetno od st. 4. i 5. ovog člana komisija može, na zahtev fizičkog lica, bez sprovođenja javnog konkursa, predložiti da se sredstva iz stava 1. tačka 2) ovog člana dodele radi lečenja deteta u inostranstvu, ako sredstva za lečenje nisu obezbeđena u Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Sprovođenje javnog konkursa, kriterijumi za raspodelu sredstava, sastav i način rada komisije uređuju se aktom ministra nadležnog za poslove pravosuđa.

Odluku o raspodeli sredstava iz stava 1. tačka 2) ovog člana donosi Vlada.

Odbacivanje krivične prijave

Član 284.

Javni tužilac će rešenjem odbaciti krivičnu prijavu ako iz same prijave proističe da:

- 1) prijavljeno delo nije krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti;
- 2) je nastupila zastarelost ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili postoje druge okolnosti koje trajno isključuju gonjenje;
- 3) ne postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti.

O odbacivanju prijave, kao i o razlozima za to, javni tužilac će obavestiti oštećenog u roku od osam dana i poučiti ga o njegovim pravima (član 51. stav 1.), a ako je krivičnu prijavu podneo organ policije, obavestiće i taj organ.

U slučaju krivičnih dela za koja je propisana kazna zatvora do tri godine, javni tužilac može odbaciti krivičnu prijavu ako je osumnjičeni, usled stvarnog kajanja, sprečio nastupanje štete ili je štetu u potpunosti već nadoknadio, a javni tužilac, prema okolnostima slučaja, oceni da izricanje krivične sankcije ne bi bilo pravično. U ovom slučaju odredba člana 51. stav 2. ovog zakonika neće se primenjivati.

2. Ovlašćenja organa predistražnog postupka Ovlašćenja javnog tužioca

Član 285.

Javni tužilac rukovodi predistražnim postupkom.

Radi vršenja ovlašćenja iz stava 1. ovog člana javni tužilac preduzima potrebne radnje radi gonjenja učinilaca krivičnih dela.

Javnog tužilac može naložiti policiji da preduzima određene radnje radi otkrivanja krivičnih dela i pronalaženja osumnjičenih. Policija je dužna da izvrši nalog javnog tužioca, kao i da ga o preduzetim radnjama redovno obaveštava.

U slučaju nepostupanja policije po nalogu, javni tužilac će postupiti u skladu sa članom 44. st. 2. i 3. ovog zakonika.

U toku predistražnog postupka javni tužilac je ovlašćen da od policije preuzme vršenje radnje koju je policija na osnovu zakona samostalno preduzelila.

Ovlašćenja policije

Član 286.

Ako postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, policija je dužna da preduzme potrebne mere da se pronađe učinilac krivičnog dela, da se učinilac ili saučesnik ne sakrije ili ne pobegne, da se otkriju i obezbede tragovi krivičnog dela i predmeti koji mogu poslužiti kao dokaz, kao i da prikupi sva obaveštenja koja bi mogla biti od koristi za uspešno vođenje krivičnog postupka.

U cilju ispunjenja dužnosti iz stava 1. ovog člana, policija može: da traži potrebna obaveštenja od građana; da izvrši potreban pregled prevoznih sredstava, putnika i prtljaga; da za neophodno potrebno vreme, a najduže do osam časova ograniči kretanje na određenom prostoru; da preduzme potrebne mere u vezi sa utvrđivanjem istovetnosti lica i predmeta; da raspisne potragu za licem i predmetima za kojima se traga; da u prisustvu odgovornog lica pregleda određene objekte i prostorije državnih organa, preduzeća, radnji i drugih pravnih lica, ostvari uvid u njihovu dokumentaciju i da je po potrebi oduzme; da preduzme druge potrebne mere i radnje. O činjenicama i okolnostima koje su utvrđene prilikom preduzimanja pojedinih radnji, a mogu biti od interesa za krivični postupak, kao i o predmetima koji su pronađeni ili oduzeti, sastaviće se zapisnik ili službena beleška.

Po nalogu sudije za prethodni postupak, a na predlog javnog tužioca, policija može u cilju ispunjenja dužnosti iz stava 1. ovog člana pribaviti evidenciju ostvarene telefonske komunikacije, korišćenih baznih stanica ili izvršiti lociranje mesta sa kojeg se obavlja komunikacija.

O preduzimanju mera i radnji iz st. 2. i 3. ovog člana policija odmah, a najkasnije u roku od 24 časa nakon preduzimanja, obaveštava javnog tužioca.

Lice prema kome je primenjena neka od mera i radnji st. 2. i 3. ovog člana ima pravo da podnese pritužbu nadležnom sudiji za prethodni postupak.

Dokazne radnje policije

Član 287.

Ako policija u predistražnom postupku preduzme dokaznu radnju o tome će bez odlaganja obavestiti javnog tužioca.

Dokazi koje je policija pribavila preduzimanjem dokaznih radnji mogu biti korišćeni u daljem toku krivičnog postupka, ako su dokazne radnje sprovedene u skladu sa ovim zakonikom.

Prikupljanje obaveštenja od građana

Član 288.

Policija može pozivati građane radi prikupljanja obaveštenja. U pozivu se mora naznačiti razlog pozivanja i svojstvo u kome se građanin poziva. Prinudno se može dovesti lice koje se nije odazvalo pozivu samo ako je u pozivu bilo na to upozorenje.

Prilikom postupanja po odredbama ovog člana, policija ne može građane saslušavati u svojstvu okriviljenog, odnosno ispitivati u svojstvu svedoka ili veštaka, osim u slučaju iz člana 289. ovog zakonika.

Prikupljanje obaveštenja od istog lica može trajati onoliko koliko je neophodno da se dobije potrebno obaveštenje, a najduže četiri časa, a po pristanku lica koje daje obaveštenja i duže.

Obaveštenja od građana se ne smeju prikupljati prinudno.

Službena beleška o datom obaveštenju pročitaće se građaninu koji je obaveštenje dao, a on može staviti primedbe koje je policija dužna da unese u službenu belešku. Kopija službene beleške o datom obaveštenju izdaće se građaninu, ako to zahteva.

Građanin se može ponovo pozivati radi prikupljanja obaveštenja o okolnostima drugog krivičnog dela ili učinioца, a radi prikupljanja obaveštenja o istom krivičnom delu ne može se ponovo prinudno dovoditi.

Po odobrenju sudije za prethodni postupak, predsednika veća ili sudije pojedinca, policija može prikupljati obaveštenja i od pritvorenika, ako je to potrebno radi otkrivanja drugih krivičnih dela ili drugih učinilaca. Ova će se obaveštenja prikupljati u zavodu u kojem je okriviljeni pritvoren, u vreme koje odredi sud, i u prisustvu branioca.

Na osnovu prikupljenih obaveštenja, policija sastavlja krivičnu prijavu u kojoj navodi dokaze za koje je sazna prilikom prikupljanja obaveštenja. U krivičnu prijavu ne unosi se sadržina izjava koje su pojedini građani dali prilikom prikupljanja obaveštenja, osim iskaza koji je osumnjičeni dao u skladu sa članom 289. ovog zakonika.

Uz krivičnu prijavu dostavljaju se i predmeti, skice, fotografije, pribavljeni izveštaji, spisi o preduzetim merama i radnjama, službene beleške, izjave i drugi materijali koji mogu biti korisni za uspešno vođenje postupka.

Ako policija posle podnošenja krivične prijave sazna za nove činjenice, dokaze ili tragove krivičnog dela, dužna je da prikupi potrebna obaveštenja i da izveštaj o tome, kao dopunu krivične prijave, dostavi javnom tužiocu.

Saslušanje osumnjičenog

Član 289.

Kad policija prikuplja obaveštenja od lica za koje postoje osnovi sumnje da je učinilac krivičnog dela ili prema tom licu preuzima radnje u predistražnom postupku predviđene ovim zakonom, može ga pozivati samo u svojstvu osumnjičenog. U pozivu će se osumnjičeni upozoriti da ima pravo da uzme branioca.

Ako policija u toku prikupljanja obaveštenja oceni da pozvani građanin može biti smatran osumnjičenim, dužna je da ga odmah pouči o pravima iz člana 68. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakonika i o pravu da uzme branioca koji će prisustvovati njegovom saslušanju.

O postupanju u smislu odredbi st. 1. i 2. ovog člana, policija će bez odlaganja obavestiti nadležnog javnog tužioca. Javni tužilac može obaviti saslušanje osumnjičenog, prisustvovati saslušanju ili saslušanje poveriti policiji.

Ako osumnjičeni pristane da da iskaz, organ koji obavlja saslušanje će postupiti u skladu sa odredbama ovog zakonika o saslušanju okrivljenog pod uslovom da su pristanak osumnjičenog da bude saslušan i njegov iskaz tokom saslušanja dati u prisustvu branioca. Zapisnik o ovom saslušanju se ne izdvaja iz spisa i može se koristiti kao dokaz u krivičnom postupku.

Ako javni tužilac nije prisutan saslušanju osumnjičenog, policija će mu bez odlaganja dostaviti zapisnik o saslušanju.

Zadržavanje na mestu izvršenja krivičnog dela

Član 290.

Policija može lica zatećena na mestu izvršenja krivičnog dela uputiti javnom tužiocu ili ih zadržati do njegovog dolaska, ako bi ta lica mogla da daju podatke važne za postupak i ako je verovatno da se njihovo ispitivanje kasnije ne bi moglo izvršiti ili bi bilo skopčano sa znatnim odugovlačenjem ili drugim teškoćama.

Zadržavanje lica iz stava 1. ovog člana na mestu krivičnog dela ne može trajati duže od šest časova. **Policjsko hapšenje**

Član 291.

Policija može neko lice uhapsiti ako postoji razlog za određivanje pritvora (član 211.), ali je dužna da takvo lice bez odlaganja sproveđe nadležnom javnom tužiocu. Prilikom dovođenja, policija će javnom tužiocu predati izveštaj o razlozima i o vremenu hapšenja.

Uhapšeni mora biti poučen o pravima iz člana 69. stav 1. ovog zakonika.

Ako je zbog neotklonjivih smetnji sprovođenje uhapšenog trajalo duže od osam časova, policija je dužna da javnom tužiocu ovakvo zakašnjenje posebno obrazloži, o čemu će javni tužilac sačiniti službenu belešku. Javni tužilac će u belešku uneti i izjavu uhapšenog o vremenu i mestu hapšenja. **Hapšenje pri izvršenju krivičnog dela**

Član 292.

Svako može uhapsiti lice zatećeno pri izvršenju krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti.

Uhapšeni će se odmah predati javnom tužiocu ili policiji, a ako to nije moguće, mora se odmah obavestiti jedan od tih organa koji će postupiti u skladu sa odredbama ovog zakonika (čl. 291. i 293.).

Saslušanje uhapšenog

Član 293.

Javni tužilac dužan je da uhapšenog koji mu je doveden pouči o pravima iz člana 69. stav 1. ovog zakonika i da mu omogući da u njegovom prisustvu, uz korišćenje telefona ili drugog elektronskog prenosioca poruka obavesti branioca neposredno ili posredstvom članova porodice ili trećeg lica čija istovetnost javnom tužiocu mora biti otkrivena, a ako je potrebno i pomogne mu da nađe branioca.

Ako uhapšeni ne obezbedi prisustvo branioca u roku od 24 časa od kada mu je to u smislu stava 1. ovog člana omogućeno ili izjavi da ne želi da uzme branioca, javni tužilac je dužan da ga bez odlaganja sasluša.

Ako u slučaju obavezne odbrane (član 74.) uhapšeni ne uzme branioca u roku od 24 časa od časa kad je poučen o ovom pravu ili izjavi da neće uzeti branioca, postaviće mu se braničak po službenoj dužnosti.

Odmah posle saslušanja, javni tužilac će odlučiti da li će uhapšenog pustiti na slobodu ili će sudiji za prethodni postupak predložiti određivanje pritvora.

Na zahtev uhapšenog ili njegovog branioca, člana porodice uhapšenog ili lica sa kojim uhapšeni živi u vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života, ili po službenoj dužnosti, javni tužilac može odrediti lekarski pregled uhapšenog.

Odluku o određivanju lekara koji će obaviti pregled i zapisnik o saslušanju lekara javni tužilac će priložiti spisima.

Zadržavanje osumnjičenog

Član 294.

Lice uhapšeno u skladu sa članom 291. stav 1. i članom 292. stav 1. ovog zakonika, kao i osumnjičenog iz člana 289. st. 1. i 2. ovog zakonika, javni tužilac može izuzetno zadržati radi saslušanja najduže 48 časova od časa hapšenja, odnosno odazivanja na poziv.

O zadržavanju, javni tužilac ili, po njegovom odobrenju, policija odmah, a najkasnije u roku od dva časa od kada je osumnjičenom saopštено da je zadržan, donosi i uručuje rešenje. U rešenju moraju biti navedeni delo za koje se osumnjičeni tereti, osnovi sumnje, dan i čas lišenja slobode ili odazivanja pozivu, kao i vreme početka zadržavanja.

Protiv rešenja o zadržavanju osumnjičeni i njegov braničak imaju pravo žalbe u roku od šest časova od dostavljanja rešenja. O žalbi odlučuje sudija za prethodni postupak u roku od četiri časa od prijema žalbe. Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Osumnjičeni ima prava predviđena u članu 69. stav 1. ovog zakonika.

Osumnjičeni mora imati branioca čim organ postupka iz stava 2. ovog člana doneše rešenje o zadržavanju. Ako osumnjičeni sam, u roku od četiri časa, ne obezbedi branioca, javni tužilac će mu ga obezbediti po službenoj dužnosti, po redosledu sa spiska advokata koji dostavlja nadležna advokatska komora.

Glava XVI

ISTRAGA

1. Osnovne odredbe Svrha

istrage

Član 295.

Istraga se pokreće:

- 1) protiv određenog lica za koje postoje osnovi sumnje da je učinilo krivično delo;
- 2) protiv nepoznatog učinioca kada postoje osnovi sumnje da je učinjeno krivično delo.

U istrazi se prikupljaju dokazi i podaci koji su potrebni da bi se moglo odlučiti da li će se podići optužnica ili obustaviti postupak, dokazi koji su potrebni da se utvrdi identitet učinjoca, dokazi za koje postoji opasnost da se neće moći ponoviti na glavnom pretresu ili bi njihovo izvođenje bilo otežano, kao i drugi dokazi koji mogu biti od koristi za postupak, a čije se izvođenje, s obzirom na okolnosti slučaja, pokazuje celishodnim.

Naredba o sprovođenju istrage

Član 296.

Istraga se pokreće naredbom nadležnog javnog tužioca.

Naredba o sprovođenju istrage donosi se pre ili neposredno posle prve dokazne radnje koju su preduzeli javni tužilac ili policija u predistražnom postupku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana kada je javni tužilac obavešten o prvoj dokaznoj radnji koju je policija preduzela.

U naredbi o sprovođenju istrage se moraju navesti: lični podaci osumnjičenog ako je poznat, opis dela iz koga proizlaze zakonska obeležja krivičnog dela, zakonski naziv krivičnog dela i okolnosti iz kojih proizilaze osnovi sumnje.

Dostavljanje naredbe osumnjičenom

Član 297.

Naredba o sprovođenju istrage dostavlja se osumnjičenom i njegovom braniocu, ako ga ima, zajedno sa pozivom odnosno obaveštenjem o prvoj dokaznoj radnji kojoj mogu prisustrovati (član 300.).

Ako se u toku istrage protiv nepoznatog učinioca utvrdi njegova istovetnost, javni tužilac će dopuniti naredbu o sprovođenju istrage u smislu člana 296. stav 3. ovog zakonika i postupiti u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Istovremeno sa dostavljanjem naredbe o sprovođenju istrage osumnjičenom i njegovom braniocu, javni tužilac će obavestiti oštećenog o pokretanju istrage i poučiti ga o pravima iz člana 50. stav 1. ovog zakonika.

Sprovođenje istrage

Član 298.

Istragu sprovodi nadležni javni tužilac.

Zakonom se može odrediti jedno javno tužilaštvo u kome će se za područje više javnih tužilaštava sprovoditi istraga (istražni centar).

Javni tužilac preduzima dokazne radnje, po pravilu, samo na području nadležnosti suda pred kojim postupa. Ako interes istrage zahteva, on može pojedine dokazne radnje preduzeti i van područja ovog suda, ali je dužan da o tome obavesti javnog tužioca koji postupa pred sudom na čijem području preduzima dokazne radnje.

Ako je javnom tužiocu potrebna pomoć policije (forenzička, analitička i dr.) ili drugih državnih organa u vezi sa sprovođenjem istrage, oni su dužni da mu na njegov zahtev tu pomoći pruže. Na zahtev javnog tužioca, pravno lice je dužno da pruži pomoć za preduzimanje dokazne radnje koja ne trpi odlaganje. **Poveravanje pojedinih dokaznih radnji**

Član 299.

U toku istrage javni tužilac može poveriti preduzimanje pojedinih dokaznih radnji javnom tužiocu koji postupa pred sudom na čijem području treba preduzeti te radnje, a ako je za područja više sudova određen jedan sud za pružanje pravne pomoći - javnom tužiocu koji postupa pred tim sudom.

Javni tužilac kome je povereno preduzimanje pojedinih dokaznih radnji preduzeće po potrebi i druge dokazne radnje koje sa ovim stoje u vezi ili iz njih proističu.

Ako javni tužilac kome je povereno preduzimanje pojedinih dokaznih radnji nije za to nadležan, dostaviće predmet nadležnom javnom tužiocu i o tome će obavestiti javnog tužioca koji mu je predmet dostavio.

Javni tužilac može poveriti policiji izvršenje pojedinih dokaznih radnji u skladu sa odredbama ovog zakonika.

Prisustvo dokaznim radnjama

Član 300.

Javni tužilac je dužan da braniocu osumnjičenog uputi poziv da prisustvuje saslušanju osumnjičenog, odnosno da osumnjičenom i njegovom braniocu uputi poziv, a oštećenog obavesti o vremenu i mjestu ispitivanja svedoka ili veštaka.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, u postupcima za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, javni tužilac može ispitati svedoka i bez pozivanja osumnjičenog i njegovog branioca da prisustvuju ispitivanju ako oceni da njihovo prisustvo može uticati na svedoka. U tom slučaju sudska odluka se ne može zasnivati isključivo ili u odlučujućoj mjeri na tom iskazu svedoka.

Osumnjičeni, njegov branilac i oštećeni mogu da prisustvuju uviđaju.

Ako osumnjičeni ima branioca, javni tužilac će, po pravilu, pozivati odnosno obaveštavati samo branioca. Ako je osumnjičeni u pritvoru, a dokazna radnja se preduzima van sedišta suda, javni tužilac će odlučiti da li je potrebno prisustvo osumnjičenog.

Javni tužilac je dužan da stručnog savetnika obavesti da može da prisustvuje veštačenju (član 126. stav 1.).

Ako poziv osumnjičenom i njegovom braniocu nije dostavljen u skladu sa odredbama ovog zakonika, odnosno ako se istraga vodi protiv nepoznatog učinioca, javni tužilac može preduzeti ispitivanje svedoka ili veštaka samo po prethodnom odobrenju sudije za prethodni postupak.

Ako lice kome je upućen poziv, odnosno obaveštenje o dokaznoj radnji nije prisutno, radnja se može preduzeti i u njegovom odsustvu.

Lica koja prisustvuju dokaznim radnjama mogu predložiti javnom tužiocu da radi razjašnjenja stvari postavi određena pitanja osumnjičenom, svedoku ili veštaku, a po dozvoli javnog tužioca mogu postavljati pitanja i neposredno. Ova lica imaju pravo da zahtevaju da se u zapisnik unesu i njihove primedbe u pogledu preduzimanja pojedinih radnji, a mogu i predlagati prikupljanje pojedinih dokaza.

Radi razjašnjenja pojedinih tehničkih ili drugih stručnih pitanja koja se postavljaju u vezi sa pribavljenim dokazima ili prilikom saslušanja osumnjičenog ili preduzimanja drugih dokaznih radnji, javni tužilac može zatražiti od stručnog lica odgovarajuće struke da mu o tim pitanjima da potrebna objašnjenja. Ako su prilikom davanja objašnjenja prisutni osumnjičeni ili branilac, oni mogu tražiti da to lice pruži bliža objašnjenja. U slučaju potrebe, javni tužilac može tražiti objašnjenja i od odgovarajuće stručne ustanove. **Prikupljanje dokaza i materijala u korist odbrane**

Član 301.

Osumnjičeni i njegov branilac mogu samostalno prikupljati dokaze i materijal u korist odbrane.

U cilju ostvarivanja ovlašćenja iz stava 1. ovog člana, osumnjičeni i njegov branilac imaju pravo:

- 1) da razgovaraju sa licem koje im može pružiti podatke korisne za odbranu i da od tog lica pribavljaju pisane izjave i obaveštenja, uz njegovu saglasnost;
- 2) da ulaze u privatne prostorije ili prostore koji nisu otvoreni za javnost, u stan ili prostore povezane sa stanicom, uz pristanak njihovog držaoca;
- 3) da od fizičkog ili pravnog lica preuzmu predmeta i isprave i pribave obaveštenja kojima ono raspolaže, uz njegovu saglasnost, kao i uz obavezu da tom licu izdaju potvrdu sa popisom preuzetih predmeta i isprava.

Ovlašćenje iz stava 2. tačka 1) ovog člana ne odnosi se na oštećenog i na lica koja su već ispitana od strane policije ili javnog tužioca.

Pisana izjava i obaveštenje iz stava 2. tačka 1) ovog člana mogu se koristiti od strane okriviljenog i njegovog branioca u toku ispitivanja svedoka ili provere verodostojnosti njegovog iskaza ili za donošenje odluke o ispitivanju određenog lica kao svedoka od strane javnog tužioca ili suda.

Preduzimanje dokaznih radnji u korist odbrane

Član 302.

Ako osumnjičeni i njegov branilac smatra da je potrebno preduzeti određenu dokaznu radnju, predložiće javnom tužiocu da je preduzme.

Ako javni tužilac odbije predlog za preduzimanje određene dokazne radnje ili o predlogu ne odluči u roku od osam dana od dana podnošenja predloga, osumnjičeni i njegov branilac može podneti predlog sudiji za prethodni postupak koji odluku o tome donosi u roku od osam dana.

Ako sudija za prethodni postupak usvoji predlog osumnjičenog i njegovog branioca, naložiće javnom tužiocu da preduzme dokaznu radnju i odrediti mu za to rok.

Upoznavanje sa prikupljenim dokazima

Član 303.

Javni tužilac je dužan da osumnjičenom koji je saslušan i njegovom braniocu omogući da u roku dovoljnom za pripremanje odbrane razmotre spise i razgledaju predmete koji služe kao dokaz. U slučaju da je više lica osumnjičeno za krivično delo, razmatranje spisa i razgledanje predmeta koji služe kao dokaz može se odložiti dok javni tužilac ne sasluša poslednjeg osumnjičenog koji je dostupan.

Nakon razmatranja spisa i razgledanja predmeta javni tužilac će pozvati osumnjičenog i njegovog branioca da u određenom roku stave predlog za preduzimanje određenih dokaznih radnji.

Osumnjičeni koji je saslušan i njegov branilac su dužni da po prikupljanju dokaza i materijala u korist odbrane (član 301.) obaveste javnog tužioca o tome i da mu pre završetka istrage omoguće razmatranje spisa i razgledanje predmeta koji služe kao dokaz.

Ako predlog iz stava 2. ovog člana bude odbijen (član 302. stav 2.) ili ako osumnjičeni i njegov branilac ne postupe u skladu sa stavom 3. ovog člana, javni tužilac će odlučiti o završetku istrage (član 310.).

Čuvanje tajne

Član 304.

Ako je to neophodno radi zaštite interesa nacionalne bezbednosti, javnog reda i morala, interesa maloletnika, privatnosti učesnika u postupku ili drugih opravdanih interesa u demokratskom društvu, organ postupka koji preduzima dokaznu radnju narediće licima koja saslušava, odnosno ispituje ili koja prisustvuju dokaznim radnjama ili razgledaju spise istrage da čuvaju kao tajnu određene činjenice ili podatke koje su tom prilikom saznala i upozoriće ih da odavanje tajne predstavlja krivično delo, u skladu sa zakonom.

Naredba iz stava 1. ovog člana uneće se u zapisnik o dokaznoj radnji, odnosno zabeležiće se na spisima koji se razgledaju, uz potpis lica koje je upozorenio.

Sankcije za narušavanje reda

Član 305.

Lice koje za vreme preduzimanja dokazne radnje narušava red, javni tužilac će opomenuti, a ako nastavi da narušava red sud ga može novčano kazniti do 150.000 dinara.

O žalbi protiv rešenja kojim je izrečena novčana kazna iz stava 1. ovog člana, odlučuje veće (član 21. stav 4.). Žalba ne zadržava izvršenje rešenja.

Ako učešće lica iz stava 1. nije neophodno, ono može biti udaljeno sa mesta gde se preduzima dokazna radnja.

Proširenje istrage

Član 306.

Istraga se sprovodi samo u pogledu osumnjičenog i krivičnog dela na koje se odnosi naredba o sprovođenju istrage.

Ako se u toku istrage pokaže da postupak treba proširiti na koje drugo krivično delo ili protiv drugog lica, javni tužilac će naredbom proširiti istragu.

U pogledu proširenja istrage važe odredbe čl. 296. i 297. ovog zakonika. **Prekid istrage**

Član 307.

Istraga će se prekinuti ako:

- 1) kod osumnjičenog posle učinjenog krivičnog dela nastupi duševno oboljenje ili duševna poremećenost ili kakva druga teška bolest zbog koje ne može učestvovati u postupku;
- 2) nema predloga oštećenog ili odobrenja nadležnog državnog organa za gonjenje, ili se pojave druge okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje.

Istraga se može prekinuti ako:

- 1) se ne zna boravište osumnjičenog;
- 2) je osumnjičeni u bekstvu ili inače nije dostižan državnim organima.

Pre nego što donese naredbu o prekidu istrage, javni tužilac će prikupiti sve dokaze o krivičnom delu osumnjičenog do kojih se može doći. Ako je istraga prekinuta iz razloga predviđenog u stavu 2. tačka 2) ovog člana javni tužilac će predložiti da se prema osumnjičenom odredi pritvor.

Kad prestanu smetnje koje su prouzrokovale prekid, javni tužilac će nastaviti istragu. **Obustava istrage**

Član 308.

Javni tužilac može u toku istrage da odustane od gonjenja osumnjičenog i obustavi istragu ako:

- 1) delo koje je predmet optužbe nije krivično delo, a nema uslova za primenu mere bezbednosti;
- 2) je krivično gonjenje zastarelo ili je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem ili postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje;
- 3) nema dovoljno dokaza za optuženje.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, javni tužilac će naredbom obustaviti istragu i o tome obavestiti osumnjičenog i oštećenog (član 51. stav 1.).

Pribavljanje podataka o osumnjičenom

Član 309.

Javni tužilac će pre završene istrage pribaviti podatke o osumnjičenom (član 85. stav 1.) ako nedostaju ili ih treba proveriti, kao i podatke o ranijim osudama, a ako osumnjičeni još izdržava krivičnu sankciju koja se sastoji u lišenju slobode - podatke o njegovom ponašanju za vreme izdržavanja krivične sankcije.

Javni tužilac će, po potrebi, pribaviti podatke o ranijem životu osumnjičenog, prilikama u kojima živi i o drugim okolnostima koje se odnose na njegovu ličnost. Ako je potrebno da se dopune podaci o ličnosti osumnjičenog javni tužilac može odrediti pregledne ili psihološka ispitivanja osumnjičenog.

Ako dolazi u obzir izricanje jedinstvene kazne kojom će se obuhvatiti i kazne iz ranijih presuda, javni tužilac će zatražiti spise predmeta u kojima su donete ove presude ili overene prepise pravnosnažnih presuda.

Završetak istrage

Član 310.

Kada nađe da je stanje stvari u istrazi dovoljno razjašnjeno javni tužilac će doneti naredbu o završetku istrage koju će dostaviti osumnjičenom i njegovom braniocu, ako ga ima, i obavestiće oštećenog o završetku istrage.

Ako javni tužilac ne završi istragu protiv osumnjičenog u roku od šest meseci, a kada je reč o krivičnom delu za koje je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti u roku od jedne godine, dužan je da obavesti neposredno višeg javnog tužioca o razlozima zbog kojih istraga nije okončana.

Neposredno viši javni tužilac dužan je da preduzme mere da se istraga okonča.

Ako javni tužilac po završetku istrage odustane od krivičnog gonjenja obavestiće o tome osumnjičenog i oštećenog (član 51. stav 1.)

Dopuna istrage

Član 311.

Javni tužilac doneće naredbu o dopuni istrage kada nakon završetka istrage utvrdi da je potrebno preduzeti nove dokazne radnje.

Dopunu istrage javnom tužiocu mogu predložiti osumnjičeni i njegov branilac. U tom slučaju shodno se primenjuju odredbe člana 302. ovog zakonika.

Prigovor zbog nepravilnosti u toku istrage

Član 312.

Osumnjičeni i njegov branilac mogu odmah po saznanju, a najkasnije do završetka istrage, podneti prigovor neposredno višem javnom tužiocu zbog odgovlačenja postupka i drugih nepravilnosti u toku istrage.

Neposredno viši javni tužilac će u roku od osam dana od dana prijema prigovora doneti rešenje o odbijanju ili usvajanju prigovora. Protiv ovog rešenja javnog tužioca nije dozvoljena žalba ni prigovor. Rešenjem kojim usvaja prigovor javni tužilac će izdati obavezno uputstvo nadležnom javnom tužiocu da otkloni utvrđene nepravilnosti u toku istrage.

U slučaju da prigovor bude odbijen, osumnjičeni i njegov branilac mogu u roku od osam dana po prijemu rešenja iz stava 2. ovog člana podneti pritužbu sudiji za prethodni postupak. Ako sudija za prethodni postupak oceni da je pritužba osnovana, naložiće da se preduzmu mere za otklanjanje nepravilnosti.

2. Sporazumi javnog tužioca i okriviljenog

a) Sporazum o priznanju krivičnog dela Zaključenje sporazuma

Član 313.

Sporazum o priznanju krivičnog dela javni tužilac i okriviljeni mogu zaključiti od donošenja naredbe o sprovođenju istrage pa do završetka glavnog pretresa.

Prilikom zaključenja sporazuma iz stava 1. ovog člana okriviljeni mora imati branioca (član 74. tačka 8).

Sporazum o priznanju krivičnog dela sačinjen u pisanim oblicima javni tužilac podnosi do potvrđivanja optužnice - sudiji za prethodni postupak, a nakon potvrđivanja optužnice - predsedniku veća.

Ako je sporazum o priznanju krivičnog dela zaključen pre podizanja optužnice, javni tužilac će zajedno sa sporazumom dostaviti sudu i optužnicu koja čini sastavni deo ovog sporazuma.

Na optužnicu iz stava 4. ovog člana ne primenjuju se odredbe o ispitivanju optužnice (čl. 337. do 341.).

Ako ovlašćeno lice (član 253. stav 1.) nije postavilo imovinskopravni zahtev javni tužilac će ga pre zaključenja sporazuma pozvati da podnese zahtev.

Sadržaj sporazuma

Član 314.

Sporazum o priznanju krivičnog dela sadrži:

- 1) opis krivičnog dela koje je predmet optužbe;
- 2) priznanje okrivljenog da je učinio krivično delo iz tačke 1. ovog stava;
- 3) sporazum o vrsti, meri ili rasponu kazne ili druge krivične sankcije;
- 4) sporazum o troškovima krivičnog postupka, o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim delom i o imovinskopravnom zahtevu, ukoliko je podnet;
- 5) izjavu o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke kojom je sud u potpunosti prihvatio sporazum, osim u slučaju iz člana 319. stav 3. ovog zakonika;
- 6) potpis stranaka i branioca.

Pored podataka iz stava 1. ovog člana, sporazum o priznanju krivičnog dela može sadržati:

- 1) izjavu javnog tužioca o odustajanju od krivičnog gonjenja za krivična dela koja nisu obuhvaćena sporazumom o priznanju krivičnog dela;
- 2) izjavu okrivljenog o prihvatanju obaveze iz člana 283. stav 1. ovog zakonika, pod uslovom da priroda obaveze omogućava da se započne sa njenim izvršenjem pre podnošenja sporazuma sudu;
- 3) sporazum u pogledu imovine proistekle iz krivičnog dela koja će biti oduzeta od okrivljenog.

Odlučivanje o sporazumu

Član 315.

O sporazu o priznanju krivičnog dela odlučuje sudija za prethodni postupak, a ako je sporazum podnet суду nakon potvrđivanja optužnice - predsednik veća.

Odluka o sporazu o priznanju krivičnog dela donosi se na ročištu na koje se pozivaju javni tužilac, okrivljeni i njegov branilac.

Ročište iz stava 2. ovog člana drži se bez prisustva javnosti.

Odbacivanje sporazuma

Član 316.

Sud će rešenjem odbaciti sporazum o priznanju krivičnog dela ako:

- 1) sporazum ne sadrži podatke predviđene članom 314. stav 1. ovog zakonika;
- 2) na ročište nije došao okrivljeni koji je uredno pozvan, a koji nije opravdao izostanak.

Prihvatanje sporazuma

Član 317.

Sud će presudom prihvati sporazum o priznanju krivičnog dela i oglasiti okrivljenog krivim ako utvrdi:

- 1) da je okrivljeni svesno i dobrovoljno priznao krivično delo, odnosno krivična dela koja su predmet optužbe;

- 2) da je okrivljeni svestan svih posledica zaključenog sporazuma, a posebno da se odriče prava na suđenje i da prihvata ograničenje prava na ulaganje žalbe (član 319. stav 3.) protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;
- 3) da postoje i drugi dokazi koji nisu u suprotnosti sa priznanjem okrivljenog da je učinio krivično delo;
- 4) da je kazna ili druga krivična sankcija, odnosno druga mera u pogledu koje su javni tužilac i okrivljeni zaključili sporazum predložena u skladu sa krivičnim ili drugim zakonom.

Pored elemenata iz člana 428. st. 2, 3. i 5. ovog zakonika, presuda iz stava 1. ovog člana sadrži i razloge kojima se sud rukovodio prilikom prihvatanja sporazuma.

Odbijanje sporazuma

Član 318.

Sud će rešenjem odbiti sporazum o priznaju krivičnog dela ako utvrди:

- 1) da postoje razlozi iz člana 338. stav 1. ovog zakonika;
- 2) da nije ispunjen jedan ili više uslova iz člana 317. stav 1. ovog zakonika.

Kada rešenje iz stava 1. ovog člana postane pravnosnažno, sporazum o priznaju krivičnog dela i svi spisi u vezi sa njim uništavaju se u prisustvu sudske komore i svedoci. Ako se sporazum ne odbije, postupak se vraća u fazu koja je prethodila zaključenju sporazuma.

Sudija iz stava 2. ovog člana ne može učestvovati u daljem toku postupka.

Žalba protiv odluke o sporazumu

Član 319.

Odluka suda o sporazumu o priznaju krivičnog dela dostavlja se javnom tužiocu, okrivljenom i njegovom braniocu.

Protiv rešenja kojim se sporazum o priznaju krivičnog dela odbacuje (član 316.) ili odbija (član 318.), žalba nije dozvoljena.

Protiv presude kojom je prihvaćen sporazum o priznaju krivičnog dela (član 317.) lica iz stava 1. ovog člana mogu u roku od osam dana od dana dostavljanja presude izjaviti žalbu zbog postojanja razloga iz člana 338. stav 1. ovog zakonika ili ako se presuda ne odnosi na predmet sporazuma (član 314.).

b) Sporazum o svedočenju okrivljenog Zaključenje sporazuma

Član 320.

Sporazum o svedočenju za krivično delo iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika javni tužilac i okrivljeni mogu zaključiti od donošenja naredbe o sprovođenju istrage pa do završetka glavnog pretresa.

Sporazum iz stava 1. ovog člana može se zaključiti sa okrivljenim koji je u potpunosti priznao da je učinio krivično delo, pod uslovom da je značaj njegovog iskaza za otkrivanje, dokazivanje ili sprečavanje krivičnog dela iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika pretežniji od posledica krivičnog dela koje je učinio (okrivljeni saradnik).

Okrivljeni za koga postoji osnovana sumnja da je organizator organizovane kriminalne grupe ne može biti predložen za okrivljenog saradnika.

Prilikom zaključenja sporazuma iz stava 1. ovog člana okrivljeni mora imati branioca (član 74. tačka 8.).

Javni tužilac će pre zaključenja sporazuma o svedočenju pozvati okrivljenog da u roku koji ne može biti duži od 30 dana, samostalno i svojeručno, što detaljnije i potpunije, istinito opiše sve što zna o krivičnom delu povodom kojeg se vodi postupak i o drugim delima iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika. Nepismeni okrivljeni diktiraće preliminarni iskaz u aparat za snimanje glasa.

Sporazum o svedočenju se sačinjava u pisanom obliku i podnosi se sudu do završetka glavnog pretresa.
Uz sporazum se prilaže i zapisnik o iskazu koji je okrivljeni dao u skladu sa stavom 5. ovog člana.

Sadržaj sporazuma

Član 321.

Sporazum o svedočenju okrivljenog sadrži:

- 1) opis krivičnog dela koje je predmet optužbe;
- 2) izjavu okrivljenog da u potpunosti priznaje krivično delo, da će dati iskaz o svemu što mu je poznato o krivičnom delu iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika i da ništa neće prečutati, da je upozoren na dužnosti iz člana 95. stav 1. i člana 96. ovog zakonika i pogodnosti iz tačke 3) ovog stava, da se ne može pozivati na pogodnost oslobođenja od dužnosti svedočenja (član 94. stav 1.) i oslobođenja od dužnosti odgovaranja na pojedina pitanja (član 95. stav 2.);
- 3) sporazum o vrsti i meri ili rasponu kazne ili druge sankcije koja će biti izrečena, o oslobođenju od kazne ili o obavezi javnog tužioca da odustane od krivičnog gonjenja okrivljenog u slučaju davanja iskaza na glavnom pretresu u skladu sa obavezama iz tačke 2) ovog stava;
- 4) sporazum o troškovima krivičnog postupka, o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim delom i o imovinskopravnom zahtevu, ukoliko je podnet;
- 5) izjavu o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke kojom je sud u potpunosti prihvatio sporazum;
- 6) potpis stranaka i branioca.

Pored podataka navedenih u stavu 1. ovog člana, sporazum o svedočenju može sadržati i sporazum u pogledu imovine proistekle iz krivičnog dela koja će biti oduzeta od okrivljenog.

Odlučivanje o sporazumu

Član 322.

O sporazumu o svedočenju okrivljenog odlučuje sudija za prethodni postupak, a ako je sporazum podnet sudu nakon potvrđivanja optužnice odluku donosi predsednik veća.

Rešenje o odbacivanju, prihvatanju ili odbijanju sporazuma o svedočenju okrivljenog donosi se na ročištu na koje se pozivaju javni tužilac, okrivljeni i branilac.

Prilikom donošenja rešenja o odbacivanju sporazuma o svedočenju okrivljenog shodno se primenjuju odredbe člana 316. ovog zakonika.

Prihvatanje sporazuma

Član 323.

Sud će rešenjem prihvatići sporazum o svedočenju okrivljenog, ako utvrdi:

- 1) da je okrivljeni svesno i dobrovoljno pristao da svedoči pod uslovima predviđenim članom 321. stav 1. tačka 2) ovog zakonika;
- 2) da je okrivljeni u potpunosti svestan svih posledica zaključenog sporazuma, a posebno da se odriče prava na ulaganje žalbe protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma;
- 3) da je kazna ili druga sankcija ili mera, oslobođenje od kazne ili odustanak javnog tužioca od krivičnog gonjenja predložen u skladu sa odredbama ovog zakonika ili krivičnog zakona.

Odbijanje sporazuma

Član 324.

Sud će rešenjem odbiti sporazum o svedočenju okrivljenog ako utvrdi:

- 1) da postoje razlozi iz člana 338. stav 1. ovog zakonika;
- 2) da nije ispunjen jedan ili više uslova iz člana 323. ovog zakonika.

Kada rešenje iz stava 1. ovog člana postane pravnosnažno, sporazum o svedočenju i svi spisi u vezi sa njim uništavaju se u prisustvu sudsije (član 322. stav 1.) koji je doneo rešenje i o tome se sastavlja zapisnik.

Sudsija iz stava 2. ovog člana ne može učestvovati u daljem toku postupka.

Ispitivanje okrivljenog saradnika

Član 325.

Okrivljeni saradnik je dužan da govori istinu i da ne prečuti ništa što mu je o predmetu suđenja poznato.

Okrivljeni saradnik se ispituje nakon saslušanja optuženih i nakon ispitivanja se udaljava iz sudnice.

Vezanost suda za odluku o prihvatanju sporazuma

Član 326.

Rešenje o prihvatanju sporazuma o svedočenju okrivljenog obavezuje prvostepeni i sud pravnog leka prilikom donošenja odluke o krivičnoj sankciji, o troškovima krivičnog postupka, o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim delom, o imovinskopravnom zahtevu i o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela, pod uslovom da je okrivljeni saradnik u potpunosti ispunio obaveze iz sporazuma.

Sud će staviti van snage rešenje o prihvatanju sporazuma i postupiti u skladu sa članom 324. st. 2. i 3. ovog zakonika:

- 1) ako okrivljeni saradnik nije ispunio obaveze iz sporazuma;
- 2) ako javni tužilac pokrene istragu protiv okrivljenog saradnika ili sazna za raniju osuđivanost i podnese predlog суду за stavljanje van snage sporazuma.

v) Sporazum o svedočenju osuđenog Zaključenje sporazuma

Član 327.

Javni tužilac i osuđeni mogu zaključiti sporazum o svedočenju, ako je značaj iskaza osuđenog za otkrivanje, dokazivanje ili sprečavanje krivičnih dela iz člana 162. stav 1. tačka 1. ovog zakonika pretežniji od posledica krivičnog dela za koje je osuđen (osuđeni saradnik).

Za osuđenog saradnika ne može biti predloženo lice koje je osuđeno kao organizator organizovane kriminalne grupe niti lice koje je pravnosnažno osuđeno na kaznu zatvora od četrdeset godina.

Prilikom zaključenja sporazuma iz stava 1. ovog člana osuđeni mora imati branioca (član 74. tačka 8).

Sporazum o svedočenju se sačinjava u pisanim oblicima i podnosi se sudu do završetka glavnog pretresa.

Sadržaj sporazuma

Član 328.

Sporazum o svedočenju osuđenog sadrži:

- 1) opis krivičnog dela koje je predmet optužbe;
- 2) izjavu osuđenog da će dati iskaz o svemu što mu je poznato o krivičnom delu iz člana 162. stav 1. tačka 1) ovog zakonika i da ništa neće prečutati, da je upozoren na dužnosti iz člana 95. stav 1. i člana 96. ovog zakonika, da se ne može pozivati na pogodnost oslobođenja od dužnosti svedočenja (član 94. stav 1.) i oslobođenja od dužnosti odgovaranja na pojedina pitanja (član 95. stav 2.);
- 3) sporazum o vrsti i meri ili rasponu umanjenja kazne ili druge sankcije ili o oslobođenju od kazne osuđenog u slučaju davanja iskaza na glavnem pretresu u skladu sa obavezama iz tačke 2) ovog člana; 4) izjavu javnog tužioca da će u roku od 30 dana od dana pravnosnažnog okončanja postupka osuđujućom presudom u kojem je osuđeni dao iskaz u skladu sa obavezama iz tačke 2) ovog člana podneti zahtev u skladu sa članom 557. ovog zakonika;
- 5) izjavu o odricanju stranaka i branioca od prava na žalbu protiv odluke suda donesene na osnovu sporazuma o svedočenju, kada je sud u potpunosti prihvatio sporazum; 6) potpis stranaka i branioca.

Odlučivanje o sporazumu

Član 329.

O sporazumu o svedočenju osuđenog odlučuje sudija za prethodni postupak, a ako je sporazum podnet sudu nakon potvrđivanja optužnice odluku donosi predsednik veća.

Rešenje o odbacivanju, prihvatanju ili odbijanju sporazuma o svedočenju osuđenog donosi se na ročištu na koje se pozivaju javni tužilac, osuđeni i branilac.

Prilikom donošenja rešenja iz stava 2. ovog člana shodno se primenjuju odredbe čl. 316, 323. i 324. ovog zakonika.

Vezanost suda za odluku o prihvatanju sporazuma

Član 330.

Rešenje o prihvatanju sporazuma o svedočenju osuđenog obavezuje sud prilikom donošenja odluke o krivičnoj sankciji u ponovljenom postupku, pod uslovom da je osuđeni saradnik u potpunosti ispunio obaveze iz sporazuma.

Glava XVII

OPTUŽENJE

Podizanje optužnice

Član 331.

Javni tužilac podiže optužnicu kada postoji opravdana sumnja da je određeno lice učinilo krivično delo.

Optužnica se podiže u roku od 15 dana od kada je završena istraga. U naročito složenim predmetima ovaj rok se može na osnovu odobrenja neposredno višeg javnog tužioca produžiti za još 30 dana.

Ako javni tužilac ne podigne optužnicu u roku iz stava 2. ovog člana i ne izjavi da odustaje od krivičnog gonjenja, okriviljeni, njegov branilac i oštećeni mogu u roku od osam dana od dana isteka roka za podnošenje optužnice da podnesu prigovor neposredno višem javnom tužiocu. Ako oštećeni nije obavešten o završetku istrage (član 310. stav 1.) može da podnese prigovor u roku od tri meseca od dana kada je javni tužilac doneo naredbu o završetku istrage.

Neposredno viši javni tužilac će u roku od 15 dana od dana prijema prigovora iz stava 3. ovog člana doneti rešenje o odbijanju ili usvajanju prigovora. Protiv rešenja javnog tužioca nije dozvoljena žalba ni prigovor. Rešenjem kojim usvaja prigovor javni tužilac će izdati obavezno uputstvo nadležnom javnom tužiocu da u određenom roku koji ne može biti duži od 30 dana podigne optužnicu.

Ako prikupljeni podaci o krivičnom delu i učiniocu pružaju dovoljno osnova za optuženje, optužnica se može podići i bez sprovođenja istrage.

Odredbe o optužnici i ispitivanju optužnice primenjivaće se shodno i na privatnu tužbu, osim ako se ona podnosi za krivično delo za koje se sprovodi skraćeni postupak.

Sadržaj optužnice

Član 332.

Optužnica sadrži:

- 1) ime i prezime okrivljenog sa ličnim podacima (član 85. stav 1.) i podacima o tome da li se i od kad nalazi u pritvoru ili se nalazi na slobodi, a ako je pre podizanja optužnice pušten na slobodu, onda koliko je proveo u pritvoru;
- 2) opis dela iz kog proizilaze zakonska obeležja krivičnog dela, vreme i mesto izvršenja krivičnog dela, predmet na kome je i sredstvo kojim je izvršeno krivično delo, kao i ostale okolnosti potrebne da se krivično delo što tačnije odredi;
- 3) zakonski naziv krivičnog dela, sa navođenjem odredaba zakona koje se po predlogu tužioca imaju primeniti;
- 4) označenje suda pred kojim će se održati glavni pretres;
- 5) predlog o dokazima koje treba izvesti na glavnom pretresu, uz naznačenje imena svedoka i veštaka, spisa i predmeta koji služe za dokaz;
- 6) obrazloženje u kome će se prema rezultatu istrage opisati stanje stvari, navesti dokazi kojima se utvrđuju činjenice koje su predmet dokazivanja, izneti odbrana okrivljenog i stanovište tužioca o navodima odbrane.

Ako se okrivljeni nalazi na slobodi, u optužnici se može predložiti da se odredi pritvor, a ako se nalazi u pritvoru, može se predložiti da se pusti na slobodu.

Jednom optužnicom može se obuhvatiti više krivičnih dela ili više okrivljenih samo ako se po odredbama člana 30. ovog zakonika može sprovesti jedinstveni postupak i doneti jedna presuda.

Podnošenje optužnice sudu

Član 333.

Optužnica se podnosi veću (član 21. stav 4.) nadležnog suda u onoliko primeraka koliko ima okrivljenih i njihovih branilaca (član 78. stav 3.) i jedan primerak za sud. Uz optužnicu, veću se dostavljaju i spisi sačinjeni tokom istrage od strane javnog tužioca.

Odmah po prijemu optužnice veće će ispitati da li je optužnica propisno sastavljena (član 332.), pa ako ustanovi da nije, vratiće je tužiocu da u roku od tri dana ispravi nedostatke. Iz opravdanih razloga, na zahtev tužioca, veće može produžiti ovaj rok.

Ako javni tužilac propusti rok iz stava 2. ovog člana, veće će rešenjem odbaciti optužnicu, a u slučaju da privatni tužilac propusti pomenuti rok, smatraće se da je odustao od gonjenja i optužba će rešenjem biti odbijena.

Predlog za određivanje pritvora ili puštanje na slobodu

Član 334.

Ako je u optužnici stavljen predlog da se protiv okrivljenog odredi pritvor ili da se pusti na slobodu o tome veće (član 21. stav 4.) rešava odmah, a najkasnije u roku od 48 časova.

Ako se okrivljeni nalazi u pritvoru, a u optužnici nije stavljen predlog da se pusti na slobodu, veće će po službenoj dužnosti, u roku od tri dana od dana prijema optužnice, ispitati da li još postoje razlozi za pritvor i doneti rešenje o produženju ili ukidanju pritvora. Žalba protiv ovog rešenja ne zadržava izvršenje rešenja.

Dostavljanje optužnice okrivljenom

Član 335.

Optužnicu koja je propisno sastavljena predsednik veća (član 21. stav 4.) dostavlja okrivljenom koji je na slobodi bez odlaganja, a ako se nalazi u pritvoru - u roku od 24 časa od prijema optužnice, a u naročito složenim predmetima u roku od najviše tri dana od dana prijema optužnice.

Ako je protiv okrivljenog određen pritvor rešenjem veća (član 334. stav 1.), optužnica se predaje okrivljenom prilikom njegovog hapšenja, zajedno sa rešenjem o određivanju pritvora.

Ako se okrivljeni nakon hapšenja ne nalazi u zavodu na području suda kod koga će se održati glavni pretres, veće (član 21. stav 4.) će narediti da se okrivljeni odmah sproveđe u taj zavod, gde će mu se predati optužnica.

Odgovor okrivljenog na optužnicu

Član 336.

Okrivljeni ima pravo da podnese pisani odgovor na optužnicu u roku od osam dana od dana dostavljanja optužnice. Uz optužnicu, okrivljenom će biti dostavljena i pouka o pravu na podnošenje odgovora.

Odgovor na optužnicu može podneti i branilac, bez posebnog ovlašćenja okrivljenog, ali ne i protiv njegove volje.

Ispitivanje optužnice

Član 337.

Veće (član 21. stav 4.) će ispitati optužnicu u roku od 15 dana od isteka roka za podnošenje odgovora na optužnicu (član 336. stav 1.).

Ako veće utvrdi da je za krivično delo koje je predmet optužbe nadležan drugi sud, doneće rešenje o neneadležnosti suda i po pravnosnažnosti tog rešenja uputiće predmet nadležnom sudu.

Kad veće utvrdi da je potrebno bolje razjašnjenje stanja stvari da bi se ispitala osnovanost optužnice, narediće da se istraga dopuni, odnosno sproveđe ili da se prikupe određeni dokazi.

Javni tužilac će, u roku od tri dana od dana kad mu je saopštена odluka veća iz stava 3. ovog člana, doneti naredbu o dopuni, odnosno sprovodenju istrage, a privatni tužilac će, u roku od 30 dana od dana saopštenja odluke, prikupiti dokaze. Veće može na zahtev tužioca iz opravdanih razloga produžiti ovaj rok.

Ako javni tužilac propusti rok iz stava 4. ovog člana, dužan je da o razlozima propuštanja obavesti neposredno višeg javnog tužioca, a u slučaju da privatni tužilac propusti pomenuti rok, smatraće se da je odustao od gonjenja i optužba će rešenjem biti odbijena.

Ako veće utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici ili obaveštenja iz člana 237. st. 1. i 3. ovog zakonika, doneće rešenje o njihovom izdvajanju iz spisa. Protiv ovog rešenja dozvoljena je posebna žalba.

Po pravnosnažnosti rešenja iz stava 6. ovog člana, veće će postupiti u skladu sa članom 237. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Obustava postupka

Član 338.

Ispitujući optužnicu, veće (član 21. stav 4.) će odlučiti rešenjem da nema mesta optužbi i da se krivični postupak obustavlja ako ustanovi da:

- 1) delo koje je predmet optužbe nije krivično delo, a nema uslova za primenu mere bezbednosti;
- 2) je krivično gonjenje zastarelo, ili da je delo obuhvaćeno amnestijom ili pomilovanjem, ili da postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje;
- 3) nema dovoljno dokaza za opravdanu sumnju da je okrivljeni učinio delo koje je predmet optužbe.

Ako je nakon ispitivanja optužnice podnesene bez sprovodenja istrage sprovedena istraga (član 337. st. 3. i 4.), a veće, po sprovedenoj istrazi, nađe da postoje razlozi iz stava 1. tačka 3) ovog člana, odlučiće rešenjem da nema mesta optužbi i da se krivični postupak obustavlja.

Odbijanje optužbe

Član 339.

Kad ispituje optužnicu javnog tužioca podnesenu bez sprovođenja istrage ili privatnu tužbu, veće (član 21. stav 4.) će rešenjem odbiti optužbu, ako utvrdi da postoje razlozi iz člana 338. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakonika, a ako su preduzete dokazne radnje - i iz razloga predviđenog u članu 338. stav 1. tačka 3) ovog zakonika.

Ako veće ustanovi da nema zahteva ovlašćenog tužioca, potrebnog predloga ili odobrenja za krivično gonjenje, ili da postoje druge okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje, rešenjem će optužnicu ili privatnu tužbu odbaciti.

Nevezanost za pravnu kvalifikaciju dela

Član 340.

Prilikom donošenja rešenja iz člana 337. stav 2. i čl. 338. i 339. ovog zakonika, veće (član 21. stav 4.) nije vezano za pravnu kvalifikaciju dela koju je tužilac naveo u optužnici ili privatnoj tužbi.

Potvrđivanje optužnice

Član 341.

Ako ne doneše nijedno rešenje iz člana 340. ovog zakonika, veće (član 21. stav 4.) će rešenjem potvrditi optužnicu.

U istom rešenju veće će odlučiti i o predlozima za spajanje ili razdvajanje postupka. **Obrazloženje rešenja**

Član 342.

Sva rešenja donesena u postupku ispitivanja optužnice moraju biti obrazložena, ali tako da se unapred ne utiče na rešavanje onih pitanja koja će biti predmet raspravljanja na glavnom pretresu. **Žalba na rešenje**

Član 343.

Protiv rešenja iz člana 337. stav 2. i čl. 338. i 339. ovog zakonika žalbu može izjaviti tužilac, a protiv rešenja iz člana 341. ovog zakonika žalbu može izjaviti okriviljeni.

Glava XVIII

GLAVNIPRETRESIPRESUDA

1. Glavni pretres

a) Pripreme za glavni pretres Ovlašćenja

predsednika veća

Član 344.

Predsednik veća odmah posle prijema potvrđene optužnice i spisa predmeta započinje pripreme za glavni pretres.

Pripreme za glavni pretres obuhvataju održavanje pripremnog ročića, određivanje glavnog pretresa i donošenje drugih odluka koje se odnose na upravljanje postupkom.

Protiv odluka koje donosi predsednik veća u toku priprema za glavni pretres žalba nije dopuštena, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

a. Pripremno ročište Osnovna pravila

Član 345.

Na pripremnom ročištu se stranke izjašnjavaju o predmetu optužbe, obrazlažu se dokazi koji će biti izvedeni na glavnem pretresu i predlažu novi dokazi, utvrđuju se činjenična i pravna pitanja koja će biti predmet raspravljanja na glavnem pretresu, odlučuje se o sporazumu o priznanju krivičnog dela, o pritvoru i o obustavi krivičnog postupka, kao i o drugim pitanjima za koja sud oceni da su od značaja za održavanje glavnog pretresa.

Pripremno ročište se održava pred predsednikom veća, bez prisustva javnosti.

U pozivu za pripremno ročište predsednik veća će upozoriti stranke i oštećenog da se na pripremnom ročištu može održati glavni pretres (član 350. stav 6.).

Na pripremno ročište shodno se primenjuju odredbe o glavnem pretresu, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Određivanje pripremnog ročišta

Član 346.

Predsednik veća će odrediti pripremno ročište najkasnije u roku od 30 dana ako je optuženi u pritvoru, odnosno u roku od 60 dana ako je optuženi na slobodi, računajući od dana prijema potvrđene optužnice u sud.

Ako predsednik veća ne odredi pripremno ročište u roku iz stava 1. ovog člana, obavestiće o tome predsednika suda koji će preuzeti mera da se pripremno ročište odmah odredi.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako je optužnica podignuta za krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do dvanaest godina i ako predsednik veća smatra da s obzirom na prikupljene dokaze, sporna činjenična i pravna pitanja ili složenost predmeta održavanje pripremnog ročišta nije potrebno, naredbom će odrediti glavni pretres.

Ako su javni tužilac, optuženi i njegov branilac postigli sporazum o priznanju krivičnog dela (član 313. stav 1.) u odnosu na određene tačke optužnice, predsednik veća će odrediti pripremno ročište za deo optužnice koji nije obuhvaćen sporazumom.

Ako predsednik veća utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici ili obaveštenja iz člana 237. st. 1. i 3. ovog zakonika, doneće rešenje o njihovom izdvajaju iz spisa. Protiv ovog rešenja dozvoljena je posebna žalba.

Po pravnosnažnosti rešenja iz stava 5. ovog člana, predsednik veća će postupiti u skladu sa članom 237. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Poziv za pripremno ročište

Član 347.

Na pripremno ročište pozvaće se stranke i branilac, oštećeni, zakonski zastupnik i punomoćnik tužioca i oštećenog, a po potrebi i prevodilac i tumač.

U pozivu za pripremno ročište stranke će biti upozorene da na pripremnom ročištu mogu predložiti nove dokaze ako su za njih saznale nakon potvrđivanja optužnice.

Ako je potrebno da se za pripremno ročište pribave spisi, isprave ili predmeti koji se nalaze kod suda ili kod drugog državnog organa, predsednik veća će na predlog stranaka naložiti da se ti predmeti ili isprave blagovremeno pribave.

Početak pripremnog ročišta

Član 348.

Predsednik veća proverava da li su prisutna sva pozvana lica, a u slučaju nedolaska nekog od njih da li su ispunjeni uslovi propisani ovim zakonom da se pripremno ročište može održati u njihovom odsustvu (čl. 379. do 382. i član 383. stav 1.).

Izuzetno od stava 1. ovog člana, ako je optuženi uredno pozvan, a ne dođe na pripremno ročište niti svoj izostanak opravda, predsednik veća može odlučiti da se pripremno ročište održi ako je prisutan branilac.

Ako su ispunjeni uslovi iz stava 1. ovog člana za održavanje pripremnog ročišta, predsednik veća proverava podatke iz člana 332. stav 1. tačka 1) ovog zakonika.

Oštećenog koji nije podneo imovinskopopravni zahtev predsednik veća će poučiti u smislu člana 50. stav 1. tačka 1) ovog zakonika.

Ako su javni tužilac i optuženi zaključili sporazum o priznanju krivičnog dela (član 313. stav 1.) obavestiće o tome predsednika veća koji će postupiti u skladu sa odredbama čl. 315. do 318. ovog zakonika.

Ako se sporazum o priznanju krivičnog dela odnosi samo na neke tačke optužnice, postupak za ta dela će se razdvojiti u skladu sa članom 31. ovog zakonika, a za ostale tačke optužnice će se postupiti u skladu sa odredbama ovog zakonika o održavanju pripremnog ročišta ili u slučaju iz člana 346. stav 3. ovog zakonika o određivanju glavnog pretresa.

Izjašnjavanje stranaka

Član 349.

Javni tužilac izlaže iz optužnice opis dela iz kog proizlaze zakonska obeležja krivičnog dela, zakonski naziv krivičnog dela i navodi dokaze koji potkrepljuju optužnicu, a može predložiti izricanje određene vrste i mere krivične sankcije. Ako je reč o optužbi oštećenog kao tužioca ili privatnoj tužbi, predsednik veća može ukratko izložiti njen sadržaj.

Ako je oštećeni prisutan, može podneti imovinskopopravni zahtev, a ako nije prisutan, predsednik veća će pročitati taj zahtev, ako je podnet.

Nakon što je optuženog poučio o njegovim pravima i dužnostima (čl. 68. i 70.), predsednik veća će ga pozvati da se izjasni o optužbi (član 392.).

Ako optuženi osporava navode optužbe, predsednik veća će ga pozvati da se izjasni koji deo optužnice osporava i iz kojih razloga i upozoriće ga da će se na glavnem pretresu izvoditi samo dokazi u vezi sa osporenim delom optužnice.

Ako je saoptuženi priznao određene tačke optužbe koje se odnose i na drugog saoptuženog koji ih je osporio, glavni pretres će se održati za oba saoptužena i doneće se, po pravilu, jedna presuda.

Predlaganje dokaza

Član 350.

Predsednik veća će pozvati stranke, branioca i oštećenog da obrazlože predložene dokaze koje nameravaju da izvedu na glavnom pretresu, pri čemu će ih upozoriti da se neće izvesti oni dokazi koji su im bili poznati, ali ih bez opravdanog razloga na pripremnom ročištu nisu predložili.

Predsednik veća može i bez predloga stranaka, branioca i oštećenog narediti pribavljanje novih dokaza za glavni pretres (član 15. stav 4.).

Ako je optuženi priznao da je učinio krivično delo, predlaganje dokaza za glavni pretres će se ograničiti na dokaze od kojih zavisi ocena da li priznanje ispunjava prepostavke iz člana 88. ovog zakonika, kao i dokaze od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije.

Svaka stranka će se izjasniti o predlozima suprotne stranke i oštećenog.

Prilikom odlučivanja o predlogu za izvođenje dokaza shodno se primenjuju odredbe člana 395. ovog zakonika.

Ako s obzirom na predložene dokaze, činjenice koje će biti predmet dokazivanja (član 83. st. 1. i 2.) i pravna pitanja o kojima će se raspravljati predsednik veća smatra da se u skladu sa odredbama ovog zakonika može održati glavni pretres, nakon uzimanja izjava od stranaka doneće rešenje o održavanju glavnog pretresa (član 385. stav 1.).

Odlučivanje o pritvoru

Član 351.

Na pripremnom ročiću predsednik veća može, uz saglasnost stranaka, ukinuti pritvor ili ga zameniti blažom merom. Protiv tog rešenja žalba nije dozvoljena.

Obustava postupka

Član 352.

Predsednik veća će rešenjem obustaviti krivični postupak ako ustanovi:

- 1) da je tužilac odustao od optužbe ili je oštećeni odustao od predloga za gonjenje;
- 2) da je optuženi za isto krivično delo već pravnosnažno osuđen, oslobođen od optužbe ili je optužba protiv njega pravnosnažno odbijena ili je postupak protiv njega pravnosnažno obustavljen;
- 3) da je optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od gonjenja ili se krivično gonjenje ne može preduzeti zbog zastarelosti ili neke druge okolnosti koja ga trajno isključuje.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana tužilac može izjaviti žalbu o kojoj odlučuje veće (član 21. stav 4.).

b. Određivanje glavnog pretresa

Vreme održavanja glavnog pretresa

Član 353.

Predsednik veća pre završetka pripremnog ročića naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa.

Ako pripremno ročište nije održano (član 346. stav 3.), predsednik veća odrediće glavni pretres najkasnije u roku od 30 dana ako je optuženi u pritvoru, odnosno u roku od 60 dana ako je optuženi na slobodi, računajući od dana prijema potvrđene optužnice u sud.

Ako u roku iz stava 2. ovog člana ne odredi glavni pretres, predsednik veća će o razlozima zbog kojih glavni pretres nije određen obavestiti predsednika suda, koji će preduzeti potrebne mere da se glavni pretres odredi. U slučaju trajnije sprečenosti predsednika veća da iz opravdanih razloga odredi glavni pretres, predsednik suda će dodeliti predmet drugom predsedniku veća.

Mesto održavanja glavnog pretresa

Član 354.

Glavni pretres se održava u sedištu suda i u sudskej zgradi.

Ako su u pojedinim slučajevima prostorije u sudskej zgradi nepodesne za održavanje glavnog pretresa ili iz drugih opravdanih razloga, predsednik suda može odrediti da se pretres održi u sudskej zgradi izvan sedišta suda ili u drugoj zgradi na području tog suda.

Predsednik Vrhovnog kasacionog suda može, na obrazloženi predlog predsednika nadležnog suda, odrediti da se glavni pretres održi i izvan područja nadležnog suda.

Pozivanje stranaka i drugih lica na glavni pretres

Član 355.

Na glavni pretres pozvaće se optuženi i njegov branilac, tužilac i oštećeni i njihovi zakonski zastupnici i punomoćnici, a po potrebi i prevodilac i tumač.

Na glavni pretres pozvaće se predloženi svedoci i veštaci, osim onih za koje predsednik veća smatra da njihovo ispitivanje na glavnem pretresu nije potrebno ili je na pripremnom ročištu utvrđeno da se ne pozivaju.

U pogledu sadržine poziva za optuženog i svedoke primeniće se odredbe čl. 191. i 193. ovog zakonika. Kada nije reč o obaveznoj odbrani (član 74.), optuženi će se u pozivu poučiti da ima pravo da uzme branioca, ali da se glavni pretres neće odložiti zbog nedolaska branioca na glavni pretres ili zbog toga što je optuženi uzeo branioca tek na glavnem pretresu.

Poziv optuženom mora se dostaviti tako da između dostavljanja poziva i dana glavnog pretresa ostane dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a najmanje osam dana. Za krivična dela za koja se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, vreme za pripremanje odbrane iznosi najmanje petnaest dana. Na zahtev optuženog ili na zahtev tužioca, a po pristanku optuženog, ovi rokovi se mogu skratiti.

Oštećenog koji se ne poziva kao svedok, sud će u pozivu obavestiti da će se glavni pretres održati i u njegovom odsustvu, a da će se njegova izjava o imovinskopravnom zahtevu pročitati. Oštećeni će se upozoriti i na to da će se, ako ne dođe, smatrati da neće da produži krivično gonjenje, ako javni tužilac odustane od optužbe.

Oštećeni kao tužilac i privatni tužilac upozoriće se u pozivu da će se, ako na glavni pretres ne dođu, niti pošalju punomoćnika, smatrati da su odustali od optužbe.

Optuženi, svedok i veštak upozoriće se u pozivu na posledice nedolaska na glavni pretres (član 193. stav 4. i član 383.).

Predlaganje dokaza

Član 356.

Ako nije održano pripremno ročište (član 346. stav 3.), stranke, branilac i oštećeni mogu posle određivanja glavnog pretresa predložiti da se na glavni pretres pozovu novi svedoci ili veštaci ili izvedu drugi dokazi, pri čemu moraju označiti koje bi se činjenice imale dokazati i kojim od predloženih dokaza.

Prilikom odlučivanja o predlogu za izvođenje dokaza shodno se primenjuju odredbe člana 395. ovog zakonika.

Predsednik veća može i bez predloga stranaka i oštećenog narediti pribavljanje novih dokaza za glavni pretres (član 15. stav 4.), o čemu će pre početka glavnog pretresa obavestiti stranke.

Ispitivanje svedoka ili veštaka van glavnog pretresa

Član 357.

Predsednik veća odlučuje o ispitivanju svedoka ili veštaka čije ispitivanje su predložile stranke, a koji ne mogu doći na glavni pretres zbog bolesti ili drugih opravdanih razloga.

Predsednik veća, sudija član veća ili sudija za prethodni postupak na čijem području se svedok ili veštak nalazi obaviće ispitivanje neposredno ili putem tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka, a o vremenu, mestu i načinu ispitivanja obavestiće stranke, branioca i oštećenog.

Ako je optuženi u pritvoru, o potrebi njegovog prisustva ispitivanju svedoka ili veštaka, odlučuje predsednik veća.

Kada stranke, branilac i oštećeni prisustvuju ispitivanju svedoka ili veštaka imaju prava u skladu sa članom 300. stav 8. ovog zakonika.

Izdvajanje nezakonitih dokaza

Član 358.

Ako predsednik veća utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici ili obaveštenja iz člana 237. st. 1. i 3. ovog zakonika, doneće rešenje o njihovom izdvajaju iz spisa. Protiv ovog rešenja dozvoljena je posebna žalba.

Po pravnosnažnosti rešenja iz stava 1. ovog člana, predsednik veća će postupiti u skladu sa članom 237. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Do završetka dokaznog postupka veće može postupiti u skladu sa članom 407. stav 4. ovog zakonika.

Određivanje dopunskih sudija

Član 359.

Ako je u izgledu da će glavni pretres duže trajati, predsednik veća može zatražiti od predsednika suda da odredi jednog ili dvojicu sudija, odnosno sudija-porotnika da prisustvuju glavnom pretresu, kako bi zamenili članove veća u slučaju njihove trajnije sprečenosti.

Odlaganje početka glavnog pretresa

Član 360.

Kada je to zbog važnih razloga opravdano, predsednik veća može, na predlog stranaka i branioca ili po službenoj dužnosti, odložiti naredbom početak glavnog pretresa najduže do 30 dana.

O odlaganju će se odmah obavestiti sva lica koja su pozvana na glavni pretres, kao i predsednik suda.

Odustanak tužioca od optužbe

Član 361.

Ako tužilac odustane od optužbe pre početka glavnog pretresa, predsednik veća će o tome obavestiti sva lica koja su bila pozvana na glavni pretres i rešenjem će obustaviti krivični postupak i dostaviti ga strankama, braniocu i oštećenom.

b) Održavanje glavnog pretresa

a. Javnost glavnog pretresa Opšte pravilo

o javnosti

Član 362.

Glavni pretres je javan.

Glavnom pretresu mogu prisustvovati samo lica starija od 16 godina. **Isključenje javnosti**

Član 363.

Od otvaranja zasedanja, pa do završetka glavnog pretresa, veće može, po službenoj dužnosti ili na predlog stranke ili branioca, ali uvek nakon njihovog izjašnjenja, isključiti javnost za ceo glavni pretres ili za jedan njegov deo, ako je to potrebno radi zaštite:

- 1) interesa nacionalne bezbednosti;
- 2) javnog reda i morala;
- 3) interesa maloletnika;
- 4) privatnosti učesnika u postupku;
- 5) drugih opravdanih interesa u demokratskom društvu.

Izuzeci od isključenja javnosti

Član 364.

Isključenje javnosti ne odnosi se na stranke, branioca, oštećenog i njegovog zastupnika i punomoćnika tužioca.

Veće može dozvoliti da glavnom pretresu na kome je javnost isključena prisustvuju pojedina službena lica, naučni, stručni i javni radnici, a na zahtev optuženog može to dozvoliti i njegovom bračnom drugu, bliskim srodnicima i licu sa kojim živi u vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života.

Predsednik veća će upozoriti lica koja prisustvuju glavnom pretresu na kome je javnost isključena, da su dužna da kao tajnu čuvaju sve ono što su na pretresu saznala i ukazaće im da odavanje tajne predstavlja krivično delo.

Odluka o isključenju javnosti

Član 365.

Rešenje veća o isključenju javnosti mora biti obrazloženo i javno objavljeno.

U rešenju iz stava 1. ovog člana veće odlučuje i o tome kojim licima je dozvoljeno da glavnom pretresu prisustvuju (član 364. stav 2.).

Rešenje iz stava 1. ovog člana može se pobijati samo u žalbi na presudu ili rešenju koje odgovara presudi.

Poseban slučaj isključenja javnosti

Član 366.

Javni tužilac može predložiti sudu da se javnost isključi sa glavnog pretresa prilikom ispitivanja okriviljenog saradnika ili osuđenog saradnika.

Pre donošenja odluke o predlogu javnog tužioca, predsednik veća će zatražiti od optuženog i njegovog branioca da se izjasne o predlogu za isključenje javnosti.

b. Rukovođenje glavnim pretresom Ovlašćenja

predsednika veća

Član 367.

Glavnim pretresom rukovodi predsednik veća.

Predsednik veća u zasedanju i na glavnom pretresu:

- 1) utvrđuje da li je veće sastavljeno u skladu sa odredbama ovog zakonika i da li postoje razlozi zbog kojih se članovi veća i zapisničar moraju izuzeti (član 37. stav 1.);
- 2) utvrđuje da li su ispunjene prepostavke za održavanje glavnog pretresa;
- 3) stara se o održavanju reda i o primeni mera za sprečavanje remećenja reda u sudnici;
- 4) stara se o tome da postupak teče bez odgovlašenja i razmatranja pitanja koja ne doprinose svestranom raspravljanju predmeta dokazivanja;
- 5) odlučuje o odstupanju od redovnog toka postupka utvrđenog ovim zakonom, usled posebnih okolnosti, a naročito zbog broja optuženih, krivičnih dela i obima dokaznog materijala;
- 6) daje reč članovima veća, strankama, braniocu, oštećenom, zakonskom zastupniku i punomoćniku, svedoku, veštaku i stručnom savetniku;

- 7) odlučuje o predlozima stranaka ako o njima ne odlučuje veće;
- 8) daje nalog stranci da predloži dopunske dokaze;
- 9) prenosi u zapisnik sadržaj rada i ceo tok glavnog pretresa; 10) preduzima potrebne mere za zaštitu svedoka (čl. 102. i 103); 11) rešava o drugim pitanjima u skladu sa ovim zakonikom.

Ovlašćenja veća

Član 368.

Veće u toku glavnog pretresa odlučuje o:

- 1) predlogu o kome ne postoji saglasnost stranaka i o saglasnim predlozima stranaka koje ne prihvati predsednik veća;
- 2) prigovoru protiv mere predsednika veća koja se odnosi na rukovođenje glavnim pretresom;
- 3) tome da se, bez obzira na dozvolu za optička snimanja, iz opravdanih razloga pojedini delovi glavnog pretresa ne snimaju;
- 4) udaljenju iz sudnice, o isključenju branioca ili punomoćnika, i o nastavljanju, prekidu ili odlaganju glavnog pretresa zbog održavanja reda i upravljanja glavnim pretresom;
- 5) izvođenju dopunskih dokaza, ukoliko oceni da je to neophodno da bi se otklonile protivrečnosti ili nejasnoće u izvedenim dokazima i da je to neophodno da bi se predmet dokazivanja svestrano raspravio;
- 6) drugim pitanjima u skladu sa ovim zakonikom.

Rešenja veća se uvek objavljaju i sa kratkim obrazloženjem unose u zapisnik.

Zaštita ugleda suda i učesnika u postupku

Član 369.

Sud je dužan da svoj ugled i bezbednost, ugled i sigurnost stranaka i drugih učesnika u postupku, zaštiti od uvrede, pretnje i svakog drugog napada.

Prilikom ulaska sudije ili članova veća u sudnicu i prilikom njihovog izlaska iz sudnice, svi prisutni dužni su da ustanu.

Predsednik veća će odmah posle otvaranja zasedanja, ukoliko za to postoje razlozi, upozoriti prisutna lica da se pristojno ponašaju i ne ometaju rad suda.

Stranke i drugi učesnici u postupku dužni su da ustanu kad se obraćaju sudu, osim ako to nije moguće zbog opravdanih razloga ili se saslušanje ili ispitivanje vrši na drugi način.

Lica koja prisustvuju glavnom pretresu, osim lica koja obezbeđuju sud i okrivljenog, ne smeju nositi oružje ili opasno oruđe, a u cilju provere da li se pridržavaju zabrane, predsednik veća može narediti njihovo pretresanje.

Mere za održavanje reda

Član 370.

Ako optuženi, branilac, oštećeni, zakonski zastupnik, punomoćnik, svedok, veštak, stručni savetnik, prevodilac, tumač ili drugo lice koje prisustvuje glavnom pretresu narušava red tako što ne poštuje naređenja predsednika veća za održavanje reda ili vređa dostojanstvo suda, predsednik veća će ga opomenuti, a ako lice nastavi da narušava red, kazniće ga novčanom kaznom do 150.000 dinara.

O narušavanju reda od strane javnog tužioca ili lica koje ga zamenjuje, predsednik veća će izvestiti nadležnog javnog tužioca i Državno veće tužilaca, ili će prekinuti glavni pretres i od nadležnog javnog tužioca zatražiti da odredi drugo lice da u nastavku glavnog pretresa zastupa optužnicu, uz obavezu obaveštavanja suda o preduzetim merama.

Predsednik veća obaveštice nadležnu advokatsku komoru o kazni izrečenoj advokatu zbog narušavanja reda, uz obavezu obaveštavanja suda o preduzetim merama.

Udaljenje optuženog iz sudnice

Član 371.

Ako mere iz člana 370. stava 1. ovog zakonika budu bezuspešne, veće može naređiti da se optuženi udalji iz sudnice za vreme preduzimanja određene dokazne radnje, a ako po povratku u sudnicu optuženi nastavi da narušava red, veće ga može udaljiti do kraja dokaznog postupka i odrediti, ako postoji takva mogućnost, da optuženi iz posebne prostorije putem tehničkih sredstava za prenos zvuka i slike prati tok postupka.

Pre završetka dokaznog postupka predsednik veća će, ako nije bilo tehničkih sredstava za praćenje toka postupka iz stava 1. ovog člana, obavestiti optuženog o toku dokaznog postupka za vreme dok je bio udaljen iz sudnice, upoznati ga sa iskazima prethodno saslušanih saoptuženih, odnosno omogućiti mu da pročita zapisnike o tim iskazima, ako to optuženi želi i pozvati ga da se izjasni o optužbi, ako to nije ranije već učinio.

Ako optuženi u slučaju iz stava 2. ovog člana nastavi da narušava red, veće ga može ponovo udaljiti iz sudnice bez prava da prisustvuje glavnom pretresu do njegovog završetka, a u tom slučaju predsednik veća ili sudija član veća, saopštiće optuženom presudu u prisustvu zapisničara.

U slučaju da optuženi koji nema branioca bude udaljen iz sudnice u skladu sa st. 1. i 3. ovog člana, predsednik suda će mu postaviti branioca po službenoj dužnosti (član 74. tačka 6. i član 76.).

Isključenje branioca ili punomoćnika

Član 372.

Branioca ili punomoćnika koji posle izricanja kazne produži da narušava red, veće će isključiti iz daljeg postupka i pozvati stranku ili zastupano lice da uzme drugog branioca, odnosno punomoćnika i o tome obavestiti nadležnu advokatsku komoru.

Ako optuženi ili oštećeni, u slučaju iz stava 1. ovog člana, ne mogu odmah bez štete za svoje interese da uzmu drugog branioca ili punomoćnika ili ako u slučaju obavezne odbrane (član 74.) sud nije u mogućnosti da postavi novog branioca bez štete za odbranu, glavni pretres će biti prekinut ili odložen.

Ako oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac ne uzme drugog punomoćnika, veće može odlučiti da se glavni pretres nastavi bez punomoćnika ako nađe da njegovo odsustvo ne bi bilo štetno za interes zastupanog. **Udaljenje drugih lica iz sudnice**

Član 373.

Oštećenog kao tužioca ili privatnog tužioca ili njihovog zakonskog zastupnika koji nakon izricanja kazne nastavi da narušava red, veće može udaljiti iz sudnice do kraja dokaznog postupka i za dalji tok postupka će mu postaviti punomoćnika. Ako veće nije u mogućnosti da odmah postavi punomoćnika bez štete po interesu zastupanog, glavni pretres će biti prekinut ili odložen.

Veće može naređiti da se osim optuženog, iz sudnice udalji i drugo lice iz člana 370. stav 1. ovog zakonika, ako nastavi da narušava red i posle opomene ili novčane kazne, a može ga udaljiti uz istovremeno izricanje novčane kazne.

Veće može odrediti da se iz sudnice udalje sva lica koja u skladu sa članom 362. ovog zakonika prisustvuju glavnom pretresu, ako se merama za održavanje reda predviđenim ovim zakonom ne bi moglo obezbediti nesmetano održavanje glavnog pretresa.

Mere za sprečavanje odugovlačenja postupka

Član 374.

Braniocu, oštećenom, zakonskom zastupniku, punomoćniku, oštećenom kao tužiocu ili privatnom tužiocu koji preduzima radnje očigledno usmerene na odgovlačenje postupka, veće će izreći opomenu.

O neblagovremenom ili neodgovarajućem postupanju javnog tužioca ili lica koje ga zamenjuje, a kojim se prouzrokuje odgovlačenje postupka, predsednik veća će izvestiti nadležnog javnog tužioca i Državno veće tužilaca, uz obavezu obaveštavanja suda o preuzetim merama.

Predsednik veća obavestiće nadležnu advokatsku komoru o opomeni izrečenoj advokatu zbog odgovlačenja postupka, uz obavezu obaveštavanja suda o preuzetim merama.

Žalba protiv odluka o održavanju reda na glavnem pretresu

Član 375.

Rešenje o opomeni, o novčanoj kazni, o udaljavanju iz sudnice, o isključenju branioca ili punomoćnika, i o nastavljanju, prekidu ili odlaganju glavnog pretresa zbog održavanja reda i upravljanja glavnim pretresom, unosi se u zapisnik sa obrazloženjem.

Protiv rešenja o novčanoj kazni dozvoljena je žalba. Pre nego što dostavi žalbu drugostepenom суду veće može opozvati rešenje o kažnjavanju.

Protiv rešenja o udaljavanju okrivljenog iz sudnice do kraja dokaznog postupka ili do završetka glavnog pretresa i o isključenju branioca dozvoljena je žalba koja ne zadržava izvršenje rešenja. Protiv rešenja o udaljavanju iz sudnice, odnosno isključenju punomoćnika posebna žalba nije dopuštena.

Protiv drugih odluka o merama za održavanje reda i upravljanje glavnim pretresom žalba nije dopuštena.

Krivično delo učinjeno na glavnem pretresu

Član 376.

Ako optuženi ili drugo lice na glavnem pretresu učini krivično delo za koje se goni po službenoj dužnosti, predsednik veća obavestiće o tome nadležnog javnog tužioca.

Ako postoje osnovi sumnje da je svedok, veštak ili stručni savetnik na glavnom pretresu dao lažan iskaz, predsednik veća će narediti da se o iskazu svedoka, veštaka ili stručnog savetnika sastavi poseban zapisnik koji će, nakon što ga potpišu ispitani svedok, veštak ili stručni savetnik ili što predsednik veća konstataje da su odbili potpisivanje i navede razloge tog odbijanja, dostaviti nadležnom javnom tužiocu.

v. Prepostavke za održavanje glavnog pretresa Prisustvo na glavnom pretresu

Član 377.

Prepostavke za održavanje glavnog pretresa su:

- 1) prisustvo predsednika, članova veća i zapisničara;
- 2) prisustvo pozvanih lica bez kojih glavni pretres ne može da se održi, osim ako postoje uslovi propisani ovim zakonom pod kojima se izuzetno glavni pretres može održati i u odsustvu nekog od njih.

Predsednik veća, članovi veća, zapisničar i dopunske sudije moraju neprekidno biti prisutni na glavnem pretresu.

Otvaranje zasedanja

Član 378.

Ako veće nije u punom sastavu, predsednik veća, a u njegovom odsustvu sudija član veća ili sudija koga predsednik suda odredi, saopštava da se glavni pretres neće održati.

Ako je veće u punom sastavu, predsednik veća otvara zasedanje i objavljuje sastav veća i predmet glavnog pretresa, utvrđuje da li su došla sva pozvana lica, i da li su lica koja nisu došla uredno pozvana i da li su svoj izostanak opravdala.

Izostanak tužioca

Član 379.

Ako na glavni pretres, koji je zakazan na osnovu optužnice javnog tužioca, ne dođe javni tužilac ili lice koje ga zamenjuje, predsednik veća će o tome obavestiti nadležnog javnog tužioca i zatražiti da odmah odredi zamenu. Ako to nije moguće, predsednik veća će odrediti da se glavni pretres ne održi i o tome će obavestiti nadležnog javnog tužioca i Državno veće tužilaca, koji imaju obavezu da obaveste sud o preduzetim merama.

Ako na glavni pretres ne dođe oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac, niti njihov punomoćnik, koji su uredno pozvani, a izostanak nisu opravdali, veće će rešenjem obustaviti postupak.

Izostanak optuženog

Član 380.

Ako je optuženi uredno pozvan, a ne dođe na glavni pretres niti svoj izostanak opravda, veće će narediti da se dovede. Ako se dovođenje ne bi moglo odmah izvršiti, veće će odlučiti da se glavni pretres ne održi i narediti da se optuženi dovede na idući glavni pretres.

Ako optuženi opravda izostanak pre nego što dovođenje bude izvršeno, veće može opozvati naredbu za dovođenje i oslobođiti optuženog obaveze da snosi troškove koji su nastali usled neodržavanja glavnog pretresa.

Suđenje u odsustvu

Član 381.

Optuženom se može suditi u odsustvu samo kada postoje naročito opravdani razlozi da mu se sudi iako je odsutan, pod uslovom da je u bekstvu ili nije dostupan državnim organima.

Rešenje o suđenju u odsustvu donosi veće, na predlog tužioca.

Žalba ne zadržava izvršenje rešenja iz stava 2. ovog člana.

Izostanak branioca

Član 382.

Ako na glavni pretres ne dođe branilac koji je uredno pozvan i ne obavesti sud o razlogu sprečenosti čim je za taj razlog saznao, ili ako branilac bez odobrenja napusti glavni pretres, predsednik veća pozvaće optuženog da odmah uzme drugog branioca, a ako optuženi to ne učini, veće može odlučiti da se glavni pretres održi i bez prisustva branioca.

Ako je u slučaju iz stava 1. ovog člana reč o obaveznoj odbrani, a nema mogućnosti da optuženi odmah uzme drugog branioca ili da sud bez štete za odbranu odmah postavi branioca po službenoj dužnosti, veće će odlučiti da se glavni pretres ne održi ili, ako je započeo, da se prekine ili odloži.

Uredno pozvanog branioca čiji je neopravdani izostanak doveo do neodržavanja ili odlaganja glavnog pretresa veće će rešenjem, koje će sa kratkim obrazloženjem uneti u zapisnik, kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara i odrediti da troškovi koji su time prouzrokovani padaju na njegov teret i o tome obavestiti nadležnu advokatsku komoru, koja ima obavezu da obavesti sud o preduzetim merama.

Održavanje glavnog pretresa bez prisustva optuženog ili branioca

Član 383.

Kada po odredbama ovog zakonika postoje uslovi za odlaganje glavnog pretresa zbog izostanka optuženog ili branioca (član 380. stav 1. i član 382. stav 2.), veće može odlučiti da se glavni pretres održi ako bi se, prema dokazima koji se nalaze u spisima, očigledno moralo doneti rešenje kojim se optužba odbacuje (član 416. stav 1.) ili presuda kojom se optužba odbija (član 422.).

Ako je optuženi prouzrokovao sopstvenu nesposobnost za učestvovanje na glavnom pretresu, veće može, nakon ispitivanja veštaka, rešenjem odlučiti da se glavni pretres održi, ali ne i završi, u odsutnosti optuženog. U slučaju održavanja glavnog pretresa u odsutnosti optuženog, predsednik suda će mu postaviti branioca po službenoj dužnosti (član 74. tačka 5. i član 76.).
Žalba ne odlaže izvršenje rešenja iz stava 2. ovog člana.

Čim prestanu razlozi zbog kojih je optuženi odsutan, glavni pretres će se nastaviti u prisustvu optuženog, nakon što ga predsednik veća upozna sa dotadašnjim tokom i sadržajem glavnog pretresa. **Izostanak svedoka, veštaka ili stručnog savetnika**

Član 384.

Ako na glavni pretres ne dođe svedok, veštak ili stručni savetnik koji je uredno pozvan, a izostanak nije opravdao, veće može narediti da se odmah dovede.

Glavni pretres može početi i bez prisustva pozvanog svedoka, veštaka ili stručnog savetnika, uz obavezu veća da u kasnijem toku glavnog pretresa odluči da li zbog izostanka nekoga od njih glavni pretres treba prekinuti ili odložiti.

Uredno pozvanog svedoka, veštaka ili stručnog savetnika koji izostanak nije opravdao, veće može kazniti novčanom kaznom do 150.000 dinara, narediti da se na idući glavni pretres dovede i odrediti da troškovi koje je prouzrokovao padaju na njegov teret, ali u opravdanom slučaju može ove odluke opozvati.

g. Tok glavnog pretresa

Početak i trajanje glavnog pretresa

Član 385.

Glavni pretres počinje donošenjem rešenja da se glavni pretres održi.

Glavni pretres se održava neprekidno tokom radnog vremena jednog ili više uzastopnih radnih dana. **Prekid glavnog pretresa**

Član 386.

Osim slučajeva posebno predviđenih u ovom zakoniku, predsednik veća može prekinuti glavni pretres zbog:

- 1) odmora;
- 2) isteka radnog vremena;
- 3) pribavljanja određenih dokaza u kratkom roku;
- 4) pripremanja optužbe ili odbrane;
- 5) drugih opravdanih razloga.

Prekid glavnog pretresa može trajati zbog odmora najduže dva časa u toku jednog radnog dana, zbog isteka radnog vremena do narednog radnog dana, a iz razloga navedenih u stavu 1. tač. 3) do 5) ovog člana najduže 15 dana.

U rešenju o prekidu glavnog pretresa određuju se mesto i vreme njegovog nastavljanja.

Protiv rešenja iz stava 3. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Prekinuti glavni pretres nastavlja se uvek pred istim većem.

Ako se glavni pretres ne može nastaviti pred istim većem ili ako je prekid glavnog pretresa trajao duže od 15 dana postupiće se po odredbama člana 388. ovog zakonika.

Odlaganje glavnog pretresa

Član 387.

Osim u slučajevima posebno predviđenim u ovom zakoniku, veće će rešenjem odložiti glavni pretres ako:

- 1) treba izvesti nove dokaze koji se ne mogu pribaviti u kratkom roku;
- 2) se u toku glavnog pretresa utvrdi da je kod optuženog posle učinjenog krivičnog dela nastupilo duševno oboljenje ili duševna poremećenost ili druga teška bolest zbog koje ne može učestvovati u postupku;
- 3) postoje druge smetnje da se glavni pretres uspešno sproveđe.

U rešenju kojim se glavni pretres odlaže odrediće se, po pravilu, vreme i mesto kada će se glavni pretres nastaviti.

Protiv rešenja iz stava 2. ovog člana žalba nije dozvoljena.

Novi početak ili nastavljanje odloženog glavnog pretresa

Član 388.

Glavni pretres koji je odložen mora početi iznova ako se izmenio sastav veća, ali veće može, nakon izjašnjenja stranaka, rešenjem odlučiti da se svedoci i veštaci ne ispituju ponovo, nego da se izvrši uvid u zapisnike o njihovim iskazima datim na ranijem glavnom pretresu ili da, ako je to potrebno, predsednik veća ukratko iznese sadržinu tih izjava ili ih pročita. Protiv ovog rešenja žalba nije dozvoljena.

Glavni pretres koji je odložen, a održava se pred istim većem, nastaviće se kratkim izveštajem predsednika veća o toku ranijeg glavnog pretresa.

Ako se glavni pretres drži pred drugim predsednikom veća, glavni pretres mora početi iznova i svi dokazi moraju biti ponovo izvedeni.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, zbog proteka vremena, zaštite svedoka ili drugih važnih razloga veće može, nakon izjašnjenja stranaka, rešenjem odlučiti da se svedoci i veštaci ne ispituju ponovo, nego da se postupi u skladu sa stavom 1. ovog člana.

Protiv rešenja iz stava 4. ovog člana dozvoljena je žalba o kojoj odlučuje veće (član 21. stav 4.).

O svakom odlaganju koje traje duže od 60 dana, predsednik veća je dužan da obavesti predsednika suda.

Prethodne provere i pouka o pravima

Član 389.

Kada predsednik veća utvrdi da su na glavni pretres došla sva pozvana lica, ili kad veće odluči da se glavni pretres održi u odsutnosti nekog od pozvanih lica, ili odluči da o tim pitanjima reši kasnije, predsednik veća će:

- 1) pozvati optuženog da iznese lične podatke da bi se uverio u njegovu istovetnost, kao i da se izjasni o svojoj ranijoj osuđivanosti ako to nije učinio na pripremnom ročištu;
- 2) upozoriti optuženog da pažljivo prati tok glavnog pretresa i da je dužan da predloge za izvođenje pojedinih dokaza (član 395. stav 1.) iznese odmah ili u najkraćem roku po saznanju da je njihovo izvođenje potrebno;
- 3) poučiti optuženog o njegovim pravima i dužnostima (čl. 68. i 70.), a posebno o pravu da iznosi činjenice i predlaže dokaze u prilog svoje odbrane, postavlja pitanja saoptuženom, svedoku, veštaku i stručnom savetniku, i stavљa primedbe i daje objašnjenja u vezi sa izvedenim dokazima, i pitati ga da li je pouku razumeo.

Ako optuženi odbije da iznese lične podatke, njegova istovetnost utvrđice se na drugi način. Ako optuženi izjavi da pouku o pravima nije razumeo, predsednik će mu je na pogodan način objasniti, a u slučaju da optuženi odbije da se izjasni da li je pouku o pravima razumeo, smatraće se, uz prethodno upozorenje, da je pouku razumeo.

Ako je oštećeni prisutan, predsednik veća će ga poučiti o pravima iz člana 50. ovog zakonika, a ako još nije postavio imovinskopravni zahtev, uputiće ga da takav zahtev može postaviti u krivičnom postupku.

Postupanje sa pozvanim licima

Član 390.

Kada istovetnost optuženog bude utvrđena, predsednik veća uputiće svedoke izvan sudnice na mesto na kome će sačekati da budu pozvani radi ispitivanja. Na isti način predsednik veća će postupiti i sa veštacima i stručnim savetnicima, osim ako oceni da je potrebno da određeni veštak ili stručni savetnik prati tok glavnog pretresa.

Svi optuženi ostaju u sudnici tokom čitavog glavnog pretresa.

Ako oštećeni kao tužilac ili privatni tužilac treba da budu ispitani kao svedoci, neće se udaljiti iz sudnice.

Predsednik veća može preduzeti potrebne mere za sprečavanje međusobnog dogovaranja svedoka, veštaka ili stručnog savetnika, i dogovaranja svedoka, veštaka ili stručnog savetnika sa strankama, braniocem, zakonskim zastupnikom ili punomoćnikom.

Veće, izuzetno, može odlučiti da se optuženi udalji iz sudnice ako saoptuženi ili svedok odbije da daje iskaz u njegovom prisustvu ili okolnosti ukazuju da njegovo prisustvo utiče na navedena lica. Po povratku optuženog pročitaće mu se iskaz dat u njegovom odsustvu i on može saoptuženom ili svedoku postavljati pitanja i dati primedbe na iskaz.

Izlaganje optužbe

Član 391.

Optužba se izlaže, po pravilu, tako što tužilac čita optužnicu (član 332. stav 1. tač. 1) do 3) ili privatnu tužbu, ali predsednik veća može umesto toga dozvoliti tužiocu da usmeno izloži sadržaj optužbe.

Oštećeni može postaviti imovinskopravni zahtev, a u njegovoj odsutnosti, ako je takav zahtev postavio, zahtev će pročitati predsednik veća.

Izjašnjavanje optuženog

Član 392.

Nakon izlaganja optužbe, predsednik veća će upitati optuženog:

- 1) da li je optužbu razumeo, a ako se uveri da je nije razumeo, ponovo će mu izložiti njenu sadržinu na način koji je za optuženog najrazumljiviji;
- 2) da li želi da se izjasni o optužbi, i o imovinskopravnom zahtevu ako je podnesen;
- 3) da li priznaje da je učinio krivično delo za koje je optužen, a ako se uveri da optuženi nije razumeo šta znači priznanje, objasniće mu značenje i posledice priznanja krivičnog dela na način koji je za optuženog najrazumljiviji.

Optuženi nije dužan da se izjasni o optužbi i da odgovara na postavljena pitanja.

Ako je optužnicom obuhvaćeno više lica, sa njima će se postupiti na način predviđen u st. 1. i 2. ovog člana, po redosledu iz optužnice.

Uvodna izlaganja

Član 393.

Posle izlaganja optužbe i izjašnjavanja optuženog, predsednik veća pozvaće tužioca, a potom branioca ili optuženog koji se brani sam, da iznesu uvodna izlaganja, osim ako je na pripremnom ročištu došlo do izjašnjenja stranaka i predlaganja dokaza (čl. 349. i 350.).

Uvodna izlaganja moraju biti sažeta i odnositi se samo na činjenice koje će biti predmet dokazivanja, na izlaganje dokaza koje će stranaka izvesti i na pravna pitanja o kojima će raspravljati.

Predsednik veća može uvodna izlaganja ograničiti na određeno vreme i prekinuti stranku i branioca ako prekorači dato vreme ili izlaže izvan dopuštenog sadržaja.

Posle uvodnih izlaganja, oštećeni može ukratko obrazložiti imovinskopravni zahtev.

Početak i predmet dokaznog postupka

Član 394.

Predsednik veća objavljuje početak dokaznog postupka.

U dokaznom postupku se izvode dokazi o činjenicama koje su predmet dokazivanja (član 83. st. 1. i 2.).

Ako optuženi na glavnem pretresu prizna da je učinio krivično delo, izvode se samo dokazi od kojih zavisi ocena da li priznanje ispunjava pretpostavke iz člana 88. ovog zakonika, kao i dokazi od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije.

Predlaganje dokaza

Član 395.

Stranke, branilac i oštećeni mogu do završetka glavnog pretresa predlagati da se izvedu novi dokazi, a mogu ponoviti predloge koji su ranije odbijeni.

O izvođenju dokaza iz stava 1. ovog člana odlučuje predsednik veća.

Ako je predloženo izvođenje dokaza koji je nezakonit (član 84. stav 1.) predsednik veća će odbiti predlog obrazloženim rešenjem.

Predsednik veća može obrazloženim rešenjem odbiti dokazni predlog ako oceni da je reč o dokazu:

- 1) za koji su stranke, branilac i oštećeni znali u toku pripremnog ročišta (član 350. stav 1.) ili nakon određivanja glavnog pretresa (član 356. stav 1.), ali ga bez opravdanog razloga nisu predložili;
- 2) koji je usmeren na dokazivanje činjenica koje nisu predmet dokazivanja (član 83. st. 1. i 2.) ili se odnosi na činjenice koje se ne dokazuju (član 83. stav 3.);
- 3) čije izvođenje je očigledno usmereno na odugovlačenje postupka.

Predsednik veća može u toku postupka opozvati rešenje iz stava 4. ovog člana, a veće povodom prigovora može preinačiti to rešenje i odlučiti da se predloženi dokaz izvede.

Redosled izvođenja dokaza

Član 396.

Posle saslušanja optuženog, predsednik veća određuje vreme u kojem se najpre izvode dokazi koje predloži tužilac, potom dokazi koje predloži odbrana, nakon toga dokazi čije izvođenje je odredilo veće po službenoj dužnosti i po predlogu oštećenog, a na kraju dokazi o činjenicama od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije. Ako postoje opravdani razlozi predsednik veća može odrediti drugačiji redosled i produžiti vreme za izvođenje dokaza.

Podaci iz kaznene evidencije i drugi podaci o osuđivanosti optuženog za kažnjive radnje od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije biće izvedeni u skladu sa stavom 1. ovog člana, osim ako veće odlučuje o merama za obezbeđenje prisustva okrivljenog i za nesmetano vođenje krivičnog postupka.

Ako oštećeni koji je prisutan treba da se ispita kao svedok, njegovo ispitivanje će se obaviti pre ostalih svedoka.

Posle izvođenja svakog dokaza, predsednik veća upitaće stranke, branioca i oštećenog da li povodom izvedenog dokaza imaju primedbe.

Iznošenje odbrane

Član 397.

Predsednik veća poučice optuženog da se može izjasniti o svim okolnostima koje ga terete i da može da iznese sve činjenice koje mu idu u korist i pozvati optuženog da iznese odbranu.

Optuženi svoju odbranu iznosi prema pravilima koja po ovom zakoniku važe za njegovo saslušanje.

Kada optuženi završi iznošenje odbrane, predsednik veća upitaće ga da li ima u svoju odbranu još nešto da navede.

Ako optuženi odstupi od svog ranije datog iskaza, predsednik veća upozoriće ga na to, upitati za razloge odstupanja i, po potrebi, odrediće po službenoj dužnosti, ili na zahtev optuženog da se ranije dati iskaz ili deo tog iskaza pročita i reprodukuje njegov optički ili tonski snimak.

Ako je potrebno, a naročito ako se iskaz optuženog doslovno unosi u zapisnik, predsednik veća može narediti da se taj deo zapisnika odmah pročita, a pročitaće se uvek ako to zahteva stranka ili branilac.

Ako optuženi odbije da iznese odbranu ili da odgovara na pojedina pitanja, pročitaće se njegov raniji iskaz ili deo tog iskaza ili će se reprodukovati optički ili tonski snimak tog iskaza.

Saslušanje optuženog

Član 398.

Kada optuženi završi iznošenje odbrane, pitanja mu mogu postavljati najpre njegov branilac, potom tužilac, posle njega predsednik veća i članovi veća, a zatim oštećeni ili njegov zakonski zastupnik i punomoćnik, saoptuženi i njegov branilac, i veštak i stručni savetnik.

Oštećeni, zakonski zastupnik i punomoćnik oštećenog, veštak i stručni savetnik mogu neposredno optuženom postavljati pitanja uz odobrenje predsednika veća.

Predsednik veća će zabraniti pitanje ili odgovor na već postavljeno pitanje ako je ono nedozvoljeno (član 86. stav 3.), ili se ne odnosi na predmet osim kada se radi o pitanju kojim se proverava verodostojnost iskaza.

Stranke mogu zahtevati da o zabrani pitanja ili odgovora na već postavljeno pitanje odluči veće. Ako veće potvrди odluku predsednika veća o zabrani pitanja ili odgovora kao nedozvoljenog, na zahtev stranke u zapisnik će se uneti pitanje.

Predsednik veća može uvek optuženom postaviti pitanje koje doprinosi potpunijem ili jasnijem odgovoru na pitanje postavljeno od strane drugih učesnika u postupku.

Optuženi ima pravo da se u toku glavnog pretresa savetuje sa svojim braniocem, ali se ne može sa svojim braniocem, ili sa bilo kojim drugim licem, dogovarati o tome kako će odgovoriti na već postavljeno pitanje.

Postupanje sa saoptuženima

Član 399.

Ako je optužnicom obuhvaćeno više lica, sa njima će se postupiti na način predviđen u čl. 397. i 398. ovog zakonika, po redosledu iz optužnice.

Optuženog koji je izneo odbranu, predsednik veća upitaće da li ima nešto da izjavi povodom iskaza saoptuženog koji je kasnije izneo odbranu.

Svaki optuženi ima pravo da postavlja pitanja saoptuženima.

Predsednik veća može suočiti saoptužene čiji se iskazi o istoj okolnosti razlikuju.

Prisustvo svedoka, veštaka ili stručnog savetnika izvođenju dokaza

Član 400.

Svedok koji nije ispitana, po pravilu, neće prisustvovati izvođenju dokaza.

Ispitani svedoci, veštaci ili stručni savetnici ostaju u sudnici ako ih predsednik veća, nakon izjašnjenja stranaka, sasvim ne otpusti, ili ako, po predlogu stranaka ili po službenoj dužnosti, ne naredi da se privremeno udalje iz sudnice da bi kasnije mogli biti ponovo pozvani i još jednom ispitani u prisustvu ili odsustvu drugih svedoka, veštaka ili stručnih savetnika.

Ako se kao svedok ispituje lice mlađe od 14 godina, veče može odlučiti da se za vreme njegovog ispitivanja isključi javnost.

Ako lice mlađe od 16 godina prisustvuje glavnom pretresu kao svedok ili oštećeni, udaljiće se iz sudnice čim njegovo prisustvo nije više potrebno.

Upozorenje svedoka, veštaka ili stručnog savetnika

Član 401.

Pre početka ispitivanja svedoka, veštaka ili stručnog savetnika, predsednik veća će ga upozoriti:

- 1) da lažno svedočenje, odnosno davanje lažnog nalaza i mišljenja ili iskaza, predstavlja krivično delo;
- 2) da je položio zakletvu pre glavnog pretresa;
- 3) na dužnost svedoka da tokom ispitivanja govori istinu i da ne sme ništa da prečuti, odnosno dužnost veštaka da tačno i potpuno iznese svoj nalaz i mišljenje.

Predsednik veća će pre početka ispitivanja pozvati svedoka ili veštaka, koji nije položio zakletvu pre glavnog pretresa, ili stručnog savetnika da to učini.

Ispitivanje svedoka, veštaka ili stručnog savetnika

Član 402.

Na glavnom pretresu se svedok ili stručni savetnik ispituje uz shodnu primenu člana 98. ovog zakonika, a veštak izlaže usmeno svoj nalaz i mišljenje, ali mu veće može dozvoliti da pročita pisani nalaz i mišljenje koji će potom priložiti zapisniku.

Svedoku, veštaku ili stručnom savetniku neposredno postavljaju pitanja stranke i branilac, predsednik veća i članovi veća, a oštećeni ili njegov zakonski zastupnik i punomoćnik, i veštak ili stručni savetnik mogu neposredno postavljati pitanja uz odobrenje predsednika veća.

Ako obe stranke predlože ispitivanje istog svedoka ili isto veštačenje, smatraće se da je dokaz predložila stranka čiji je predlog prvi zaveden u sudu.

Ako je sud odredio ispitivanje svedoka ili veštačenje bez predloga stranaka, pitanja prvi postavljaju predsednik i članovi veća, potom tužilac, optuženi i njegov branilac i veštak ili stručni savetnik.

Oštećeni ili njegov zakonski zastupnik i punomoćnik imaju pravo da postave pitanja svedoku, veštaku ili stručnom savetniku nakon tužioca, uvek kada tužilac ima pravo na ispitivanje.

Najpre se obavlja osnovno ispitivanje, posle toga unakrsno ispitivanje, a po odobrenju predsednika veća mogu se postavljati dodatna pitanja.

Prilikom ispitivanja svedoka, veštaka ili stručnog savetnika shodno se primenjuju odredbe člana 397. st. 4. i 5. i člana 398. st. 3. do 5. ovog zakonika.

Upoznavanje sa sadržinom nalaza i mišljenja veštaka

Član 403.

Ako se zbog prirode veštačenja ne mogu očekivati, ili nisu potrebna, potpunija objašnjenja veće može odlučiti da se, umesto pozivanja i ispitivanja veštaka, izvrši uvid u priloženi nalaz i mišljenje, ili da, ako oceni da je to potrebno, predsednik veća ukratko iznese njihovu sadržinu ili ih pročita.

Nakon izvođenja drugih dokaza i primedbi stranaka, veće može naknadno odrediti neposredno ispitivanje veštaka.

Izvođenje dokaza van glavnog pretresa

Član 404.

Ako se na glavnom pretresu sazna da svedok ili veštak ne može da dođe pred sud ili da mu je dolazak znatno otežan, veće može, ako smatra da je njegov iskaz važan, narediti da ga van glavnog pretresa ispita predsednik veća ili sudija član veća neposredno ili putem tehničkih sredstava za prenos slike i zvuka.

Ako je potrebno da se izvrši uviđaj ili rekonstrukcija van glavnog pretresa, veće će ovlastiti predsednika veća ili sudiju člana veća da to učini.

Stranke, branilac, oštećeni i stručni savetnik biće obavešteni o mestu i vremenu preduzimanja dokaznih radnji iz st. 1. i 2. ovog člana i upozorenji da tokom njihovog izvođenja imaju prava iz člana 402. ovog zakonika.

Upoznavanje sa sadržinom pismena i snimaka

Član 405.

U zapisnike o uviđaju van glavnog pretresa, o pretresanju stana i drugih prostorija ili lica i potvrde o privremeno oduzetim predmetima, kao i isprave koje služe kao dokaz, izvršiće se uvid, ili će, ako veće oceni da je to potrebno, predsednik veća ukratko izneti njihovu sadržinu ili ih pročitati.

Optički ili tonski snimak ili elektronski zapis koji se koriste kao dokaz, biće na glavnom pretresu reprodukovani tako da se prisutna lica mogu upoznati sa njegovim sadržajem.

Ako je ovim zakonom propisano da se iskaz ili druga procesna radnja snima i da se uz snimak vodi zapisnik u koji se unose samo određeni podaci, izvođenje ovih dokaza se vrši u skladu sa st. 1. i 2. ovog člana. Predmeti koji mogu služiti razjašnjenju stvari, na glavnom pretresu biće pokazani optuženom, svedocima ili veštacima, a ako pokazivanje ima značaj prepoznavanja, postupiće se u skladu sa članom 90. i članom 100. st. 1. i 2. ovog zakonika.

Isprave koje se koriste kao dokaz, ukoliko je to moguće, podnose se u originalu.

Upoznavanje sa sadržinom zapisnika o iskazima

Član 406.

Osim u slučajevima posebno propisanim u ovom zakoniku, upoznavanje sa sadržinom zapisnika o iskazima svedoka, saoptuženih ili već osuđenih saučesnika u krivičnom delu, kao i zapisnika o nalazu i mišljenju veštaka, može se po odluci veća obaviti shodnom primenom člana 405. ovog zakonika ako:

- 1) su ispitana lica umrla, duševno obolela ili se ne mogu pronaći, ili je njihov dolazak pred sud nemoguć ili znatno otežan zbog starosti, bolesti ili drugih važnih razloga;
- 2) su stranke saglasne da se tako postupi umesto neposrednog ispitivanja svedoka ili veštaka koji nije prisutan, bez obzira da li je bio pozvan ili ne;
- 3) je svedok ili veštak ispitani neposredno pred istim predsednikom veća ili u skladu sa odredbom člana 404. ovog zakonika;
- 4) svedok ili veštak bez zakonskog razloga neće da da iskaz na glavnom pretresu;

5) je reč o iskazu saoptuženog prema kojem je krivični postupak razdvojen ili je već okončan pravnosnažnom osuđujućom presudom.

Zapisnici o ranijem ispitivanju lica koja su oslobođena dužnosti svedočenja (član 94. stav 1.) ne smeju se izvesti u skladu sa odredbama ovog člana ako ta lica nisu uopšte pozvana na glavni pretres ili su na glavnem pretresu izjavila da neće da svedoče.

U zapisniku o glavnem pretresu biće navedeni razlozi zbog kojih se dokaz izvodi u skladu sa odredbama st.

1. i 2. ovog člana, a predsednik veća saopštiće da li je svedok ili veštak koji je dao iskaz položio zakletvu.

Izdvajanje nezakonitih dokaza

Član 407.

Veće će rešenjem odlučiti da se iz spisa izdvoje i odvojeno čuvaju:

- 1) zapisnici o ranijem ispitivanju lica koji se ne mogu pročitati iz razloga navedenih u članu 406. stav 2. ovog zakonika;
- 2) zapisnici ili obaveštenja iz člana 237. st. 1. i 3. ovog zakonika.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana dozvoljena je posebna žalba.

Po pravnosnažnosti rešenja iz stava 2. ovog člana, veće će postupiti u skladu sa članom 237. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Ako na osnovu izvedenih dokaza smatra da nije bilo mesta izdvajaju dokaza, veće može do završetka dokaznog postupka opozvati rešenje iz stava 1. ovog člana protiv kojeg nije izjavljena žalba i odlučiti da se izdvojeni dokaz izvede.

Dopuna i završetak dokaznog postupka

Član 408.

Posle izvođenja poslednjeg dokaza predsednik veća upitaće stranke, branioca i oštećenog da li imaju predloge za dopunu dokaznog postupka.

Ako niko ne predloži dopunu dokaznog postupka ili predlog bude odbijen, a veće ne odredi izvođenje dokaza, predsednik veća će objaviti da je dokazni postupak završen.

Izmena ili podnošenje nove optužnice

Član 409.

Tužilac može u toku glavnog pretresa, ako oceni da izvedeni dokazi ukazuju da je činjenično stanje drugačije od onog iznetog u optužnici, izmeniti optužnicu ili predložiti da se glavni pretres prekine radi pripremanja nove optužnice.

Ako veće prekine glavni pretres radi pripremanja nove optužnice odrediće rok u kome tužilac mora podneti novu optužnicu.

Sud je dužan da novu optužnicu dostavi optuženom i njegovom braniocu i da im obezbedi dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Protiv optužnice iz stava 2. ovog člana ne može se podneti odgovor (član 336.) niti ona može biti ispitivana u smislu člana 337. ovog zakonika.

Sud će optuženom i njegovom braniocu, na njihov zahtev, ako oceni da je potrebno, obezbediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane i u slučaju izmene optužnice na glavnem pretresu. **Proširenje optužnice**

Član 410.

Ako se u toku glavnog pretresa otkrije ranije učinjeno krivično delo optuženog, veće će po optužnici ovlašćenog tužioca, koja može biti i usmeno iznesena, proširiti glavni pretres i na to delo, ili odlučiti da se za to krivično delo posebno sudi.

Ako veće prihvati proširenje optužnice prekinuće glavni pretres i obezbediti dovoljno vremena za pripremanje odbrane.

Protiv proširene optužnice može se podneti odgovor (član 336.).

Ako je za presuđenje dela iz stava 1. ovog člana nadležan viši sud, veće će odlučiti da li će mu ustupiti i predmet po kome vodi glavni pretres.

Naknadna dopuna dokaznog postupka

Član 411.

Posle izmene, podnošenja nove ili proširenja optužnice, stranke i branilac mogu predložiti dopunu dokaznog postupka u odnosu na činjenice koje takva optužba sadrži i koje u ranijem toku postupka nisu bile predmet dokazivanja.

Ako niko ne predloži dopunu dokaznog postupka ili predlog bude odbijen, a veće ne odredi izvođenje dokaza, predsednik veća će objaviti da je dokazni postupak završen.

Redosled završnih reči

Član 412.

Posle objavljivanja da je dokazni postupak završen, predsednik veća daje završnu reč tužiocu, potom oštećenom ili njegovom zakonskom zastupniku ili punomoćniku, posle njega braniocu, a na kraju optuženom.

Tužilac i oštećeni ili njegov zakonski zastupnik ili punomoćnik imaju pravo da odgovore na završne reči branioca i optuženog, a branilac i optuženi imaju pravo da se osvrnu na te odgovore.

Poslednja reč uvek pripada optuženom.

Predsednik veća može, nakon izjašnjenja stranaka, odrediti trajanje završnih reči.

Sadržaj završnih reči

Član 413.

Tužilac u završnoj reči iznosi ocenu dokaza izvedenih na glavnom pretresu, izvodi zaključke o činjenicama važnim za odluku, ukazuje na odredbe krivičnog i drugog zakona koje bi se imale primeniti, navodi olakšavajuće i otežavajuće okolnosti koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom odluke o krivičnoj sankciji i predlaže vrstu i meru krivične sankcije.

Oštećeni ili njegov zakonski zastupnik ili punomoćnik u završnoj reči može obrazložiti imovinskopravni zahtev i ukazati na dokaze o tome da je optuženi učinio krivično delo.

Branilac ili sam optuženi u završnoj reči može odgovoriti na navode završne reči tužioca i oštećenog i izneti svoje ocene o pitanjima iz stava 1. ovog člana.

Optuženi koji ima branioca ima pravo da se na kraju izjasni da li prihvata završnu reč branioca i da je ispravi i dopuni.

Kad optužbu zastupa više lica ili ima više branilaca, sadržaj završnih reči se ne sme ponavljati, a zastupnici optužbe i branioci dužni su da se, u cilju pridržavanja ove zabrane, dogovore o podeli zadatka i o temama o kojima će govoriti.

Predsednik veća može, posle prethodne opomene, prekinuti lice koje u svojoj završnoj reči prekorači odobreno vreme, ili vređa javni red i moral, ili vređa drugoga, ili se upušta u ponavljanje ili izlaganje koje očigledno nije u vezi sa predmetom, uz obavezu da u zapisniku o glavnom pretresu navede da je i zbog čega je završna reč bila prekinuta.

Posle svih završnih reči, predsednik veća je dužan da upita da li još neko od lica koja imaju pravo na završnu reč želi nešto da izjavi.

Nastavak dokaznog postupka

Član 414.

Posle završnih reči, veće može odlučiti da se dokazni postupak nastavi radi izvođenja još nekih dokaza.

Posle završetka dokaznog postupka, predsednik veća će postupiti po odredbi člana 412. ovog zakonika.

Lica koja imaju pravo na završnu reč mogu svoje završne reči samo dopuniti u vezi sa dokazima izvedenim u nastavku dokaznog postupka.

Završetak glavnog pretresa

Član 415.

Ako veće posle završnih reči ne odluči da nastavi dokazni postupak, predsednik veća objaviće da je glavni pretres završen.

Posle objavljivanja da je glavni pretres završen, veće će se povući na većanje i glasanje radi donošenja odluke.

Ako u toku većanja i glasanja veće odluči da se glavni pretres ponovo otvor i dokazni postupak nastavi radi izvođenja još nekih dokaza, postupiću u skladu sa članom 414. ovog zakonika.

d. Odbacivanje optužnice

Razlozi za odbacivanje optužnice

Član 416.

U toku ili po završetku glavnog pretresa veće će rešenjem odbaciti optužnicu ako utvrdi:

- 1) da sud nije stvarno nadležan;
- 2) da se postupak vodi bez zahteva ovlašćenog tužioca, bez predloga oštećenog ili odobrenja nadležnog državnog organa, ili se pojave druge okolnosti koje privremeno sprečavaju vođenje krivičnog postupka;
- 3) da je kod okrivljenog nastupilo duševno oboljenje ili duševna poremećenost ili druga teška bolest zbog koje trajno ne može učestvovati u postupku.

U obrazloženju rešenja iz stava 1. ovog člana sud se neće upuštati u ocenu glavne stvari, nego će se ograničiti na razloge za odbacivanje optužnice.

Nastavljanje krivičnog postupka

Član 417.

Krivični postupak u kojem je rešenjem optužnica odbačena nastaviće se na zahtev ovlašćenog tužioca:

- 1) pred stvarno nadležnim sudom ako je optužnica odbačena zbog postojanja razloga iz člana 416. stav 1. tačka 1) ovog zakonika;
- 2) kad prestanu razlozi iz člana 416. stav 1. tač. 2) i 3) ovog zakonika, izuzev ako je nadležni državni organ povukao odobrenje za krivično gonjenje.

2. Presuda

Izricanje presude

Član 418. Ako ne

otvori ponovo glavni pretres, sud će izreći presudu.

Presuda se izriče i objavljuje u ime naroda.

Izreka presude će se uvek pročitati na javnom zasedanju.

Činjenični osnov presude

Član 419.

Sud zasniva presudu samo na dokazima koji su izvedeni na glavnom pretresu.

Sud je dužan da na osnovu savesne ocene svakog dokaza pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima izvede zaključak o izvesnosti postojanja određene činjenice.

Odnos presude i optužbe

Član 420.

Presuda se može odnositi samo na lice koje je optuženo i samo na delo koje je predmet optužbe sadržane u podnesenoj ili na glavnom pretresu izmenjenoj ili proširenoj optužnici.

Sud nije vezan za predloge tužioca u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog dela.

Vrste presuda

Član 421.

Presudom se:

- 1) optužba odbija (odbijajuća presuda);
- 2) optuženi oslobođa od optužbe (oslobađajuća presuda);
- 3) optuženi oglašava krivim (osuđujuća presuda).

Ako optužba obuhvata više krivičnih dela, u presudi će se izreći da li se i za koje krivično delo optužba odbija, ili se optuženi oslobođa od optužbe, ili se oglašava krivim.

Odbijajuća presuda

Član 422.

Presudu kojom se optužba odbija sud će izreći ako je:

- 1) tužilac od započinjanja do završetka glavnog pretresa odustao od optužbe ili je oštećeni odustao od predloga za gonjenje;
- 2) optuženi za isto krivično delo već pravnosnažno osuđen, oslobođen od optužbe ili je optužba protiv njega pravnosnažno odbijena ili je protiv njega postupak obustavljen pravnosnažnom odlukom suda;
- 3) optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od krivičnog gonjenja, ili se gonjenje ne može preduzeti zbog zastarelosti ili neke druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje.

Oslobađajuća presuda

Član 423.

Presudu kojom se optuženi oslobođa od optužbe sud će izreći ako:

- 1) delo za koje je optužen po zakonu nije krivično delo, a nema uslova za primenu mere bezbednosti;
- 2) nije dokazano da je optuženi učinio delo za koje je optužen.

Osuđujuća presuda

Član 424.

U presudi u kojoj se optuženi oglašava krivim, sud će izreći:

- 1) za koje se delo oglašava krivim, uz naznačenje činjenica i okolnosti koje čine obeležja krivičnog dela, kao i onih od kojih zavisi primena određene odredbe krivičnog zakona;
- 2) zakonski naziv krivičnog dela i koje su odredbe zakona primenjene;
- 3) na kakvu se kaznu osuđuje optuženi ili se po odredbama krivičnog zakona oslobađa od kazne;
- 4) odluku o uslovnoj osudi, odnosno o opozivanju uslovne osude ili uslovnog otpusta;
- 5) odluku o meri bezbednosti, o oduzimanju imovinske koristi ili o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela;
- 6) odluku o imovinskopravnom zahtevu;
- 7) odluku o uračunavanju pritvora ili već izdržane kazne;
- 8) odluku o troškovima krivičnog postupka.

Ako je optuženi osuđen na kaznu zatvora do jedne godine, u presudi se može navesti da će se kazna zatvora izvršiti u prostorijama u kojima osuđeni stanuje, sa ili bez primene elektronskog nadzora.

Ako je optuženi osuđen na novčanu kaznu, u presudi će se navesti da li je novčana kazna odmerena i izrečena u dnevnim iznosima ili u određenom iznosu i rok u kome se novčana kazna ima platiti, kao i način zamene ove kazne kaznom zatvora ili kaznom rada u javnom interesu u slučaju da optuženi ne plati novčanu kaznu u određenom roku.

Ako je optuženi osuđen na kaznu rada u javnom interesu, u presudi će se navesti vrsta i trajanje rada i način zamene ove kazne kaznom zatvora u slučaju da optuženi ne obavi rad u celosti ili u jednom delu.

Ako je optuženi osuđen na kaznu oduzimanja vozačke dozvole, u presudi će se navesti trajanje ove kazne i način zamene ove kazne kaznom zatvora u slučaju da optuženi upravlja motornim vozilom za vreme trajanja kazne oduzimanja vozačke dozvole.

Ako je optuženom izrečena uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom, u presudi će se navesti sadržina, trajanje i posledice neispunjena obaveze zaštitnog nadzora.

Objavljivanje presude

Član 425.

Po što je sud izrekao presudu, predsednik veća će je odmah objaviti.

Ako sud nije u mogućnosti da istog dana po završetku glavnog pretresa izrekne presudu, odložiće objavljivanje presude najviše za tri dana, a u naročito složenim predmetima najviše za osam dana i odrediće vreme i mesto objavljivanja presude.

Predsednik veća će u prisustvu stranaka, njihovih zakonskih zastupnika, punomoćnika i branioca javno pročitati izreku i saopštiti ukratko razloge presude.

Presuda će biti objavljena i kada stranka, zakonski zastupnik, punomoćnik ili branilac nije prisutan. Veće može odrediti da optuženom, koji je odsutan, presudu usmeno saopšti predsednik veća ili da mu se presuda samo dostavi.

Ako je javnost na glavnom pretresu bila isključena, izreka presude će se uvek pročitati u prisustvu javnosti. Veće će odlučiti da li će isključiti javnost prilikom objavljivanja razloga presude.

Svi prisutni saslušaće čitanje izreke presude stojeći.

Pritvor nakon izricanja prvostepene presude

Član 425a

Kad izrekne presudu na kaznu zatvora ispod pet godina, veće će optuženom koji se brani sa slobode odrediti pritvor ako postoje razlozi iz člana 211. stav 1. tač. 1) i 3) ovog zakonika, a optuženom koji se nalazi u pritvoru ukinuće pritvor ako za pritvor više ne postoje razlozi zbog kojih je bio određen.

Pritvor će veće uvek ukinuti i narediti da se optuženi pusti na slobodu ako je oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena ili ako je oglašen krivim, a oslobođen od kazne ili je osuđen samo na novčanu kaznu, na kaznu rada u javnom interesu ili na kaznu oduzimanja vozačke dozvole ili mu je izrečena sudska opomena ili je uslovno osuđen ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao ili je optužba odbačena (član 416.), osim zbog stvarne nенадлеžnosti.

Za određivanje ili ukipanje pritvora posle objavlјivanja presude, do njene pravnosnažnosti primenjivaće se odredba stava 1. ovog člana. Odluku donosi veće prvostepenog suda (član 21. stav 4.).

Pre donošenja rešenja kojim se određuje ili ukida pritvor u slučajevima iz st. 1. i 3. ovog člana, pribaviće se mišljenje javnog tužioca kada se postupak vodi po njegovom zahtevu.

Ako se optuženi već nalazi u pritvoru, a veće nađe da još postoje razlozi zbog kojih je pritvor bio određen ili da postoji razlog iz člana 211. stav 1. tačka 4) ovog zakonika, doneće posebno rešenje o produženju pritvora. Posebno rešenje veće donosi i kad treba odrediti ili ukinuti pritvor. Žalba protiv rešenja ne zadržava izvršenje rešenja.

Pritvor koji je određen ili produžen po odredbama st. 1. do 5. ovog člana, može trajati do upućivanja optuženog, odnosno osuđenog u zavod za izvršenje krivičnih sankcija, ali najduže dok ne istekne vreme trajanja kazne izrečene u prvostepenoj presudi.

Pouka i upozorenje strankama

Član 426.

Po objavlјivanju presude, predsednik veća će poučiti stranke o pravu na žalbu, kao i o pravu na odgovor na žalbu.

Ako je optuženom izrečena uslovna osuda, predsednik veća će ga upozoriti na svrhu uslovne osude i na uslove kojih se mora pridržavati.

Predsednik veća će upozoriti stranke da do pravnosnažnog okončanja postupka o svakoj promeni adrese obaveste sud.

Pismena izrada i dostavljanje presude

Član 427.

Presuda koja je objavljena će se pismeno izraditi i dostaviti u roku od 15 dana od dana objavlјivanja, a u predmetima za koje je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti - u roku od 30 dana od dana objavlјivanja.

Izuzetno od stava 1. ovog člana, u naročito složenim predmetima predsednik veća može zatražiti od predsednika suda da odredi rok u kojem će se presuda pismeno izraditi i dostaviti.

Ako presuda nije izrađena i dostavljena u roku iz st. 1. i 2. ovog člana, predsednik veća je dužan da o razlozima zbog kojih to nije učinjeno pismeno obavesti predsednika suda koji će preduzeti mere da se presuda što pre izradi i dostavi.

Izvornik presude potpisuju predsednik veća i zapisničar.

Overeni prepis presude dostaviće se tužiocu, optuženom i njegovom braniocu.

Overeni prepis presude sud će dostaviti oštećenom koji ima pravo na žalbu, licu čiji je predmet oduzet ili licu od koga je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim delom ili imovina proistekla iz krivičnog dela.

Ako je sud, primenom odredaba o odmeravanju jedinstvene kazne za krivična dela u sticaju, izrekao kaznu uzimajući u obzir i presude koje su doneli i drugi sudovi, dostaviće overeni prepis presude tim sudovima.

Sadržaj pismeno izrađene presude

Član 428.

Pismeno izrađena presuda mora potpuno da odgovara presudi koja je objavljena. Presuda mora imati uvod, izreku i obrazloženje.

Uvod presude sadrži: naznačenje da se presuda izriče u ime naroda, naziv suda, ime i prezime predsednika i članova veća i zapisničara, ime i prezime optuženog, krivično delo za koje je optužen i da li je bio prisutan na glavnom pretresu, dan glavnog pretresa i da li je glavni pretres bio javan, ime i prezime tužioca, branioca, zakonskog zastupnika i punomoćnika koji su bili prisutni na glavnom pretresu i dan objavljivanja izrečene presude, kao i da li je presuda doneta jednoglasno ili većinom glasova.

Izreka presude sadrži lične podatke o optuženom (član 85. stav 1.) i odluku kojom se optužba odbija ili se optuženi oslobođa od optužbe ili se oglašava krivim.

Ako je optužba odbijena ili je optuženi oslobođen od optužbe, izreka presude sadrži opis dela za koje je optužen i odluku o troškovima krivičnog postupka i o imovinskopravnom zahtevu ako je bio postavljen.

Ako je optuženi oglašen krivim, izreka presude sadrži potrebne podatke navedene u članu 424. ovog zakonika, a u slučaju sticaja krivičnih dela, izreka presude sadrži kazne utvrđene za svako pojedino krivično delo i jedinstvenu kaznu koja je izrečena za sva dela u sticaju.

U obrazloženju presude sud će izneti razloge za svaku tačku presude.

Ako je optužba odbijena, u obrazloženju presude će se sud ograničiti samo na razloge za odbijanje optužbe (član 422.).

U obrazloženju presude kojom je optuženi oslobođen od optužbe ili je oglašen krivim, sud će izneti činjenice koje je utvrdio u krivičnom postupku (član 83.) i iz kojih razloga ih uzima kao dokazane ili nedokazane, iz kojih razloga nije uvažio pojedine predloge stranaka, dajući pri tome naročito ocenu verodostojnosti protivrečnih dokaza, kojim razlozima se rukovodio pri rešavanju pravnih pitanja, a naročito pri utvrđivanju da li je optuženi učinio krivično delo i pri primenjivanju određenih odredaba zakona na optuženog i krivično delo.

Ako je optuženi oslobođen od optužbe, u obrazloženju presude će se navesti i iz kojih razloga (član 423.) se to čini.

Ako je optuženi oglašen krivim, u obrazloženju će se navesti i koje činjenice je sud uzeo u obzir pri odmeravanju kazne, kojim razlozima se rukovodio kada je našao da treba izreći strožu kaznu od propisane, ili da kaznu treba ublažiti ili optuženog oslobođiti od kazne, ili da treba izreći kaznu rada u javnom interesu ili oduzimanje vozačke dozvole, ili da treba izreći uslovnu osudu ili sudska opomenu ili meru bezbednosti, ili oduzimanje imovinske koristi ili oduzimanje imovine proistekle iz krivičnog dela ili opozvati uslovni otpust.

Izostanak obrazloženja ili delimično obrazloženje presude

Član 429.

Pismeno izrađena presuda ne mora da sadrži obrazloženje:

- 1) ako su stranke, branilac i lice iz člana 433. st. 4. i 5. ovog zakonika odmah po objavljinju presude izjavile da se odriču prava na žalbu, ili
- 2) ako je optuženom izrečena kazna zatvora u trajanju do tri godine, novčana kazna, kazna rada u javnom interesu, kazna oduzimanja vozačke dozvole, uslovna osuda ili sudska opomena, a osuda je zasnovana na priznanju optuženog koje ispunjava pretpostavke iz člana 88. ovog zakonika.

Stranke, branilac i lice iz člana 433. st. 4. i 5. ovog zakonika mogu odmah po objavljinju presude iz tačke 2. stava 1. ovog člana zahtevati dostavljanje pismeno izrađene presude koja sadrži obrazloženje. U tom slučaju, rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja prepisa obrazložene presude.

Pismeno izrađena presuda će biti delimično obrazložena:

- 1) ako je optuženi priznao da je učinio krivično delo - obrazloženje će se ograničiti na činjenice i razloge iz čl. 88. i 428. stav 10. ovog zakonika, ili
- 2) ako je prihvaćen sporazum o priznanju krivičnog dela - obrazloženje će se ograničiti na razloge kojima se sud rukovodio prilikom prihvatanja sporazuma (član 317. stav 2.), ili

3) ako su odmah po objavljivanju presude stranke i branilac izjavile da se odriču prava na žalbu, a lice iz člana 433. st. 4. i 5. ovog zakonika nije se odreklo tog prava - u obrazloženju presude će se navesti razlozi za odluku o dosuđenom imovinskopravnom zahtevu i o troškovima krivičnog postupka, odnosno razlozi za odluku o oduzimanju predmeta ili imovinske koristi pribavljenе krivičnim delom ili imovine proistekle iz krivičnog dela.

Upućivanje optuženog na izdržavanje kazne zatvora

Član 430.

Ako je prvostepenom presudom izrečena kazna zatvora, optuženi koji se nalazi u pritvoru može zahtevati da bude upućen na izdržavanje kazne i pre pravnosnažnosti presude.

Zahtev iz stava 1. ovog člana optuženi može nakon objavljivanja presude podneti usmeno na zapisnik pred sudom ili pred zavodom u kojem je pritvoren i tom prilikom će biti upozoren da će na izdržavanju kazne zatvora biti izjednačen u pravima i obavezama sa ostalim osuđenim licima. Zavod će bez odlaganja zapisnik dostaviti sudu.

Ako predsednik veća rešenjem usvoji zahtev iz stava 1. ovog člana, rešenje će dostaviti optuženom zajedno sa overenim prepisom izrečene presude.

Ispravljanje grešaka u presudi

Član 431.

Greške u imenima i brojevima, kao i druge očigledne greške u pisanju i računanju, nedostatke u obliku i nesaglasnosti overenog prepisa presude sa izvornikom presude ispraviće posebnim rešenjem predsednik veća, na zahtev stranaka ili po službenoj dužnosti.

Ako postoji nesaglasnost između overenog prepisa presude i njenog izvornika u pogledu podataka iz člana 424. ovog zakonika, rešenje o ispravci dostaviće se licima navedenim u članu 427. st. 5. i 6. ovog zakonika. U tom slučaju, rok za žalbu protiv presude teče od dana dostavljanja tog rešenja, protiv kojeg nije dozvoljena posebna žalba.

Glava XIX

POSTUPAK POPRAVNIM LEKOVIMA

1. Redovni pravni lekovi

a) Žalba protiv prvostepene presude

a. Pravo na izjavljivanje žalbe

Rok za izjavljivanje i suspenzivno dejstvo žalbe

Član 432.

Protiv presude donesene u prvom stepenu ovlašćena lica mogu izjaviti žalbu u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.

U naročito složenim predmetima, stranke i branilac mogu odmah po objavljinju presude zahtevati produženje roka za izjavljivanje žalbe.

O zahtevu iz stava 2. ovog člana odlučuje odmah predsednik veća rešenjem protiv kojeg žalba nije dozvoljena. Ako usvoji zahtev predsednik veća može produžiti rok za žalbu najviše za još 15 dana.

Blagovremeno izjavljena i dozvoljena žalba protiv presude odlaže izvršenje presude.

Lica ovlašćena za izjavljivanje žalbe

Član 433.

Žalbu mogu izjaviti stranke, branilac i oštećeni.

U korist optuženog žalbu mogu izjaviti i njegov bračni drug, lice sa kojim živi u vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života, srodnici po krvu u pravoj liniji, zakonski zastupnik, usvojenik, brat, sestra i hraničar, a rok za žalbu teče od dana kada je optuženom, odnosno njegovom branioncu dostavljen prepis presude.

Javni tužilac može izjaviti žalbu kako na štetu, tako i u korist optuženog.

Oštećeni može izjaviti žalbu samo zbog odluke suda o troškovima krivičnog postupka i o dosuđenom imovinskom pravnom zahtevu, a ako je javni tužilac preuzeo krivično gonjenje od oštećenog kao tužioca (član 62.) oštećeni može izjaviti žalbu zbog svih osnova zbog kojih se presuda može pobijati.

Žalbu može izjaviti i lice čiji je predmet oduzet ili od koga je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim delom ili imovina proistekla iz krivičnog dela.

Branilac i lica iz stava 2. ovog člana mogu izjaviti žalbu i bez posebnog ovlašćenja optuženog, ali ne i protiv njegove volje, osim kada je optuženom izrečena kazna zatvora u trajanju od trideset do četrdeset godina.

Ako priznanje optuženog u odnosu na sve tačke optužbe ispunjava pretpostavke iz člana 88. ovog zakona, optuženi, njegov branilac i lica iz stava 2. ovog člana mogu izjaviti žalbu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja samo u odnosu na činjenice od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije.

Odricanje i odustanak od žalbe

Član 434.

Optuženi se može odreći prava na žalbu samo pošto mu je presuda dostavljena, a pre toga samo ako su se tužilac i oštećeni koji može izjaviti žalbu zbog svih osnova (član 433. stav 4.) odrekli prava na žalbu protiv osuđujuće presude kojom optuženom nije izrečena kazna zatvora.

Do donošenja odluke drugostepenog suda, optuženi može odustati od izjavljene žalbe, kao i od žalbe koju su izjavili njegov branilac ili lica iz člana 433. stav 2. ovog zakonika.

Optuženi se ne može odreći prava na žalbu niti odustati od izjavljene žalbe, ako mu je izrečena kazna zatvora u trajanju od trideset do četrdeset godina.

Tužilac i oštećeni mogu se odreći prava na žalbu odmah po objavljinju presude pa do isteka roka za izjavljivanje žalbe, a mogu do donošenja odluke drugostepenog suda odustati od izjavljene žalbe.

Odricanje ili odustanak od žalbe ne može se opozvati.

b. Sadržaj žalbe

Obavezni elementi žalbe

Član 435.

Žalba treba da sadrži:

- 1) označenje presude protiv koje se izjavljuje žalba;
- 2) osnov za izjavljivanje žalbe (član 437.);
- 3) obrazloženje žalbe;
- 4) predlog da se pobijana presuda potpuno ili delimično ukine ili preinači; 5) potpis lica koje izjavljuje žalbu.

Postupanje sa neurednom žalbom

Član 436.

Ako je žalbu izjavio optuženi ili drugo lice iz člana 433. stav 2. ovog zakonika, a optuženi nema branioca ili ako je žalbu izjavio oštećeni koji nema punomoćnika, a žalba je nečitka ili nije sastavljena u skladu sa članom 435. ovog zakonika, prvostepeni sud će naložiti žaliocu da u roku od tri dana uredi žalbu ili da je dopuni pismenim podneskom.

Ako žalilac ne postupi po nalogu iz stava 1. ovog člana, sud će odbaciti kao neurednu žalbu koja je nečitka ili koja ne sadrži elemente iz člana 435. tač. 3) do 5) ovog zakonika, a žalbu koja ne sadrži elemente iz člana 435. tačka 1) ovog zakonika odbaciće samo ako se ne može utvrditi na koju presudu se odnosi. Žalbu izjavljenu u korist optuženog sud će dostaviti drugostepenom sudu ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciće je ako se to ne može utvrditi.

Ako je žalbu izjavio ovlašćeni tužilac ili oštećeni koji ima punomoćnika, a žalba je nečitka ili ne sadrži elemente iz člana 435. ovog zakonika, sud će odbaciti žalbu kao neurednu. Žalbu sa ovim nedostacima izjavljenu u korist optuženog koji ima branioca sud će dostaviti drugostepenom sudu ako se može utvrditi na koju se presudu odnosi, a odbaciće je ako se to ne može utvrditi.

U žalbi se mogu iznositи činjenice i predlagati novi dokazi, kao i dokazi čije izvođenje je prvostepeni sud odbio (član 395. stav 4.), ali je žalilac dužan da navede razloge zašto ih ranije nije izneo, pri čemu je žalilac dužan da navede dokaze kojima bi se iznete činjenice imale dokazati, a pozivajući se na predložene dokaze, dužan je da navede činjenice koje pomoću tih dokaza želi da dokaže.

v. Žalbeni osnovi

Osnovi za izjavljivanje žalbe

Član 437.

Žalba se može izjaviti zbog:

- 1) bitne povrede odredaba krivičnog postupka;
- 2) povrede krivičnog zakona;
- 3) pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja;
- 4) odluke o krivičnim sankcijama i o drugim odlukama.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka

Član 438.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji ako:

- 1) je nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili je gonjenje isključeno usled amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravnosnažno presuđena, ili postoje druge okolnosti koje trajno isključuju krivično gonjenje;
- 2) je presudu doneo stvarno nadležni sud, osim ako je presudu za krivično delo iz nadležnosti nižeg suda doneo neposredno viši sud;
- 3) je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija ili sudija-porotnik koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravnosnažnom odlukom izuzet od suđenja;
- 4) je na glavnom pretresu učestvovao sudija ili sudija-porotnik koji se morao izuzeti;
- 5) je glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo na glavnom pretresu obavezno ili ako je optuženom, braniocu, oštećenom ili privatnom tužiocu, protivno njegovom zahtevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa;
- 6) je protivno ovom zakoniku bila isključena javnost na glavnom pretresu;
- 7) je sud povedio odredbe krivičnog postupka u pogledu postojanja optužbe ovlašćenog tužioca, odnosno odobrenja nadležnog organa;

- 8) presudom nije potpuno rešen predmet optužbe;
- 9) je presudom optužba prekoračena;
- 10) je presudom povređena odredba člana 453. ovog zakonika;
- 11) je izreka presude nerazumljiva.

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i, ako:

- 1) se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakonika ne može zasnovati, osim ako je, s obzirom na druge dokaze, očigledno da bi i bez tog dokaza bila donesena ista presuda;
- 2) je izreka presude protivrečna sama sebi ili su razlozi presude protivrečni izreci, ili ako presuda nema uopšte razloga ili u njoj nisu navedeni razlozi o činjenicama koje su predmet dokazivanja ili su ti razlozi potpuno nejasni ili u znatnoj meri protivrečni, ili ako o činjenicama koje su predmet dokazivanja postoji znatna protivrečnost između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržini isprava ili zapisnika o iskazima datim u postupku i samih tih isprava ili zapisnika, pa zbog toga nije moguće ispitati zakonitost i pravilnost presude;
- 3) sud u toku glavnog pretresa nije primenio ili je nepravilno primenio neku odredbu ovog zakonika, a to je bilo od odlučnog uticaja na donošenje zakonite i pravilne presude.

Povreda krivičnog zakona

Član 439.

Povreda krivičnog zakona postoji ako je krivični zakon povređen u pitanju da li:

- 1) je delo za koje se optuženi goni krivično delo;
- 2) je u pogledu krivičnog dela koje je predmet optužbe primenjen zakon koji se ne može primeniti;
- 3) je odlukom o krivičnoj sankciji ili o oduzimanju imovinske koristi ili o opozivanju uslovnog otpusta povređen zakon;
- 4) su povređene odredbe o uračunavanju zabrane napuštanja stana, pritvora ili izdržane kazne, kao i svakog drugog oblika lišenja slobode u vezi sa krivičnim delom.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

Član 440.

Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Činjenično stanje je pogrešno utvrđeno kada je sud neku odlučnu činjenicu koja je predmet dokazivanja pogrešno utvrdio, a nepotpuno je utvrđeno kada neku odlučnu činjenicu koja je predmet dokazivanja nije utvrdio.

Nepravilna odluka o krivičnoj sankciji i o drugim odlukama

Član 441.

Presuda se može pobijati zbog odluke o kazni, uslovnoj osudi ili sudske opomeni kada tom odlukom nije učinjena povreda zakona (član 439. tačka 3), ali sud nije pravilno odmerio kaznu s obzirom na činjenice koje utiču da kazna bude veća ili manja, kao i zbog toga što je sud pogrešno izrekao ili nije izrekao odluku o ublažavanju ili o pooštovanju kazne, o oslobođenju od kazne, o uslovnoj osudi, o sudske opomeni ili o opozivanju uslovnog otpusta.

Odluka o meri bezbednosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati kada tom odlukom nije učinjena povreda zakona (član 439. tačka 3), ali je sud pogrešno izrekao ili nije izrekao odluku o meri bezbednosti ili odluku o oduzimanju imovinske koristi od lica na koje je prenesena bez naknade ili uz naknadu koja ne odgovara stvarnoj vrednosti.

Odluka o dosuđenom imovinskopravnom zahtevu ili odluka o oduzimanju imovine proistekle iz krivičnog dela može se pobijati ako je sud ovom odlukom povredio zakonske odredbe.

Odluka o troškovima krivičnog postupka može se pobijati ako je sud ovom odlukom povredio zakonske odredbe, kao i zbog toga što je sud pogrešno izrekao ili nije izrekao odluku o oslobođanju optuženog od dužnosti da u celini ili delimično naknadi troškove krivičnog postupka.

g. Postupak po žalbi Podnošenje žalbe

Član 442.

Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primeraka za sud, protivnu stranku, branioca i oštećenog.

Odlučivanje prvostepenog suda o žalbi

Član 443.

Neblagovremenu (član 432. st. 1. i 2.), nedozvoljenu (član 433.) ili neurednu žalbu (član 436. st. 2. do 4.) odbaciće rešenjem predsednik veća prvostepenog suda.

Ako su u žalbi iznete činjenice i predloženi novi dokazi koji prema oceni predsednika veća prvostepenog suda mogu doprineti svestranom raspravljanju predmeta dokazivanja, veće će ponovo otvoriti glavni pretres i nastaviti dokazni postupak.

Posle završetka dokaznog postupka, predsednik veća će postupiti po odredbi člana 412. ovog zakonika. Protiv nove presude prvostepenog suda kojom je potvrđena ili preinačena ranija presuda može se izjaviti žalba u skladu sa odredbama ovog zakonika.

Ako predsednik veća prvostepenog suda oceni da iznete činjenice i novi dokazi koji su predloženi u žalbi ne mogu doprineti svestranom raspravljanju predmeta dokazivanja, postupiće u skladu sa članom 444. ovog zakonika.

Odgovor na žalbu

Član 444.

Primerak žalbe dostaviće prvostepeni sud protivnoj stranci (čl. 246. i 247.) koja može u roku od osam dana od dana prijema žalbe podneti sudu odgovor na žalbu.

Žalbu i odgovor na žalbu, sa svim spisima, prvostepeni sud će dostaviti u dovoljnom broju primeraka drugostepenom sudu.

Postupanje drugostepenog suda sa spisima

Član 445.

Kada spisi povodom žalbe stignu drugostepenom sudu, dostavljaju se sudiji izvestiocu, a u naročito složenim predmetima, više članova veća mogu biti sudije izvestioci, o čemu odluku donosi predsednik suda.

Ako sudija izvestilac utvrdi da se u spisima nalaze zapisnici ili obaveštenja iz člana 237. st. 1. i 3. ovog zakonika, doneće rešenje o njihovom izdvajaju iz spisa protiv kojeg nije dozvoljena posebna žalba. Po pravnosnažnosti rešenja, sudija izvestilac će postupiti u skladu sa članom 237. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Ako se radi o krivičnom delu za koje se goni po zahtevu javnog tužioca, sudija izvestilac dostavlja spise nadležnom javnom tužiocu koji je dužan da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana, a u slučaju iz člana 432. st. 2. i 3. ovog zakonika u roku od 30 dana, od dana dostavljanja, razmotri spise, stavi svoj predlog i da ih vrati sudu.

Ako sudija izvestilac utvrdi da pismeno izrađena presuda sadrži očigledne greške, nedostatke ili nesaglasnosti (član 431.), vratiće spise pre održavanja sednice drugostepenog veća predsedniku prvostepenog veća da doneše rešenje o ispravci grešaka.

Po pravnosnažnosti rešenja o ispravci grešaka iz člana 431. stav 1. ovog zakonika spisi će se dostaviti drugostepenom sudu, a u slučaju ispravke nesaglasnosti između pismeno izrađene presude i njenog izvornika postupiće se u skladu sa članom 431. stav 2. ovog zakonika.

Odlučivanje na sednici veća ili na pretresu

Član 446.

Drugostepeni sud donosi odluku o žalbi u sednici veća ili na osnovu održanog pretresa.

Da li će održati pretres odlučuje veće drugostepenog suda.

Veće može odlučiti da se pretres održi samo u odnosu na pojedine delove prvostepene presude, ako se oni mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje. U odnosu na delove presude za koje nije određen pretres, odluka o žalbi donosi se u sednici veća.

Ako veće odluči da održi pretres, sudija izvestilac je predsednik veća, a ako ima više izvestilaca, veće će odrediti jednog sudiju izvestioca koji će biti predsednik veća.

Zakazivanje sednice veća i obaveštavanje stranaka

Član 447.

Sednicu veća, na predlog sudske izvestioca, zakazuje predsednik veća i o njoj obaveštava javnog tužioca.

O sednici veća obaveštice se onaj optuženi ili njegov branilac, oštećeni kao tužilac, privatni tužilac ili njihov punomoćnik koji je u roku predviđenom za žalbu ili odgovoru na žalbu, zahtevao da bude obavešten o sednici ili je predložio održavanje pretresa pred drugostepenim sudom.

Veće može odlučiti da se o sednici veća obaveste stranke i kada to nisu zahtevale ili da se o sednici obavesti i stranka koja to nije zahtevala, ako bi njihovo prisustvo bilo korisno za razjašnjenje stvari.

Ako se o sednici veća obaveštava optuženi koji se nalazi u pritvoru ili na izdržavanju krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode, a ima branioca, predsednik veća će narediti da se obezbedi njegovo prisustvo samo ako veće oceni da je to neophodno za razjašnjenje stvari. Kada veće nađe da je obezbeđenje prisustva optuženog otežano zbog bezbednosnih ili drugih razloga i kada je to s obzirom na tehničke uslove moguće, optuženi može učestvovati na sednici veća putem tehničkih sredstava za prenos zvuka i slike.

Nedolazak stranaka koje su uredno obaveštene ne sprečava održavanje sednice veća.

Na sednici veća kojoj prisustvuju stranke i branilac, javnost se može isključiti samo pod uslovima predviđenim ovim zakonom (čl. 362. do 365.).

Tok sednice veća

Član 448.

Sednica veća počinje izveštajem sudske izvestioca o stanju stvari u spisima predmeta, a ako sednici veća prisustvuju stranke i branilac, sudija izvestilac izlaže sadržaj presude, a stranke i branilac u vremenu koje odredi predsednik veća drugostepenog suda iznose navode žalbe i odgovora na žalbu.

Veće može od stranaka i branioca koji su prisutni na sednici zatražiti potrebna objašnjenja u vezi sa žalbom i odgovorom na žalbu, a stranke mogu predložiti da se radi dopune izveštaja pročitaju pojedini delovi spisa, a mogu po dozvoli predsednika veća dati i potrebna objašnjenja za svoje stavove iz žalbe, odnosno odgovora na žalbu, ne ponavljajući ono što je sadržano u izveštaju.

O sednici veća vodi se zapisnik koji se priključuje spisima drugostepenog suda.

Rešenje iz člana 456. ovog zakonika može se doneti i bez obaveštavanja stranaka i branioca o sednici veća.

Pretres pred drugostepenim sudom

Član 449.

Pretres pred drugostepenim sudom održće se ako je potrebno da se zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja izvedu ili ponove dokazi koji su izvedeni ili odbijeni od strane prvostepenog suda, a postoje opravdani razlozi da se predmet ne vrati prvostepenom sudu na ponovni glavni pretres.

Na pretres pred drugostepenim sudom pozivaju se optuženi i njihovi branioci, ovlašćeni tužilac, oštećeni, njegov zakonski zastupnik i punomoćnik, kao i oni svedoci, veštaci i stručni savetnici za koje sud odluči da se neposredno ispitaju, dok se upoznavanje sa sadržinom ostalih izvedenih dokaza vrši u skladu sa odredbama čl. 403, 405. i 406. ovog zakonika.

U pozivu će se optuženi upozoriti da će pretres biti održan u njegovom odsustvu, ako je uredno pozvan, a svoj izostanak ne opravda. U tom slučaju sud će optuženom koji nema branioca postaviti branioca po službenoj dužnosti (član 74. tačka 9).

Ako je optuženi u pritvoru ili na izdržavanju krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode, predsednik veća drugostepenog suda preduzeće potrebne radnje da se optuženi dovede na pretres. Kada veće nađe da je obezbeđenje prisustva optuženog otežano zbog bezbednosnih ili drugih razloga i kada je to s obzirom na tehničke uslove moguće, optuženi može učestvovati na pretresu putem tehničkih sredstava za prenos zvuka i slike.

Tok pretresa pred drugostepenim sudom

Član 450.

Pretres pred drugostepenim sudom počinje izveštajem predsednika veća (član 446. stav 4.) koji izlaže stanje stvari ne dajući svoje mišljenje o osnovanosti žalbe.

Po predlogu stranaka i branioca ili po odluci veća pročitaće se presuda ili deo presude na koji se odnosi žalba, a po potrebi i zapisnik o glavnom pretresu ili deo zapisnika i pismenih dokaza, a može se izvršiti i uvid u druge dokaze na koje se žalba odnosi. Nakon uzimanja izjava od stranaka, veće može odlučiti da se umesto neposrednog ispitivanja svedoka ili veštaka koji nije prisutan, izvrši uvid u zapisnike o njihovom ispitivanju, ili, ako veće oceni da je to potrebno, da predsednik veća ukratko iznese njihovu sadržinu ili ih pročita.

Posle tога pozvaće se žalilac da obrazloži žalbu, a onda i protivna stranka da mu odgovori, ne ponavlјajući ono što je sadržano u izveštaju.

Stranke i branilac mogu na pretresu iznositи činjenice i predlagati dokaze koji su navedeni u žalbi ili su u vezi sa tim dokazima.

Ovlašćeni tužilac može, s obzirom na rezultat pretresa, izmeniti optužnicu u korist optuženog ili, ako se optuženi saglasni, u celini ili delimično odustati od optužbe. Ako je javni tužilac odustao od optužnice, oštećeni ima prava predviđena u članu 52. ovog zakonika.

Odredbe o glavnom pretresu pred prvostepenim sudom shodno će se primenjivati i u pretresu pred drugostepenim sudom, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

d. Granice ispitivanja prvostepene presude Obim ispitivanja

Član 451.

Drugostepeni sud ispituje presudu u okviru osnova, dela i pravca pobijanja koji su istaknuti u žalbi.

Drugostepeni sud povodom žalbe izjavljene u korist optuženog, ispitaće po službenoj dužnosti odluku o krivičnoj sankciji:

- 1) ako je žalba izjavljena zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede krivičnog zakona;
- 2) ako žalba ne sadrži elemente iz člana 435. tač. 2) i 3) ovog zakonika.

Drugostepeni sud može povodom žalbe tužioca na štetu okrivljenog preinačiti prvostepenu presudu i u korist optuženog u pogledu odluke o krivičnoj sankciji.

Ograničenje pozivanja na povredu zakona

Član 452.

Na povredu zakona iz člana 438. stav 1. tačka 4) ovog zakonika žalilac se može pozivati u žalbi samo ako tu povredu nije mogao izneti u toku glavnog pretresa, ili je izneo, ali je prvostepeni sud nije uezio u obzir. **Zabrana preinačenja na štetu optuženog**

Član 453.

Ako je izjavljena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne sme izmeniti na njegovu štetu u pogledu pravne kvalifikacije krivičnog dela i krivične sankcije.

Privilegija združivanja

Član 454.

Ako drugostepeni sud povodom bilo čije žalbe utvrđi da su razlozi zbog kojih je doneo odluku u korist optuženog od koristi i za saoptuženog koji nije izjavio žalbu ili je nije izjavio u tom pravcu, postupiće po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.

đ. Odluke drugostepenog suda Odlučivanje o žalbi

Član 455.

Drugostepeni sud može u sednici veća ili na osnovu održanog pretresa:

- 1) odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nedozvoljenu ili neurednu;
- 2) odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu;
- 3) usvojiti žalbu i ukinuti prvostepenu presudu i uputiti predmet prvostepenom суду na ponovno suđenje, ili usvojiti žalbu i preinaciti prvostepenu presudu.

Drugostepeni sud će sam presuditi ako je u istom predmetu prvostepena presuda već jedanput ukidana.

O svim žalbama protiv iste presude drugostepeni sud odlučuje, po pravilu, jednom odlukom.

Rešenje o odbacivanju žalbe

Član 456.

Žalba će se odbaciti rešenjem kao neblagovremena ako se utvrđi da je podneta posle zakonskog roka.

Žalba će se odbaciti rešenjem kao nedozvoljena ako se utvrđi da je žalbu izjavilo lice koje nije ovlašćeno za izjavljivanje žalbe ili lice koje se odreklo od žalbe ili ako se utvrđi odustanak od žalbe ili da je posle odustanka ponovo izjavljena žalba ili ako žalba po zakonu nije dozvoljena.

Žalba će se odbaciti rešenjem kao neuredna ako je nečitka ili nepotpuna (član 436. st. 2. do 4.).

Presuda o odbijanju žalbe

Član 457.

Drugostepeni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrđiće prvostepenu presudu ako utvrđi da ne postoje razlozi zbog kojih je žalba izjavljena, kao ni razlozi čije postojanje ispituje na osnovu člana 451. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Rešenje o usvajanju žalbe

Član 458.

Drugostepeni sud će rešenjem usvojiti žalbu i ukinuti prvostepenu presudu i vratiti predmet na ponovno suđenje ako utvrdi da postoji bitna povreda odredaba krivičnog postupka, osim slučajeva iz člana 459. stav 1. ovog zakonika ili ako smatra da zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja na koje se u žalbi ukazuje treba narediti novi glavni pretres pred prvostepenim sudom.

Drugostepeni sud može narediti da se novi glavni pretres pred prvostepenim sudom održi pred potpuno izmenjenim većem.

Drugostepeni sud može i samo delimično ukinuti prvostepenu presudu ako se pojedini delovi presude mogu izdvojiti bez štete za pravilno presuđenje.

Ako se optuženi nalazi u pritvoru, drugostepeni sud će ispitati da li još postoje razlozi za pritvor i doneće rešenje o produženju ili ukidanju pritvora. Protiv ovog rešenja nije dozvoljena žalba.

Presuda o usvajanju žalbe

Član 459.

Drugostepeni sud će presudom usvojiti žalbu i preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da s obzirom na utvrđeno činjenično stanje u prvostepenoj presudi postoji povreda iz čl. 439. i 441. ovog zakonika, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 438. stav 1. tač. 1), 7), 9) i 10) ovog zakonika. Presudu kojom preinačuje prvostepenu presudu drugostepeni sud će doneti i u slučaju kada postupa na osnovu člana 451. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Ako su se zbog preinačenja prvostepene presude stekli uslovi da se odredi, odnosno ukine pritvor, drugostepeni sud će o tome doneti posebno rešenje protiv koga nije dozvoljena žalba.

Obrazloženje odluke drugostepenog suda

Član 460.

U obrazloženju presude, odnosno rešenja, drugostepeni sud treba da oceni žalbene navode i da iznese razloge koje je ispitivao u skladu sa članom 451. st. 2. i 3. ovog zakonika.

Kada se prvostepena presuda ukida zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka, u obrazloženju treba navesti koje su odredbe povređene i u čemu se povrede sastoje.

Kada se prvostepena presuda ukida zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, u obrazloženju treba navesti u čemu se sastoje nedostaci u utvrđivanju činjeničnog stanja, odnosno zašto su novi dokazi i činjenice važni i od uticaja na donošenje pravilne odluke, a može se ukazati i na propuste stranaka koji su uticali na odluku prvostepenog suda.

Kada se prvostepena presuda preinačava zbog povrede krivičnog zakona u obrazloženju će se navesti koje su odredbe povređene i u čemu se povrede sastoje, a ako se presuda preinačava zbog nepravilne odluke o krivičnoj sankciji ili o drugim odlukama u obrazloženju će se navesti činjenice kojima se drugostepeni sud rukovodio prilikom izricanja odluke, odnosno odredbe koje su povređene.

Vraćanje spisa prvostepenom sudu

Član 461.

Drugostepeni sud vratiće sve spise prvostepenom sudu sa dovoljnim brojem overenih prepisa svoje odluke, radi dostavljanja strankama i drugim licima koja imaju pravni interes.

Drugostepeni sud je dužan da svoju odluku sa spisima dostavi prvostepenom sudu najkasnije u roku od četiri meseca, a ako je optuženi u pritvoru, najkasnije u roku od tri meseca, od dana kada je sudija izvestilac primio spise tog suda sa predlogom javnog tužioca.

U naročito složenim predmetima, rok iz stava 2. ovog člana može se rešenjem predsednika drugostepenog suda produžiti najviše za još 60 dana, a ako je optuženi u pritvoru, najviše za još 30 dana.

Novi glavni pretres pred prvostepenim sudom

Član 462.

Prvostepeni sud kome je predmet upućen na suđenje uzeće za osnovu raniju optužnicu, a ako je presuda prvostepenog suda delimično ukinuta, kao osnov za suđenje će uzeti samo onaj deo optužbe koji se odnosi na ukinuti deo presude.

Na novom glavnom pretresu, stranke mogu isticati nove činjenice i iznositi nove dokaze.

Prvostepeni sud je dužan da izvede sve procesne radnje i raspravi sva sporna pitanja na koja je ukazao drugostepeni sud u svojoj odluci.

Pri izricanju nove presude, prvostepeni sud je vezan zabranom propisanom u članu 453. ovog zakonika.

Ako je optuženi u pritvoru, veće prvostepenog suda dužno je da postupi po članu 216. stav 3. ovog zakonika.

b) Žalba protiv drugostepene presude O

O dozvoljenosti izjavljivanja žalbe

Član 463.

Žalba se može izjaviti samo protiv presude kojom je drugostepeni sud preinačio prvostepenu presudu kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izrekao presudu kojom se optuženi oglašava krivim.

Shodna primena odredaba o postupku pred drugostepenim sudom

Član 464.

O žalbi protiv drugostepene presude rešava apelacioni sud, shodno odredbama ovog zakonika koje važe za postupak u drugom stepenu.

Odredbe člana 454. ovog zakonika primeniće se i na saoptuženog koji nije imao pravo da izjavi žalbu protiv drugostepene presude.

v) Žalba protiv rešenja

O dozvoljenosti izjavljivanja žalbe

Član 465.

Protiv rešenja organa postupka donesenih u prvom stepenu, stranke, branilac i lica čija su prava povređena mogu izjaviti žalbu uvek kada u ovom zakoniku nije izričito određeno da žalba nije dozvoljena.

Protiv rešenja veća donesenog u istrazi i u postupku optuženja, žalba nije dozvoljena, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Rešenja koja se donose radi pripremanja i održavanja glavnog pretresa mogu se pobijati samo u žalbi na presudu.

Protiv rešenja drugostepenog suda žalba nije dozvoljena, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Protiv rešenja Vrhovnog kasacionog suda žalba nije dozvoljena.

Rok za izjavljivanje i suspenzivno dejstvo žalbe

Član 466.

Žalba se izjavljuje organu postupka koji je doneo rešenje.

Žalba se izjavljuje u roku od tri dana od dana dostavljanja rešenja i odlaže njegovo izvršenje, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Odlučivanje o žalbi

Član 467.

Sud ispituje rešenje u okviru osnova, dela i pravca pobijanja istaknutim u žalbi.

O žalbi protiv rešenja prvostepenog suda odlučuje drugostepeni sud u sednici veća, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno. O sednici veća se mogu obavestiti stranke ako sud smatra da bi njihovo prisustvo bilo korisno za razjašnjenje stvari. O žalbi protiv rešenja sudiže za prethodni postupak odlučuje veće istog suda (član 21. stav 4.), ako ovim zakonom nije drugačije određeno. O sednici veća sud može obavestiti stranke ako smatra da bi njihovo prisustvo bilo korisno za razjašnjenje stvari.

Rešavajući o žalbi, sud može rešenjem odbaciti žalbu kao neblagovremenu, nedozvoljenu ili neurednu, odbiti žalbu kao neosnovanu, ili uvažiti žalbu i rešenje preinačiti ili ukinuti i, po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje.

Sud je dužan da odluku o žalbi sa spisima dostavi organu postupka koji je doneo rešenje u roku od 30 dana od dana kada je primio spise sa predlogom javnog tužioca, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

Shodna primena odredaba o žalbi protiv prvostepene presude

Član 468.

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, na postupak po žalbi protiv rešenja shodno će se primenjivati odredbe člana 434. stav 5, čl. 435. do 442., člana 445. st. 1. i 2., člana 454. i člana 458. stav 2. ovog zakonika.

Shodna primena odredaba o žalbi protiv rešenja u posebnim postupcima

Član 469.

Ako ovim zakonom nije drugačije određeno, odredbe čl. 465. do 468. ovog zakonika shodno se primenjuju i na rešenja koja se donose u posebnim postupcima uređenim ovim zakonom.

2. Vanredni pravni lekovi

a) Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka

a. Osnovne odredbe

O dozvoljenosti ponavljanja krivičnog postupka

Član 470.

Krivični postupak koji je završen pravnosnažnom presudom može se ponoviti na zahtev ovlašćenog lica, pod uslovima propisanim u ovom zakoniku.

Lica ovlašćena za podnošenje zahteva

Član 471.

Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka mogu podneti stranke i branilac, a posle smrti okrivljenog zahtev mogu podneti javni tužilac i lica navedena u članu 433. stav 2. ovog zakonika.

Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka može se podneti i pošto je osuđeni izdržao kaznu, ili je došlo do zastarelosti, amnestije ili pomilovanja.

Do donošenja odluke suda o zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka, lica iz stava 1. ovog člana mogu odustati od zahteva.

Sadržaj zahteva

Član 472.

U zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka mora se navesti razlog na osnovu koga se traži ponavljanje i kojim dokazima se potkrepljuju činjenice na kojima se zahtev zasniva. Ako zahtev ne sadrži ove podatke, sud će pozvati podnosioca da u određenom roku zahtev dopuni pismenim podneskom.

Činjenice iz člana 473. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakonika potkrepljuju se pravnosnažnom presudom da su navedena lica osuđena za pomenuta krivična dela, a ako se postupak protiv njih ne može sprovesti zbog toga što su umrla ili postoje druge okolnosti koje isključuju njihovo gonjenje, činjenice iz člana 473. stav 1. tač. 1) i 2) ovog zakonika mogu se potkrepliti i drugim dokazima.

Razlozi za ponavljanje krivičnog postupka

Član 473.

Krivični postupak završen pravnosnažnom presudom može se ponoviti samo u korist okrivljenog:

- 1) ako je presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svedoka, veštaka, stručnog savetnika, prevodioca, tumača ili saokrivljenog (član 406. stav 1. tačka 5);
- 2) ako je do presude došlo usled krivičnog dela javnog tužioca, sudije, sudije-porotnika ili lica koje je preduzimalo dokazne radnje;
- 3) ako se iznesu nove činjenice ili se podnesu novi dokazi koji sami za sebe ili u vezi sa ranijim činjenicama ili dokazima mogu dovesti do odbijanja optužbe ili oslobođenja od optužbe ili do osude po blažem krivičnom zakonu;
- 4) ako je za isto delo više puta suđen ili ako je sa više lica osuđen za isto delo koje je moglo učiniti samo jedno lice ili neka od njih;
- 5) ako se u slučaju osude za produženo krivično delo ili za drugo krivično delo koje po zakonu obuhvata više istovrsnih ili više raznovrsnih radnji iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da nije učinio radnju koja je obuhvaćena delom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi dovelo do primene blažeg zakona ili bi bitno uticalo na odmeravanje kazne;
- 6) ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi kojih nije bilo kada je izricana kazna zatvora ili sud za njih nije znao iako su postojali, a oni bi očigledno doveli do blaže krivične sankcije;
- 7) ako se iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi da okrivljenom nije uredno dostavljen poziv za pretres koji je održan u njegovom odsustvu (član 449. stav 3.).

Zahtev za ponavljanje postupka iz razloga navedenog u stavu 1. tački 6) ovog člana može se podneti dok kazna zatvora ne bude izvršena, a zahtev za ponavljanje iz razloga navedenog u stavu 1. tačka 7) ovog člana u roku od šest meseci od donošenja presude žalbenog suda.

Nadležnost za odlučivanje o zahtevu

Član 474.

O zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka odlučuje veće (član 21. stav 4.) suda koji je u ranijem postupkuudio u prvom stepenu, a o zahtevu podnetom na osnovu člana 473. stav 1. tačka 7) ovog zakonika veće suda koji je posle pretresa održanog u odsustvu okrivljenog donelo odluku.

Prilikom odlučivanja o zahtevu, član veća neće biti sudija koji je učestvovao u donošenju presude u ranijem postupku.

Ako sud iz stava 1. ovog člana sazna da postoji razlog za ponavljanje krivičnog postupka (član 473.), obavestiće o tome okrivljenog, odnosno lice koje je ovlašćeno da u korist okrivljenog podnese zahtev.

b. Postupak po zahtevu

Odbacivanje zahteva

Član 475.

Sud će rešenjem odbaciti zahtev za ponavljanje krivičnog postupka ako:

- 1) je zahtev podnело neovlašćeno lice;
- 2) podnositelj zahteva nije postupio u skladu sa članom 472. stav 1. ovog zakonika;
- 3) je podnositelj odustao od zahteva;
- 4) nema zakonskih uslova za ponavljanje postupka;
- 5) su činjenice i dokazi na kojima se zahtev zasniva već bili izneseni u ranijem zahtevu za ponavljanje krivičnog postupka koji je pravnosnažno odbijen;
- 6) činjenice i dokazi očigledno nisu podobni da se na osnovu njih dozvoli ponavljanje krivičnog postupka.

Postupanje po zahtevu

Član 476.

Ako sud ne odbaci zahtev za ponavljanje krivičnog postupka, dostaviće prepis zahteva protivnoj stranci, koja ima pravo da u roku od osam dana odgovori na zahtev.

Kad sudu stigne odgovor na zahtev, ili kad protekne rok za davanje odgovora, predsednik veća može odrediti da se provere činjenice i pribave dokazi na koje se poziva u zahtevu i u odgovoru na zahtev.

Posle sprovedene provere, kad su u pitanju krivična dela za koja se goni po službenoj dužnosti, predsednik veća odrediće da se spisi dostave javnom tužiocu, koji je dužan da ih bez odlaganja, a najkasnije u roku od 30 dana, vrati sa svojim mišljenjem.

Odlučivanje o zahtevu

Član 477.

Kad sprovede radnje iz člana 476. ovog zakonika i ako ne odredi da se provera dopuni ili ne odbaci zahtev (član 475. tačka 3), sud će na osnovu rezultata provere rešenjem uvažiti ili odbiti zahtev za ponavljanje krivičnog postupka.

U rešenju kojim uvažava zahtev i dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka sud će odrediti da se održi novi glavni pretres, a ako je ponavljanje krivičnog postupka dozvoljeno na osnovu razloga iz člana 473. stav 1. tačka 6) ovog zakonika, na novom glavnom pretresu će se izvesti samo dokazi od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije.

Ako sud nađe da razlozi zbog kojih je dozvolio ponavljanje krivičnog postupka postoje i za nekog od saoptuženih koji takav zahtev nije podneo, postupić će po službenoj dužnosti kao da je takav zahtev podnet.

Ako sud nađe, imajući u vidu podnesene dokaze, da osuđeni može u ponovljenom postupku biti osuđen na takvu kaznu da bi se uračunavanjem već izdržane kazne imao pustiti na slobodu, ili da može biti oslobođen od optužbe, ili da optužba može biti odbijena, odrediće da se izvršenje presude odloži, odnosno prekine.

Kad rešenje kojim se dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka postane pravnosnažno, obustaviće se izvršenje kazne, ali sud može, na predlog javnog tužioca, ako postoje uslovi iz člana 211. ovog zakonika, odrediti pritvor.

Postupanje u ponovljenom krivičnom postupku

Član 478.

U novom postupku, sprovedenom na osnovu rešenja kojim je dozvoljeno ponavljanje krivičnog postupka, sud nije vezan za rešenja doneta u ranije sprovedenom postupku.

Ako se novi postupak obustavi do početka glavnog pretresa, sud će rešenjem o obustavljanju postupka staviti van snage raniju presudu.

Kad sud u novom postupku doneše presudu:

- 1) izreći će da se ranija presuda delimično ili u celini stavlja van snage ili da se ostavlja na snazi;

- 2) u kaznu koju odredi novom presudom uračunaće optuženom izdržanu kaznu, a ako je ponavljanje postupka određeno samo za neko od krivičnih dela za koja je optuženi bio osuđen, izreći će novu jedinstvenu kaznu po odredbama krivičnog zakona.

Pri izricanju nove presude, sud je vezan zabranom propisanom u članu 453. ovog zakonika.

v. Ponavljanje krivičnog postupka osuđenom u odsustvu O

dozvoljenosti ponavljanja krivičnog postupka

Član 479.

Krivični postupak u kome je okrivljeni osuđen u odsustvu (član 381.) ponoviće se i van uslova propisanih u članu 473. ovog zakonika ako nastupi mogućnost da se suđenje sproveđe u njegovom prisustvu. **Lica ovlašćena za podnošenje zahteva**

Član 480.

Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka iz razloga propisanog u članu 479. ovog zakonika mogu podneti okrivljeni i njegov branilac u roku od šest meseci od dana nastupanja mogućnosti da se okrivljenom sudi u njegovom prisustvu.

Po isteku roka iz stava 1. ovog člana, ponavljanje postupka je dozvoljeno samo iz razloga propisanih u članu 473. ovog zakonika.

Postupanje u ponovljenom krivičnom postupku

Član 481.

U rešenju kojim se dozvoljava ponavljanje krivičnog postupka po članu 479. ovog zakonika, sud će odrediti da se okrivljenom dostavi optužnica i rešenje o potvrđivanju optužnice, ako mu ranije nisu dostavljeni.

U ponovljenom postupku se saučesnik okrivljenog koji je već osuđen ne može saslušavati, niti se može suočiti sa okrivljenim, već se upoznavanje sa sadržinom iskaza osuđenog saučesnika obavlja u skladu sa članom 406. stav 1. tačka 5. ovog zakonika, s tim da se presuda ne može isključivo ili u odlučujućoj meri zasnovati na takvom dokazu.

Pri izricanju nove presude, sud je vezan zabranom propisanom u članu 453. ovog zakonika.

b) Zahtev za zaštitu zakonitosti

a. Osnovne odredbe

O dozvoljenosti podnošenja zahteva

Član 482.

Protiv pravnosnažne odluke javnog tužioca ili suda ili zbog povrede odredaba postupka koji je prethodio njenom donošenju, ovlašćeno lice može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti pod uslovima propisanim u ovom zakoniku.

Protiv odluke o zahtevu za zaštitu zakonitosti ili zbog povrede odredaba postupka koji je pred Vrhovnim kasacionim sudom prethodio njenom donošenju, zahtev za zaštitu zakonitosti nije dozvoljen. **Lica ovlašćena za podnošenje zahteva**

Član 483.

Zahtev za zaštitu zakonitosti mogu podneti Republički javni tužilac, okrivljeni i njegov branilac.

Republički javni tužilac može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti kako na štetu, tako i u korist okrivljenog. Zahtev se može podneti i nakon što je okrivljeni obuhvaćen aktom amnestije ili pomilovanja ili je nastupila zastarelost, ili je okrivljeni umro, ili je kazna u potpunosti izdržana.

Zahtev za zaštitu zakonitosti okrivljeni može podneti isključivo preko branioca.

Do donošenja odluke suda o zahtevu za zaštitu zakonitosti lica iz stava 1. ovog člana mogu odustati od zahteva.

Sadržaj zahteva

Član 484.

U zahtevu za zaštitu zakonitosti mora se navesti razlog za podnošenje (član 485. stav 1.), a u slučaju iz člana 485. stav 1. tač. 2) i 3) ovog zakonika mora se dostaviti i odluka Ustavnog suda ili Evropskog suda za ljudska prava.

Razlozi za podnošenje zahteva

Član 485.

Zahtev za zaštitu zakonitosti može se podneti ako je pravnosnažnom odlukom ili odlukom u postupku koji je prethodio njenom donošenju:

- 1) povređen zakon;
- 2) primjenjen zakon za koji je odlukom Ustavnog suda utvrđeno da nije u saglasnosti sa Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i potvrđenim međunarodnim ugovorima;
- 3) povređeno ili uskraćeno ljudsko pravo i sloboda okrivljenog ili drugog učesnika u postupku koje je zajemčeno Ustavom ili Evropskom konvencijom o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i dodatnim protokolima, a to je utvrđeno odlukom Ustavnog suda ili Evropskog suda za ljudska prava.

Povreda zakona u smislu stava 1. tačka 1) ovog člana postoji ako je pravnosnažnom odlukom ili u postupku koji je prethodio njenom donošenju povređena odredba krivičnog postupka ili ako je na činjenično stanje utvrđeno u pravnosnažnoj odluci pogrešno primjenjen zakon.

Zahtev za zaštitu zakonitosti iz razloga propisanih u stavu 1. tač. 2) i 3) ovog člana može se podneti u roku od tri meseca od dana kada je licu (član 483. stav 1.) dostavljena odluka Ustavnog suda ili Evropskog suda za ljudska prava.

Zbog povreda ovog zakonika (član 74, član 438. stav 1. tač. 1) i 4) i tač. 7) do 10) i stav 2. tačka 1), član 439. tač. 1) do 3) i član 441. st. 3. i 4.) učinjenih u prvostepenom i postupku pred apelacionim sudom okrivljeni može podneti zahtev za zaštitu zakonitosti u roku od 30 dana od dana kada mu je dostavljena pravnosnažna odluka, pod uslovom da je protiv te odluke koristio redovni pravni lek.

Nadležnost za odlučivanje o zahtevu

Član 486.

O zahtevu za zaštitu zakonitosti odlučuje Vrhovni kasacioni sud.

O zahtevu za zaštitu zakonitosti koji je podnet zbog povrede zakona (član 485. stav 1. tačka 1), Vrhovni kasacioni sud odlučuje samo ako smatra da je reč o pitanju od značaja za pravilnu ili ujednačenu primenu prava.

b. Postupak po zahtevu

Rešenje o odbacivanju zahteva

Član 487.

Vrhovni kasacioni sud će u sednici veća rešenjem odbaciti zahtev za zaštitu zakonitosti:

- 1) ako nije podnet u roku iz člana 485. st. 3. i 4. ovog zakonika;
- 2) ako je nedozvoljen (član 482. stav 2, član 483. i član 485. stav 4.);

- 3) ako nema propisan sadržaj (član 484.);
- 4) ako je podnet zbog povrede zakona koja nije od značaja za pravilnu ili ujednačenu primenu prava (član 486. stav 2.).

Rešenje iz stava 1. ovog člana ne mora da sadrži obrazloženje.

Postupanje po zahtevu

Član 488.

Ako Vrhovni kasacioni sud ne odbaci zahtev, sudija izvestilac će dostaviti primerak zahteva javnom tužiocu ili braniocu, a može po potrebi da pribavi obaveštenja o istaknutim razlozima iz člana 485. stav 1. tač. 1) do 3) ovog zakonika.

Ako smatra da bi prisustvo javnog tužioca i branioca bilo od značaja za donošenje odluke, Vrhovni kasacioni sud će ih obavestiti o sednici.

Vrhovni kasacioni sud može, s obzirom na sadržaj zahteva, odrediti da se izvršenje pravnosnažne presude odloži, odnosno prekine.

Vrhovni kasacioni sud će svoju odluku sa spisima dostaviti javnom tužiocu, prvostepenom ili apelacionom суду најкасније у року од шест месеци од дана подношења заhteva.

Granice ispitivanja zahteva

Član 489.

Vrhovni kasacioni sud ispituje pravnosnažnu odluku ili postupak koji je prethodio njenom donošenju u okviru razloga (član 485. stav 1.), dela i pravca pobijanja koji su istaknuti u zahtevu za zaštitu zakonitosti.

Ako Vrhovni kasacioni sud nađe da razlozi zbog kojih je doneo odluku u korist okrivljenog postoje i za kojeg od saoptuženih u pogledu kojeg nije podignut zahtev za zaštitu zakonitosti, postupiće po službenoj dužnosti kao da takav zahtev postoji.

Vrhovni kasacioni sud može povodom zahteva za zaštitu zakonitosti javnog tužioca ukinuti ili preinaciti odluku samo u korist okrivljenog.

Odlučivanje o zahtevu

Član 490.

Ako Vrhovni kasacioni sud ne odbaci zahtev za zaštitu zakonitosti (član 487.), u sednici veća će zahtev odbiti ili usvojiti.

Presuda o odbijanju zahteva

Član 491.

Vrhovni kasacioni sud će presudom odbiti zahtev za zaštitu zakonitosti kao neosnovan, ako utvrdi da ne postoji razlog na koji se podnosič poziva u zahtevu.

Ako je zahtev podnet zbog povrede zakona (član 485. stav 1. tačka 1) koja je neosnovano isticana u postupku po redovnom pravnom leku, a Vrhovni kasacioni sud prihvati razloge koje je dao žalbeni sud, obrazloženje presude će se ograničiti na upućivanje na te razloge.

Presuda o usvajanju zahteva

Član 492.

Vrhovni kasacioni sud će po usvajanju zahteva za zaštitu zakonitosti doneti presudu kojom će prema prirodi povrede:

- 1) ukinuti u celini ili delimično prvostepenu odluku i odluku donetu u postupku po redovnom pravnom leku ili samo odluku donetu u postupku po redovnom pravnom leku i predmet vratiti na ponovnu odluku organu postupka ili na suđenje prvostepenom ili apelacionom суду, с tim da može narediti да се нови поступак održi pred потпуно изменjenim većem.

- 2) preinačiti u celini ili delimično prvostepenu odluku i odluku donetu u postupku po redovnom pravnom leku ili samo odluku donetu u postupku po redovnom pravnom leku;
- 3) ograničiti se samo na to da utvrdi povredu zakona.

Ako organ postupka koji je odlučivao o redovnom pravnom leku nije bio ovlašćen po odredbama ovog zakonika da otkloni povredu koja je učinjena u pobijanoj odluci ili u postupku koji je prethodio njenom donošenju, a Vrhovni kasacioni sud po usvajanju zahteva za zaštitu zakonitosti podignutog u korist okrivljenog nađe da je zahtev osnovan i da radi otklanjanja učinjene povrede zakona treba ukinuti ili preinačiti pobijanu odluku, ukinuće ili preinačiti i odluku donetu u postupku po redovnom pravnom leku iako njome nije povređen zakon.

Utvrđujuća presuda

Član 493.

Vrhovni kasacioni sud će presudom utvrditi da postoji povreda zakona ne dirajući u pravnosnažnost odluke ako usvoji zahtev za zaštitu zakonitosti koji je podnet na štetu okrivljenog.

Postupanje na novom glavnem pretresu

Član 494.

Ako je pravnosnažna presuda ukinuta i predmet vraćen na ponovo suđenje, za osnovu će se uzeti ranija optužnica ili onaj njen deo koji se odnosi na ukinuti deo presude.

Sud je dužan da izvede sve procesne radnje i da raspravi pitanja na koja mu je ukazao Vrhovni kasacioni sud.
Pred prvostepenim, odnosno apelacionim sudom, stranke mogu isticati nove činjenice i podnosiťi nove dokaze.

Pri izricanju nove presude, sud je vezan zabranom propisanom u članu 453. ovog zakonika.

Deo treći

POSEBNI POSTUPCI

Glava XX

SKRAĆENI POSTUPAK

1. Opšte odredbe

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 495.

U postupku za krivična dela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do osam godina, primenjujuće se odredbe čl. 496. do 520. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika. **Ocena mesne nadležnosti**

Član 496.

Posle zakazivanja glavnog pretresa ili ročišta za izricanje krivične sankcije, sud se ne može oglasiti mesno nenađežnim niti stranke mogu isticati prigovor mesne nenađežnosti.

Odustanak javnog tužioca od krivičnog gonjenja ili optužbe

Član 497.

Javni tužilac može odustati od krivičnog gonjenja do određivanja glavnog pretresa ili ročišta za izricanje krivične sankcije, a od optužbe - od određivanja pa do završetka glavnog pretresa ili ročišta za izricanje krivične sankcije.

U slučaju odustanka javnog tužioca u skladu sa stavom 1. ovog člana oštećeni ima prava predviđena odredbama ovog zakonika (čl. 51. i 52.).

Pritvor

Član 498.

Pritvor se može odrediti protiv lica za koje postoji osnovana sumnja da je učinilo krivično delo ako postoji neki od razloga iz člana 211. stav 1. tač. 1) do 3) ovog zakonika ili ako je okriviljenom izrečena kazna zatvora od pet godina ili teža kazna i ako je to opravdano zbog posebno teških okolnosti krivičnog dela.

Pre podnošenja optužnog predloga, pritvor može trajati samo onoliko koliko je potrebno da se sprovedu dokazne radnje, ali ne duže od 30 dana. Ako se postupak vodi za krivično delo za koje se može izreći kazna zatvora od pet godina ili teža kazna, pritvor se može, na obrazloženi predlog javnog tužioca, radi prikupljanja dokaza koji iz opravdanih razloga nisu prikupljeni, produžiti najviše za još 30 dana.

Protiv rešenja sudije pojedinca iz stava 2. ovog člana dozvoljena je žalba veću (član 21. stav 4.), koja ne zadržava izvršenje rešenja.

U pogledu pritvora od podnošenja optužbe do izricanja prvostepene presude, primenjuju se shodno odredbe člana 216. ovog zakonika, s tim što je veće (član 21. stav 4.) dužno da svakih 30 dana ispita da li postoje razlozi za pritvor.

Odredbe člana 211. stav 3. ovog zakonika shodno će se primenjivati i u pogledu odlučivanja o pritvoru posle izricanja presude.

a) Optuženje Optužni akti

Član 499.

Skraćeni postupak pokreće se na osnovu optužnog predloga javnog tužioca ili na osnovu privatne tužbe kada postoji opravdana sumnja da je određeno lice učinilo krivično delo.

Pre nego što odluči da li će podneti optužni predlog ili odbaciti krivičnu prijavu, javni tužilac može u najkraćem mogućem roku preduzeti određene dokazne radnje.

Ako je krivičnu prijavu podneo oštećeni, a javni tužilac u roku od šest meseci od dana po prijemu prijave ne podnese optužni predlog, niti obavesti oštećenog da je odbacio prijavu, oštećeni ima prava iz člana 51. ovog zakonika.

Optužni predlog i privatna tužba podnose se u potrebnom broju primeraka za sud i okriviljenog. **Sadržaj optužnog akta**

Član 500.

Optužni predlog, odnosno privatna tužba sadrži:

- 1) ime i prezime okriviljenog sa ličnim podacima ukoliko su poznati;
- 2) kratak opis dela;
- 3) zakonski naziv krivičnog dela;
- 4) označenje suda pred kojim se ima održati glavni pretres;

- 5) predlog koje dokaze treba izvesti na glavnom pretresu, sa naznačenjem činjenica koje bi se imale dokazati i kojim od predloženih dokaza;
- 6) predlog vrste i mera krivične sankcije i mera čije se izricanje traži.

U optužnom predlogu, odnosno privatnoj tužbi može se predložiti da se okrivljeni stavi u pritvor, a ako se za vreme sproveđenja dokaznih radnji nalazio u pritvoru, u optužnom predlogu će se naznačiti koliko je vremena bio pritvoren.

Ako javni tužilac na osnovu prikupljenih dokaza smatra da nije potrebno održavanje glavnog pretresa, u optužnom predlogu može staviti zahtev da se zakaže ročište za izricanje krivične sankcije (član 512.). **Ispitivanje optužnog akta**

Član 501.

Odmah po prijemu optužnog akta sudija pojedinac će ispitati da li je propisno sastavljen, pa ako ustanovi da nije, vratiće ga tužiocu da u roku od tri dana ispravi nedostatke. Iz opravdanih razloga, na zahtev tužioca, sudija može produžiti ovaj rok.

Ako javni tužilac propusti rok iz stava 1. ovog člana, sudija će rešenjem odbaciti optužni predlog, a u slučaju da privatni tužilac propusti pomenuti rok, smatraće se da je odustao od gonjenja i privatna tužba će rešenjem biti odbijena.

Ako je optužni akt propisno sastavljen, sudija će ispitati da li je sud nadležan, da li je potrebno bolje razjašnjenje stanja stvari da bi se ispitala osnovanost optužnog akta i da li postoje razlozi za odbacivanje ili odbijanje optužnog predloga, odnosno privatne tužbe.

Ako sudija utvrdi da je za suđenje nadležan drugi sud, oglasiće se nенадлеžним i po pravosnažnosti rešenja ustupiti predmet tom sudu.

Ako sudija utvrdi da je potrebno bolje razjašnjenje stanja stvari da bi se ispitala osnovanost optužnog akta, narediće da se preduzmu određene dokazne radnje ili da se prikupe određeni dokazi.

Ovlašćeni tužilac će u roku od 30 dana od dana kada mu je saopštена odluka preduzeti određene radnje ili prikupiti određene dokaze. Sudija može na zahtev tužioca iz opravdanih razloga produžiti ovaj rok.

Ako javni tužilac propusti rok iz stava 6. ovog člana, dužan je da o razlozima propuštanja obavesti neposredno višeg javnog tužioca, a u slučaju da privatni tužilac propusti pomenuti rok, smatraće se da je odustao od gonjenja i optužba će rešenjem biti odbijena.

Odbacivanje optužnog akta

Član 502.

Ako sudija ustanovi da nema zahteva ovlašćenog tužioca, potrebnog predloga ili odobrenja za krivično gonjenje, ili da postoje druge okolnosti koje privremeno sprečavaju gonjenje, rešenjem će odbaciti optužni predlog, odnosno privatnu tužbu.

Odbijanje optužnog akta

Član 503.

Sudija će rešenjem odbiti optužni predlog, odnosno privatnu tužbu ako utvrdi da nema mesta optužbi zbog postojanja razloga iz člana 338. stav 1. ovog zakonika.

Rešenje sa kratkim obrazloženjem dostavlja se javnom tužiocu ili privatnom tužiocu, kao i okrivljenom.

b) Glavni pretres

Određivanje glavnog pretresa

Član 504.

Ako sudija ne donese nijedno od rešenja iz člana 501. st. 2, 4. i 7. i čl. 502. i 503. ovog zakonika, naredbom će odrediti dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa najkasnije u roku od 30 dana, a ako je određen pritvor, u roku od 15 dana, računajući od dana dostavljanja optužnog predloga, odnosno privatne tužbe okrivljenom.

Nakon određivanja glavnog pretresa sud se ne može po službenoj dužnosti oglasiti mesno nenađežnim.

Prigovor mesne nenađežnosti može se staviti najkasnije do početka glavnog pretresa. Postupanje po privatnoj tužbi

Član 505.

Pre određivanja glavnog pretresa za krivična dela za koja se goni po privatnoj tužbi, sudija će pozvati privatnog tužioca i okrivljenog da određenog dana dođu u sud radi upoznavanja sa mogućnošću upućivanja na postupak medijacije. Okrivljenom se uz poziv dostavlja i prepis privatne tužbe.

Ako u postupku medijacije dođe do izmirenja privatnog tužioca i okrivljenog i namirenja imovinskopravnog zahteva, privatna tužba se smatra povučenom i sudija donosi rešenje o odbijanju privatne tužbe, a u slučaju neuspešnog okončanja postupka medijacije, sudija će po prijemu obaveštenja o tome odrediti glavni pretres (član 504. stav 1.).

Ako privatni tužilac i okrivljeni ne prihvate postupak medijacije, sudija će uzeti izjave od njih i pozvati ih da stave svoje predloge u pogledu pribavljanja dokaza, pri čemu moraju označiti koje bi se činjenice imale dokazati i kojim od predloženih dokaza.

Ako sudija smatra da nije potrebno pribavljanje dokaza, a ne postoje neki drugi razlozi za posebno zakazivanje glavnog pretresa, može odmah doneti rešenje da se glavni pretres održi i po završetku glavnog pretresa doneti odluku o privatnoj tužbi. Na ovo će se posebno upozoriti privatni tužilac i okrivljeni prilikom dostavljanja poziva.

Ako se privatni tužilac ne odazove na uredno dostavljen poziv iz stava 1. ovog člana, a izostanak ne opravda, sudija će rešenjem odbiti privatnu tužbu.

Ako se okrivljeni ne odazove na uredan poziv iz stava 1. ovog člana ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavljinja sudu promene adrese prebivališta ili boravišta, sudija pojedinac će odrediti glavni pretres (član 504. stav 1.).

Pozivanje i prisustvo na glavnom pretresu

Član 506.

Sudija poziva na glavni pretres optuženog i njegovog branioca, tužioca, oštećenog i njihove zakonske zastupnike i punomoćnike, svedoke, veštace, stručnog savetnika, prevodioca i tumača.

Optuženom će se u pozivu naznačiti da na glavni pretres može doći sa dokazima za svoju odbranu ili da blagovremeno predloži dokaze koje bi trebalo pribaviti radi izvođenja na glavnem pretresu, pri čemu mora označiti koje bi se činjenice imale dokazati i kojim od predloženih dokaza.

Optuženi će se u pozivu poučiti da ima pravo da uzme branioca, ali da se, u slučaju kad odbrana nije obavezna, zbog nedolaska branioca na glavni pretres ili uzimanja branioca tek na glavnem pretresu, ne mora odložiti glavni pretres.

U pozivu će se optuženi upozoriti da će se glavni pretres održati i u njegovom odsustvu ako za to postoje zakonski uslovi (član 507. stav 2.).

Poziv optuženom mora se dostaviti tako da između dostavljanja poziva i dana glavnog pretresa ostane dovoljno vremena za pripremanje odbrane, a najmanje osam dana. Po pristanku optuženog ovaj rok se može skratiti.

Glavni pretres se može izuzetno održati u odsutnosti pozvanih stranaka ako sudija oceni da bi se, prema dokazima koji se nalaze u spisima, očigledno moralno doneti rešenje kojim se optužba odbacuje (član 416. stav 1.) ili odbijajuća presuda.

Tok glavnog pretresa

Član 507.

Glavni pretres počinje objavljinjem glavne sadržine optužnog predloga ili privatne tužbe i dovršava se po mogućnosti bez prekidanja.

Ako optuženi kome se sudi za krivično delo za koje je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine ne dođe na glavni pretres, iako je uredno pozvan, sudija može odlučiti, nakon uzimanja izjave od tužioca, da se glavni pretres održi u odsustvu optuženog pod uslovom da njegovo prisustvo nije nužno i da je pre toga bio saslušan.

Ako u toku glavnog pretresa sudija nađe da je za suđenje nadležno veće, obrazovaće se veće i glavni pretres će početi iznova, a ukoliko utvrdi da postoji koji od razloga iz člana 416. stav 1. ovog zakonika, sudija će rešenjem odbaciti optužbu.

Po završetku glavnog pretresa, sudija će odmah izreći presudu i objaviti je, uz navođenje bitnih razloga zbog kojih je odluka doneta. Presuda će se pismeno izraditi i poslati u roku od 15 dana od dana objavljinanja.

Priznanje optuženog na glavnom pretresu

Član 508.

U slučaju priznanja optuženog na glavnom pretresu koje ispunjava prepostavke iz člana 88. ovog zakonika, sudija može, nakon uzimanja izjave od stranaka, preći na izvođenje dokaza od kojih zavisi odluka o vrsti i meri krivične sankcije.

Pod uslovima iz stava 1. ovog člana, sudija može za krivična dela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina izreći kaznu zatvora do tri godine, a za krivična dela za koja je propisana kazna zatvora do osam godina može izreći kaznu zatvora do pet godina.

v) Postupak po žalbi

Rok za izjavljivanje žalbe

Član 509.

Protiv presude žalba se može izjaviti u roku od osam dana od dana dostavljanja overenog prepisa presude.

U složenim predmetima, stranke i branilac mogu odmah po objavljinjanju presude zahtevati produženje roka za izjavljivanje žalbe.

O zahtevu iz stava 2. ovog člana odlučuje odmah sudija pojedinac rešenjem protiv kojeg žalba nije dozvoljena. Ako usvoji zahtev sudija može produžiti rok za izjavljivanje žalbe do 15 dana.

Odricanje od prava na žalbu

Član 510.

Odmah po objavljinjanju presude stranke i oštećeni se mogu odreći prava na žalbu. **Obaveštavanje o sednici veća ili pretresu**

Član 511.

Kad drugostepeni sud odlučuje o žalbi protiv presude kojom je izrečena kazna zatvora, o sednici veća obavestice se stranke i branilac u smislu člana 447. stav 2. ovog zakonika, a u ostalim slučajevima, samo ako predsednik veća ili veće nađe da bi prisustvo stranaka bilo korisno za razjašnjenje stvari.

Pretres se može održati i u odsustvu uredno pozvanog okriviljenog pod uslovima iz člana 507. stav 2. ovog zakonika.

2. Ročište za izricanje krivične sankcije Uslovi za održavanje ročišta

Član 512.

Za krivična dela za koja se može izreći kao glavna kazna novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina javni tužilac može u optužnom predlogu staviti zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije.

Zahtev iz stava 1. ovog člana javni tužilac može staviti ako smatra da na osnovu složenosti predmeta i prikupljenih dokaza, a naročito usled hapšenja okrivljenog pri izvršenju krivičnog dela ili priznanja da je učinio krivično delo, održavanje glavnog pretresa nije potrebno.

Ako javni tužilac postupi u skladu sa stavom 2. ovog člana može predložiti sudu da okrivljenom izrekne:

1) kaznu zatvora u trajanju do dve godine, novčanu kaznu do dvesta četrdeset dnevnih iznosa odnosno do petsto hiljada dinara ili uslovnu osudu sa utvrđivanjem kazne zatvora do jedne godine ili novčane kazne do stoosamdeset dnevnih iznosa, odnosno do trista hiljada dinara i vremenom proveravanja do pet godina ako je okrivljeni priznao da je učinio krivično delo za koje je propisana kazna zatvora do pet godina;

2) kaznu zatvora u trajanju do jedne godine, novčanu kaznu do stoosamdeset dnevnih iznosa, odnosno do trista hiljada dinara, kaznu rada u javnom interesu do dvesta četrdeset časova, kaznu oduzimanja vozačke dozvole u trajanju do jedne godine, uslovnu osudu sa utvrđivanjem kazne zatvora do godinu dana ili novčane kazne do stoosamdeset dnevnih iznosa, odnosno do trista hiljada dinara i vremenom proveravanja do tri godine, uz mogućnost stavljanja okrivljenog pod zaštitni nadzor ili sudske opomenu ako je okrivljeni učinio krivično delo za koje je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine.

Ispitivanje zahteva za održavanje ročišta

Član 513.

Ako ne donese nijedno od rešenja iz člana 504. stav 1. ovog zakonika, sudija će odmah po prijemu optužnog predloga ispitati da li je zahtev za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije podnet u skladu sa uslovima iz člana 512. ovog zakonika.

Posle ispitivanja zahteva sudija će odrediti glavni pretres ili ročište za izricanje krivične sankcije.

Određivanje glavnog pretresa

Član 514.

Sudija naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa:

- 1) ako se zahtev ne odnosi na krivično delo iz člana 512. stav 1. ovog zakonika;
- 2) ako je u zahtevu predloženo izricanje kazne ili krivične sankcije koja po članu 512. stav 3. ovog zakonika ili po krivičnom zakonu nije dopuštena;
- 3) ako složenost predmeta i prikupljeni dokazi ukazuju na potrebu održavanja glavnog pretresa.

Uz poziv na glavni pretres sudija će okrivljenom i njegovom braniocu dostaviti prepis optužnog predloga, bez zahteva za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije.

Određivanje ročišta

Član 515.

Ako se složi za zahtevom za održavanje ročišta za izricanje krivične sankcije, sudija naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja ročišta. Ročište se održava u roku od 15 dana od dana donošenja naredbe.

Na ročište se pozivaju stranke i branilac, a uz poziv se optuženom i njegovom braniocu dostavlja i optužni predlog. U pozivu će se optuženi upozoriti da se u slučaju njegovog nedolaska ako je uredno obavešten ili, kada odbrana nije obavezna, nedolaska branioca na ročište, ročište ima održati.

Poziv optuženom mora se dostaviti tako da između dana dostavljanja poziva i dana održavanja ročišta ostane najmanje pet dana.

Tok ročišta

Član 516.

Ročište za izricanje krivične sankcije počinje sažetim izlaganjem javnog tužioca o dokazima kojima raspolaže i o vrsti i meri krivične sankcije čije izricanje predlaže.

Nakon toga sudija poziva optuženog da se izjasni i upozorava ga na posledice saglašavanja sa navodima javnog tužioca, a naročito da ne može podneti prigovor i izjaviti žalbu protiv prvostepene presude.

Odluke kojima se okončava ročište

Član 517.

Sudija će odmah po okončanju ročišta za izricanje krivične sankcije doneti osuđujuću presudu ili naredbom odrediti glavni pretres.

Osuđujuća presuda se donosi ako se optuženi:

- 1) saglasio sa predlogom javnog tužioca iznetim na ročištu;
- 2) nije odazvao na poziv za ročište.

Ako se optuženi na ročištu nije saglasio sa predlogom javnog tužioca ili ako sudija nije prihvatio predlog javnog tužioca, sudija će naredbom odrediti dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa.

Prigovor protiv presude

Član 518.

Osuđujuća presuda se dostavlja strankama i braniocu.

Optuženi i njegov branič mogu u roku od osam dana od dana dostavljanja podneti prigovor protiv osuđujuće presude koja je doneta na osnovu člana 517. stav 2. tačka 2) ovog zakonika.

Ako sudija rešenjem ne odbaci prigovor kao neblagovremen ili nedozvoljen, naredbom će odrediti dan, čas i mesto održavanja glavnog pretresa po optužnom predlogu javnog tužioca. Na glavnom pretresu sudija nije vezan za predlog javnog tužioca u pogledu vrste i mere krivične sankcije (član 500. stav 1. tačka 6), niti zabranom iz člana 453. ovog zakonika.

O žalbi protiv rešenja iz stava 3. ovog člana odlučuje veće (član 21. stav 4.).

Ako protiv presude iz stava 2. ovog člana ne bude podnet prigovor, presuda postaje pravnosnažna.

3. Posebne odredbe o izricanju sudske opomene Objavljivanje presude

Član 519.

Presuda kojom se izriče sudska opomena objavljuje se odmah po završetku glavnog pretresa ili ročišta za izricanje krivične sankcije, sa bitnim razlozima za njeno izricanje.

Sudija će prilikom objavljivanja presude upozoriti optuženog da mu se za krivično delo koje je učinio ne izriče kazna, jer se očekuje da će i sudska opomena na njega dovoljno uticati da više ne vrši krivična dela.

Sadržaj pismeno izrađene presude

Član 520.

U obrazloženju presude kojom je izrečena sudska opomena sudija će izneti razloge kojima se rukovodio pri izricanju sudske opomene.

Ako je presuda objavljena u odsustvu optuženog, u obrazloženje će se uneti i upozorenje iz člana 519. stav 2. ovog zakonika.

Glava XXI

POSTUPCI ZA IZRICANJE MERA BEZBEDNOSTI

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 521.

U postupcima za izricanje mera bezbednosti primenjivaće se odredbe čl. 522. do 536. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika.

1. Postupak za izricanje mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja Predlog za izricanje

mere bezbednosti

Član 522.

Ako je okrivljeni učinio protivpravno delo koje je u zakonu određeno kao krivično delo u stanju neuračunljivosti, javni tužilac će podneti sudu predlog da okrivljenom izrekne meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno predlog za obavezno psihijatrijsko lečenje okrivljenog na slobodi, ako za izricanje takve mere postoje uslovi predviđeni Krivičnim zakonom.

Mere bezbednosti iz stava 1. ovog zakonika mogu se izreći i kad javni tužilac na glavnem pretresu izmeni podignutu optužnicu odnosno optužni predlog, podnošenjem predloga za izricanje tih mera.

Posle podnošenja predloga iz stava 1. ovog člana okrivljeni mora imati branioca (član 74. tačka 7.).

Nadležnost za odlučivanje o predlogu

Član 523.

O predlogu za izricanje mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznom psihijatrijskom lečenju na slobodi odlučuje, posle održanog glavnog pretresa, sud koji je nadležan za suđenje u prvom stepenu.

Pritvor

Član 524.

U predlogu za izricanje mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja javni tužilac može predložiti da se prema okrivljenom koji se nalazi na slobodi odredi pritvor, pored osnova iz člana 211. ovog zakonika, i ako postoji opravdana opasnost da bi usled duševnih smetnji mogao da izvrši krivično delo.

Pre odlučivanja o određivanju pritvora sud će pribaviti mišljenje veštaka.

Nakon donošenja rešenja o određivanju pritvora okrivljeni se do završetka postupka pred sudom prvog stepena smešta u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu ili prostoriju koja odgovara njegovom zdravstvenom stanju.

Ako se okrivljeni u vreme podnošenja predloga za izricanje mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja nalazi u pritvoru, sud će postupiti u skladu sa st. 2. i 3. ovog člana.

Prisustvo na glavnem pretresu

Član 525.

Pored lica koja se moraju pozvati na glavni pretres, pozvaće se i veštak iz zdravstvene ustanove kojoj je bilo povereno veštačenje o uračunljivosti optuženog.

Optuženi će se pozvati ako je njegovo stanje takvo da može prisustvovati glavnem pretresu. Pre donošenja odluke predsednik veća će, po potrebi, ispitati veštaka koji je obavio psihijatrijski pregled optuženog, a optuženi će se saslušati ako to njegovo stanje dozvoljava.

Ako optuženi nije u stanju da prisustvuje glavnom pretresu, smatraće se da osporava navode optužbe.

O glavnom pretresu će se obvestiti zakonski zastupnik optuženog, a ako ga nema, bračni drug optuženog ili drugo lice iz člana 433. stav 2. ovog zakonika.

Odlučivanje o predlogu

Član 526.

Po završetku glavnog pretresa, sud će odmah izreći odluku i objaviti je s bitnim razlozima.

Ako sud utvrdi da postoje razlozi iz čl. 422. i 423. ovog zakonika, doneće odbijajuću ili oslobađajuću presudu.

Ako sud utvrdi da optuženi u vreme izvršenja krivičnog dela nije bio neuračunljiv, rešenjem će obustaviti postupak za primenu mere bezbednosti.

Ako sud, na osnovu izvedenih dokaza, utvrdi da je optuženi učinio određeno protivpravno delo koje je u zakonu određeno kao krivično delo i da je u vreme izvršenja dela bio neuračunljiv, rešenjem će optuženom izreći meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi.

Pri odlučivanju koju će meru bezbednosti izreći, sud nije vezan za predlog javnog tužioca.

U rešenju kojim je izrekao meru bezbednosti, sud će pod uslovima predviđenim ovim zakonom odlučiti i o imovinskopravnom zahtevu.

Novo optuženje

Član 527.

Odmah po objavljinjanju rešenja o obustavljanju postupka za primenu mere bezbednosti, javni tužilac može dati usmeno izjavu da se odriče prava na žalbu i podneti optužnicu ili optužni predlog za isto krivično delo.

Glavni pretres će se održati pred istim većem ili sudijom pojedincem, a ranije izvedeni dokazi se neće ponovo izvoditi, osim ako sud ne odluči drugačije.

Lica ovlašćena za izjavljivanje žalbe

Član 528.

Protiv rešenja o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja žalbu mogu, u roku od osam dana od dana prijema rešenja, izjaviti lica iz člana 433. st. 1. i 2. ovog zakonika.

Izricanje mere bezbednosti uz kaznu

Član 529.

Kad sud izrekne kaznu optuženom koji je učinio krivično delo u stanju bitno smanjene uračunljivosti, izreći će istom presudom i meru bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, ako utvrdi da za to postoje zakonski uslovi.

Odlučivanje o lišenju poslovne sposobnosti

Član 530.

Pravnosnažna odluka kojom je izrečena mera bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog lečenja na slobodi (član 526. stav 4. i član 529.) dostaviće se суду koji je nadležan da odluči o lišenju poslovne sposobnosti.

O odluci će se obvestiti i organ starateljstva.

Obustava primene mere bezbednosti

Član 531.

Sud koji je sudio u prvom stepenu u kojem je izrečena mera bezbednosti, ispitače po predlogu zdravstvene ustanove, organa starateljstva ili okrivljenog kome je izrečena mera bezbednosti, odnosno po službenoj dužnosti na svakih devet meseci da li je prestala potreba za lečenjem i čuvanjem u zdravstvenoj ustanovi.

Po uzimanju izjave od javnog tužioca, sud će rešenjem ovu meru obustaviti i odrediti otpuštanje okrivljenog iz zdravstvene ustanove, ako na osnovu mišljenja lekara utvrdi da je prestala potreba za lečenjem i čuvanjem u zdravstvenoj ustanovi, a može odrediti i njegovo obavezno psihijatrijsko lečenje na slobodi.

Ako predlog za obustavu mere iz stava 1. ovog člana bude odbijen, može se ponovo podneti po proteku šest meseci od dana donošenja tog rešenja.

Kad se iz zdravstvene ustanove otpušta osuđeni čija je uračunljivost bila bitno smanjena, a u toj ustanovi je proveo manje vremena nego što iznosi kazna zatvora na koju je osuđen, sud će rešenjem o otpuštanju odlučiti da li će osuđeni izdržati ostatak kazne ili će biti pušten na uslovni otpust. Osuđenom koji se pušta na uslovni otpust može se izreći i mera bezbednosti obavezognog psihijatrijskog lečenja na slobodi, ako za to postoje zakonski uslovi.

Zamena izrečene mere bezbednosti

Član 532.

Sud (član 531. stav 1.) može po službenoj dužnosti ili na predlog zdravstvene ustanove u kojoj se okrivljeni leči ili je trebalo da se leči, izreći meru bezbednosti obavezognog psihijatrijskog lečenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi okrivljenom prema kome je primenjena mera bezbednosti obavezognog psihijatrijskog lečenja na slobodi.

Odluku iz stava 1. ovog člana sud donosi po uzimanju izjave od javnog tužioca ako ustanovi da se učinilac nije podvrgao lečenju ili ga je samovoljno napustio ili da je i pored lečenja ostao tako opasan za svoju okolinu da je potrebno njegovo čuvanje i lečenje u zdravstvenoj ustanovi.

Pre donošenja odluke sud će ispitati veštaka koji je obavio psihijatrijski pregled okrivljenog, a okrivljeni će se saslušati ako to njegovo stanje dozvoljava. O ročištu za ispitivanje veštaka sud će obavestiti javnog tužioca i branioca.

2. Postupak za izricanje mere bezbednosti obavezognog lečenja alkoholičara ili mere bezbednosti obavezognog lečenja narkomana Nalaz i mišljenje veštaka

Član 533.

O izricanju mere bezbednosti obavezognog lečenja alkoholičara ili mere bezbednosti obavezognog lečenja narkomana sud odlučuje pošto pribavi nalaz i mišljenje veštaka.

Veštak treba da se izjasni i o mogućnostima za lečenje okrivljenog.

Prinudno izvršenje izrečene mere bezbednosti

Član 534.

Ako je uslovnom osudom naloženo lečenje na slobodi, a osuđeni se nije podvrgao lečenju ili ga je samovoljno napustio, sud može opozvati uslovnu osudu ili narediti prinudno izvršenje izrečene mere obavezognog lečenja alkoholičara ili mere bezbednosti obavezognog lečenja narkomana u zdravstvenoj ustanovi ili drugoj specijalizovanoj ustanovi.

Odluku iz stava 1. ovog člana sud donosi po službenoj dužnosti ili na predlog ustanove u kojoj se osuđeni lečio ili je trebalo da se leči.

Pre donošenja odluke sud će uzeti izjave od javnog tužioca i osuđenog, a po potrebi će ispitati lekara ustanove u kojoj se osuđeni lečio ili je trebalo da se leči.

3. Postupak za izricanje mere bezbednosti oduzimanja predmeta Rešenje o oduzimanju predmeta

Član 535.

Predmeti čije oduzimanje je po krivičnom zakonu neophodno radi zaštite interesa opšte bezbednosti ili razloga morala, oduzeće se i kad se krivični postupak ne završi presudom kojom se optuženi oglašava krivim ili rešenjem o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja.

Rešenje o oduzimanju predmeta iz stava 1. ovog člana donosi sud koji je nadležan za suđenje u prvom stepenu.

Rešenje o oduzimanju predmeta donosi sud i kada je u presudi kojom je optuženi oglašen krivim ili rešenju o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja propušteno da se doneše takva odluka.

Dostavljanje rešenja i pravo na žalbu

Član 536.

Overeni prepis rešenja o oduzimanju predmeta dostaviće se vlasniku predmeta, ako je vlasnik poznat.

Protiv rešenja iz člana 535. st. 2. i 3. ovog zakonika vlasnik predmeta ima pravo na žalbu. **Glava XXII**

POSTUPAK ZA ODUZIMANjE IMOVINSKE KORISTI

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 537.

U postupku za oduzimanje imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog dela primenjuće se odredbe čl. 538. do 543. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika.

Dužnost utvrđivanja imovinske koristi

Član 538.

Imovinska korist pribavljena izvršenjem krivičnog dela utvrđuje se u krivičnom postupku po službenoj dužnosti.

Organ postupka je dužan da u toku postupka prikuplja dokaze i proveri okolnosti koje su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi.

Ako je oštećeni podneo imovinskopravni zahtev čiji predmet isključuje oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim delom, imovinska korist će se utvrđivati samo u onom delu koji nije obuhvaćen imovinskopravnim zahtevom.

Oduzimanje imovinske koristi od drugih lica

Član 539.

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim delom od drugih lica, lice na koje je imovinska korist prenesena bez naknade ili uz naknadu koja očigledno ne odgovara stvarnoj vrednosti, odnosno predstavnik pravnog lica, pozvaće se radi ispitivanja u prethodnom postupku i na glavnom pretresu. U pozivu će se to lice upozoriti da će se postupak sprovesti bez njegovog prisustva.

Predstavnik pravnog lica ispitaće se na glavnom pretresu posle optuženog. Na isti način postupiće se u odnosu na drugo lice iz stava 1. ovog člana, osim ako nije pozvano kao svedok.

Lice iz stava 1. ovog člana, odnosno predstavnik pravnog lica, ovlašćen je da u vezi sa utvrđivanjem imovinske koristi predlaže dokaze i da, po ovlašćenju predsednika veća, postavlja pitanja optuženom, svedoku, veštaku i stručnom savetniku.

Isključenje javnosti na glavnom pretresu ne odnosi se na lice iz stava 1. ovog člana, odnosno na predstavnika pravnog lica.

Ako sud tek u toku glavnog pretresa utvrdi da dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, prekinuće glavni pretres i pozvaće lice iz stava 1. ovog člana, odnosno predstavnika pravnog lica.

Privremene mere obezbeđenja

Član 540.

Kad dolazi u obzir oduzimanje imovinske koristi, sud će po službenoj dužnosti, po odredbama zakona koji uređuje postupak izvršenja i obezbeđenja, odrediti privremene mere obezbeđenja. U tom slučaju, shodno će se primenjivati odredbe člana 257. st. 2. do 4. ovog zakonika.

Odluka o oduzimanju imovinske koristi

Član 541.

Oduzimanje imovinske koristi sud može izreći u osuđujućoj presudi ili u rešenju o izricanju mere bezbednosti obaveznog psihijatrijskog lečenja.

Sud će visinu iznosa imovinske koristi odmeriti po slobodnoj oceni, ako bi njeno utvrđivanje izazvalo nesrazmerne teškoće ili znatno odugovlačenje postupka.

U izreci presude ili rešenja, sud će navesti koja se stvar, odnosno novčani iznos oduzima.

Overeni prepis presude, odnosno rešenja dostavlja se i licu iz člana 539. stav 1. ovog zakonika, kao i predstavniku pravnog lica, ako je sud izrekao oduzimanje imovinske koristi od tog lica, odnosno pravnog lica.

Shodna primena odredaba o žalbi protiv prvostepene presude

Član 542.

Odredbe člana 434. st. 4. i 5, člana 444. i člana 449. ovog zakonika shodno će se primenjivati u pogledu žalbe protiv odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Zahtev za ponavljanje krivičnog postupka

Član 543.

Lice odnosno predstavnik pravnog lica (član 539. stav 1.) može podneti zahtev za ponavljanje krivičnog postupka u pogledu odluke o oduzimanju imovinske koristi.

Glava XXIII

POSTUPCI ZA PREINAČENJE PRAVNOŠNAŽNE PRESUDE

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 544.

U postupcima za prinačenje pravnosnažne presude primenjujuće se odredbe čl. 545. do 561. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika.

1. Postupak za opozivanje uslovne osude Pokretanje postupka

Član 545.

Postupak za opozivanje uslovne osude se na zahtev ovlašćenog tužioca pokreće pred sudom koji je sudio u prvom stepenu:

- 1) ako je u uslovnoj osudi određeno da će se kazna izvršiti ako osuđeni ne vrati imovinsku korist pribavljenu krivičnim delom, ne naknadi štetu koju je prouzrokovao krivičnim delom ili ne ispunji druge obaveze predviđene krivičnim zakonom u određenom roku;

2) ako osuđeni kome je određen zaštitni nadzor ne ispunjava obaveze koje mu je sud odredio. **Prethodna ispitivanja**

Član 546.

Sudija pojedinac odmah po prijemu zahteva za opozivanje uslovne osude može sprovesti potrebne provere radi utvrđivanja činjenica i prikupljanja dokaza važnih za odluku.

Određivanje ročišta

Član 547.

Sudija naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja ročišta za opozivanje uslovne osude.

Na ročište iz stava 1. ovog člana pozivaju se stranke i branilac. U slučaju iz člana 545. stav 1. tačka 1) ovog zakonika na ročište se poziva i oštećeni, a u slučaju iz člana 545. stav 1. tačka 2) ovog zakonika i poverenik zadužen za izvršenje uslovne osude sa zaštitnim nadzorom.

U pozivu će se osuđeni upozoriti da će se u slučaju njegovog nedolaska ili kada odbrana nije obavezna, nedolaska branioca na ročište, ročište održati.

Poziv osuđenom mora se dostaviti tako da između dana dostavljanja poziva i dana održavanja ročišta ostane najmanje osam dana.

Tok ročišta

Član 548.

Ročište za opozivanje uslovne osude počinje iznošenjem razloga za opoziv uslovne osude od strane ovlašćenog tužioca.

Ako je postupak za opozivanje uslovne osude pokrenut na osnovu člana 545. stav 1. tačka 1) ovog zakonika, sudija će pozvati oštećenog da se izjasni o razlozima iz stava 1. ovog člana.

Posle toga sudija poziva optuženog da se izjasni o zahtevu ovlašćenog tužioca.

Ako je postupak za opozivanje uslovne osude pokrenut na osnovu člana 545. stava 1. tačka 2) ovog zakonika, sudija će ispitati poverenika koji je bio nadležan za izvršenje uslovne osude sa zaštitnim nadzorom.

Odluke kojima se okončava ročište

Član 549.

Sudija će odmah po okončanju ročišta za opozivanje uslovne osude doneti presudu kojom se odbija ili usvaja zahtev za opozivanje uslovne osude.

Odbijanje zahteva

Član 550.

Sudija će presudom odbiti zahtev za opozivanje uslovne osude ako utvrdi da nema osnova za opozivanje uslovne osude.

U presudu sudija po službenoj dužnosti može odlučiti da:

- 1) u okviru vremena proveravanja produži rok za ispunjenje obaveze ili, ako osuđeni iz opravdanih razloga ne može da ispuni postavljenu obavezu, da ga osloboди ispunjenja te obaveze ili je zameni drugom odgovarajućom obavezom (član 545. stav 1. tačka 1);
- 2) opomene osuđenog koji ne izvršava obaveze zaštitnog nadzora ili produži trajanje zaštitnog nadzora u okviru vremena proveravanja ili ranije obaveze zameni drugim (član 545. stav 1. tačka 2).

Opozivanje uslovne osude

Član 551.

Sudija će presudom usvojiti zahtev za opozivanje uslovne osude i izreći kaznu koja je utvrđena u uslovnoj osudi:

- 1) zbog neispunjena obaveze iz člana 545. stava 1. tačka 1) ovog zakonika;
- 2) zbog neispunjena obaveze zaštitnog nadzora iz člana 545. stav 1. tačka 2) ovog zakonika.

2. Postupci za preinačenje odluke o kazni

a) Postupak za izricanje jedinstvene kazne

Pokretanje postupka

Član 552.

Postupak za izricanje jedinstvene kazne se pokreće na zahtev javnog tužioca ili osuđenog i njegovog branioca:

- 1) ako je protiv istog osuđenog u dve ili više presuda izrečeno više kazni, a nisu primenjene odredbe o odmeravanju jedinstvene kazne za dela u sticaju;
- 2) ako je prilikom izricanja jedinstvene kazne, primenom odredaba o sticaju, uzeta kao utvrđena i kazna koja je već obuhvaćena u kazni izrečenoj po odredbama o sticaju u nekoj ranijoj presudi;
- 3) ako se pravnosnažna presuda kojom je za više krivičnih dela izrečena jedinstvena kazna ne bi mogla u jednom delu izvršiti zbog amnestije ili pomilovanja.

Nadležnost za odlučivanje o zahtevu

Član 553.

O zahtevu za izricanje jedinstvene kazne odlučuje sud:

- 1) koji je u prvom stepenu sudio u stvari u kojoj je izrečena najstroža vrsta kazne, a kod istovrsnih kazni koji je izrekao najveću kaznu, a ako su kazne jednake - koji je poslednji izrekao kaznu (član 552. tačka 1);
- 2) koji je u prvom stepenu sudio i prilikom izricanja jedinstvene kazne pogrešno uezio u obzir kaznu koja je već obuhvaćena u nekoj ranijoj presudi (član 552. tačka 2);
- 3) koji je sudio u prvom stepenu (član 552. tačka 3).

Odlučivanje o zahtevu

Član 554.

O zahtevu za izricanje jedinstvene kazne sud odlučuje u sednici veća.

Pre donošenja odluke sud će uzeti izjavu od suprotne stranke.

Sud će presudom odbiti ili usvojiti zahtev za izricanje jedinstvene kazne.

Odbijanje zahteva

Član 555.

Sud će presudom odbiti zahtev za izricanje jedinstvene kazne, ako utvrdi da nema razloga iz člana 552. ovog zakonika.

Usvajanje zahteva

Član 556.

Sud će presudom kojom usvaja zahtev za izricanje jedinstvene kazne:

- 1) preinačiti ranije presude u pogledu odluka o kazni i izreći jedinstvenu kaznu (član 552. tačka 1);
- 2) preinačiti presudu u pogledu izrečene jedinstvene kazne u kojoj je pogrešno uzeta u obzir kazna koja je već obuhvaćena u nekoj ranijoj presudi (član 552. tačka 2);
- 3) preinačiti presudu u pogledu kazne i izreći novu kaznu ili će utvrditi koliko se od kazne izrečene ranjom presudom ima izvršiti (član 552. tačka 3).

Ako su u slučaju iz stava 1. tač. 1) i 2) ovog člana prilikom izricanja kazne uzete u obzir i presude drugih sudova, overeni prepis nove pravnosnažne presude dostaviće se i tim sudovima.

b) Postupak za ublažavanje kazne Pokretanje postupka

Član 557.

Postupak za ublažavanje kazne pokreće se na zahtev javnog tužioca posebne nadležnosti, ako je osuđeni saradnik, u skladu sa sporazumom iz člana 327. stav 1. ovog zakonika, dao iskaz u postupku koji je pravnosnažno okončan osuđujućom presudom.

Zahtev za ublažavanje kazne podnosi se u roku od 30 dana od dana pravnosnažnosti presude iz stava 1. ovog člana.

Nadležnost za odlučivanje o zahtevu

Član 558.

O zahtevu za ublažavanje kazne odlučuje sud koji je studio u prvom stepenu osuđenom saradniku. **Odlučivanje o zahtevu**

Član 559.

O zahtevu za ublažavanje kazne sud odlučuje u sednici veća.

Pre donošenja odluke sud će uzeti izjavu od osuđenog saradnika, a izvršiće uvid u rešenje o prihvatanju sporazuma o svedočenju osuđenog.

Sud će presudom odbiti ili usvojiti zahtev za ublažavanje kazne.

Odbijanje zahteva

Član 560.

Sud će presudom odbiti zahtev za ublažavanje kazne ako utvrdi da osuđeni saradnik nije u potpunosti ispunio obaveze iz sporazuma o svedočenju.

Usvajanje zahteva

Član 561.

Sud će presudom usvojiti zahtev za ublažavanje kazne i preinačiti pravnosnažnu osuđujuću presudu u pogledu odluke o kazni i osuđenom saradniku izreći kaznu u skladu sa članom 330. ovog zakonika.

POSTUPCI ZA OSTVARIVANJE PRAVA OSUĐENOG

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 562.

U postupcima za ostvarivanje prava osuđenog primenjivaće se odredbe čl. 563. do 582. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika.

1. Postupak za puštanje na uslovni otpust Pokretanje

postupka

Član 563.

Osuđeni koji je izdržao dve trećine izrečene kazne zatvora ili njegov branilac može podneti molbu za puštanje na uslovni otpust.

O molbi odlučuje veće (član 21. stav 4.) suda koji je sudio u pravom stepenu. Prethodna ispitivanja

Član 564.

Odmah po prijemu molbe za puštanje na uslovni otpust veće će ispitati da li su ispunjeni zakonski uslovi za podnošenje molbe i rešenjem će odbaciti molbu ako utvrdi:

- 1) da je podneta od strane neovlašćenog lica;
- 2) da osuđeni nije izdržao dve trećine izrečene kazne zatvora;
- 3) da je u toku izdržavanja kazne zatvora osuđeni pokušao bekstvo ili je pobegao iz zavoda.

Ako ne doneše rešenje iz stava 1. ovog člana, veće će zatražiti izveštaj od zavoda u kojem osuđeni izdržava kaznu zatvora o njegovom vladanju i drugim okolnostima koje pokazuju da li je postignuta svrha kažnjavanja, kao i izveštaj poverenika iz organa uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija.

Određivanje ročišta za odlučivanje o molbi

Član 565.

Predsednik veća naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja ročišta za odlučivanje o molbi za puštanje na uslovni otpust.

Na ročište predsednik veća poziva osuđenog ako oceni da je njegovo prisustvo potrebno, branioca, ako ga ima, javnog tužioca koji postupa pred sudom koji odlučuje o molbi i, ako je izveštaj pozitivan, predstavnika zavoda u kojem osuđeni izdržava kaznu zatvora.

U pozivu će se branilac upozoriti da će se u slučaju njegovog nedolaska na ročište, ročište održati.

Poziv se licima iz stava 2. ovog člana mora dostaviti tako da između dana dostavljanja poziva i dana održavanja ročišta ostane najmanje osam dana. Tok ročišta

Član 566.

Ročište za odlučivanje o molbi za puštanje na uslovni otpust počinje iznošenjem razloga za uslovni otpust od strane branioca, a u slučaju da je branilac odsutan, predsednik veća će ukratko izložiti razloge za podnošenje molbe.

Ako osuđeni prisustvuje ročištu predsednik veća će uzeti izjavu od njega, a posle toga će pozvati javnog tužioca da se izjasni o molbi osuđenog.

Ako je na ročište pozvan i predstavnik zavoda u kojem osuđeni izdržava kaznu zatvora, predsednik veća će ispitati predstavnika o vladanju osuđenog za vreme izdržavanja kazne, o izvršavanju radnih obaveza, s obzirom na radnu sposobnost osuđenog, kao i o drugim okolnostima koje bi ukazivale da je postignuta svrha kažnjavanja.

Odluke kojima se okončava ročište

Član 567.

Veće će odmah po okončanju ročišta doneti rešenje kojim odbija ili usvaja molbu za puštanje na uslovni otpust, pri čemu će posebno imati u vidu procenu rizika osuđenog, uspešnost u izvršavanju programa postupanja, raniju osuđivanost, životne okolnosti i očekivano delovanje uslovnog otpusta na osuđenog.

U rešenju o uslovnom otpustu veće može odrediti da je osuđeni dužan da ispuni određene obaveze predviđene krivičnim zakonom, a može odlučiti i da osuđeni za vreme uslovnog otpusta bude pod elektronskim nadzorom.

Rešenje o uslovnom otpustu se dostavlja osuđenom i njegovom braniocu, javnom tužiocu, zavodu u kojem osuđeni izdržava kaznu, sudu koji je osuđenog uputio na izdržavanje kazne, sudiji za izvršenje krivičnih sankcija nadležnom prema prebivalištu osuđenog, organu policije, povereniku iz organa uprave nadležnog za izvršenje krivičnih sankcija i centru za socijalni rad prema prebivalištu osuđenog.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana žalbu mogu izjaviti javni tužilac, osuđeni i njegov branilac.

Postupak za opozivanja uslovnog otpusta

Član 568.

U postupku za opozivanje uslovnog otpusta shodno se primenjuju odredbe čl. 545. do 551. ovog zakonika.

2. Postupci za rehabilitaciju i za prestanak mera bezbednosti ili pravne posledice osude

a) Postupak za rehabilitaciju

a. Postupak za zakonsku rehabilitaciju Pokretanje

postupka

Član 569.

Postupak za zakonsku rehabilitaciju lica koje pre osude na koju se odnosi rehabilitacija nije bilo osuđivano ili koje se po zakonu smatra neosuđivanim pokreće po službenoj dužnosti organ nadležan za vođenje kaznene evidencije.

Prethodna ispitivanja

Član 570.

Pre odlučivanja o ispunjenosti zakonskih uslova za nastanak zakonske rehabilitacije, organ iz člana 569. ovog zakonika će obaviti potrebna proveravanja, a naročito ispitati:

- 1) da li je izvršena sporedna kazna ili još traju mere bezbednosti;

- 2) da li je protiv osuđenog u toku krivični postupak za novo krivično delo učinjeno pre isteka roka predviđenog za zakonsku rehabilitaciju.

Odlučivanje o rehabilitaciji Član 571.

Nakon sprovedenih ispitivanja u smislu člana 570. ovog zakonika, organ nadležan za vođenje kaznene evidencije će doneti:

- 1) rešenje o nepostojanju uslova za zakonsku rehabilitaciju;
- 2) rešenje o zakonskoj rehabilitaciji.

Protiv rešenja iz stava 1. tačka 1) ovog člana osuđeni može izjaviti žalbu o kojoj odlučuje sudija za izvršenje krivičnih sankcija.

Zahtev osuđenog za rehabilitaciju

Član 572.

Ako organ nadležan za vođenje kaznene evidencije ne doneše rešenje o nastupanju zakonske rehabilitacije, osuđeno lice može zahtevati da se utvrdi da je rehabilitacija nastupila po zakonu.

Ako nadležni organ ne postupi po zahtevu osuđenog u roku od 30 dana od dana prijema zahteva, osuđeni može tražiti da sud koji je u prvom stepenu izrekao presudu doneše rešenje o rehabilitaciji. Odluku o zahtevu osuđenog donosi veće (član 21. stav 4.), po uzimanju izjave od javnog tužioca.

b. Postupak za sudsku rehabilitaciju Pokretanje

postupka

Član 573.

Postupak za sudsku rehabilitaciju pokreće se po molbi osuđenog ili njegovog branioca.

O molbi iz stava 1. ovog člana odlučuje veće (član 21. stav 4.) suda koji je studio u prvom stepenu. Prethodna ispitivanja

Član 574.

Odmah po prijemu molbe za sudsku rehabilitaciju veće će ispitati da li su ispunjeni zakonski uslovi za podnošenje molbe i rešenjem će odbaciti molbu ako utvrdi:

- 1) da je podneta od strane neovlašćenog lica;
- 2) da je osuđenom izrečena kazna zatvora preko pet godina;
- 3) da je osuđeni u roku od deset godina od dana izdržane, zastarele ili oproštene kazne zatvora preko tri do pet godina učinio novo krivično delo.

Ako ne doneše rešenje iz stava 1. ovog člana, veće može sprovesti potrebne provere, utvrditi činjenice na koje se poziva osuđeni i pribaviti dokaze o svim okolnostima koje su važne za odluku, a naročito o vladanju osuđenog i o tome da li je, prema svojim mogućnostima, naknadio štetu prouzrokovanoj krivičnim delom.

Veće može o vladanju osuđenog zatražiti izveštaj od policije na čijem je području osuđeni boravio posle izdržane kazne, a može takav izveštaj tražiti i od zavoda u kojem je osuđeni kaznu izdržao.

Određivanje ročišta za odlučivanje o molbi Član 575.

Predsednik veća naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja ročišta za odlučivanje o molbi za sudsku rehabilitaciju.

Na ročište se pozivaju osuđeni i njegov branilac, ako ga ima, javni tužilac koji postupa pred sudom koji odlučuje o molbi, a ako je izvešaj pozitivan, može se pozvati i predstavnik zavoda u kojem je osuđeni izdržao kaznu zatvora.

U pozivu će se osuđeni upozoriti da će se u slučaju njegovog nedolaska ili nedolaska branioca na ročište, ročište održati.

Licima iz stava 2. ovog člana poziv se mora dostaviti tako da između dana dostavljanja poziva i dana održavanja ročišta ostane najmanje osam dana. **Tok ročišta**

Član 576.

Ročište za odlučivanje o molbi za sudsku rehabilitaciju počinje iznošenjem razloga od strane osuđenog ili njegovog branioca, a u slučaju njihovog odsustva, predsednik veća će ukratko izložiti razloge za podnošenje molbe.

Nakon toga predsednik veća poziva javnog tužioca da se izjasni o molbi osuđenog.

Ako je na ročište pozvan i predstavnik zavoda u kojem je osuđeni izdržao kaznu zatvora, predsednik veća će ispitati predstavnika o vladanju osuđenog za vreme izdržavanja kazne, o izvršavanju radnih obaveza, s obzirom na radnu sposobnost osuđenog, kao i o drugim okolnostima koje su od značaja za davanje rehabilitacije.

Odluke kojima se okončava ročište

Član 577.

Veće će odmah po okončanju ročišta rešenjem odbiti ili usvojiti molbu za rehabilitaciju.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana žalbu mogu izjaviti osuđeni i njegov branilac, i javni tužilac.

Ako veće odbije molbu zato što osuđeni svojim ponašanjem nije zasluzio rehabilitaciju, osuđeni može molbu ponoviti po isteku jedne godine od dana pravnosnažnosti rešenja.

b) Postupak za prestanak mere bezbednosti ili pravne posledice osude Pokretanje postupka

Član 578.

Postupak za prestanak mere bezbednosti zabrane vršenja poziva, delatnosti ili dužnosti ili mere zabrane upravljanja motornim vozilom, odnosno postupak za prestanak pravne posledice osude koja se odnosi na zabranu sticanja određenog prava, pokreće se po molbi osuđenog ili njegovog branioca.

O molbi iz stava 1. ovog člana odlučuje veće (član 21. stav 4.) suda koji je sudio u prvom stepenu. **Prethodna ispitivanja**

Član 579.

Odmah po prijemu molbe za prestanak mere bezbednosti ili pravne posledice osude veće će ispitati da li su ispunjeni zakonski uslovi za podnošenje molbe i rešenjem će odbaciti molbu ako utvrdi:

- 1) da je podneta od strane neovlaštenog lica;
- 2) da od dana primenjivanja mere bezbednosti ili od dana izdržane, zastarele ili oproštene kazne nisu protekle tri godine.

Ako ne donese rešenje iz stava 1. ovog člana, veće može izvršiti potrebne provere, utvrditi činjenice na koje se poziva podnositac molbe i prikupiti dokaze o svim okolnostima koje su važne za odluku, a naročito da li je osuđeni naknadno štetu prouzrokovao krivičnim delom i da li je vratio imovinsku korist stečenu izvršenjem krivičnog dela.

O ponašanju osuđenog veće može zatražiti izveštaj od policije na čijem je području osuđeni boravio posle izdržane, oproštene ili zastarele kazne, a može takav izveštaj tražiti i od zavoda u kojem je osuđeni kaznu izdržao.

Određivanje ročišta za odlučivanje o molbi

Član 580.

Predsednik veća naredbom određuje dan, čas i mesto održavanja ročišta za odlučivanje o molbi za prestanak mere bezbednosti ili pravne posledice osude.

Na ročište se pozivaju osuđeni i njegov branič, ako ga ima, javni tužilac koji postupa pred sudom koji odlučuje o molbi, a po potrebi i predstavnik zavoda u kojem je osuđeni izdržao kaznu zatvora.

U pozivu će se osuđeni upozoriti da se u slučaju njegovog nedolaska ili nedolaska braniča na ročište, ročište ima održati.

Licima iz stava 2. ovog člana poziv se mora dostaviti tako da između dana dostavljanja poziva i dana održavanja ročišta ostane najmanje osam dana. **Tok ročišta**

Član 581.

Ročište za odlučivanje o molbi za prestanak mere bezbednosti ili pravne posledice osude počinje iznošenjem razloga od strane osuđenog ili njegovog braniča, a u slučaju njihovog odsustva, predsednik veća će ukratko izložiti razloge za podnošenje molbe.

Posle toga predsednik veća poziva javnog tužioca da se izjasni o molbi osuđenog.

Ako je na ročište pozvan i predstavnik zavoda u kojem je osuđeni izdržao kaznu zatvora, predsednik veća će ispitati predstavnika o vladanju osuđenog za vreme izdržavanja kazne, o izvršavanju radnih obaveza, s obzirom na radnu sposobnost osuđenog, kao i o drugim okolnostima koje ukazuju na opravdanost prestanka mere bezbednosti, odnosno pravne posledice osude.

Odluke kojima se okončava ročište

Član 582.

Veće će odmah po okončanju ročišta rešenjem odbiti ili usvojiti molbu za prestanak mere bezbednosti ili pravne posledice osude.

Protiv rešenja iz stava 1. ovog člana žalbu mogu izjaviti osuđeni i njegov branič, kao i javni tužilac.

Ako veće odbije molbu za prestanak mere bezbednosti ili pravne posledice osude, nova molba se može podneti po isteku jedne godine od dana pravnosnažnosti rešenja.

Glava XXV

POSTUPAK ZA OSTVARIVANJE PRAVA LICA NEOSNOVANO LIŠENOG SLOBODE ILI NEOSNOVANO OSUĐENOG

1. Opšte odredbe

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 583.

U postupcima za ostvarivanje prava na naknadu štete i drugih prava lica neosnovano lišenog slobode ili neosnovano osuđenog primenjujuće se odredbe čl. 584. do 595. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika.

Lice neosnovano lišeno slobode

Član 584.

Neosnovano lišenim slobode smatra se lice:

- 1) koje je bilo lišeno slobode, a nije došlo do pokretanja postupka, ili je pravnosnažnim rešenjem postupak obustavljen ili je optužba odbijena, ili je postupak pravnosnažno okončan odbijajućom ili oslobođajućom presudom;
- 2) koje je izdržavalo kaznu zatvora, a povodom zahteva za ponavljanje krivičnog postupka ili zahteva za zaštitu zakonitosti, izrečena mu je kazna zatvora u kraćem trajanju od izdržane kazne, ili je izrečena krivična sankcija koja se ne sastoji u lišenju slobode, ili je oglašeno krivim, a oslobođeno od kazne;
- 3) koje je bilo lišeno slobode duže vremena nego što traje krivična sankcija koja se sastoji u lišenju slobode koja mu je izrečena;
- 4) koje je usled greške ili nezakonitog rada organa postupka lišeno slobode ili je lišenje slobode trajalo duže ili je duže zadržano u zavodu radi izvršenja krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode.

Naknada štete ne pripada licu koje je svojim nedozvoljenim postupcima prouzrokovalo lišenje slobode. U slučajevima iz stava 1. tačka 1) ovog člana, isključeno je pravo na naknadu štete i ako su postojale okolnosti iz člana 585. stav 2. tačka 2) ovog zakonika ili ako je postupak obustavljen usled smrti okriviljenog (član 20.).

U postupku za naknadu štete u slučajevima iz stava 1. ovog člana shodno će se primenjivati odredbe čl. 588. do 591. ovog zakonika.

Neosnovano osuđeni

Član 585.

Neosnovano osuđenim se smatra lice prema kome je bila pravnosnažno izrečena krivična sankcija ili koje je oglašeno krivim a oslobođeno od kazne, a povodom vanrednog pravnog leka je novi postupak pravnosnažno obustavljen ili je optužba pravnosnažno odbijena ili je okončan pravnosnažnom oslobođajućom presudom.

Osuđeni iz stava 1. ovog člana nema prava na naknadu štete:

- 1) ako je svojim lažnim priznanjem ili na drugi način namerno prouzrokovao svoju osudu, osim ako je na to bio prinuđen;
- 2) ako je do obustave postupka ili odbijanja optužbe došlo zbog toga što je u novom postupku oštećeni kao tužilac, odnosno privatni tužilac, odustao od gonjenja, ili što je oštećeni odustao od predloga, a do odustanka je došlo na osnovu sporazuma sa okriviljenim.

U slučaju osude za krivična dela u sticaju, pravo na naknadu štete može se odnositi i na pojedina krivična dela u pogledu kojih su ispunjeni uslovi za priznanje naknade.

Rešenje o poništavanju upisa neosnovane osude

Član 586.

Sud koji je u krivičnom postupku sudio u prvom stepenu doneće po službenoj dužnosti rešenje kojim se poništava upis neosnovane osude u kaznenoj evidenciji.

Rešenje se dostavlja organu nadležnom za vođenje kaznene evidencije.

O poništenom upisu ne smeju se nikom davati podaci iz kaznene evidencije.

Zabrana korišćenja podataka iz spisa

Član 587.

Lice kome je u skladu sa odredbama ovog zakonika dozvoljeno razmatranje i prepisivanje spisa koji se odnose na neosnovano lišenje slobode ili na neosnovanu osudu, ne može upotrebiti podatke iz tih spisa na način koji bi bio od štete za ostvarivanje prava neosnovano uhapšenog ili neosnovano osuđenog.

Predsednik suda je dužan da na ovo upozori lice kome je dozvoljeno razmatranje, i to će se zabeležiti na spisu uz potpis tog lica.

2. Postupak za ostvarivanje prava na naknadu štete Zahtev za naknadu

Štete

Član 588.

Pre podnošenja suda tužbe za naknadu štete, oštećeni je dužan da podnese zahtev ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa radi postizanja sporazuma o postojanju štete i vrsti i visini naknade.

O zahtevu za naknadu štete odlučuje komisija za naknadu štete čiji se sastav i način rada uređuje aktom ministra nadležnog za poslove pravosuđa.

Tužba za naknadu štete

Član 589.

Ako zahtev za naknadu štete ne bude usvojen ili Komisija ne odluci o zahtevu u roku od tri meseca od dana kada je podnet, oštećeni može nadležnom sudu podneti tužbu za naknadu štete.

Ako je postignut sporazum samo u pogledu dela zahteva, tužba za naknadu štete se može podneti u odnosu na preostali deo zahteva.

Dok traje postupak iz stava 1. ovog člana, ne teče zastarelost predviđena u članu 591. ovog zakonika.

Tužba za naknadu štete podnosi se protiv Republike Srbije.

Prava naslednika oštećenog

Član 590.

Naslednici nasleđuju samo pravo oštećenog na naknadu imovinske štete, a ako je oštećeni već istakao zahtev, naslednici mogu nastaviti postupak samo u granicama već postavljenog zahteva za naknadu imovinske štete.

Naslednici oštećenog mogu posle njegove smrti nastaviti postupak za naknadu štete, odnosno pokrenuti postupak ako je oštećeni umro pre isteka roka zastarelosti i od zahteva se nije odrekao, u skladu sa pravilima o naknadi štete propisanim Zakonom o obligacionim odnosima.

Zastarevanje prava na naknadu štete

Član 591.

Pravo na naknadu štete zastareva za tri godine od dana pravnosnažnosti prvostepene odbijajuće ili oslobođajuće presude, odnosno pravnosnažnosti prvostepenog rešenja kojim je postupak obustavljen ili je optužba odbijena, a ako je povodom žalbe rešavao apelacioni sud - od dana prijema odluke apelacionog suda.

3. Postupak za ostvarivanje prava na moralno zadovoljenje Pretpostavke za ostvarivanje

prava

Član 592.

Ako je slučaj na koji se odnosi neosnovano lišenje slobode ili neosnovana osuda nekog lica prikazivan preko sredstava javnog informisanja i time bio povređen ugled tog lica, sud će na njegov zahtev, objaviti u sredstvu javnog informisanja saopštenje o odluci iz koje proizlazi neosnovanost lišenja slobode, odnosno neosnovanost osude.

Ako slučaj nije prikazivan preko sredstava javnog informisanja, ovakvo saopštenje će se, na zahtev tog lica, dostaviti državnom i drugom organu, preduzeću i drugom pravnom ili fizičkom licu kod koga je lice neosnovano lišeno slobode ili neosnovano osuđeno u radnom odnosu.

Posle smrti osuđenog lica, pravo na podnošenje zahteva iz st. 1. i 2. ovog člana pripada njegovom bračnom drugu, licu sa kojim je živelo u vanbračnoj ili drugoj trajnoj zajednici života, deci, roditeljima, braći i sestrama.

Zahtev iz st. 1. i 2. ovog člana može se podneti i ako nije podnesen zahtev za naknadu štete (član 588. stav 1.).

Nezavisno od uslova predviđenih u članu 585. ovog zakonika, zahtev iz st. 1. i 2. ovog člana može se podneti i kad je povodom vanrednog pravnog leka izmenjena pravna kvalifikacija krivičnog dela, ako je usled pravne kvalifikacije u ranijoj presudi bio teže povređen ugled osuđenog. **Postupak za ostvarivanje prava**

Član 593.

Zahtev za ostvarivanje prava na moralno zadovoljenje podnosi se u roku od šest meseci (član 591.) sudu koji je u krivičnom postupku studio u prvom stepenu.

O zahtevu odlučuje veće (član 21. stav 4.).

Prilikom rešavanja o zahtevu shodno se primenjuju odredbe člana 584. stav 2. i člana 585. stav 2. tačka 1) i stav 3. ovog zakonika.

4. Postupak za ostvarivanje prava na priznavanje radnog staža ili staža osiguranja

Pretpostavke za ostvarivanje prava

Član 594.

Licu kome je zbog neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude prestao radni odnos ili svojstvo osiguranika socijalnog osiguranja, priznaje se radni staž, odnosno staž osiguranja kao da je bilo na radu za vreme za koje je zbog neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude staž izgubilo.

U staž se uračunava i vreme nezaposlenosti do koje je došlo zbog neosnovanog lišenja slobode ili neosnovane osude, a koja nije nastala krivicom tog lica.

Postupak za ostvarivanje prava

Član 595.

Prilikom svakog rešavanja o pravu na koje utiče dužina radnog staža, odnosno staža osiguranja, nadležni organ ili organizacija uzeće u obzir staž priznat članom 594. ovog zakonika.

Ako organ ili organizacija iz stava 1. ovog člana ne uzme u obzir priznat staž, oštećeni može zahtevati da nadležni sud (član 589. stav 1.) utvrdi da je priznavanje ovog vremena nastupilo po zakonu.

Tužba se podnosi protiv organa ili organizacije koja osporava priznati staž i protiv Republike Srbije.

Na zahtev organa, odnosno organizacije kod koje se pravo na radni staž, odnosno staž osiguranja ostvaruje, isplatiće se iz budžetskih sredstava propisani doprinos za vreme za koje je staž priznat (član 594.).

Staž osiguranja priznat u skladu sa članom 594. ovog zakonika u celini se uračunava u penzijski staž.

Glava XXVI

POSTUPCI ZA IZDAVANJE POTERNICE ILI OBJAVE

Odredbe zakonika koje se primenjuju

Član 596.

U postupcima za izdavanje poternice ili objave primenjivaće se odredbe čl. 597. do 601. ovog zakonika, a ukoliko u ovim odredbama nije nešto posebno propisano, shodno će se primenjivati ostale odredbe ovog zakonika.

Utvrđivanje adrese okrivljenog

Član 597.

Ako se ne zna prebivalište ili boravište okrivljenog, kad je to po odredbama ovog zakonika neophodno, javni tužilac ili sud će zatražiti od policije da okrivljenog potraži i da ih obavesti o njegovoj adresi.

Izdavanje poternice

Član 598.

Izdavanje poternice može se narediti ako se okrivljeni protiv koga je pokrenut krivični postupak zbog krivičnog dela za koje se goni po službenoj dužnosti nalazi u bekstvu, a postoji naredba za njegovo dovođenje ili rešenje o određivanju pritvora.

Izdavanje poternice naređuje sud pred kojim se vodi krivični postupak.

Izdavanje poternice narediće se i u slučaju bekstva okrivljenog iz zavoda u kojem izdržava krivičnu sankciju koja se sastoji u lišenju slobode, a naredbu donosi upravnik zavoda.

Naredba suda ili upravnika zavoda za izdavanje poternice dostavlja se organima policije radi izvršenja.

Izdavanje objave

Član 599.

Ako su potrebni podaci o pojedinim predmetima ili licima koja su u vezi sa krivičnim delom, ili ove predmete ili lica treba pronaći, a naročito ako je to potrebno radi ustanovljenja identiteta pronađenog nepoznatog leša, organ postupka će narediti izdavanje objave.

Organ policije može objavljivati i fotografije leševa i nestalih lica ako postoje osnovi sumnje da je do smrti, odnosno nestanka tih lica, došlo usled krivičnog dela.

Raspisivanje poternice ili objave

Član 600.

Poternicu i objavu raspisuje policija nadležna po mestu suda pred kojim se vodi krivični postupak, odnosno zavoda iz koga je pobeglo lice na izdržavanju krivične sankcije koja se sastoji u lišenju slobode.

Radi obaveštavanja javnosti o poternici ili objavi mogu se koristiti i sredstva javnog informisanja.

Ako je verovatno da se lice za kojim je izdata poternica nalazi u inostranstvu, ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove može raspisati i međunarodnu poternicu, uz pribavljenu saglasnost ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa.

Na molbu inostranog organa, ministarstvo nadležno za unutrašnje poslove može:

- 1) raspisati poternicu za licem za koje se sumnja da se nalazi u Republici Srbiji, ako je u molbi data izjava da će se u slučaju pronalaženja tog lica zatražiti njegovo izdavanje;

2) raspisati objavu radi prikupljanja potrebnih podataka o pojedinim predmetima ili licima koja su u vezi sa krivičnim delom, ili radi njihovog pronaalaženja, a naročito ako je to potrebno radi ustanavljenja identiteta pronađenog nepoznatog leša, ako postoji sumnja da se nalaze na teritoriji Republike Srbije.

Povlačenje poternice ili objave

Član 601.

Organ koji je naredio izdavanje poternice ili objave dužan je da je odmah povuče kad se pronađe traženo lice ili predmet, ili kad nastupi zastarelost krivičnog gonjenja ili zastarelost izvršenja krivičnih sankcija ili drugi razlozi zbog kojih poternica ili objava nije više potrebna.

Glava XXVII

PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Računanje započetih rokova

Član 602.

Ako je na dan početka primene ovog zakonika bio u toku neki rok, taj rok će se računati po odredbama ovog zakonika, osim ako je prema odredbama Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list SRJ”, br. 70/01 i 68/02 i „Službeni glasnik RS”, br. 58/04, 85/05, 85/05 - dr. zakon, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - dr. zakon, 72/09 i 76/10) taj rok bio duži.

Primena zakonika u započetim postupcima

Član 603.

Istraga koja je na dan početka primene ovog zakonika u toku, dovršće se po odredbama Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list SRJ”, br. 70/01 i 68/02 i „Službeni glasnik RS”, br. 58/04, 85/05, 85/05 - dr. zakon, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - dr. zakon, 72/09 i 76/10), a dalji tok postupka će se sprovesti po odredbama ovog zakonika.

Zakonitost preduzetih radnji

Član 604.

Zakonitost radnji preduzetih pre početka primene ovog zakonika ocenjuće se po odredbama Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list SRJ”, br. 70/01 i 68/02 i „Službeni glasnik RS”, br. 58/04, 85/05, 85/05 - dr. zakon, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - dr. zakon, 72/09 i 76/10).

Ako je u postupku za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, koji je započet po odredbama ovog zakonika, a pre 1. oktobra 2013. godine rešenjem utvrđena nenadležnost posebnog odeljenja nadležnog višeg suda, zakonitost preduzetih radnji ocenjuće se po odredbama ovog zakonika.

Primena zakonika na lica koja su stekla status svedoka saradnika

Član 605.

Na lica koja su do dana stupanja na snagu ovog zakona stekla status svedoka saradnika primenjuju se zakonske odredbe o svedoku saradniku koje su važile u vreme dobijanja tog statusa. **Donošenje podzakonskih propisa**

Član 606.

Podzakonski propisi predviđeni ovim zakonom doneće se u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakonika.

Prestanak važenja prethodnog zakonika i odredbe drugog zakona

Član 607.

Danom početka primene ovog zakonika prestaje da važi Zakonik o krivičnom postupku („Službeni list SRJ”, br. 70/01 i 68/02 i „Službeni glasnik RS”, br. 58/04, 85/05, 85/05 - dr. zakon, 115/05, 49/07, 20/09 - dr. zakon, 72/09 i 76/10).

Odredbe člana 15a i čl. 15ž do 15m Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela („Službeni glasnik RS”, br. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04 - dr. zakon, 45/05, 61/05, 72/09 i 72/11 - dr. zakon) i čl. 13, 13a, 13b, 14, 15. i 16. Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine („Službeni glasnik RS”, br. 67/03, 135/04, 61/05, 101/07 i 104/09), prestaju da važe 15. januara 2012. godine.

Stupanje na snagu i početak primene zakonika

Član 608.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”, a primenjuje se od 1. oktobra 2013. godine, izuzev u postupcima za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, u kom slučaju se primenjuje od 15. januara 2012. godine.

ČLAN ČIJE ODREDBE NISU UŠLE U PREČIŠĆEN TEKST:

Zakon o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku („Sl. glasnik RS“ br. 101/2011) Član 6.

Istraga za krivična dela za koja je posebnim zakonom određeno da postupa javno tužilaštvo posebne nadležnosti, koja je na dan stupanja na snagu ovog zakona u toku, dovršiće se po odredbama Zakonika o krivičnom postupku („Službeni list SRJ”, br. 70/01 i 68/02 i „Službeni glasnik RS”, br. 58/04, 85/05, 85/05 - dr. zakon, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - dr. zakon, 72/09 i 76/10) i odredbama Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u suzbijanju organizovanog kriminala, korupcije i drugih posebno teških krivičnih dela („Službeni glasnik RS”, br. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04 - dr. zakon, 45/05, 61/05, 72/09 i 72/11 - dr. zakon) i Zakona o organizaciji i nadležnosti državnih organa u postupku za ratne zločine („Službeni glasnik RS”, br. 67/03, 135/04, 61/05, 101/07 i 104/09), koje su važile do dana stupanja na snagu ovog zakona.

IZMENE:

Na osnovu člana 112. stav 1. tačka 2. Ustava Republike Srbije, donosim

Ukaz o proglašenju Zakona o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku

Proglašava se Zakon o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku, koji je donela Narodna skupština Republike Srbije na Drugoj sednici Prvog redovnog zasedanja u 2014. godini, 23. maja 2014. godine.

PR broj 7

U Beogradu, 23. maja 2014. godine

Predsednik Republike,

Tomislav Nikolić, s.r.

Zakon o izmenama i dopunama Zakonika o krivičnom postupku

Zakon je objavljen u "Sl. glasniku RS", br. 55/2014 od 23. maja 2014. god.

Član 1.

U Zakoniku o krivičnom postupku („Službeni glasnik RS”, br. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13 i 45/13), u članu 154. stav 2. posle reči: „depozit” dodaju se zapeta i reči: „odnosno depozit javnog tužilaštva”.

Član 2.

U članu 188. tačka 3) posle reči: „licem” dodaju se reči: „i posećivanja određenih mesta”.

Član 3.

U Glavi VIII „Mere za obezbeđenje prisustva okrivljenog i nesmetano vođenje krivičnog postupka”, u odeljku 2. „Određene mere” u nazivu pododeljka v) posle reči: „licem” dodaju se reči: „i posećivanja određenih mesta”.

Član 4.

U članu 197. stav 1 posle reči: „licem” dodaju se reči: „ili zabraniti posećivanje određenih mesta”.

Član 5.

U članu 283. stav 1. tačka 2) menja se i glasi:

„2) da na račun propisan za uplatu javnih prihoda uplati određeni novčani iznos, koji se koristi za humanitarne ili druge javne svrhe;”.

Posle stava 3. dodaju se st. 4. do 8. koji glase:

„Sredstva iz stava 1. tačka 2) ovog člana dodeljuju se humanitarnim organizacijama, fondovima, javnim ustanovama ili drugim pravnim ili fizičkim licima, po sprovedenom javnom konkursu, koji raspisuje ministarstvo nadležno sa poslove pravosuđa.

Javni konkurs iz stava 4. ovog člana sprovodi komisija koju obrazuje ministar nadležan za poslove pravosuđa.

Izuzetno od st. 4. i 5. ovog člana komisija može, na zahtev fizičkog lica, bez sprovođenja javnog konkursa, predložiti da se sredstva iz stava 1. tačka 2) ovog člana dodele radi lečenja deteta u inostranstvu, ako sredstva za lečenje nisu obezbeđena u Republičkom fondu za zdravstveno osiguranje.

Sprovođenje javnog konkursa, kriterijumi za raspodelu sredstava, sastav i način rada komisije uređuju se aktom ministra nadležnog za poslove pravosuđa.

Odluku o raspodeli sredstava iz stava 1. tačka 2) ovog člana donosi Vlada.”

Član 6.

U članu 286. stav 3. reči: „Po nalogu javnog tužioca” zamenjuju se rečima: „Po nalogu sudije za prethodni postupak, a na predlog javnog tužioca.”.

U stavu 5. reči: „javnom tužiocu” zamenjuju se rečima: „sudiji za prethodni postupak”.

Član 7.

U članu 313. stav 1. reči: „izjašnjenja optuženog o optužbi na glavnom pretresu” zamenjuju se rečima: „završetka glavnog pretresa”.

Član 8.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije”.